

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
55/2010. (V. 5.) AB határozat	A fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti forrás-megosztásról szóló 2006. évi CXXXIII. törvény 4. § (2)–(4) bekezdése és 5. §-ának (1) bekezdése alkotmányellenességéről	556
56/2010. (V. 5.) AB határozat	A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 191. § (2) bekezdés második mondatának „az ügyész, illetőleg” szövegrésze alkotmányellenességéről	564
57/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 331/2009. (VII. 22.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	570
58/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 462/2009. (XI. 30.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	571
59/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 463/2009. (XI. 30.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	572
60/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 26/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	574
61/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 30/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	575
62/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 33/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	576
63/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 34/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	577
64/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 35/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	578
65/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 36/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	579
66/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 37/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	580
67/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 38/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	581
68/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 40/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	582
69/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 41/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	583

70/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 42/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	584
71/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 43/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	585
72/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 44/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	586
73/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 45/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	587
74/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 46/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	588
75/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 47/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	589
76/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 48/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	590
77/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 49/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	592
78/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 50/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	593
79/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 31/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	594
80/2010. (V. 13.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 32/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	595
81/2010. (V. 20.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 363/2009. (IX. 3.) OVB határozatának megsemmisítéséről és az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasításáról.....	596
82/2010. (V. 20.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 402/2009. (X. 8.) OVB határozatának megsemmisítéséről és az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasításáról.....	598
83/2010. (V. 20.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 426/2009. (XI. 5.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	600
84/2010. (V. 20.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 439/2009. (XI. 20.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	601
87/2010. (VI. 2.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 167/2009. (V. 20.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	603
85/2010. (V. 20.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 324/2009. (VII. 22.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról.....	606
86/2010. (V. 20.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 471/2009. (XII. 11.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról.....	607
666/B/2003. AB határozat	A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 494. § (5) bekezdése és 509. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	608
603/B/2006. AB határozat	Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 187. §-a és a művi meddővé tételről szóló 25/1998. (VI. 17.) NM rendelet alkotmányellenességének vizsgálatáról	610
773/D/2007. AB határozat	A költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban című 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 4. § c) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	616

1352/B/2007. AB határozat	A vállalkozói „körbetartozások” mérséklése céljából történő törvénymódosításokról szóló 2007. évi LXXVIII. törvény 4. § (1) bekezdése „rendekezéseit a hatálybalépése után benyújtott felszámolási kérelmekre,” szövegrésze, valamint a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 27. § (2) bekezdés <i>a</i>) pontja, illetve (3) bekezdésének második és harmadik és mondata alkotmányellenességének vizsgálatáról	619
58/B/2008. AB határozat	A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 16. § (1) bekezdés <i>i</i>) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	623
1020/B/2008. AB határozat	Az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvény 9. § (1) és (2) bekezdései, továbbá 14. § (2) és (4)–(13) bekezdései alkotmányellenességének vizsgálatáról	627
1239/B/2008. AB határozat	A Legfelsőbb Bíróság 1/2005. Büntető jogegységi határozata alkotmányellenességének vizsgálatáról	630
1361/B/2008. AB határozat	A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 90. § (1) bekezdés <i>a</i>) pontjának az „ide nem értve a gépjárművet” szövegrésze alkotmányellenességének vizsgálatáról	633
70/B/2009. AB határozat	A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 247. § (3) és (4) bekezdése, valamint a 251. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	634
498/B/2009. AB határozat	Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 109. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	641
647/B/2009. AB határozat	Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 55. § és 56. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	649
813/B/2009. AB határozat	A földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény 138/A. §-a és a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény szerinti közüzemi nagykereskedelmi engedélyesnél felmerült bevételi hiány megtérítésének részletes szabályairól szóló 27/2009. (VI. 25.) KHEM rendelet alkotmányellenességének vizsgálatáról	651
1210/B/2009. AB határozat	A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 240. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	665
1158/B/2005. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	669
495/D/2006. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	670
530/B/2007. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	671
480/D/2008. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	674

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

55/2010. (V. 5.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti forrásmegosztásról szóló 2006. évi CXXXIII. törvény 4. § (2)–(4) bekezdése és 5. §-ának (1) bekezdése alkotmányellenes, ezért azokat 2010. december 31-i hatállyal megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti forrásmegosztásról szóló 2006. évi CXXXIII. törvény egésze alkotmányellenességének megállapítása iránt benyújtott indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti forrásmegosztásról szóló 2006. évi CXXXIII. törvény 3. § c) pontja, valamint 6. § (2) és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

4. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételek 2007. évi megosztásáról szóló 6/2007. (II. 23.) Főv. Kgy. rendelet 1. §-a, 2. § (3) bekezdése, 3. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz három indítvány érkezett, amelyben az indítványozók a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti forrásmegosztásról szóló 2006. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Fmt.) alkotmányosságának utólagos vizsgálatát kéri.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

2. Az egyik indítványozó az Fmt. egésze alkotmányellenességének megállapítását és kihirdetésére visszaható hatályú megsemmisítését kezdeményezte. Az indítványozó álláspontja szerint az Országgyűlés az Alkotmány 44/C. §-ába ütköző alkotmányértő módon fogadta el a törvényt, mert – az Alkotmánybíróságnak a 47/2001. (XI. 22.) AB határozatában kifejtett megállapításaiból is következően – a forrásmegosztásról szóló törvényt minősített többséggel, a jelenlevő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával lehetett volna elfogadni. Az indítványban kifejtettek szerint az Fmt. alkotmányellenes azért is, mert sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból következő jogbiztonság követelményét. A törvény pontatlan jogi fogalmakat használ, szabályai nincsenek összhangban más törvények rendelkezéseivel. Az Fmt. 5. § (1) bekezdésében és 6. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezések nem felelnek meg a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 64. § (1) bekezdésében foglalt azon követelménynek, mely szerint a bevételi források a ténylegesen gyakorolt feladat- és hatáskörök arányában illetik meg a fővárosi és a kerületi önkormányzatokat, és nem tesznek eleget az Ötv. 64. § (6) bekezdésében a forrásmegosztás törvényi szabályozásával szemben támasztott követelményeknek sem. Rámutat az indítványozó arra is, hogy az Fmt.-nek a normatív költségvetési hozzájárulások megosztására vonatkozó szabályai nem értelmezhetők egyértelműen az éves költségvetési törvények tükrében sem. E körben az indítvány utal arra is, hogy az Ötv. 1994 évi módosítása óta jelentősen módosult az egyes költségvetési törvényekben a normatív hozzájárulással támogatott feladatok köre és meghatározásuk módja is, így megbomlott az összhang az Ötv. 64-64/B. §-ában foglalt szabályok és a költségvetési törvények normatív hozzájárulást meghatározó rendelkezései között is. Álláspontja szerint ezek az ellentmondások csak 2/3-os szavazati aránnyal elfogadott törvényben lettek volna feloldhatók. Az indítványozó szerint a törvény a szövegezéséből adódó pontatlanságok, ellentmondások miatt súlyosan sérti a jogbiztonság követelményét. Ezért az indítványozó az Fmt. egészének kihirdetésére visszaható hatályú megsemmisítését kezdeményezi.

Ez az indítványozó indítványt nyújtott be a Fővárosi Önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételek 2007. évi megosztásáról szóló 6/2007. (II. 23.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Kgyr.) 1. §-a, 2. § (3) bekezdése, 3. §-a alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványban kifejtett álláspont szerint a Kgyr. ezen szabályai ellentétesek az Ötv. 64. § (4) bekezdés a) és c) pontjában, valamint 64/B. § a) és d) pontjában és az Fmt. 5. § (1) bekezdésében foglalt előírásokkal, ezért sértik az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

3. Két indítványozó hasonló indokok alapján vitatja az Fmt. 4. § (3) bekezdése és 5. § (1) bekezdése alkotmányosságát. Az indítványozók szerint az Fmt. 4. § (3) bekezdése, mely szerint az Ötv. 64. § (4) bekezdés *b)* és *d)* pontjában meghatározott adókból a kerületi önkormányzat által beszedett adóbevétel 100%-a a kerületi önkormányzatot illeti meg, tartalmát tekintve módosította az Ötv. 64. § (4) bekezdését. Az Ötv. 64. § (4) bekezdése alapján az egyéb központi adó és a helyi adókból származó bevételek a fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételek. Az Fmt. 4. § (3) bekezdése kivonta ezeket az adóbevételeket a forrásmegosztásból, s ezzel olyan szabályt alkotott, amely megváltoztatta az Ötv. 64. § (4) bekezdésének tartalmát. Ehhez pedig az Alkotmány 44/C. § alapján a jelenlevő képviselők kétharmadának támogatására lett volna szükség.

Az indítványozók álláspontja szerint az Fmt. 5. § (1) bekezdése – azzal, hogy kötelezően alkalmazandó megosztási arányt (47%–53%) ír elő a fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételi források megosztására – korlátozta a fővárosi közgyűlésnek az Ötv. 64. § (5) bekezdésében szabályozott rendeletalkotási jogát és ezzel burkoltan, az Alkotmány 44/C. §-a által megkövetelt minősített többség követelményét figyelmen kívül hagyva, módosította az Ötv. 64. § (5) bekezdését.

II.

Az Alkotmánybíróság a következő jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését:

1. Az Alkotmánynak az indítványozók által felhívott szabályai:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„44/C. § A helyi önkormányzatokról szóló törvény elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Ugyanilyen szavazataránnyal elfogadott törvényben korlátozhatók az önkormányzatok alapjogai.”

2. Az Ötv.-nek az indítványozó által hivatkozott előírásai:

„64. § (1) Az önkormányzati bevételek a fővárosi és a kerületi önkormányzat által ténylegesen gyakorolt feladat- és hatáskör arányában illetik meg a fővárosi, illetve a kerületi önkormányzatokat.

(2) Amennyiben törvény a fővárosi önkormányzatot a főváros érdekkörét vagy gazdasági lehetőségeit meghaladó regionális, illetve országos feladatok ellátására kötelezi, az Országgyűlés biztosítja az ellátásukhoz szükséges anyagi feltételeket, dönt a központi hozzájárulás mértékéről és módjáról.

(3) A fővárosi önkormányzatot, illetve a kerületi önkormányzatokat önállóan és közvetlenül megilletik az alábbi bevételek:

a) a feladat ellátáshoz kapcsolódó normatív központi hozzájárulás;

b) a címzett és céltámogatások;

c) a saját tevékenységből, vállalkozásból és az önkormányzati vagyon hozadékból származó nyereség, osztalék, kamat és bérleti díj;

d) az átvett pénzeszközök;

e) a tulajdonában levő közterületek hasznosítása után járó díj.

(4) A fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatot osztottan megillető bevételek:

a) a magánszemélyek jövedelemadójából az állami költségvetésről szóló törvény alapján a települési önkormányzatokat megillető rész;

b) az egyéb központi adó;

c) az állandó népességhez kapcsolódó központi hozzájárulás, kivéve a 64/B. § a) pontban foglaltakat;

d) a helyi adókból származó bevételek.

(5) A (4) bekezdésben felsorolt bevételeknek a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti megosztását a fővárosi közgyűlés rendeletében határozza meg. A rendelettervezet véleményezésére a kerületi önkormányzatoknak legalább 30 napot kell biztosítani.

(6) A fővárosi és a kerületi önkormányzatok közötti – feladat- és hatáskörarányos – forrásmegosztás érdekében normatív eljárásokat kell alkalmazni. Ezeket a normatív eljárásokat külön törvényben kell meghatározni. Ebben a külön törvényben kell rögzíteni a számítások során figyelembe veendő feladatokat is.”

„64/A. § A kerületi önkormányzat kizárólagos bevétele a szabálysértési bírság letiltás útján befolyó összege.

64/B. § A fővárosi önkormányzat kizárólagos bevételei:

a) a normatív központi hozzájárulás igazgatási és közművelődési feladatokra;

b) az önkormányzatot megillető vadászati jog hasznosításából származó bevétel, az érintett települések önkormányzataival kötött megállapodás szerint, területarányosan meghatározott része;

c) a fővárosi önkormányzat részére törvényben megállapított körben a befolyt környezetvédelmi és műemlékvédelmi bírság;

d) az illetékek a külön törvényben meghatározottak szerint;

e) a 64. § (2) bekezdése alapján járó központi támogatás.”

3. Az Fmt.-nek az indítványozók által támadott szabályai:

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Fmt.-t az indítványok benyújtása után két alkalommal is átfogóan módosították. Az első indítvány benyújtása után, 2007. december 30-i hatállyal módosította az egyes önkormányzatokat érintő törvények módosításáról szóló 2007. évi CLXXXII. törvény (a továbbiakban: Fmtm1.), majd 2009. december 4-i hatállyal ismét módosította a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti forrásmegosztásról szóló 2006. évi CXXXIII. törvény módosításáról

rendelkező 2009. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Fmtm2.). E törvények módosították az Fmt. 4. §-át, 5. § (1) bekezdését és 6. § (4) bekezdését is.

Az Fmt. 4. §-ának és 5. § (1) bekezdésének az eredeti, az első indítvány benyújtásakor hatályos szövege:

„4. § (1) A fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételek körét az Ötv. 64. § (4) bekezdése határozza meg.

(2) Az (1) bekezdés szerinti bevételek nagyságának meghatározása a tárgyidőszakra vonatkozó – a kerületekkel egyeztetett – fővárosi költségvetési koncepcióban szereplő tervszámok alapján történik.”

„5. § (1) A fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat a 4. § (1) bekezdés szerint osztottan megillető bevételekből – a személyi jövedelemadó helyben maradó részébe beleértve a jövedelem differenciálódás mérséklése miatt elvont összeg tárgyévét megelőző évben visszaigényelhető részét is – a fővárosi önkormányzatot 47%, a kerületi önkormányzatokat együttesen 53% részesedés illeti meg.”

Az Fmt. 4. §-ának és 5. § (1) bekezdésének a további indítványok benyújtásakor hatályos szövege:

„4. § (1) A fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételek körét az Ötv. 64. § (4) bekezdése határozza meg.

(2) Az Ötv. 64. §-a (4) bekezdésének *a)* pontja szerinti személyi jövedelemadó bevételből az Ötv. 64. §-a (3) bekezdésének *a)* pontja szerinti normatív hozzájárulások forrásául szolgáló részt normatív hozzájárulásként kell figyelembe venni.

(3) Az Ötv. 64. §-a (4) bekezdésének *b)* és *d)* pontja szerinti adókból a kerületi önkormányzat által beszedett adóbevétel 100%-a a kerületi önkormányzatot illeti meg.

(4) Az (1) bekezdés szerinti bevételek nagyságának meghatározása a tárgyidőszakra vonatkozó fővárosi költségvetési koncepcióban szereplő tervszámok alapján történik.”

„5. § (1) A fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat a 4. § (1) bekezdés szerint osztottan megillető bevételekből – a 4. § (2)–(3) bekezdései szerinti összegek kivételével és a személyi jövedelemadó helyben maradó részébe beleértve a jövedelem differenciálódás mérséklése miatt elvont összeg tárgyévét megelőző évben visszaigényelhető, illetve befizetendő részét is – 2008-ban a fővárosi önkormányzatot 47%, a kerületi önkormányzatokat együttesen 53% részesedés illeti meg.”

Az Fmt. 4. §-ának és 5. § (1) bekezdésének az indítvány elbírálásakor hatályos szövege:

„4. § (1) A fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételek körét az Ötv. 64. § (4) bekezdése határozza meg.

(2) Az Ötv. 64. §-a (4) bekezdésének *a)* pontja szerinti személyi jövedelemadó bevételből az Ötv. 64. §-a (3) bekezdésének *a)* pontja szerinti normatív hozzájárulások forrásául szolgáló részt normatív hozzájárulásként kell figyelembe venni.

(3) Az Ötv. 64. §-a (4) bekezdésének *b)* és *d)* pontja szerinti adókból a kerületi önkormányzat által beszedett adóbevétel 100%-a a kerületi önkormányzatot illeti meg.

(4) Az Ötv. 64. § (4) bekezdésének *c)* pontja szerinti állandó népességhez kapcsolódó normatív hozzájárulások – a településüzemeltetési, igazgatási, sport- és kulturális feladatokhoz kapcsolódó normatív hozzájárulás kivételével – 100%-ban a feladatot ellátó önkormányzatot illetik meg.

(5) Az (1) bekezdés szerinti bevételek nagyságának meghatározása a tárgyidőszakra vonatkozó fővárosi költségvetési koncepcióban szereplő tervszámok alapján történik.”

„5. § (1) A 4. § (1) bekezdés szerint osztottan megillető bevételekből – a 4. § (2)–(4) bekezdései szerinti összegek kivételével és a települési önkormányzat közigazgatási területére kimutatott személyi jövedelemadónak a költségvetési törvényben meghatározott mértékébe (helyben maradó részébe) beleértve a bázisévi jövedelem differenciálódás mérséklésének elszámolásához kapcsolódó, az önkormányzat által vagy részére fizetendő összeget, korrigálva a tárgyévét megelőző évben történt évközi lemondással, illetve pótigénylással, valamint a költségvetési törvényben szabályozott, a beruházásokhoz kapcsolódó esetlegesen visszaigényelhető összeget is – 2008-ban a fővárosi önkormányzatot 47%, a kerületi önkormányzatokat együttesen 53% részesedés illeti meg.”

Az Fmt. 6. § (4) bekezdésének az indítványok benyújtásának időpontjában hatályos szövege:

„(4) Az egyes kerületi önkormányzatoknak az (1)–(3) bekezdés szerint számított részesedési aránya a megosztott forrásokból a tárgyévét megelőző év forrásmegosztásához képest – a költségvetési szervek intézmény fenntartói jogainak átadására visszavezethető változásokat figyelmen kívül hagyva – maximum 5%-kal nőhet, illetve csökkenhet. A módszer alkalmazása miatt bekövetkező – eltérések a forrásmegosztás során az egyes önkormányzatok részesedését növelik vagy csökkentik.”

Az Fmt. 6. § (4) bekezdésének az indítványok elbírálásakor hatályos szövege:

„(4) Az egyes kerületi önkormányzatoknak az (1)–(3) bekezdés szerint számított részesedési aránya a megosztott forrásokból a tárgyévét megelőző év forrásmegosztásához képest maximum 5%-kal nőhet, illetve csökkenhet. A módszer alkalmazása miatt bekövetkező eltérések a forrásmegosztás során az egyes önkormányzatok részesedését növelik vagy csökkentik.”

Az Alkotmánybíróság az Fmt. hatályos rendelkezései alapján folytatta le az alkotmányossági vizsgálatot.

III.

Az indítványok részben megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság már több alkalommal vizsgálta a fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételek megosztását szabályozó törvényi rendelkezések alkotmányosságát.

Az 56/1996. (XII. 12.) AB határozatában az Alkotmánybíróság az Ötv. 64. § (5) bekezdésében a fővárosi közgyűlés számára adott rendeletalkotási felhatalmazás alkotmányosságát vizsgálta. Abban az ügyben az indítványozó azt kifogásolta, hogy az Ötv. e szabályában adott rendeletalkotási felhatalmazás – az Alkotmány 43. § (1) bekezdésébe ütköző módon – alá-, fölrendeltségi viszonyt keletkeztet a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok között, és olyan társadalmi viszonyok szabályozására ad felhatalmazást, amelyek az Alkotmány 43. § (2) bekezdése alapján kizárólagos törvényhozási tárgyának minősül. Az Alkotmánybíróság ezt az indítványt elutasította. E határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a jogalkotó hatáskör gyakorlására adott felhatalmazás nem teremt hierarchikus viszonyt a jogalkotó és a jogszabály címzettje között. Kifejtette azt is, hogy az Ötv. 64. §-ának (4)–(6) bekezdése – a fővárost és a kerületeket megosztottan megillető bevételek szabályozásával – a főváros egységes településpolitikájának biztosítása, a főváros városfejlesztési és város-rehabilitációs programjának meghatározása és érvényesítése érdekében, az Ötv. 63/A. §-ában meghatározott koordinációs feladatok ellátásához biztosít gazdasági és jogi eszközöket a fővárosi önkormányzat számára. A 64. § (5)–(6) bekezdésében az Ötv. által a fővárosi közgyűlésnek adott jogalkotási felhatalmazás a fővárosi önkormányzat törvényben megállapított feladatainak ellátásához, az Ötv. és a költségvetési törvény által meghatározott bevételi források feletti rendelkezés módját szabályozza. Ennek megfelelően, az Ötv.-nek indítványozó által kifogásolt 64. § (5) bekezdésében szabályozott rendeletalkotási jogkör nem tekinthető az Alkotmány 43. § (2) bekezdésében meghatározott, kizárólagos törvényhozási tárgykörben adott felhatalmazásnak. A felhatalmazás – az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével összhangban – törvényben meghatározott feladatainak ellátása érdekében, feladatkörében jogosítja fel a fővárosi közgyűlést a rendeletalkotásra. (ABH 1996, 204, 210.)

A 47/2001. (XI. 22.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh1.) az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló 2000. évi CXXXIII. törvény 26. § (2)–(3) bekezdésében foglalt rendelkezések alkotmányosságát vizsgálta. E határozatában megállapította, hogy bár a költségvetési törvény formálisan nem módosította az Ötv. 64. § (5) bekezdését, azzal, hogy rendelkezései meghatározzák az osztott bevételekből a kerületi önkormányzatokat minimálisan megillető rész mértékét, olyan kiegészítő feltételeket állapított meg, amelyek az Ötv. 64. § (5) bekezdésében szabályozott felhatalmazáshoz képest korlátozzák a fővárosi közgyűlés rendeletalkotási hatáskörét. Így az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a vizsgált rendelkezések alkotmányellenesek, mert azok egyszerű többséget igénylő törvényben – tartalmát tekintve – módosították az Ötv.-nek az Alkotmány 44/C. §-a alapján minősített többséget igénylő szabályát.

Ugyanakkor e határozatának rendelkező részében az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sértő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség fennállását mondta ki amiatt,

hogy az Ötv. nem állapította meg az Ötv. 64. § (4) bekezdésében meghatározott bevételi források feladatarányos megosztásának – ezáltal az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés a) pontja alapján a kerületi önkormányzatot megillető önkormányzati alapjog védelmének – garanciáit és felhívta az Országgyűlést, hogy 2002. december 31-ig tegyen eleget jogalkotási kötelezettségének. (ABH 2001, 308.)

E döntésének indokolásában kifejtette:

„Az Ötv. 64. § (5) bekezdése úgy ad felhatalmazást a fővárosnak, hogy az jogi kötöttségek nélkül, széles mérlegelési jogkörben rendelkezhet az Ötv. 64. § (4) bekezdésében meghatározott bevételi források felett. Döntési szabadságának egyetlen eljárési feltétele van, nevezetesen az, hogy ki kell kérnie a kerületi képviselő-testületek előzetes véleményét. A vélemény azonban a közgyűlést nem köti, szabad belátásától függ, hogy döntése során figyelembe veszi-e vagy sem, illetőleg milyen mértékig veszi figyelembe. A fővárosi önkormányzat maga is gazdasági érdekkel rendelkezik ezeknek a bevételi forrásoknak az elosztásában. A fővárosi önkormányzatnak ez a forrásmegosztást befolyásoló gazdasági érdekelttsége magában hordozza a centralizációs törekvések érvényesítésének, a kerületi önkormányzatok önállósága csorbításának a lehetőségét. Lehetőséget ad arra, hogy a kerületi önkormányzatokat az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés a) pontja alapján megillető alapjog, a kerületi önkormányzatokat az önkormányzati feladatok ellátásában megillető autonómia sérüljön. Ezért az önkormányzati rendeletalkotás körébe utalt forrásmegosztás tekintetében törvényi szabályoknak kell megteremtteni azokat a garanciákat, amelyek a főváros gazdasági érdekeivel szemben a kerületi önkormányzatok Alkotmányban szabályozott alapjogait védelemben részesítik, biztosítékot nyújtanak arra, hogy az anyagi források hiánya a kerületi önkormányzatok feladatellátását ne veszélyeztesse.” (ABH 2001, 308, 323–324.)

Az Abh1.-ben megállapított mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet megszüntetése érdekében az Országgyűlés a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló 2003. évi I. törvénnyel (továbbiakban: Ötv.m.) egy új (6) bekezdéssel egészítette ki az Ötv. 64. §-át. Ebben kimondta, hogy a forrásmegosztás – feladat- és hatáskörarányos – megosztása érdekében normatív eljárásokat kell alkalmazni, és ezeket a normatív eljárásokat külön törvényben kell meghatározni. A külön törvény megalkotásáig az Ötv. 116. §-ában átmeneti szabályokat állapított meg. A fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti forrásmegosztásról szóló 2003. évi CXIV. törvényt 2003. decemberében fogadta el az Országgyűlés, amelyben meghatározta a forrásmegosztás alapjául szolgáló normatív eljárásokat. Az Alkotmánybíróság e szabályozás alkotmányosságát 125/B/2003. AB határozatában vizsgálta. Megállapította, hogy ezzel a szabályozással az Országgyűlés az Abh1.-ben megállapított mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló kötelezettségének eleget tett, és úgy ítélte meg, hogy vitatott rendelkezései nem sértik a kerületi önkormányzatoknak az Alkotmány

44/A. § (1) bekezdés *a)*, *b)*, *c)* és *d)* pontjában szabályozott alapjogait, sem az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményét, ezért az indítványt elutasította. (ABH 2005, 1127, 1134–1139.)

A jelen eljárásban az indítványozók által vitatott Fmt. hatályon kívül helyezte a 2003. évi CXIV. törvényt, és újr szabályozta a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti forrásmegosztás rendjét.

2. Az indítványok alapján az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az Fmt. elfogadása megkívánta-e az Alkotmány 44/C. §-a által előírt minősített többséget.

Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben rámutatott arra, hogy „a törvényhozó döntési szabadságának körébe tartozik annak eldöntése, hogy az önkormányzati finanszírozási rendszer mely elemeit és milyen mélységben szabályozza az Alkotmány által minősített többségű szavazatarányhoz kötött önkormányzati törvényben, és a finanszírozási rendszer mely kérdéseiről dönt minősített többséget nem igénylő külön törvényben. Azonban ha a finanszírozás valamely kérdését az Ötv. szabályozza, annak módosítására is csak minősített többségű szavazataránnyal elfogadott törvényben kerülhet sor.” (ABH 2001, 308, 316.)

Az Országgyűlés az Ötv. megalkotásakor az Ötv. forrásmegosztásra vonatkozó szabályainak érintetlenül hagyása mellett úgy döntött, hogy a fővárosi közgyűlés rendeletének megalkotása során az Ötv. 64. § (1) bekezdésében előírt feladat- és hatáskörarányos forrásmegosztást a normatív eljárások alkalmazásával kell biztosítani, és a normatív eljárások meghatározását külön, immár egyszerű többséggel is elfogadható törvényre bízta. Az Országgyűlés tehát az Ötv.-nek – az Alkotmány 44/C. §-ban foglalt minősített többség betartásával megalkotott Ötv.-mel beiktatott – 64. § (6) bekezdésébe foglalt felhatalmazás alapján alkotta meg az Fmt.-t.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy önmagában az Fmt. elfogadása – addig, amíg annak rendelkezései az Ötv. 64. § (6) bekezdés keretei között maradnak – nem igényli a jelenlevő országgyűlési képviselők 2/3-os többségű támogatását.

Ezért az Alkotmánybíróság elutasította az Fmt. egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló azon indítványt, amely az Alkotmány 44/C. §-ában foglalt minősített többség hiányára hivatkozással kérte az Fmt. egésze alkotmányellenességének megállapítását.

3. Az Alkotmánybíróságnak eljárása során vizsgáltnia kellett az Fmt. indítványozók által vitatott 4. §-a, és 5. § (1) bekezdése alkotmányosságát is az Alkotmány 44/C. §-a alapján.

3.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata során számos határozatában foglalkozott az Alkotmány által minősített többséghez kötött törvények elfogadásának, módosításának alkotmányossági problémáival. Az 1/1999. (II. 24.)

AB határozatának rendelkező részében alkotmányos követelményként állapította meg: „valamely, az Alkotmány által meghatározott törvény elfogadásához megkívánt minősített többség nem egyszerűen a törvényalkotási eljárás formai előírása, hanem olyan alkotmányos garancia, amelynek lényeges tartalma az országgyűlési képviselők közötti széles körű egyetértés. A minősített többség követelménye nemcsak az adott alkotmányi rendelkezés közvetlen végrehajtásaként kiadott törvény megalkotására vonatkozik, hanem e törvény módosítására (rendelkezéseinek megváltoztatására, kiegészítésére) és hatályon kívül helyezésére is. Az Alkotmány rendelkezése alapján minősített többséggel elfogadott törvényt egyszerű többséggel elfogadott törvénnyel nem lehet módosítani, vagy hatályon kívül helyezni.” (ABH 1999, 25.)

Ugyanezen határozata indokolásában az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy az Országgyűlés jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az Alkotmány által minősített többséghez kötött törvényhozási tárgyat milyen részletesen szabályozza az ún. kétharmados törvény útján. Azonban, ha a törvényhozó valamely szabályozási tárgykőről a minősített többséggel elfogadott törvényben rendelkezett, a minősített többségi eljárás alkotmányos követelmény a törvény módosításakor is. Az Alkotmánybíróság kimondta: „(...)a törvényalkotási eljárásban akkor sem lehet mellőzni az Alkotmány által előírt minősített többség követelményét, ha a módosítás részletszabályokról szól, vagy az adott alapjog, illetve intézmény hatályosulását szeretné hatékonyabb eszközökkel elérni a jogalkotó. Az ilyen vagy más, hasonló tartalmú kezdeményezés érvényesítésének szándéka – mint a hatékony kormányzás megvalósításának egyik eszköze – az Alkotmány tételes szabályát nem sértheti meg. Kétségtelen, hogy ez a szabály a törvényalkotási eljárás formai érvényességét meghatározó alkotmányos korlátot jelent az egyszerű többség akár ésszerű törekvéseivel szemben is.” (ABH 1999, 25, 39.)

Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes volt az 1/1999. (II. 24.) AB határozatban megfogalmazott alkotmányos követelménynek az érvényesítésében minden olyan esetben, amikor 2/3-os törvény szabályát direkt módon módosította egyszerű többséggel elfogadott törvényben a törvényhozó. A 31/2001. (VII. 11.) AB határozatban az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy mindazokban az esetekben, amikor formálisan (szövegszerűen) nem egyértelmű a módosítás (kiegészítés, hatályon kívül helyezés) [...] minden esetben vizsgálendő az is, hogy mi a kétharmados törvény által meghatározott szabályozási koncepció lényegi eleme, azaz érinti-e a lényeges normatartalmat az egyszerű szótöbbséggel megalkotott törvény. (ABH 2001, 252, 263–264.)

Az Ötv. 64. § (6) bekezdése felhatalmazza a törvényhozót arra, hogy a fővárosi és a kerületi önkormányzatok közötti forrásmegosztásra nézve egyszerű többséggel elfogadott törvényben szabályokat állapítson meg. E felhatalmazás arra terjed ki, hogy a bevételi források feladat- és hatáskörarányos megosztásának biztosítékaként normatív eljárásokat állapítson meg, a felhatalmazás nem teszi lehető-

vé a forrásmegosztás Ötv.-ben foglalt szabályainak módosítását.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az indítványozók által vitatott szabályok tekinthetők-e az Ötv. 64. § (6) bekezdésében szabályozott felhatalmazás keretei között alkotott előírásnak, vagy a törvényhozó e kereteken túllépve az Ötv. szabályozási koncepcióját is érintő, az Ötv.-t módosító rendelkezéseket alkotott.

3.2. Két indítványozó vitatja az Fmt. 4. § (3) bekezdése alkotmányosságát. Álláspontjuk szerint ez a szabály, amely úgy szól, hogy az Ötv. 64. § (4) bekezdés *b)* és *d)* pontja szerinti adókból a kerületi önkormányzat által beszedett adóbevételek 100 %-a a kerületi önkormányzatot illeti meg, közvetlenül módosítja az Ötv. 64. § (4) bekezdését, így azt csak az Ötv. módosítására alkalmas törvényhozási eljárás eredményeként lehetett volna elfogadni.

Egy indítványozó az Fmt.-nek az indítvány benyújtásakor 4. §-ával összefüggésben rámutat arra, hogy az alkalmazhatatlan, ugyanis az Ötv. 1994 évi módosítását követően az önkormányzatok finanszírozásának rendje jelentősen megváltozott, így nincs összhang a költségvetési törvények és az Ötv.-nek a fővárosi önkormányzatok gazdálkodására vonatkozó szabályai között, ezért az Ötv. e rendelkezései nem értelmezhetőek a költségvetési törvények által kialakított finanszírozási renddel összhangban. A költségvetési törvények által meghatározott finanszírozási szabályok ellentmondást keletkeztetnek az Ötv. egyes rendelkezései között is. Azzal, hogy a költségvetési törvények alapján az átengedett személyi jövedelemadó egy része normatív hozzájárulás forrásává vált ellentmondás keletkezett az Ötv. 64. § (3) bekezdés *a)* pontja (a feladathoz kapcsolódó normatív hozzájárulások a fővárosi és a kerületi önkormányzatokat közvetlenül megillető bevételek) és az Ötv. 64. § (4) bekezdés *a)* pontja (az átengedett személyi jövedelemadó egésze osztott bevétel) között. Ugyancsak a költségvetési törvények és az Ötv. közötti ellentmondásra utal az indítvány akkor, amikor rámutat arra, hogy az Ötv. 64/B. § *a)* pontjában szabályozott a fővárosi önkormányzatot kizárólagosan megillető, az igazgatási és közművelődési feladatokhoz rendelt, állandó népességhez kapcsolódó normatív hozzájárulás 1998 óta a költségvetési törvények szabályai alapján nem értelmezhető, ugyanis a költségvetési törvények ilyen normatív hozzájárulást nem ismernek. Ugyanakkor a településüzemeltetési, igazgatási, sport- és kulturális feladatokhoz rendelt normatív hozzájárulás tekintetében – mivel a költségvetési törvény nem egyértelműen használja az Ötv. 6. § (1) bekezdésében meghatározott települési önkormányzat fogalmat – nem állapítható meg, hogy az a fővárosi önkormányzat kizárólagos bevétele, vagy a fővárosi és a kerületi önkormányzatokat közvetlenül megillető bevételnek minősül-e. Álláspontja szerint ezek az ellenmondások csak az Ötv. módosításával, minősített többséggel elfogadott törvényben lettek

volna feloldhatók. Az indítvány benyújtását követően a jogalkotó észlelve ezeket az ellentmondásokat, az Fmtm1.-ben és az Fmtm2.-ben módosította az Fmt. 4. §-át. Az Fmt.-nek az Fmtm1. 2. § (1) bekezdése által megállapított 4. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az Ötv. 64. §-a (4) bekezdésének *a)* pontja szerinti személyi jövedelemadó bevételből az Ötv. 64. §-a (3) bekezdésének *a)* pontja szerinti normatív hozzájárulások forrásául szolgáló részt normatív hozzájárulásként kell figyelembe venni. Az Fmtm2. 2. §-a által megállapított 4. § (4) bekezdése pedig a következő rendelkezést tartalmazza: „Az Ötv. 64. § (4) bekezdésének *c)* pontja szerinti állandó népességhez kapcsolódó normatív hozzájárulások – a településüzemeltetési, igazgatási, sport- és kulturális feladatokhoz kapcsolódó normatív hozzájárulás kivételével – 100%-ban a feladatot ellátó önkormányzatot illetik meg.” A törvényhozó tehát az indítványozó által állított, a törvényi szabályozás ellentmondásai miatt fennálló, a jogbiztonságot súlyosan sértő alkotmányellenes helyzetet orvosolta. De az alkotmányellenes helyzet megoldásának nem az indítványozó által alkotmányosnak tartott megoldását választotta, nem az Ötv. módosításával, hanem az Fmt. módosításával oldotta fel az önkormányzatok megváltozott finanszírozási rendszere és az Ötv. szabályai között feszülő ellentmondásokat. Ezért az Alkotmánybíróság – a szoros összefüggésre tekintettel [41/1991. (VII. 3.) AB határozat, ABH 1991, 193, 194.] – kiterjesztette vizsgálatát a 4. § egészére és érdemben vizsgálta az Fmt. 4. § (2) bekezdésének, valamint (4) bekezdésének alkotmányosságát is.

A fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat megillető bevételek körét az Ötv. 64., 64/A. és 64/B. §-ai szabályozzák. Az Ötv. e rendelkezései az önkormányzati feladat- és hatásköröknek a fővárosi és a kerületi önkormányzatok közötti sajátos megosztásához igazodóan alakították ki a bevételi források megosztásának rendjét. A 64. § (1) bekezdése kimondja, hogy a bevételek a fővárosi és kerületi önkormányzatok által ténylegesen gyakorolt feladat- és hatáskörök arányában illetik meg a fővárosi és a kerületi önkormányzatokat. Az Ötv. e szabályai a bevételek négy csoportját különböztetik meg. A 64. § (3) bekezdése határozza meg azokat a tényleges feladatellátáshoz rendelt bevételi forrásokat, amelyek a fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat önállóan és közvetlenül illetnek meg. A 64/A. § a kerületi önkormányzatokat, a 64/B. §-a pedig a fővárosi önkormányzatot kizárólagosan megillető bevételi forrásokat szabályozza. A 64. § (4) bekezdése szabályozza a fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételi források körét, amelyek felosztásáról a 64. § (5) bekezdése alapján – a kerületi képviselő-testületek véleményének kikérése után – a fővárosi közgyűlés dönt rendeletében.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Fmt. – bár 4. § (1) bekezdésében kimondja, hogy fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételek körét az Ötv. 64. § (4) bekezdése hatá-

rozza meg, – a 4. § (2)–(4) bekezdésében foglalt rendelkezésével átrendezte az Ötv.-nek a bevételek megosztására kialakított rendszerét.

Az Ötv. 64. § (4) bekezdésének *a*) pontja alapján a fővárosi és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételi forrásnak minősül a magánszemélyek jövedelemadóijából az állami költségvetésről szóló törvény alapján a települési önkormányzatokat megillető rész, ehhez képest a Fmt. 4. § (2) bekezdése alapján a személyi jövedelemadó bevételből a normatív hozzájárulások forrásául szolgáló rész a fővárosi és a kerületi önkormányzatokat önállóan és közvetlenül megillető bevétellé vált. A főváros önkormányzati rendszerére vonatkozó szabályokat tartalmazó VII. fejezetet az Ötv.-be beiktató 1994. évi LXIII. törvény indokolása alapján megállapítható, hogy a törvényi koncepció az Ötv. 64. § (4) bekezdés *d*) pontjában foglalt rendelkezésre vonatkozóan a következő volt: „A megosztott bevételek közé tartozik a fővárosi közgyűlés és a kerületi képviselő-testületek által kivetett valamennyi helyi adó is, melynek felosztásáról a közgyűlés rendelkezik a kerületi képviselő-testületek véleményének kikérésével.” Az Fmt. 4. § (3) bekezdése ezzel ellentétben az Ötv. 64. § (4) bekezdés *d*) pontjában szabályozott helyi adóbevételek közül kiemelte a kerületi önkormányzat által beszedett adóbevételeket és a kerületi önkormányzatot kizárólagosan megillető bevételként szabályozta azokat. Az Ötv. 64. § (4) bekezdés *b*) pontjában osztott bevételi forrásként szabályozott egyéb központi adók közül – Fmt. 4. § (3) bekezdésében foglalt szabályozás következtében – ugyancsak a kerületi önkormányzatokat kizárólagosan megillető bevételi forrássá váltak a kerületi önkormányzatok által beszedett adók. Az Fmt. 4. § (4) bekezdése, mely szerint az állandó népességhez kapcsolódó normatív hozzájárulások 100 %-ban a feladatot ellátó önkormányzatot illetik meg, az Ötv. 64. § (4) bekezdés *c*) pontjában szabályozott bevételi forrásokat vette ki az osztott bevételi források köréből, és egyúttal módosította az Ötv. 64/B. § *a*) pontját is.

Megállapítható tehát, hogy az Fmt. e szabályaiban direkt módon módosította az Ötv. 64. § (3) bekezdés *a*) pontjában, a 64. § (4) bekezdés *a*), *b*), *c*) és *d*) pontjában, valamint 64/B. § *a*) pontjában foglalt rendelkezéseket. A fővárosi önkormányzatok finanszírozási rendszerére vonatkozó szabályozás ilyen mértékű átalakítása az Ötv. fővárosi önkormányzatok gazdálkodására vonatkozó szabályozási koncepciójának lényegi átalakítását jelenti, így e szabályok elfogadására csak az Ötv. módosításával, az Alkotmány 44/C. §-ában szabályozott minősített többséggel kerülhetett volna sor.

3.3. Az indítványozók álláspontja szerint az Ötv. rendelkezéseit módosítja az Fmt. 5. § (1) bekezdése is. E szabállyal kapcsolatosan az Alkotmánybíróságnak először abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az – miután az a 2008-as költségvetési évre nézve állapítja meg a fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat meg-

illető részesedési hányadot – tekinthető-e az indítványok elbírálásakor hatályos jogszabálynak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Fmt. 5. § (1) bekezdését 2009. december 4-i hatállyal módosította az Fmtm2. 3. § (1) bekezdése. A vitatott szabály a tekintetben, hogy a 2008. évre állapítja meg részesedési arányokat, nem módosult, viszont az Fmtm2.– a záró rendelkezések között – az 5. § (2) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy az Fmt. módosított 5. § (1) bekezdését már a 2007. és 2008., valamint a 2009. évi forrásmegosztás felülvizsgálata során alkalmazni kell. Ebből arra lehet következtetni, hogy törvényhozó a vitatott szabályt továbbra is alkalmazandó előírásnak tekinti. Ezért az Alkotmánybíróság annak alkotmányosságát érdemben vizsgálta.

Az egyik indítványozó szerint az Fmt.-nek ez az előírása ellentétes az Ötv. 64. § (1) bekezdésében szabályozott feladat- és hatáskörarányos forrásmegosztás követelményével és a 64. § (6) bekezdésével, mert nem normatív eljárást határoz meg, hanem „ – mindenféle számítás és számbavétel nélkül – százalékos arányban osztja el a bevételeket”.

A másik két indítványozó álláspontja szerint, a törvény a megosztási arányok százalékos megosztásával korlátozta a fővárosi önkormányzat számára az Ötv. 64. § (5) bekezdésében biztosított rendeletalkotási jogkör gyakorlását.

Az Ötv. 64. § (1) bekezdése kogens szabályként mondja ki, hogy az önkormányzati bevételek a fővárosi és a kerületi önkormányzat által ténylegesen gyakorolt feladat- és hatáskör arányában illetik meg a fővárosi, illetve a kerületi önkormányzatokat.

Az Ötv. 64. § (6) bekezdése arra ad felhatalmazást, hogy a törvényhozó külön törvényben az ellátott feladat- és hatáskörökkel arányos forrásmegosztás biztosítékaként normatív eljárásokat határozzon meg, és e törvényben rögzítse a számítások során figyelembe veendő feladatokat. A 64. § (5) bekezdése pedig a fővárosi közgyűlésre bizza, hogy a kerületi önkormányzatok véleményének kikérése után a törvényben meghatározott normatív eljárások felhasználásával döntsön az osztott bevételeknek a fővárosi és a kerületi önkormányzatok közötti megosztásáról.

Az Ötv. szabályozási koncepciója tehát az volt, hogy az Fmt. olyan normatív eljárásokat, módszereket, számítási módokat határoz meg, amelyek alkalmazásával a fővárosi közgyűlés a ténylegesen ellátott feladatok arányában osztja meg a bevételi forrásokat a fővárosban működő önkormányzatok között.

Az Fmt. 5. § (1) bekezdésében a törvényhozó döntötte el a feladatellátás arányait, az Ötv. rendelkezéseitől eltérően – némi korrekcióval, de a ténylegesen ellátott feladatok számbavétele nélkül – százalékos arányban rendeli a fővárosi és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételeket megosztani. Ez a szabályozás, a szabályozási koncepció lényegi tartalmát érintően módosítja az Ötv.-nek a forrásmegosztásra vonatkozó szabályait, az Ötv. ál-

tal előirtaktól eltérő módon korlátozza a Fővárosi Önkormányzat Közgyűlésének rendeletalkotási jogkörét. Ezért elfogadására csak az Alkotmány 44/C. §-ában szabályozott minősített többséggel kerülhetett volna sor.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, az Fmt. 4. § (2)–(4) bekezdése és 5. § (1) bekezdése alkotmányellenes, sérti az Alkotmány 44/C. §-át és az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiság követelményét. Ezért az Fmt. e rendelkezéseit megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság által megsemmisített jogszabály az Alkotmánybíróság határozatának a Magyar Közlönyben történt közzététele napján veszti hatályát. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes jogszabály hatályon kívül helyezésének időpontját ettől eltérően is meghatározhatja, ha a jogbiztonság, vagy az eljárás kezdeményezőjének nyomós érdeke azt megkívánja. Tekintettel arra, hogy a fővárosi önkormányzat 4/2010. (II. 25.) Főv. Kgy. rendeletében szabályozta a 2010 évi forrásmegosztás rendjét, és a fővárosban működő önkormányzatok az Fmt. szabályait is figyelembe véve készítették el a 2010. évi költségvetésüket, az Alkotmánybíróság az Fmt. alkotmányellenesnek ítélt szabályait a költségvetési év végével 2010. december 31-ével semmisítette meg.

4. Az egyik indítvány alapján az Alkotmánybíróság vizsgálta azt is, hogy megállapítható-e az Fmt. 3. § c) pontjának, valamint 6. § (2) bekezdésének alkotmányellenessége, azért mert rendelkezései nem felelnek meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményének.

Az indítványozó álláspontja szerint a jogbiztonságot sérti, hogy az Fmt. ezen rendelkezéseinek tartalma nincs pontosan meghatározva. E körben utal arra, hogy a 3. § c) pontjában a rendelkezés nem rögzíti, hogy a nem lakosságszám alapján járó központi normatív hozzájárulásokat kiegészítő támogatásokon mit kell érteni, és a 6. § (2) bekezdésében szereplő bázis adatok forrását a törvény nem határozta meg.

Az Fmtm2. 1. § (1) bekezdése módosította központi hozzájárulásnak az Fmt. 3. § c) pontjában foglalt definícióját, az új meghatározás az indítványozó által felvetett normavilágossági problémát nem tartalmazza. Az Fmt. 6. § (2) bekezdését az indítvány benyújtását követően módosította, mind az Fmtm1., mind az Fmtm2. és az Fmtm1. 8. § (2) bekezdése egy új mellékletet csatolt a törvényhez, amely melléklet tartalmazza a 6. § (2) bekezdésének bázisadatait.

Ezen indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett az Fmt. 6. § (4) bekezdése alkotmányosságát is. Az indítványozó álláspontja szerint ellentétes az Ötv. 64. § (1) bekezdésében szabályozott feladat- és hatáskörrel

arányos forrásmegosztás követelményével a vitatott szabálynak az a rendelkezése, mely szerint a részesedési arány elmozdulásának meghatározásakor az intézményfenntartói jog átadására visszavezethető változásokat figyelmen kívül kell hagyni.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által kifogásolt rendelkezést az Fmt. 6. § (4) bekezdésének az Fmtm2. 4. § (2) bekezdése által megállapított, hatályos szövege már nem tartalmazza, így az indítvány e tekintetben okafogyottá vált.

Ezért az Alkotmánybíróság az Fmt. 3. § c) pontja 6. § (2) és (4) bekezdése alkotmányosságának vizsgálata iránt indított eljárást az Ügyrend 31. § e) pontja alapján megszüntette.

5. Ugyancsak megszüntette az Alkotmánybíróság a Kgyr. 1. §-a, 2. § (3) bekezdése, 3. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kgyr. rendelkezéseinek alkotmányossági vizsgálatára – tekintettel arra, hogy az már nem tekinthető hatályos jogszabálynak – nem rendelkezik hatáskörrel. A Kgyr. egy, a 2007. évi költségvetési évre rendelkezett a fővárosi önkormányzatot és a kerületi önkormányzatokat osztottan megillető bevételi források megosztásáról. Bár hatályon kívül helyezésére nem került sor alkalmazhatósága a költségvetési év leteltével megszűnt.

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 13. §-a szerint a jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi, vagy ha a jogszabályban meghatározott határidő lejárt. Az Alkotmánybíróság a Jat.-nak ezt a szabályát a jogszabály alkalmazhatóságára vonatkozó rendelkezésként értelmezte. Következésképpen gyakorlata szerint a szabály alkalmazására a jogszabály által előírt határidő leteltével, azzal, hogy a kifejezetten hatályon kívül nem helyezett jogszabályi rendelkezések teljesedésbe mentek, és így már nincs mód arra, hogy a jogalanyok a jogszabályi rendelkezések alapján jogot szerezzenek, a jogszabály lényegében hatályát veszti. [1239/B/1990. AB végzés, ABH 1991, 785–786.; 332/B/2000. AB végzés, ABH 2002, 1742, 1743.; 544/B/2003. AB végzés, ABH 2005, 1738, 1739.]

Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét nem vizsgálja, hacsak nem annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés (335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.). Hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányossági vizsgálata a konkrét normakontroll két esetében, az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, és a 48. §-a szerinti alkotmányjogi panasz alapján lehetséges. Mivel jelen ügyben az indítvány Abtv. 1. § b) pontja szerinti utólagos absztrakt normakontrollra irányul, az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § a) pontja alapján az eljárást megszüntette.

Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 41. §-a alapján rendelte el.

Budapest, 2010. május 4.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 552/B/2007.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 68. számában

56/2010. (V. 5.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a büntető-eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 191. § (2) bekezdés második mondatának „az ügyész, illetőleg” szövegrésze alkotmányellenes, ezért azt a határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 191. § (2) bekezdés második mondata a következő szöveggel marad hatályban: „Ha a gyanúsítottat megrovásban (Btk. 71. §) részesítették, a felettes ügyész a nyomozást megszüntető határozatot hatályon kívül helyezi.”

2. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 35. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 197. § (2) bekezdése alkotmányellenes-

ségének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó utólagos normakontroll keretében több büntetőjogszabály alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

1. Az indítvány és annak kiegészítése szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, az alkotmányos büntetőjog elvei tekintetében a 8. § (1) és (2) bekezdését, továbbá az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből és 57. § (1) bekezdéséből levezetett tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint az 57. § (3) bekezdésben biztosított védelemhez való jogot sérti a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 35. § (1) bekezdése.

Az indítványozó álláspontja szerint a Btk. támadott rendelkezése – amely rögzíti, hogy a büntetethez való jog megszüntető elévülést félbeszakítja a büntető ügyekben eljáró hatóságoknak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárás cselekménye – az ismeretlen elkövető ellen elrendelt nyomozás esetében alkotmányellenes. A jogalkalmazók (nyomozó hatóság, ügyészség, bíróság) ugyanis nem csupán a bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elleni hatósági fellépést, hanem már a bűncselekmény „egyszerű” gyanúja alapján az ismeretlen elkövető elleni büntetőeljárás megindítását is a büntetethez való jog elévülésének félbeszakadásaként értelmezik, ami alkotmányos alapjogok sérelmét okozza.

Az indítványozó szerint a következetes, 2004 óta megszilárdult jogértelmezés – az „élő jog” – arra vezethető vissza, hogy a Btk. 19-21. §-ában meghatározott és a törvény szövegében konzekvensen alkalmazott „elkövető” kifejezés, valamint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben (a továbbiakban: Be.) 43. §-ában definiált és a törvény egészében alkalmazott „terhelt” fogalom tartalmilag eltér egymástól. Megítélése szerint „sérti az Alkotmány jogállam-klauszáját, az alkotmányos büntetőjog elveit és garanciáit a Btk. 35. § (1) bekezdésének megfogalmazása, mivel a konkrét elkövető-fogalom (»terhelt«) helyett helytelenül az általános elkövető-fogalmat használja.” Ezáltal sérül a jogbiztonság, illetve a normavilágosság követelménye, a gyakorlatban kialakult értelmezés pedig a tisztességes eljáráshoz, valamint a védelemhez való jog sérelmére vezet. Az indítvány hivatkozik a 11/1992. (III. 5.) AB határozatnak az elévülés félbeszakadására és nyugvására vonatkozó megállapításaira (ABH 1992, 77, 90.).

2. Az indítványozó támadta a Be. 191. § (2) bekezdés második mondatának „az ügyész, illetőleg” szövegrészét, valamint a Be. 197. §-ának (2) bekezdését, mert sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következő normavilágosság és jogbiztonság követelményét, és az e miatt kialakult jogalkalmazói gyakorlat okán sérül az alkotmányos büntetőjog elvei tekintetében az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdése, valamint az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog.

A sérelem lényege, hogy amennyiben az ügyész a nyomozást megszüntető határozatban a gyanúsítottat megrovásban (Btk. 71. §) részesíti, de ez ellen a gyanúsított panasszal él, úgy a büntetőeljárást folytatni kell, amennyiben a büntetőeljárás megszüntetésének nincs más oka. A büntetőeljárás folytatása ellen nincs jogorvoslati lehetőség. Ilyenkor tehát – az indítványozó véleménye szerint – nem érvényesül az érdemi jogorvoslathoz való jog, mivel a következőket ügyészi jogértelmezésnek megfelelően sem a megrovást alkalmazó ügyész, sem a felettes ügyész a panaszt érdemben nem bírálja el. A megrovást sérelmező panasz alapján az azt alkalmazó ügyész elrendeli a büntetőeljárás folytatását, a panaszt nem terjeszti fel a szervezeten belül magasabb fórumhoz. Ennek következtében nem történik meg a panasz másodfokú vizsgálata abban a kérdésben, hogy nincs-e más, a nyomozás megszüntetésére okot adó körülmény, pl. nem következett-e be már a büntethetőséget megszüntető elévülés.

Az indítványozó azt is sérelmezte, hogy amennyiben „a panaszt a felettes szerv a Be. 197. § (2) bekezdésére hivatkozva nem bírálja el – mondván, a vádemelés után a bíróság ügyis figyelembe veszi majd a terhelt védekezését –, akkor a jogorvoslati jogot a Be. 195. §-ával – és az Alkotmánnyal – ellentétes módon kiüresíti.” Álláspontjának indokolására a szabálysértési őrizet elleni jogorvoslat hiányát vizsgáló 3/2007. (II. 13.) AB határozat megállapításait (ABH 2007, 107, 112–113.) idézte.

3. Az Alkotmánybíróság az ügyészi gyakorlattal kapcsolatos tájékoztatás végett megkereste a legfőbb ügyészt.

II.

Az indítvánnyal érintett jogszabályi rendelkezések:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteltetben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy

az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(3) A büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Btk. rendelkezése:

„19. § Elkövetők a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (tettesek), valamint a felbujtó és a bűnsegéd (részeselek).”

„35. § (1) Az elévülést félbeszakítja a büntető ügyekben eljáró hatóságoknak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárás cselekménye. A félbeszakítás napján az elévülés határideje ismét elkezdődik.”

„71. § (1) Megrovásban kell részesíteni azt, akinek a cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes, vagy oly csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása, vagy más intézkedés – ide nem értve az elkobzást és a vagyonek kobzást – alkalmazása is szükségtelen.

(2) A megrovással a hatóság a rosszallását fejezi ki, és az elkövetőt felhívja, hogy a jövőben tartózkodjék bűncselekmény elkövetésétől.”

3. A Be. rendelkezései:

„43. § (1) A terhelt az, akivel szemben büntetőeljárást folytatnak. A terhelt a nyomozás során gyanúsított, a bírósági eljárásban vádlott, a büntetés jogerős kiszabása, illetve a megrovás, próbára bocsátás vagy javítóintézeti nevelés jogerős alkalmazása után elítélt.”

„191. § (1) A nyomozás megszüntetése – ha e törvény kivételt nem tesz – nem akadályozza annak, hogy ugyanabban az ügyben utóbb az eljárást folytassák.

(2) A nyomozás folytatását az ügyész, ha pedig a nyomozást az ügyész szüntette meg, a felettes ügyész határozattal rendeli el. Ha a gyanúsítottat megrovásban (Btk. 71. §) részesítették, az ügyész, illetőleg a felettes ügyész a nyomozást megszüntető határozatot hatályon kívül helyezi. A nyomozás folytatásáról szóló határozat ellen nincs helye panaszoknak.”

„195. § (1) Akire nézve az ügyész vagy a nyomozó hatóság határozata rendelkezést tartalmaz – ha e törvény kivételt nem tesz –, a határozat ellen a közléstől számított nyolc napon belül panasszal élhet.

(...)

(4) Ha a határozatot hozó a panasznak három napon belül nem ad helyt, köteles azt haladéktalanul felterjeszteni az elbírálásra jogosulthoz. Az ügyész határozata elleni panaszt a felettes ügyész, a nyomozó hatóság határozata elleni panaszt az ügyész a hozzá érkezésétől számított tizenöt, megszüntető határozat esetén harminc napon belül határozattal bírálja el.”

„197. § (2) A büntetőeljárást folytatni kell, ha a gyanúsított a nyomozást megszüntető határozat ellen benyújtott panaszában a megrovás alkalmazását sérelmezi, és a büntetőeljárás megszüntetésének más oka nincs. Erre a gyanúsítottat a határozatban figyelmeztetni kell.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az indítványozó mind a Btk., mind pedig a Be. rendelkezéseit azért tekintette a jogbiztonság és a normavilágosság követelményét sértőnek, mert értelmezésük következtében a nyomozó hatóság, az ügyészség és a bíróság olyan gyakorlatot alakított ki, amely alkotmányos alapjogokat sért. Az indítvány nem csupán a jogértelmezés alkotmányosságát, hanem dogmatikai helyességét is vitatta. Ez utóbbi tekintetében az Alkotmánybíróság nem nyilvánított véleményt.

Az Alkotmánybíróság már az 57/1991. (XI. 8.) AB határozatban megállapította: az Alkotmánybíróságnak csak az Alkotmány rendelkezései tekintetében van értelmezési hatásköre. Önálló törvényértelmezési hatáskör hiányában az alkotmányossági vizsgálat nem irányulhat önmagában a normaszöveg lehetséges különböző értelmének és tartalmának a megállapítására, hanem azt az Alkotmánybíróság csak a hatáskörébe tartozó kérdés vizsgálatával összefüggésben végezheti el. Amennyiben a bírói gyakorlat és az általánosan elfogadott jogértelmezés a normaszöveget – a lehetséges több értelme közül – egységesen csak egy bizonyos, meghatározott értelemben alkalmazza, az Alkotmánybíróságnak a normaszöveget ezzel az értelemmel és tartalommal kell az alkotmányosság szempontjából vizsgálnia. Ha ugyanis ez – a gyakorlatban érvényesülő normatartalom – megállapítható, az alkotmányossági vizsgálatnak abból a tényből kell kiindulnia, hogy a jogszabály tartalma és értelme az, amit annak az állandó és egységes jogalkalmazási gyakorlat tulajdonít. Amennyiben valamely jogszabály több lehetséges értelme közül a jogalkalmazási gyakorlatban csak egyféle tartalommal realizálódik, akkor csak ez a normatartalom szolgálhat az alkotmányossági vizsgálat alapjául is. Ellenkező esetben ugyanis az Alkotmánybíróság az eljárása során a hatáskörébe nem tartozó önálló jogszabály-értelmezést végezne, és éppen azzal lépné túl hatáskörét, hogy ennek során a jogszabálynak a bírói gyakorlat által történt értelmezése helyességét vitatná. Ha pedig az adott jogszabály-értelmezés a Legfelsőbb Bíróság iránymutató döntésén alapszik, a Legfelsőbb Bíróság értelmezésétől eltérő normatartalom meg-

állapítása a Legfelsőbb Bíróság hatáskörét sértené. (ABH 1991, 272, 276–277.)

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben sem bocsátkozott a jogalkalmazási gyakorlat helyességének, megalapozottságának vizsgálatába, hanem a támadott jogszabályi rendelkezések alkotmányosságát a jogalkalmazási gyakorlat által e jogszabályoknak tulajdonított tartalom alapján ítélte meg.

2. Az Alkotmánybíróság a Btk. 35. § (1) bekezdésének alkotmányosságát már vizsgálta, ezért elsőként abban kellett állást foglalni, hogy az indítvány nem ítélt dolog vizsgálatára irányul-e.

A 100/E/2000. AB határozatban (ABH 2006, 1270.) az ügy indítványozója azt sérelmezte, hogy a büntethetőség elévülését csak hatósági cselekmény szakítja meg, a sértett jogérvényesítő cselekedetei ilyen hatással nem rendelkeznek. A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzetet – többek között – az Alkotmány 8. § (1) bekezdésébe, és a tisztességes eljáráshoz való jog tekintetében az 57. § (1) bekezdésébe ütközőnek tartotta. Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította (ABH 2006, 1270, 1272, 1279.).

A 23/D/2007. AB határozattal lezárt ügyben az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdés alapján támadta a Btk. 35. § (1) bekezdését, mivel nem juttatja egyértelműen kifejezésre, hogy csak az ugyanazon bűncselekmény miatt foganasított hatósági büntetőeljárás cselekménynek van elévülést félbeszakító hatása. Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította (ABH 2008, 2620, 2621, 2625.).

A jelen ügyben – bár azonos jogszabályi és részben azonos alkotmányi rendelkezésekről van szó – nem áll fenn az ítélt dolog esete. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor *res iudicata*, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti. (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972, 973.) Mivel az indítványozó a Btk. 35. § (1) bekezdését az elbírált indítványoktól teljesen eltérő okból támadta, az érdemi vizsgálatnak nem volt akadály.

2.1. A Btk. 35. § (1) bekezdését a joggyakorlat úgy értelmezi, hogy a bűncselekmény miatti büntethetőség elévülését félbeszakítja a bűncselekmény gyanúja miatt ismeretlen elkövető ellen elrendelt nyomozás (BH 2007. 363, BH 2008. 204). Az elévülés félbeszakításának joghatása abban áll, hogy az elévülési idő addig eltelt részét figyelmen kívül kell hagyni, és az elévülési idő újra kezdődik.

2.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés nem sérti a jogbiztonság és a normavilágosság követelményét.

A jogállam alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság, ami az állam – és elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes

részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előre láthatóak legyenek a norma címzettjei számára [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.]. A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142.]. Nem állapítható meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerinti jogállamiság és annak részét képező jogbiztonság sérelme pusztán amiatt, hogy az adott normaszöveg a jogalkalmazás során értelmezésre szorul: a jogbiztonság elvéből nem következik a jogalkotónak olyan kötelezettsége, hogy minden fogalmat minden jogszabályban külön meghatározzon [71/2002. (XII. 27.) AB határozat, ABH 2002, 417.]. A normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot, és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára, illetőleg a normaszöveg túl általános megfogalmazása miatt teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak. [Pl.: 1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.; 10/2003. (IV. 3.) AB határozat, ABH 2003, 130, 135–136.; 1063/B/1996. AB határozat, ABH 2005, 722, 725–726.; 381/B/1998. AB határozat, ABH 2005, 766, 769.] A 47/2003. (X. 27.) AB határozat rámutatott: az Alkotmánybíróság mindig is nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy az általa vizsgált kérdés megválaszolásához rendelkezésre áll-e olyan kialakult bírói gyakorlat, amely – határozata meghozatala során – a jogalkalmazót a jogbiztonság érvényesüléséhez elengedhetetlenül szükséges mértékben segíti (ABH 2003, 525, 535.).

A Btk. 35. § (1) bekezdését a bíróságok, köztük a Legfelsőbb Bíróság, konzekvensen, a nyomozó hatóság és az ügyészség számára is irányadó módon értelmezik. A normaszöveg és annak értelmezett tartalma tehát nem vet fel az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével összefüggő alkotmányossági kérdéseket.

2.3. Az indítványozó álláspontja szerint a Btk. 35. § (1) bekezdés joggyakorlatban alkalmazott értelmezésének következménye, hogy az ismeretlen elkövető elleni nyomozás elrendelésével a nyomozó hatóság magához vonja az elévülés idejének meghatározását, ezzel sérül az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdése. Hivatkozott a 42/1993. (VI. 30.) AB határozatra, amelyben az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy az alkotmányos büntetőjog szempontjából az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdése az az alaprendelkezés, amely a jogállamiság normatív tartalmán túl védi az egyént a büntetőjogi eszközöknek az állam általi önkényes felhasználása ellen (ABH 1993, 300, 304.).

Az Alkotmánybíróság megállapította: a Btk. 35. § (1) bekezdésének az elévülés félbeszakadását szabályozó rendelkezése nincs alkotmányosan értékelhető összefüggésben az Alkotmány 8. § (1) bekezdésével, amely az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak ál-

lami elismeréséről szól, az állam számára azok tiszteletben tartását és védelmét írja elő.

Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése az alapvető jogok törvényi szintű szabályozását írja elő, azzal, hogy az alapvető jog lényeges tartalma nem korlátozható. Az Alkotmánybíróság a 11/1992. (III. 5.) AB határozat rendelkező részében kifejtette: az alkotmányos büntetőjognak az elévülés szabályait érintő követelménye, hogy a bűncselekmények büntethetőségének elévülésére – beleértve az elévülés félbeszakítását és nyugvását is – az elkövetéskor hatályos törvényt kell alkalmazni, kivéve, ha az elévülés időszakában az elkövetőre nézve kedvezőbb szabályok léptek hatályba (ABH 1992, 77.).

A határozat ugyan az igazságtételi törekvések alkotmányossági kérdéseivel összefüggésben vizsgálta az elévülés intézményét, megállapításai azonban a jelen ügyben is irányadóak. Az AB határozat megállapította: „Nincs (...) az elkövetőnek alanyi joga arra, hogy büntethetősége a rendes időn belül biztosan elévüljön, nem számíthat joggal arra, hogy ezalatt nem foganatosítanak ellene semmilyen büntetőeljárási cselekményt. Neki csak arra van joga, hogy ha a törvényesen számított idő eltelt, ne üldözzék tovább, és ne büntethessék meg. Az elévülési idő tényleges hossza tehát nem garantált, a törvény a rendes elévülési idővel csupán a minimumot határozza meg.” (ABH 1992, 77, 90.)

A 41/1993. (VI. 30.) AB határozat megerősítette, hogy a törvényalkotó viszonylag nagy szabadsággal rendelkezik az elévülés feltételeinek meghatározásában. Az elévülés jogi tények kérdése, jogszabálynak kell a naturális tény – az idő folyását – jogi hatással járó tényé változtatni. Ezt fejezik ki az elévülés kezdetére, félbeszakadására, nyugvására vonatkozó jogi rendelkezések, amelyek eredményeként az elévülés bekövetkezésének naturális időtartama hosszabb lehet, mint az elévülés jogi időtartama. A naturális és a jogi időmúlás eltérésének lehetséges eseteit azonban jogszabályban és előre kell rögzíteni. (ABH 1993, 292, 295.)

Mindezen tételek alapján vizsgálva az elévülés félbeszakadásának a Btk. 35. § (1) bekezdésében meghatározott szabályát, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 8. § (2) bekezdésének sérelme nem merül fel.

2.4. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Btk. 35. § (1) bekezdése – annak jogalkalmazói értelmezése az ismeretlen elkövető elleni nyomozás-elrendelés félbeszakító hatásáról – nincs alkotmányosan értékelhető összefüggésben a terheltnek a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való jogával.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogállami büntetőeljárásnak korlátozhatatlan minősége az eljárás tisztességes volta, amelynek lényeges eleme a terhelt védelemhez való jogának érvényesülése. A tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírósági gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásából tartalmilag levezet-

tett alkotmányos alapjog (315/E/2003. AB határozat, ABH 2003, 1590, 1594.), amely komplex védelmet nyújt a terhelt számára [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 256.].

A tisztességes eljárásról és a védelemhez való jog a büntetőjogi felelősség megállapítása folyamatának, a büntetőeljárásnak alkotmányos garanciái. Az elévülés intézménye az időmúlás büntethetőséget megszüntető hatásának elismerését, az állam büntető igényének elenyészését jelenti. Az elévülés félbeszakítására alkalmas hatósági cselekmények ugyan a büntetőeljárás meghatározott mozzanatai, azonban ezek törvényi meghatározására nem vonatkoztathatók az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből és (3) bekezdéséből levezethető alkotmányi követelmények.

A 11/1992. (III. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy amíg az elévülési idő folyik, az elévülés elsősorban a bűnüldöző hatóságnak szól, és annak kezében van: a törvény szerint a hatóság félbeszakítással újból megindíthatja a teljes idő folyását, anélkül, hogy az elkövetőnek tudnia kellene erről. A rendes elévülési idő tehát csupán arra az esetre szól, ha közben az elkövető ellen semmilyen büntetőeljárás cselekmény nem történne. Ez azonban nyilván kivételes eset, a jogrend működési hibája. Nincs tehát az elkövetőnek alanyi joga arra, hogy büntethetősége a rendes időn belül biztosan elévüljön, nem számíthat joggal arra, hogy ez alatt nem foganatosítanak ellene semmilyen büntetőeljárás cselekményt. (ABH 1992, 77, 90.)

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Btk. 35. § (1) bekezdése nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 8. §-ának (1) és (2) bekezdését, valamint 57. § (1) és (3) bekezdését. Ezért a rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

3. Az indítványozó szerint a Be. 191. § (2) bekezdése második mondatának helytelen – jogalkotási hibán alapuló – megfogalmazása, illetve közvetlenül ennek eredményeként a 197. § (2) bekezdése nem csak bizonytalanságuk, homályosságuk folytán sértik a jogbiztonság elvét, hanem a büntetőeljárás alá vont személyek jogorvoslathoz való jogának korlátozására is lehetőséget adnak.

3.1. Az Alkotmánybíróság nem talált bizonyítékot az indítványozó állítása szerinti, a Legfőbb Ügyészség iránymutatásán (utasítások, körlevelek, főosztályvezető ügyészi iránymutatások és állásfoglalások) alapuló alkotmányellenes ügyészi gyakorlatra. Ennek hiányát, pontosabban az ügyészi jogértelmezés és gyakorlat törvényességét a legfőbb ügyész az Alkotmánybíróság tájékoztatást kérő megkeresésére megerősítette, nem elhallgatva azt sem, hogy az indítványozó konkrét ügyében valóban megtörtént a 191. § (2) bekezdésének téves értelmezése.

Az Alkotmánybíróság is észlelte, hogy a Be. 191. § (2) bekezdés második mondata – jogalkotási hiba következtében – nem csupán a felettes ügyészt, hanem az ügyészt is feljogosítja a megrovást tartalmazó nyomozást megszüntető határozat hatályon kívül helyezésére.

A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvényben (a továbbiakban: 1973. évi Be.) a nyomozó hatóság is megszüntethette a nyomozást megrovás alkalmazása mellett. Ennek felelt meg a törvény 141. § (2) bekezdés második mondata a nyomozás folytatása körében: „Ha a gyanúsítottat megrovásban részesítették (Btk. 71. §), az ügyész, illetőleg a felettes ügyész a nyomozást megszüntető határozatot hatályon kívül helyezi.” A jogalkotó a Be.-nek a 2002. évi I. törvény 120. § (1) bekezdésében történt kiegészítéskor szó szerint beépítette ezt a rendelkezést, holott a Be. – szemben a korábbi törvénnyel – már nem teszi lehetővé, hogy a nyomozó hatóság megrovást alkalmazzon, ilyen határozat meghozatalára csak az ügyész, így a határozat felülvizsgálatára csak a felettes ügyész jogosult.

Az indítványban támadott szabály tehát – a jogalkotási hiba következtében – megenged olyan értelmezést, hogy a megrovás miatt benyújtott panasz esetén a megrovást alkalmazó ügyész, a panasz felettes ügyészhez történő felterjesztése nélkül, a határozatot hatályon kívül helyezze, és így folytassa a büntetőeljárást. Ilyen értelmezés eredményeképp pedig sérelmet szenved az érdemi jogorvoslathoz való jog, mivel nem történik meg a panasz kétfokú elbírálása.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította: a Be. 191. § (2) bekezdése második mondatában „az ügyész, illetőleg” szövegrésze sérti a jogbiztonság követelményét.

3.2. Az Alkotmánybíróság kidolgozta és alkalmazza az alkotmányos követelmény meghatározásának gyakorlatát, aminek alap gondolata, hogy lehetőleg kímélje a hatályos jogot. A 38/1993. (VI. 11.) AB határozatban megállapította: „A jogszabály hiányosságának vagy homályosságának alkotmányos következményei többféleképpen is levonhatók. Megsemmisíthető vagy hatályban tartható a vizsgált jogszabály attól függően, hogy annak technikai hiányossága valamely alapjog súlyos sérelmét, vagy a súlyos sérelem veszélyét okozza-e. Ezek a mindent vagy semmit jogkövetkezmények a szorosan vett alkotmány- és normaértelmezésen kívüli, megítéléstől függő és gyakorlati szempont alapján dőlnek el.

(...)

Ha (...) az Alkotmánybíróság a vizsgált jogszabály alkotmányos értelmezéseinek körét határozza meg a normával szembeni alkotmányos követelmények megállapításával, akkor hatályban tartja azt a jogszabályi rendelkezést, amely nem feltétlenül alkotmányellenes; s a normakontroll eredményének következményeit úgy vonja le, hogy nem lép túl az alkotmányossági vizsgálatnak szükségképpen részét képező megállapításokon.” (ABH 1993, 256, 267.)

A jelen ügyben is felmerült az alkotmányos követelmény megállapításának lehetősége, Ugyanis a megrovást tartalmazó nyomozást megszüntető határozattal kapcsolatos speciális szabályokat – azaz a Be. 191. § (2) bekezdésének második mondatát és a 197. § (2) bekezdést – együtt alkalmazva a jogorvoslathoz való jog általános szabályokkal, különösen pedig a 195. § (4) bekezdéssel, megállapítható, hogy a törvény valójában nem engedi meg a jog-

orvoslati jog kiüresítését. Ezt erősíti a Be 3. § (3) bekezdése is, amely szerint, ha a törvény kivételt nem tesz, az ügyész határozatai ellen jogorvoslatnak van helye. A Be. nem zárja ki a megrovást tartalmazó nyomozást megszüntető határozat elleni jogorvoslatot, így a panaszt a jogorvoslatra vonatkozó szabályok szerint kell elbírálni.

Az Alkotmánybíróság mégis úgy ítélte meg, hogy a hibás jogalkotás eredményeként született jogszabályszöveg esetében nem elegendő az alkotmányos követelmény megfogalmazása, annak ellenére, hogy a szöveghiba jogértelmezéssel kiküszöbölhető, és erre az ügyészek számára megfelelő iránymutatás is létezik. A normaszöveg ugyanis olyan jogkörrel ruházta fel az első fokon eljáró ügyészt, amellyel valójában nem rendelkezik.

Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. 191. § (2) bekezdés második mondat „az ügyész, illetőleg” szövegrésze az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következő követelmények sérelme miatt alkotmányellenes, és azt azonnali hatállyal megsemmisítette. A részbeni megsemmisítés miatt megállapította az ezt követően hatályban maradó szöveget.

3.3. A Be. 197. § (2) bekezdést a jogorvoslatához való jog szempontjából önállóan is vizsgálva, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés és az Alkotmány 57. § (5) bekezdése között nincs alkotmányjogilag értékelhető összefüggés.

3.3.1. Amint azt az indítványban hivatkozott 3/2007. (II. 13.) AB határozat összefoglalja, „[a]z Alkotmánybíróság értelmezésében az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglalt jogorvoslatához való jog olyan alkotmányos alapjog, amely mindenkit megillet, akinek jogát, vagy jogos érdekét a bírói, államigazgatási vagy más hatósági döntés érinti. A jogorvoslatához való jog tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági döntésekre terjed ki. A jogorvoslatához való jog tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. A jogorvoslatához való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges. A jogorvoslatához való jogot kizárólag a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében és azzal arányosan korlátozhatja – minősített többséggel – a törvényhozó [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 1437/B/1990. AB határozat, ABH 1992, 453, 454.; 513/B/1994. AB határozat, ABH 1994, 731, 733–734.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109–110.; 23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186.; 24/1999. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1999, 237, 243–246.; 29/1999. (X. 6.) AB határozat, ABH 1999, 294, 297–298.]. Minden jogorvoslat lényegi, immansens eleme a jogorvoslati lehetőség, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát [23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186.]” (ABH 2007, 107, 111–112.)

3.3.2. A Be. 197. § (2) bekezdése egyáltalán nem korlátozza, és nem is „üresíti ki” a jogorvoslatához való jogot, csupán a jogorvoslatot elbíráló felettes ügyész döntési jog-

körét korlátozza, illetve azt akadályozza meg, hogy a megpanaszolt határozat a bírósági eljárást megelőzően „jogerőre” emelkedjen és végrehajtható legyen.

A megrovást tartalmazó nyomozást megszüntető határozat elleni jogorvoslatot a Be. 195. §-a korlátozás nélkül biztosítja, tehát a nyomozást megszüntető határozatot – az indítványozó állításával ellentétben – a felettes ügyész érdemben bírálja el. Amennyiben a felettes ügyész nem ért egyet az első fokon eljáró ügyész döntésével, mert álláspontja szerint hiányoznak a megrovás alkalmazásának a Btk. 71. §-ában meghatározott feltételei, vagy a nyomozás megszüntetésének egyéb feltételeinek [Be. 190. § (1) bekezdés a)–h) pont] meglétét állapítja meg, úgy a Be. 191. § (2) bekezdése alapján a megrovást alkalmazó nyomozást megszüntető határozatot hatályon kívül helyezi. A panasz elbírálásának következménye ezekben az esetekben a nyomozás más jogcímen való megszüntetése vagy a büntetőeljárás folytatása. Ez utóbbi még nem jelent feltétlenül vádemelést, mert elvileg még sor kerülhet közvetítői eljárásra (Be. 221/A. §) vagy a vádemelés elhalasztására (Be. 222. §).

Amennyiben a felettes ügyész egyetért az első fokon eljáró ügyész döntésével, a gyanúsított panaszát valóban a nyomozást megszüntető határozat hatályon kívül helyezéséhez és vádemeléshez, azaz az ügy bíróság elé viteléhez vezet. Ez azonban már meghaladja a jogorvoslatához való jog hatókörét. A megrovás büntetőjogi szankció alkalmazása a bírósági eljárást megelőző eljárási szakaszban, így a támadott rendelkezés nem az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével, hanem az Alkotmánynak a vád bíróság általi elbírálásához való jogot biztosító 57. § (1) bekezdésével és a bíróság igazságszolgáltatási monopóliumát meghatározó 50. § (1) bekezdésével függ össze.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Be. 197. § (2) bekezdés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványi részt elutasította.

A határozat közlésének elrendelése az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. május 4.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 583/B/2007.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 68. számában

57/2010. (V. 13.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányával, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 331/2009. (VII. 22.) OVB határozatát a jelen határozatban foglalt indokolással helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s**I.**

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 331/2009. (VII. 22.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Kezdeményezzük az Alkotmány és a kapcsolódó törvények módosítását úgy, hogy országos népszavazást lehessen tartani az Alkotmány módosításáról.” Az OVB a határozata indokolásában arra hivatkozott, hogy az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *c*) pontja alapján nem lehet országos népszavazást tartani az Alkotmány népszavazásról, népi kezdeményezésről szóló rendelkezéseiről, ezért a kifejezetten ennek a módosítására irányuló kezdeményezést elutasította.

A 331/2009. (VII. 22.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 100. számában, 2009. július 22-én jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2009. július 29-én a kezdeményező nyújtott be kifogást.

A kifogás benyújtója szerint az Alkotmány „mint a társadalom alaptörvénye a legfontosabb alapelveket rögzíti, melyek megválasztása alapvető emberi jog, ennek közvetlen gyakorlásából senki nem zárható ki”. Az erre irányuló népszavazást megakadályozó OVB határozat az Alkotmány 2. §-ával ellentétes, ezért az OVB határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérte.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:
„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani:
(...)
c) az Alkotmány népszavazásról, népi kezdeményezésről szóló rendelkezéseiről.”

2. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) érintett rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,”

3. A Ve. érintett rendelkezései:

„117. § (1) Az Országos Választási Bizottság a jogszabályi feltételeknek megfelelő aláírásgyűjtő ívet, illetőleg kérdést a benyújtástól számított harminc napon belül hitelesíti.

(...)

130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h*) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat során először az alaki követelményeknek való megfelelést vizsgálja [lásd 13/2010. (II. 4.) AB határozat, ABK 2010. február, 93, 94.]. Az Alkotmánybíróság számos határozatában

hangsúlyozta, hogy az „országos népszavazás kezdeményezésében való részvétel jogának érvényesülését a törvény többek között olyan, az aláírásgyűjtő ívvel szemben támasztott formai előírásokkal is biztosítja, amelyek garanciát nyújtanak arra, hogy az aláírásgyűjtő ívet aláíró választópolgár eredményesen támogassa a kérdés országos népszavazásra bocsátását. Ezért fokozott jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfeleljen a törvény formai előírásainak is” [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008, 488, 492.].

Az Nsztv. 13. §-a értelmében a konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni és a kérdést a kezdeményezésben megfogalmazott formában kell népszavazásra bocsátani. Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben megállapította, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés valójában nem kérdés, hanem kijelentő mondat, ami a kezdeményező javaslatát fogalmazza meg. Erre az esetleges népszavazáson nem adható egyértelmű „igen” vagy „nem” válasz, ekként az aláírásgyűjtő íven szereplő szöveg nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az OVB hitelesítést megtagadó határozatát jelen indokolása szerint helybenhagyta. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy az OVB határozat indokolását helytállónak tartotta, azonban a tartalmi vizsgálatot a formai követelményeknek való meg nem felelés miatt mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 816/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

58/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 462/2009. (XI. 30.) OVB számú határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 462/2009. (XI. 30.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevők 2009. november 2-án aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az OVB-hez hitelesítés céljából, amely aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Országos Választási Bizottság, a területi választási bizottság, az országgyűlési egyéni választókerületi választási bizottság, a helyi választási bizottság és a szavazatszámoló bizottság nem választott tagjait a bizottság ülésén – szavazati jog helyett – tanácskozási jog illesse meg?”

Az OVB a kifogástevők által támadott határozatával az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indoklása megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi követelménynek, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés értelmezését jelentősen megnehezíti az, hogy abban a kezdeményezők egy kérdésben kívánnak különböző hatáskörrel rendelkező, és különböző feladatot ellátó választási bizottságok megbízott tagjainak szavazati jogáról rendelkezni. A felsorolt választási bizottságok eltérő feladat- és hatásköreiből következően a megbízott tagok szerepe is lényegesen eltér egymástól, ezért a szavazati jog egységes megvonását, és helyette a tanácskozási jog beiktatását nem lehet egyetlen kérdésben egyformán megítélni. Példaként hivatkozik az indokolás arra, hogy a szavazat-

számláló bizottságok a szavazás napján végeznek elsősorban a szavazás lebonyolításához és az eredmény megállapításához kapcsolódó cselekményeket, míg a többi választási bizottság elsősorban jogorvoslati fórumként jár el. A kérdés egyébként a választópolgárok részéről a választott és a delegált tagok bizottságban betöltött szerepének teljes körű ismeretét feltételezi, azonban a hatályos jogszabályok ilyen mélyreható ismerete nem várható el a választópolgároktól. Mindezek alapján az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

2. A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh.-nak az Nsztv. 10. § c) pontjára és 13. § (1) bekezdésére történő hivatkozása törvénytört. Nézetük szerint a kérdés egyértelmű, mindössze arra irányul, hogy a választási bizottságok nem választott tagjait – a bizottság ülésén – ne illesse meg szavazati jog. Érvelésük szerint nem indokolt, hogy a jelölt szervezetek, illetve a jelölt megbízottjainak – a jelölt érdekében és támogatására – szavazati joga legyen egy olyan testületben, amely a jelölt szervezet vagy a jelölt kifogását, fellebbezését bírálja el, mivel ez sérti a jogállamiság elvét. Hivatkoznak arra, hogy az OVB határozatában foglalt példa nem felel meg a jogszabályoknak, mivel egyoldalúan állítja be a választási bizottságok hatáskörét. Nézetük szerint nem az a lényeg, hogy a Ve. milyen hatáskört állapít meg az egyes választási bizottsági típusok számára, hanem az, hogy a választási bizottság tagjait a döntésük során milyen jogok illetik meg.

Mindezekre tekintettel a kifogástevők az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárásra utasítását kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 462/2009. (XI. 31.) OVB határoza-

tot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 10.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,   *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1399/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

59/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 463/2009. (XI. 30.) OVB számú határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási

Bizottság (a továbbiakban: OVB) 463/2009. (XI. 30.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevők 2009. november 2-án aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az OVB-hez hitelesítés céljából, amely aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkotson törvényt arról, hogy a jogszabályban meghatározott közfeladatot ellátó testületi szerv tagja, ha a testület ülésen szubjektív véleményt fejt ki egy adott kérdésben illetve a beadvány előterjesztőjével szemben, úgy a testület többségi szavazattal hozott döntésével az illető személyt felszólítsa a testületi tagságról való lemondásra, amelynek az érintett testületi tag 8 napon belül köteles eleget tenni?”

Az OVB a kifogástevők által támadott határozatával az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indoklása megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi követelménynek, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Mind a jogalkotó, mind pedig a választópolgár számára nehezen értelmezhető a kezdeményezésben használt „szubjektív vélemény” fogalom, mivel a vélemény elvileg szubjektív természetű. A kérdés megfogalmazása azonban azt a téves látszatot kelti, mintha létezne objektív véleménykifejtés, mely esetében a közfeladatot ellátó testületi szerv tagjának nem kellene számolnia a kezdeményezésben megfogalmazott követelményekkel. A véleménynyilvánítás e két formájának a különbségére vonatkozóan azonban a kezdeményezés nem tartalmaz rendelkezést. Mindezek alapján az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

2. A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh. indoklása jogszabálysértő, mivel az általuk feltenni javasolt kérdés egyértelmű. Nézetük szerint szubjektív a vélemény, ha a véleményt alkotó (döntést hozó) személy a vélemény kialakítása során nem a tényeket és az ügyel és a jogalkalmazással összefüggő releváns körülményeket veszi figyelembe, hanem a kérelmezővel kapcsolatban kialakult motivációit, érzelmeit. A kérdés tehát az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott demokratikus jogállamiság keretében a tisztességes eljárás lefolytatásának alapját célozza meg a közmegegyezés elfogulatlan teljesítésére alkalmatlan személyek kirekesztésével.

Mindezekre tekintettel a kifogástevők az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárásra utasítását kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 462/2009. (XI. 31.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 10.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,   *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1400/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

60/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzüzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 26/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 26/2010. (I. 29.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényben mondja ki: a polgármesteri és az alpolgármesteri tisztség egyidejű betöltetlensége, illetőleg tartós akadályoztatásuk esetén a képviselő-testület (közgyűlés) ülését a jegyző hívja össze és vezeti?”

Az OVB eljárása során azt is vizsgálta, hogy a kezdeményezés megfelel-e a Ve. 3. §-ában meghatározott alapelveknek, köztük a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének. Az OVB határozatának indoklásában – többek között – megállapította, hogy a kezdeményezők – a népszavazásra feltenni kívánt kérdés súlyát, jelentőségét, hatását tekintve – nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételtségére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel jártak el, így nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésének megfelelően éltek népszavazáshoz való jogukkal.

A kifogástevők szerint az OVB határozata meghozatala során megsértette a Ve. 3. § d) pontjában foglalt rendelkezést, ezért OVBh. jogszabálysértő. Megítélésük szerint az OVB megalapozatlanul hivatkozott az OVBh.-ban az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 10. § b) pontjára és 13. § (1) bekezdésére. Mindezek alapján az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a kezdeményezők nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésének megfelelően éltek népszavazáshoz való jogukkal. Ezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 26/2010. (I. 29.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 339/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

61/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 30/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 30/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényben mondja ki, hogy ha a bíróság a polgármesternek e tisztségével összefüggő bűncselekménye miatt a polgármester büntetőjogi felelősségét megállapítja, úgy az illetékes bíróság az erről szóló jogerős ítéletet haladéktalanul köteles az illetékes választási bizottság részére megküldeni?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra fel tett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mivel jogalkotói egyértelműségi problémát vet fel annak kérdése, hogy mely bűncselekmények minősülnek a polgármesteri tisztséggel összefüggőeknek. Az OVB álláspontja szerint a kérdés azért sem felel meg a jogalkotói egyértelműség követelményének, mert nem állapítható meg, hogy egy eredményes népszavazás milyen jogszabály megalkotására kötelezné a jogalkotót. Az OVB ezért a Nsztv. 10. § c) pontja alapján megtagadta a hitelesítést.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az OVB alaptalanul hivatkozott az Nsztv. 10. § c) pontjára és a 13. § (1) bekezdésére, valamint az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének semmilyen jogszabályi akadálya nincs. Véleményük szerint a jogalkotói egyértelműség hiánya a jelenlegi szabályozásban van, és a

kérdésből egyértelműen megállapítható, hogy a jogalkotóra milyen kötelezettség hárulna. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokollással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 30/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 341/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

62/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 33/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 33/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényben mondja ki, hogy valamennyi törvényi rendelkezésben a „várossá nyilvánítás” kifejezés helyére a „városi cím adományozása” kifejezés lép?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra felteht konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, a választópolgárok számára nem egyértelmű az elérni kívánt cél mibenléte, az ezzel járó változások tartalma és következménye. Az OVB álláspontja szerint a kérdés emellett megtévesztő, mert azt a látszatot kelti, mintha az elnevezés módosítása tartalmi módosítással is járna. Az OVB ezért a Nsztv. 10. § c) pontja alapján megtagadta a hitelesítést.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 33/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 342/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

63/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 34/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 34/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényben mondja ki, hogy 5000 lélekszám alatti nagyközségnek városi cím nem adományozható, illetve amennyiben a város lakossága 5000 fő alá csökken, úgy a városi címet az adományozó visszavonja?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra felteht konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mivel számos kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről. Az OVB ezért a Nsztv. 10. § c) pontja alapján megtagadta a hitelesítést.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 34/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 343/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

64/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 35/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 35/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy a bíróságok tekintetében a minden év július 15-étől augusztus 20-áig terjedő időszakra szóló „Törvénykezési szünet” elnevezést az Országgyűlés törvényben „Ítélezési szünet” elnevezésre módosítsa?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mivel a választópolgárok számára nem egyértelmű, hogy mi a módosítás célja, illetve milyen változást eredményezne az elnevezés módosítása. Az OVB álláspontja szerint a kezdeményezők a népszavazásra feltenni kívánt kérdés súlyára és jelentőségére tekintettel nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésének megfelelően jártak el. Az OVB ezért a Nsztv. 10. § b) és c) pontjai alapján megtagadta a hitelesítést.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 35/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 344/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

65/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 36/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 36/2010. (I. 29.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt oly módon, hogy az Országgyűlés, az Országgyűlés állandó bizottsága, a köztársasági elnök, a Kormány vagy annak tagja, az országgyűlési képviselő, az Állami Számvevőszék elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, a legfőbb ügyész, az országgyűlési biztos alkotmánybírósági eljárást kezdeményező irata (és az eljárás során később előterjesztett beadványai), valamint az Alkotmánybíróság által hivatalból indított eljárás kezdeményező irata közérdekű adat, amely beadványokat – az Alkotmánybírósághoz való érkezésüktől számított 8 napon belül – a Hivatalos Értesítőben közzé kell tenni?”

Az OVB határozatának indoklásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra felteht konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételnek, mivel számos kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh. jogszabálysértő. Megítélésük szerint az OVB megalapozatlanul hivatkozott az OVBh.-ban az Nsztv. 10. §-ára és 13. §-ára, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán kizárólag egy kérdés szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind

nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az egyértelműség követelményének [Nsztv. 13. § (1) bekezdése], mivel több kérdést foglal magában, így a választópolgároknak nincs lehetőségük különbséget tenni az egyes kérdések között, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről. Mindezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 36/2010. (I. 29.) OVB határozatot az OVB fentiekben ismertetett indokainak helyességére tekintettel helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovich Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 345/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

66/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 37/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 37/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvényt amely kimondja, hogy az Alkotmánybírósághoz benyújtásra kerülő beadvány elkészítéséhez is igénybe vehető a jogi segítségnyújtás?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra felteht konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mert azt a látszatot kelti, mintha a törvény jelenleg is kimondaná, hogy az Alkotmánybíróságra benyújtásra kerülő beadvány elkészítéséhez is igénybe vehető a jogi segítségnyújtás, azonban a törvény nem tartalmaz erre vonatkozó utalást. Az OVB álláspontja szerint nem világos, hogy a kérdésben tartott eredményes népszavazás milyen tartalommal módosítaná a törvényt, és milyen jogalkotási kötelezettséggel járna a törvényhozó számára. Az OVB ezért a Nsztv. 10. § c) pontja alapján megtagadta a hitelesítést.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „vá-

lasztópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokollással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 37/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró   *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró   *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró   *Dr. Lenkovich Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., alkotmánybíró   *Dr. Trócsányi László* s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 346/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

67/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 38/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 38/2010. (I. 29.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt oly módon, hogy az 1. § c) pontjában foglalt – a jogszabály, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszköze nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata iránti – eljárást bármely magyar választópolgár is kezdeményezhesse?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdésében meghatározott egyértelműség követelményének.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh. jogszabálysértő. Megítélésük szerint az OVB megalapozatlanul hivatkozott az OVBh.-ban az Nsztv. 10. §-ára és 13. §-ára, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán kizárólag egy kérdés szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Ezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 38/2010. (I. 29.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovich Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 347/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

68/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitézésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 40/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 40/2010. (I. 29.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 29. §-át oly módon, hogy a törvényszöveg az alábbiakat tartalmazza: „Az Alkotmánybíróság szervezetére és belső működésére vonatkozó részletes szabályokat az Alkotmánybíróság ügyrendje állapítja meg, amelyet az Országgyűlés – az Alkotmánybíróság javaslatára – törvényben határoz meg?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdésében meghatározott egyértelműség követelményének.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh. jogszállásért. Megítélésük szerint az OVB megalapozatlanul hivatkozott az OVBh.-ban az Nsztv. 10. §-ára és 13. §-ára, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán kizárólag egy kérdés szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Ezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 40/2010. (I. 29.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 349/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

69/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 41/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 41/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő szöveg szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkotson az Alkotmánybíróság előtti eljárás szabályairól, és ennek keretében meghatározza az alkotmánybírósági eljárásban az indítványozók valamint az Alkotmánybíróság és Hivatala eljárási jogait és kötelezettségeit, az Alkotmánybíróság által hozható határozatok körét, valamint meghozataluk eljárási szabályait?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének. A kérdés megtevesztő, mert azt sugallja, mintha jelenleg nem lenne szabályozva az Alkotmánybíróság által hozható határozatok köre, valamint meghozataluk eljárási szabályai. Erre vonatkozóan azonban az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény már tartalmaz rendelkezéseket. Ebből és a kezdeményezés megtevesztő jellegéből következően a kérdés nem egyértelmű a választópolgár számára, továbbá az Országgyűlés számára sem lenne világos, hogy milyen jogalkotási kötelezettség terhelné.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „vá-

lasztópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokollással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 41/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 350/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

70/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzüzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 42/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 42/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő szöveg szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp.) oly módon, hogy az e törvényben szabályozott eljárás elhúzódása miatti kifogás intézményét (Pp. 114/A–114/B. §) – a bíróság mulasztására vonatkozó részében – mellőze, és a bíróság mulasztásából megvalósuló eljárás elhúzóadásával – [Pp. 114/A. § (2) bekezdés a) és c) pont] – szembeni eljárási szabályokat külön törvényben alkossa meg, az alábbi rendelkezések szerint:

– a mulasztást kifogásoló fél a kérelmét a mulasztó bírósággal szemben – külön bírósági eljárás kezdeményezésével – terjesztheti elő;

– a fél a kérelmét közvetlenül a felettes bíróságnál terjesztheti elő, amely bíróság a kérelem tárgyában 15 napon belül köteles határozatot hozni;

– a mulasztás tényét a kérelmet elbíráló bíróság a határozatában megállapítja és kötelezi a mulasztó bíróságot a szükséges intézkedés megtételére;

– a mulasztást kifogásoló eljárásban a kérelmezőnél felmerült költségeket – alapos kérelem esetében – a mulasztó bíróság köteles a kérelmezőnek megfizetni;

– a kérelmet elbíráló bíróság határozata ellen a felek fellebbezést terjeszthetnek elő;

– az eljárás illetékmentes;

– a mulasztás tényét megállapító bírósági határozat esetén a mulasztó bíróság elnöke köteles a mulasztó bíróval

szemben fegyelmi és kártérítési eljárást kezdeményezni a mulasztással összefüggésben történt köteleességszegés és a bíróságot ért kár miatt?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének. A népszavazás alkotmányos intézményével ellentétes, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés számos kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak lennének. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani. A kérdés továbbá összetettségének következtében a választópolgár számára nem egyértelmű. Az OVB azt is megállapította, hogy a kezdeményezők – a népszavazásra feltenni kívánt kérdés súlyát, jelentőségét, hatását tekintve – nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel jártak el, így nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésének megfelelően éltek népszavazáshoz való jogukkal.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozott-

nak, ezért a 42/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró,   *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró,   *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró,   *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró,   *Dr. Trócsányi László* s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 351/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

71/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzüzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 43/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánsze-

mélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 43/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő szöveg szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 212. § (2) bekezdését oly módon, hogy „ha a bíróság tanácsban jár el, és a tanács nem egyhangú határozatot hoz, akkor a bíró különvéleményét jegyzőkönyvbe kell foglalni vagy a különvéleményt külön iratban a jegyzőkönyvhöz kell csatolni és e különvéleményre az írásba foglalt határozatban is utalni kell?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének. A népszavazásra feltenni kívánt kérdés számos kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani. Az OVB megállapította továbbá, hogy a kérdés a jogalkotó számára sem egyértelmű, mivel nem világos, hogy a beadványozó mit ért a „különvéleményre az írásba foglalt határozatban is utalni kell” kifejezés alatt. Azt jelenti-e, hogy magát a különvéleményt kell a határozatban rögzíteni vagy utóbb utalni kell annak meglétére.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésé-

vel összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 43/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 352/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

72/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 44/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 44/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő szöveg szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp.) oly módon, hogy a felekkel szemben a bíróság pénzbírságot nem szabhat ki?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének. A népszavazásra feltenni kívánt kérdés sem a jogalkotó, sem a választópolgár számára nem egyértelmű, mivel nem állapítható meg, hogy mely típusú pénzbírság kiszabását akadályozná meg, kérdéses, hogy eljárási, vagy más jellegű, pl. közigazgatási ügyben másodfokon megállapított pénzbírságát.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 44/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 353/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

73/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 45/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 45/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő szöveg szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp) oly módon, hogy az rendelkezzen arról, miszerint

– a bírósági határozat elleni fellebbezésnek, kifogásnak, felülvizsgálati kérelemnek a jogorvoslatot elbíráló bírósághoz való felterjesztéséről a feleket a bíróság – felterjesztéssel egyidejűleg – írásban értesíti;

– a bíróság a feleket előzetesen értesíti, ha a tárgyaláson tanú vagy szakértő meghallgatására kerül sor;

– a bíróság az idézésben feltünteti, hogy a tárgyalás a kitzűzött határnapon várhatóan meddig fog tartani, illetve a megidézett személy milyen időtartamra köteles rendelkezésre állni?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének. A népszavazásra feltenni kívánt kérdés számos kérdést és alkérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani.

Az OVB megállapította továbbá, hogy eredményes népszavazás esetén a népszavazási kötelezés voltaképpen elvonná a törvényalkotó jogát, ami az Alkotmány 2. § (2) bekezdésével ellentétesen korlátozná az országgyűlés törvényhozó hatalmát.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB határozata jogszabálysértő, mert az Nsztv. 10. §-ában és 13. §-ában megjelölt elutasítási indokok alaptalanok. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő íven feltüntetett kérdés érthető, egyértelmű mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. §

h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 45/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró, *Dr. Bragyova András s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró, *Dr. Kiss László s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró, *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró, *Dr. Trócsányi László s. k.,* alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 354/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

74/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitézésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 46/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 46/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp) oly módon, hogy az rendelkezzen arról, miszerint felülvizsgálati kérelemnek van helye:

- a fellebbezést hivatalból elutasító;
- a perújítási kérelmet hivatalból elutasító, valamint a perújítási kérelmet elutasító;
- az igazolási kérelmet elutasító;
- a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet elutasító;
- az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasító;
- az előzetes bizonyítás iránti kérelmet elutasító;
- a fellel, a tanúval, a szakértővel, a jogi képviselővel szemben pénzbírságot kiszabó másodfokú bíróság által hozott jogerős végzése ellen?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mivel számos

kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB által az elutasítás indokaként felhozott jogszabályi rendelkezések nem helytállóak, az OVB jogszabálysértéssel alkalmazta az Nsztv. 10. § c) pontját („Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek.”) Mivel az OVB jogszabállyal nem támasztotta alá a kezdeményezés megtagadását, ezért a határozat jogszabálysértő. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán egy kérdés szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az egyértelműség követelményének [Nsztv. 13. § (1) bekezdése], mivel több kérdést foglal magában, így a választópolgároknak nincs lehetőségük különbséget tenni az egyes kérdések között, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

Mindezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 46/2010. (I. 29.) OVB határozatot, az ott megjelölt kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív hitelesítésének a megtagadását az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovic Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 355/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

75/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitézésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 47/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB)

47/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp.) oly módon, hogy a bírósági jegyzőkönyv tartalmazza szó szerint:

– a bíróság tanácselnöke és a bírók által tett valamennyi nyilatkozatot,

– a szóban kihirdetett határozat indokolását?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra feltehtet konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mivel számos kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB által az elutasítás indokaként felhozott jogszabályi rendelkezések nem helytállóak, az OVB jogszabálysértéssel alkalmazta az Nsztv. 10. § c) pontját („Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek.”) Mivel az OVB jogszabállyal nem támasztotta alá a kezdeményezés megtagadását, ezért a határozat jogszabálysértő. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán egy kérdés szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az egyértelműség követelményének [Nsztv. 13. § (1) bekezdése], mivel több kérdést foglal magában, így a választópolgároknak nincs lehetőségük különbséget tenni az egyes kérdések között, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

Mindezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 47/2010. (I. 29.) OVB határozatot, az ott megjelölt kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív hitelesítésének a megtagadását az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró

Dr. Lenkovic Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 356/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

76/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 48/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 48/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp.) oly módon, hogy az rendelkezzen arról, hogy

– a peres vagy nemperes eljárásban hozott végzés elleni fellebbezést – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a másodfokú bíróság az érkezéstől számított 60 napon belül bírálja el;

– a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága az ítélet (részítélet, közbenső ítélet) ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmet az érkezéstől számított 2 hónapon belül hozott intézkedéssel – az érkezéstől számított 6 hónapon belül tartandó – tárgyalásra kitüzi vagy pedig 6 hónapon belül érdemben elbírálja;

– a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a végzés ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmet 4 hónapon belül elbírálja;

– a soron kívüli eljárás alatt azt kell érteni, hogy a kérelemnek a bírósághoz való érkezését követően a szükséges intézkedést azonnal, de legalább 3 munkanapon belül meg kell tenni, illetve a kérelem tárgyában az érdemi határozatot meg kell hozni?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra felteht konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mivel számos kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB által az elutasítás indokaként felhozott jogszabályi rendelkezések nem helytállóak, az OVB jogszabálysértéssel alkalmazta az Nsztv. 10. § c) pontját („Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek.”) Mivel az OVB jogszabállyal nem támasztotta alá a kezdeményezés megtagadását, ezért a határozat jogszabálysértő. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán egy kérdés szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a

határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az egyértelműség követelményének [Nsztv. 13. § (1) bekezdése], mivel több kérdést foglal magában, így a választópolgároknak nincs lehetőségük különbséget tenni az egyes kérdések között, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

Mindezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 48/2010. (I. 29.) OVB határozatot, az ott megjelölt kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív hitelesítésének a megtagadását az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 357/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

77/2010. (V. 13.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 49/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s**I.**

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 49/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp.) oly módon, hogy

– az I. fokon eljáró megyei bíróság hatáskörébe tartozó ügyben helye van fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemnek;

– az I. fokon eljáró megyei bíróság hatáskörébe tartozó ügyben helye van egyezségi kísérletre idézésnek?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mivel számos kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az

egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB által az elutasítás indokaként felhozott jogszabályi rendelkezések nem helytállóak, az OVB jogszabálysértéssel alkalmazta az Nsztv. 10. § c) pontját („Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek.”) Mivel az OVB jogszabállyal nem támasztotta alá a kezdeményezés megtagadását, ezért a határozat jogszabálysértő. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán egy kérdés szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az egyértelműség követelményének [Nsztv. 13. § (1) bekezdése], mivel több kérdést foglal magában, így a választópolgároknak nincs lehetőségük különbséget tenni az egyes kérdések között, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

Mindezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 49/2010. (I. 29.) OVB határozatot, az ott megjelölt kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív hitelesítésének a megtagadását az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró, *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró, *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró, *Dr. Lenkó Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró, *Dr. Trócsányi László* s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 358/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

78/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 50/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 50/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási

kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp.) oly módon, hogy az rendelkezzen arról, miszerint fellebbezésnek van helye:

- a határozat kijavítása iránti kérelem tárgyában hozott;
- a kizárási bejelentés tárgyában hozott;
- az eljáró bíróság kijelölése tárgyában hozott bírósági határozat elleni?”

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdése értelmében a népszavazásra feltehető konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés nem felel meg a fenti jogszabályi feltételeknek, mivel számos kérdést tartalmaz, amelyek külön-külön is megválaszolhatóak. Ezáltal a választópolgárnak nincs lehetősége az egyes kérdések között különbséget tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVB által az elutasítás indokaként felhozott jogszabályi rendelkezések nem helytállóak, az OVB jogszabálysértéssel alkalmazta az Nsztv. 10. § c) pontját („Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek.”) Mivel az OVB jogszabállyal nem támasztotta alá a kezdeményezés megtagadását, ezért a határozat jogszabálysértő. Véleményük szerint az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán egy kérdés szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni javasolt kérdés nem felel meg az egyértelműség követelményének [Nsztv. 13. § (1) bekezdése], mivel több kérdést foglal magában, így a választópolgároknak nincs lehetőségük különbséget tenni az egyes kérdések között, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani a kezdeményezéséről.

Mindezzel egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és az 50/2010. (I. 29.) OVB határozatot, az ott megjelölt kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív hitelesítésének a megtagadását az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 359/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

79/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzúzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 31/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 31/2010. (I. 29.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényben mondja ki: a településrészi önkormányzati testület vezetője illetve tagja nem lehet a település polgármestere, alpolgármestere?”

Az OVBh. szerint a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének. A népszavazásra feltenni kívánt kezdeményezés azt a téves látszatot kelti, mintha a jelenlegi szabályozás értelmében lehetőség lenne arra, hogy a polgármester településrészi önkormányzati testület vezetője legyen. Tekintettel azonban arra, hogy a polgármester csak a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 32. §-ában felsorolt esetekben tekintendő képviselőnek, mely felsorolás azonban nem tartalmazza a településrészi önkormányzati testület vezetői tisztség betöltésének esetét, az országos népszavazásra feltenni kívánt kérdés súlyosan megtévesztő lehet a választópolgárok számára. Az OVBh. indokolása megállapította továbbá, hogy a kérdés azért sem felel meg az egyértelműség követelményének, mert az valójában két egymástól teljesen független kérdést tartalmaz, melyek egy kérdésben való szerepeltetése nem teremt lehetőséget a választópolgárok számára, hogy az aláírásgyűjtés és a kezdeményezésben tartott népszavazás alkalmával azokról külön-külön véleményt nyilvánítsanak.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh. jogszabálysértő és a kérdést előterjesztő személyek irányában szubjektív indíttatású. Megítélésük szerint az OVB megalapozatlanul hivatkozott az OVBh.-ban az Nsztv. 10. § c) pontjára és 13. § (1) bekezdésére, mivel a kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkot-

mánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 31/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, ugyanazon indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 362/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

80/2010. (V. 13.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitézésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határo-

zata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 32/2010. (I. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 32/2010. (I. 29.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) 12. § (1) bekezdésének rendelkezését egészítse ki azzal, hogy a képviselő-testület (közgyűlés) ülését a településrészi önkormányzati testület indítványára is össze kell hívni?”

Az OVBh. szerint a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének. Az OVB megállapította, hogy mivel a népszavazásra feltenni kívánt kezdeményezés csak hivatkozik az Ötv. 12. § (1) bekezdésére, de annak szövegét nem tartalmazza, illetve annak pontos tartalmára való utalást sem tesz, így a választópolgároknak az aláírásgyűjtés, illetve a kérdésben tartott népszavazás alkalmával ismereteik hiányában kellene dönteniük a kérdés támogatásáról vagy elutasításáról.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh. jogszabályértő és a kérdést előterjesztő személyek irányában szubjektív indítatású. Megítélésük szerint az OVB megalapozatlanul hivatkozott az OVBh.-ban az Nsztv. 10. § c) pontjára és 13. § (1) bekezdésére, mivel a kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. §

h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 32/2010. (I. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, ugyanazon indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovich Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 363/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 77. számában

81/2010. (V. 20.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányával, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 363/2009. (IX. 3.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 363/2009. (IX. 3.) OVB határozatával hitelesítette egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívét. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson a bírák által betartandó etikai normákról és az – állampolgárok által is kezdeményezhető – etikai eljárás szabályairól?”.

A 363/2009. (IX. 3.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 124. számában, 2009. szeptember 3-án jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2009. szeptember 14-én érkezett kifogás.

A kifogás benyújtója szerint az OVB-nek meg kellett volna tagadnia az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését, mivel a kérdésben megfogalmazott „etikai normák”, illetve „etikai eljárás szabályai” szövegrészek olyan tág értelmezésnek adnak teret, amelyek nem tesznek eleget az egyértelműség követelményének. Kérte ezért az OVB határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései: „28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

2. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) érintett rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

(2) A konkrét kérdést a kezdeményezésben megfogalmazott formában kell népszavazásra bocsátani.”

3. A Ve. érintett rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. A népszavazásra szánt kérdés egyértelműségével kapcsolatban az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye e tekintetben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre igenel vagy nemmel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés azonban az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt jogköre – Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség). Az Alkotmánybíróság ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy az Nsztv. 13. § (1) bekezdése nem támaszt olyan követelményt a népszavazás kezdeményezőivel szemben, hogy a kérdés megfogalmazásakor pontosan használják a hatályos jogszabályok terminológiáját [52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 399, 402–403.; 68/2008. (IV. 30.) AB határozat, ABH 2008, 615, 619.], de a kérdésből mind a választópolgárok, mind az Országgyűlés számára ki kell derülnie, hogy milyen lehetséges következményekkel járhat a népszavazás [99/2007. (XII. 6.) AB határozat, ABH 2007, 815, 818.].

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a kérdés ebben a megfogalmazásban nem tesz eleget az egyértelműség fenti követelményének. Sem a választópolgárok, sem a jogalkotó számára nem derül ki ugyanis, hogy a kezdeményezés benyújtói milyen elveket, követelményeket, erkölcsi szabályokat értenek a bírák által betartandó etikai normák alatt és milyen feltételek mellett tennek lehetővé az állampolgárok számára az etikai eljárás kezdeményezését.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi továbbá, hogy a kezdeményezésben szereplő kérdés – tartalmát tekintve – két részkérdést foglal magában. Önmagában az, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés több tagmondatból áll, nem sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményét. Ha azonban a részkérdések el-
lentmondanak egymásnak, vagy egymáshoz való viszonyuk nem egyértelmű, vagy nem következnek egymásból, illetve tartalmilag nem is kapcsolódnak, az már az Nsztv. 13. § (1) bekezdésének sérelmét jelenti [52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 399, 404–405.]. Ebben az esetben a kérdés két önálló részből áll: az első etikai normák törvénybe foglalására, a második az állampolgárok által is kezdeményezhető etikai eljárás szabályozására irányul. Az Alkotmánybíróság szerint ez a két részkérdés nem következik egymásból, így azokra szükségképpen nem is azonos az adható válasz.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kezdeményezésben foglalt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. §-ában szabályozott egyértelműség követelményének, ezért a 363/2009. (IX. 3.) OVB határozatot megsemmisítette és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasította.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 974/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 83. számában

82/2010. (V. 20.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányával, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 402/2009. (X. 8.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 402/2009. (X. 8.) OVB határozatával hitelesítette egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívét. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e az-

zal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson a köztisztviselők által betartandó etikai normákról és az – állampolgárok által is kezdeményezhető – etikai eljárás szabályairól?”.

A 402/2009. (X. 8.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 143. számában, 2009. október 8-án jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2009. október 12-én érkezett kifogás.

A kifogás benyújtója szerint az OVB-nek meg kellett volna tagadnia az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését, mivel a kérdésben megfogalmazott „etikai normák”, illetve „etikai eljárás szabályai” szövegrészek olyan tág értelmezésnek adnak teret, amelyek nem tesznek eleget az egyértelműség követelményének. Kérte ezért az OVB határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

2. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) érintett rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

(2) A konkrét kérdést a kezdeményezésben megfogalmazott formában kell népszavazásra bocsátani.”

3. A Ve. érintett rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helyben hagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h*) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. A népszavazásra szánt kérdés egyértelműségével kapcsolatban az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye e tekintetben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre igennel vagy nemmel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés azonban az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *b*) pontjában foglalt jogköre – Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség). Az Alkotmánybíróság ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy az Nsztv. 13. § (1) bekezdése nem támaszt olyan követelményt a népszavazás kezdeményezőivel szemben, hogy a kérdés megfogalmazásakor pontosan használják a hatályos jogszabályok terminológiáját [52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 399, 402–403.; 68/2008. (IV. 30.) AB határozat, ABH 2008, 615, 619.], de a kérdésből mind a választópolgárok, mind az Országgyűlés számára ki kell derülnie, hogy milyen lehetséges következményekkel járhat a népszavazás [99/2007. (XII. 6.) AB határozat, ABH 2007, 815, 818.].

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a kérdés ebben a megfogalmazásban nem tesz eleget az egyértelműség fenti követelményének. Sem a választópolgárok, sem a jogalkotó számára nem derül ki ugyanis, hogy a kezdeményezés benyújtói milyen elveket, követelményeket, erkölcsi szabályokat értenek a köztisztviselők által betartandó etikai normák alatt és milyen feltételek

mellett tennék lehetővé az állampolgárok számára az etikai eljárás kezdeményezését.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi továbbá, hogy a kezdeményezésben szereplő kérdés – tartalmát tekintve – két részkérdést foglal magában. Önmagában az, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés több tagmondatból áll, nem sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményét. Ha azonban a részkérdések el-
lentmondanak egymásnak, vagy egymáshoz való viszonyuk nem egyértelmű, vagy nem következnek egymásból, illetve tartalmilag nem is kapcsolódnak, az már az Nsztv. 13. § (1) bekezdésének sérelmét jelenti [52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 399, 404–405.]. Ebben az esetben a kérdés két önálló részből áll: az első etikai normák törvénybe foglalására, a második az állampolgárok által is kezdeményezhető etikai eljárás szabályozására irányul. Az Alkotmánybíróság szerint ez a két részkérdés nem következik egymásból, így azokra szükségképpen nem is azonos az adható válasz.

Mínderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kezdeményezésben foglalt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. §-ában szabályozott egyértelműség követelményének, ezért a 402/2009. (X. 8.) OVB határozatot megsemmisítette és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasította.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévy Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1081/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 83. számában

83/2010. (V. 13.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 426/2009. (XI. 5.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s**I.**

Magánszemély 2009. október 5-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön az azal, hogy a bűnhalmazatban vagy visszaesőként szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekményt harmadik vagy további alkalommal elkövető személyre kiszabandó büntetési tétel alsó és felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedjen és amennyiben az így megemelt büntetési tétel felső határa eléri vagy meghaladja a tizenhat évet, úgy az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kelljen kiszabni?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 426/2009. (XI. 5.) OVB határozatával megtagadta. A határozat indokolása szerint a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek, mely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

Az OVB határozatában tükröződő álláspont szerint mind a jogalkotó, mind a választópolgárok számára kétséges a kérdés értelmezhetősége. A népszavazásra feltenni kívánt kezdeményezés ugyanis számos kérdést von egybe, úgymint a bűnhalmazatban vagy visszaesőként szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekményt több alkalommal elkövető személyre kiszabható büntetési tétel alsó és felső határának megemelését, valamint az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának egy új esetét. Ezek a kérdések azonban külön-külön is megválaszolhatók. A kezdeményezés összetettsége miatt a választópolgárnak nincs

lehetősége megkülönböztetést tenni, és részkérdésenként véleményt nyilvánítani. Ennek alapján a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre nem lehet egyértelműen válaszolni.

A kérdés továbbá – mutat rá az OVB indokolása – nem egyértelmű azért sem, mert megfogalmazása oly mértékben bonyolult, hogy a választópolgár számára emiatt sem megválaszolható.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján a kezdeményező – a törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. A kifogásban a kezdeményező vitatva az OVB álláspontját, hivatkozott arra, hogy az Nsztv. nem tiltja meg a kezdeményezés csomagban való előterjesztését. Véleménye szerint a kérdés egyes elemei oly mértékben függnék össze, hogy azokat a kérdés további bonyolítása nélkül nem is lehet feltenni.

II.

1. Az Alkotmány figyelembe vett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

2. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezése:

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A Ve. alkalmazott szabályai:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. Az Országos Választási Bizottság a kifogás benyújtásáról haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét, a népszavazást elrendelő határozat elleni kifogásról a köztársasági elnököt is.

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 426/2009. (XI. 5.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

3. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére – elrendelte e határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1232/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 83. számában

84/2010. (V. 20.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 439/2009. (XI. 20.) OVB határozatát a jelen határozatban foglalt kiegészítő indokolással helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy az országos népszavazás, illetve országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése iránti eljárás ne az Országos Választási Bizottság, hanem a megalapozott döntés-előkészítéshez szükséges szakértői háttérrel rendelkező igazságügyért felelős miniszter hatáskörébe tartozzon?” Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 439/2009. (XI. 20.) OVB (a továbbiakban: OVBh.) határozatával megtagadta.

Az OVB indoklása szerint a népszavazásra feltett kérdés nem felel meg az egyértelműség követelményének, mert a választópolgárok döntését befolyásoló, egyedi véleményt tartalmazó véleménynyilvánítást, értékelést tartalmaz, amely megtévesztő, mert azt sugallja, mintha a jelenlegi eljárási rendben nem lenne biztosítva a megfelelő előkészítés. Ha a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek, így az egyértelműség követelményének [a népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdése], meg kell tagadni az aláírásgyűjtő ív hitelesítését [Nsztv. 10. § *c*) pontja]. Továbbá, az OVB álláspontja szerint ellentétes lenne a jogintézmény szellemiségével az érintett döntési jogkört egy független, csak a törvénynek alárendelt szervtől egy kormányzati szerv hatáskörébe utalni. Az OVB szerint ez sértené a jogállamiságnak az Alkotmány 2 §-ában meghatározott alapelvét, továbbá burkolt alkotmánymódosítást eredményezne, mert a népszavazás intézményét alapvetően változtatná

meg. Az OVBh. indokolása az Alkotmánybíróság több határozatára hivatkozik, amelyek megállapították, hogy az Alkotmány módosítására csak az Alkotmány 24. § (3) bekezdésében foglalt eljárási rendben kerülhet sor, a népszavazás még közvetett módon sem vonhatja el az Országgyűlés alkotmányozó hatáskörért, és minthogy az OVBh.-ban elbírált kezdeményezés alkotmánymódosító jellegű, arról országos népszavazás nem tartható (Nsztv. 10. § b) pontja). Mindezek alapján az OVB álláspontja szerint a népszavazásra feltett kérdés nem felel az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek. Az OVB határozatát emellett az Alkotmány 2. §-ára, 24. §-ának (3) bekezdésére, valamint az Nsztv. 2. §-ára, és 10. § b) és c) pontjaira alapította.

Az indítványozók a törvényben előírt határidőn belül kifogást terjesztettek elő az OVB határozatával szemben. A kifogástevők véleménye szerint az OVB indokolása jogszabálysértő, ezért kérték az OVB határozat megsemmisítését és az OVB új eljárásra való utasítását. Véleményük szerint az OVB nem tett eleget indokolási kötelezettségének, mivel határozatában nem érintette az Nsztv. 10. § c) pontját. Álláspontjuk szerint a feltett kérdés nem áll összefüggésben az Alkotmány 2. §-ával és 24. (3) bekezdésével, ugyanis az OVB népszavazási kérdés hitelesítésével kapcsolatos hatásköre nem szerepel az Alkotmányban. Kiemelték, hogy a „a kérdés egyértelmű és valós tényeket tartalmaz”, minthogy az OVB-nek nincs hivatali szervezete, nem jogi személy, „ezáltal sem költségvetése, sem pedig (...) önálló szakmai hivatalnoki kara sincs”. Hangsúlyozták továbbá, hogy az Alkotmány nem tartalmaz rendelkezést arra vonatkozóan, hogy az országos népszavazási kérdést kormányzati szerv nem hitelesítheti. Megjegyezték továbbá, hogy miniszteri hatáskör esetén lehetővé válna a miniszter által hozandó „(most már) közigazgatási határozat” bírósági felülvizsgálata, amely erősítené a „függetlenséget” [Alkotmány 50. § (2) bekezdése].

Ezért kérték, hogy az Alkotmánybíróság az OVBh.-t semmisítse meg, és az OVB-t kötelezze új eljárás lefolytatására.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást az alábbi jogszabályi rendelkezések alapján vizsgálta meg:

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezése:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„24. § (3) Az Alkotmány megváltoztatásához, valamint az Alkotmányban meghatározott egyes döntések meghozatalához az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges.”

2. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény vonatkozó rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

(...)”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) vizsgálatba bevont rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, melynek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a)-c) pontjaiban, valamint a 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

A kifogás a törvényi feltételeknek megfelel, ezért azt az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján érdemben bírálta el.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság áttért az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés vizsgálatára, és azt vizsgálta – a kifogást tevők indítványa alapján –, hogy tartható-e népszavazás a kezdeményezés szerinti tárgyban.

Az Alkotmány 28/B. § (1) bekezdése szerint az országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet. Az alkotmányozó hatalom tudatosan az Országgyűlésről szóló fejezetben helyezte el az országos népszavazás és a népi kezdeménye-

zés intézményét. Ennek a szabályozási koncepciónak az a magyarázata, hogy mindkét intézmény az Országgyűlés hatásköréhez képest ragadható meg, az Országgyűlés hatalmát korlátozza. Ez a szabályozási koncepció következtet az Alkotmánynak a hatalomgyakorlás két formáját, a képviseleti és a közvetlen demokráciát rögzítő 2. § (2) bekezdéséből is. A népszavazás intézményéről az Alkotmánybíróság először a 2/1993. (I. 22.) AB határozatában mondta ki, hogy az „a parlamenti rendszerben a hatalom képviseleti gyakorlásának kiegészítésére, befolyásolására irányul” (ABH 1993, 33, 37.), tehát kivételes és kiegészítő jellegű az Országgyűlés által történő hatalomgyakorláshoz képest. A két hatalomgyakorlási elv egymáshoz való viszonyára vonatkozó ezen megállapítását az Alkotmánybíróság az Alkotmány 1997. évi módosítását követően is fenntartotta, azzal a kiegészítéssel, hogy „a közvetlen hatalomgyakorlás ugyan a népszuverenitás gyakorlásának kivételes formája, de kivételes megvalósulása eseteiben a képviseleti hatalomgyakorlás fölött áll: az Országgyűlés végrehajtói szerepbe kerül” [52/1997. (X. 14.) AB határozat, ABH, 1997, 331, 341.]. A jelen ügyre nézve az Alkotmánybíróság irányadónak tartja azt a korábbi határozataiban kibontott megállapítását, hogy a népszavazás az Alkotmányban rögzített népszuverenitás gyakorlásának az egyik formája, még ha kiegészítő és kivételes.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy eredményes népszavazás esetén a jelen népszavazási kérdéssel érintett döntési jogkör egy független és csak a törvénynek alárendelt szervtől elvonásra és egy kormányzati szervnek pedig a hatáskörébe kerülne. Ezzel – ezen a ponton – az Országgyűlés és a kormány egymáshoz viszonyított alkotmányos pozíciója is megváltozna és egy ilyen változás a népszavazás intézményének alkotmányos rendeltetésével sem lenne összeegyeztethető. Ez a megoldás szembe kerülne a független, demokratikus jogállamiságnak az Alkotmány 2. §-ában is rögzített elvével és az Alkotmánybíróság megállapítása szerint sem illeszkedne az országos népszavazásnak és népi kezdeményezésnek az Alkotmányban meghatározott szabályozási koncepciójába. Mivel az országos népszavazás és népi kezdeményezés anyagi jogi normáit az Nsztv., eljárási szabályait pedig a Ve. tartalmazza, ezeknek a jogi rendelkezéseknek bele kell illeszkedniük a szabályozási koncepcióba, azaz – az OVBh. indokolásában kifejtettekkel megegyezően – a népszavazásra feltett kérdés burkolt alkotmánymódosításra irányul. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már több ízben leszögezte, hogy az Alkotmány módosítására irányuló kérdésben a választópolgárok által kezdeményezett népszavazásnak nincs helye [először: 2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 37., összegzi: 25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 261, 262.].

Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben – az OVB álláspontjával azonosan – úgy ítélte meg, hogy burkolt alkotmánymódosítást eredményezne az a népszavazás, amely az Alkotmány 2. §-ának tartalmával ellentétes szabály megalkotására kötelezné az Országgyűlést. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a hitelesítést megtagadó

OVBh.-t – az abban foglalt indokok helyességére is tekintettel – helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1298/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 83. számában

87/2010. (VI. 2.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 167/2009. (V. 20.) OVB határozatát – a jelen határozatban kifejtett indokok alapján – helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Magánszemély 2009. április 21-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottság-

hoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt:

„Egyetért-e Ön azzal, hogy szabálysértés helyett bűncselekménynek minősüljön a kétezer forintot meghaladó lopás, sikkasztás, jogtalan elsajátítás, orgazdaság, a kétezer forintot meghaladó kárt okozó készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel való visszaélés, csalás, szándékos rongálás és a kétezer forintot meghaladó vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 167/2009. (V. 20.) OVB határozatával megtagadta. Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés ellentétes az alkotmányos büntetőjog követelményeivel, mert a büntetőjogi szankciók súlyozásában kialakított arányosság megbontására irányul. Az OVB szerint a kezdeményezés megvalósítása a büntető-igazságszolgáltatás elveinek olyan mértékű megváltoztatását igényelné, amely az Alkotmány módosítása nélkül nem volna megvalósítható.

2. A kezdeményező 2009. június 2-án benyújtott kifogásában kérte az OVB-határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárásra utasítását. A kifogás alátámasztására a kezdeményező kifejtette, hogy nem tartja a büntetési rendszer aránytalan megbontásának azt, ha a szabálysértésnek minősülő vagyoni elleni cselekmény az értékhatárra tekintettel „felkerül” a bűncselekmények – vétségek – közé. Szerinte az arányosság-megbontás OVB általi előrevetítése sem helytálló, mivel a büntetések és az intézkedések létezése kapcsán e módosítás nem keletkezett zavart.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást az Alkotmány, az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.), valamint a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) alábbi rendelkezései alapján vizsgálta meg:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„28/C. § (1) Országos népszavazást döntéshozatal vagy véleménynyilvánítás céljából lehet tartani, a népszavazás elrendelésére kötelezően vagy mérlegelés alapján kerül sor.

(2) Országos népszavazást kell tartani legalább 200 000 választópolgár kezdeményezésére.”

2. Az Nsztv. rendelkezése:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz.”

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

[...]

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

(2) A konkrét kérdést a kezdeményezésben megfogalmazott formában kell népszavazásra bocsátani.”

3. A Ve. rendelkezései:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

a) a jogszabálysértés megjelölését,

b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

[...]

(5) Ha a kifogás elkésett, vagy nem tartalmazza a (2) bekezdés a)–c) pontjában foglaltakat, a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ha a kifogás áttételére kerül sor, a kifogás határidőben történt benyújtásának vizsgálatakor azt az időpontot kell figyelembe venni, amikor az első választási bizottsághoz beérkezett.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

[...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

4. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Sztv.) érintett rendelkezése:

„157. § (1) Aki

a) húszezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot,

b) húszezer forintot meg nem haladó kárt okozva készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést, csalást, szándékos rongálást,

c) húszezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést

követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkot-

mánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a kifogás megfelel-e a törvényi feltételeknek. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogást a törvényes határidőn belül [Ve. 130. § (1) bekezdés], és a kifogásra előírt tartalmi követelményeket [Ve. 77. § (2) bekezdés] teljesítve nyújtották be. Ennek megfelelően a kifogás érdemi elbírálásra alkalmas.

3. Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését alapvetően azért tagadta meg, mert álláspontja szerint a népszavazási kezdeményezés burkolt alkotmánymódosításra irányul.

Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése értelmében a népszavazásra feltett kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Az Alkotmánybíróság gyakorlata során több határozatban értelmezte az egyértelműség követelményét. E határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre igen-nel vagy nem-mel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt jogkörének – Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor vizsgálni kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, ha igen milyen jogalkotásra köteles (jogal-

kotói egyértelműség) [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 360–361.; 84/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 695, 703.].

A jelen ügyben vizsgált kezdeményezés az Sztv. 157. § (1) bekezdésében foglalt három különböző törvényi tényállást foglal magában úgy, hogy azokat egységesen kívánja bűncselekménynek minősíteni. A választópolgár tehát nem tudna külön-külön válaszolni az egyes, egyébként eltérő jellegű felvetésekre, s ez az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ellentétes az Nsztv. választópolgári egyértelműség követelményét meghatározó 13. § (1) bekezdésében foglaltakkal.

4. Mindezek alapján – az Nsztv. 10. § b) pontjában foglaltakra figyelemmel – az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az OVB jogszerű döntést hozott, amikor az aláírásgyűjtő íven megfogalmazott kérdés hitelesítését megtagadta. Ezért az Alkotmánybíróság a kifogást elutasította, s ennek megfelelően a Ve. 130. § (3) bekezdésében foglalt jogkörében eljárva a 167/2009. (V. 20.) OVB határozatot – a jelen határozatban kifejtett indokolás alapján – helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 31.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 606/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 90. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT VÉGZÉSEI

85/2010. (V. 20.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányával, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 324/2009. (VII. 22.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 324/2009. (VII. 22.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a soron következő általános országgyűlési képviselő választáskor 176 parlamenti képviselő kerüljön megválasztásra a jelenlegi 386 helyett?”. Az OVB a határozata indokolásában a hitelesítés megtagadását arra alapította, hogy a kérdés ellentétes az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d)* pontjában foglaltakkal, mely szerint nem lehet országos népszavazást tartani az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdésről. Az OVB álláspontja szerint a „a kérdésben tartott eredményes népszavazás (...) olyan mértékben változtatná meg az Országgyűlés összetételét, hogy az szükségképpen maga után vonná az Országgyűlés belső szervezetének (frakciók, bizottságok, stb.) átalakítását is”.

A 324/2009. (VII. 22.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 100. számában, 2009. július 22-én jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2009. július 29-én érkezett kifogás.

A kifogás benyújtója szerint a „kérdés tárgya nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe”, a „kerüljön megválasz-

tásra” szövegezés ugyanis csak a választópolgárok számára jelentene „végrehajtási kötelezettséget”. A kifogás benyújtója ezért az OVB határozatának helybenhagyását és az indokolás megváltoztatását kérte.

II.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. A kifogás benyújtója ebben az esetben kizárólag az OVB határozat indokolásának megváltoztatását kérte, az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadásával egyetértett. Az Alkotmánybíróság szerint a „népszavazási kezdeményezés tárgyában hozott döntés elleni kifogást csak az OVB határozatának rendelkező része ellen lehet előterjeszteni, annak megsemmisítését, és az OVB új eljárásra utasítását kérve” [7/2010. (I. 21.) AB végzés, ABK 2010. január, 39.]. A Ve. 77. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja kimondja, hogy az OVB határozata ellen előterjesztett kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A Ve. 77. § (5) bekezdése értelmében a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a)-b)* pontjában foglaltakat. [13/2009. (II. 13.) AB végzés, ABK 2009. február, 154.]

Az Alkotmánybíróság megállapította: a jelen ügyben előterjesztett kifogás nem tekinthető érdemben elbírállhatónak, mivel nem felel meg a törvényben előírt követelményeknek. Az Alkotmánybíróság ezért az előírásoknak meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdésére, a Ve. 116. §-ára, és a 77. § (5) bekezdésére figyelemmel, az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *b)* pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 814/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 83. számában

86/2010. (V. 20.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányával, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 471/2009. (XII. 11.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 471/2009. (XII. 11.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Akarja-e Ön, hogy Magyarország államformája Királyság legyen?”. Az OVB a határozatát azzal indokolta, hogy az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében „Alkotmány módosítására irányuló kérdésben választó-

polgárok által kezdeményezett népszavazásnak nincs helye”, ezért az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 10. § b) pontja alapján megtagadta a hitelesítést.

2. A 471/2009. (XII. 11.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 180. számában, 2009. december 11-én jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő 15 napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2009. december 19-ei keltezéssel 2010. január 7-én, a közzétételt követő 27. napon érkezett kifogás az Országos Választási Irodához, illetőleg az Alkotmánybírósághoz.

3. A Ve. 77. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkészített, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés a)–b) pontjában foglaltakat. A Ve. 4. § (3) bekezdése szerint a Ve-ben szabályozott határidők – így az OVB határozata elleni kifogás benyújtására megállapított határidő is – jogvesztőek és főszabály szerint a határidő utolsó napján 16 órakor járnak le. A Ve. 4. § (4) bekezdése kimondja, hogy a napokban megállapított határidőket a naptári napok szerint kell számítani. A Ve. 77. § (1) bekezdése értelmében a kifogás megérkezése a benyújtás időpontja [36/2004. (X. 16.) AB végzés, ABH 2004, 1015, 1016.].

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az elkészített kifogást a Ve. 130. § (1) bekezdésére, a 116. §-ára és a 77. § (5) bekezdésére figyelemmel érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 30/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 83. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

666/B/2003. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 494. § (5) bekezdése és 509. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 494. § (4) bekezdése, illetve 509. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése érdekében. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezések sértik az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerinti törvény előtti egyenlőség elvét, s a 70/A. § (1) bekezdése szerinti diszkrimináció tilalmát.

Az indítványozó részletes indokolásában arra hivatkozott, hogy a magánvádló hátrányosabb helyzetbe kerül az ügyészhez és a pótmagánvádlóhoz képest azzal, hogy tanúként lehet kihallgatni, illetve, hogy a vádlott kihallgatására az ő távollétében kerül sor. Hangsúlyozta, hogy a magánvádas ügyben a vád bizonyítása a magánvádlót terheli; a bíróságnak ugyan fel kell hívnia a bizonyítási eszközök szolgáltatására, de az „a magánvádló diszkrecionális joga”, hogy ezeket az eszközöket megjelölje. Kiegészítő indítványában azt is sérelmesnek tartotta, hogy különbség keletkezik a képviselővel, illetve a személyesen eljáró magánvádló között. Megítélése szerint a „kényszertanúzás” a magánvádlót minden szempontból hátrányos helyzetbe hozza.

II.

1. Az Alkotmánybíróság által vizsgált jogszabályok:

1.1. Az Alkotmány rendelkezései:

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy

az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

1.2. A Be.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezései:

„494. § (...)

(4) A magánvádló viszonyvád hiányában tanúként hallgatható meg.”

„509. § (...)

(2) A tárgyaláson a bíróság hallgatja ki a vádlottat és a tanút, illetőleg hallgatja meg a szakértőt. A vádlottat a magánvádló távollétében kell kihallgatni.”

1.3. A Be.-nek az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

„494. § (...)

(4) Ha az ügyben több magánvádló van, a magánvádlók kijelölhetik, hogy közülük ki látja el a vád képviselővel járó jogokat. Megegyezés hiányában a bíróság jelöli ki azt a magánvádlót, aki a vád képviselőre az elsőfokú bírósági eljárásban jogosult. A kijelölés az elsőfokú bíróságnak az ügy érdemében hozott határozatának kihirdetéséig tart. Azt a határozatot, amely ellen e törvény szerint a magánvádló fellebbezésre jogosult, valamennyi magánvádlóval közölni kell.

(5) A magánvádló viszonyvád hiányában tanúként hallgatható meg.”

„509. § (...)

(2) A tárgyaláson a bíróság hallgatja ki a vádlottat és a tanút, illetőleg hallgatja meg a szakértőt. A vádlottat a magánvádló távollétében kell kihallgatni.”

2. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a Be. 494. § (4) bekezdését a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2006. évi LI. törvény 292. § (2) bekezdése 2006. július 1-jei hatállyal megváltoztatta, s ugyanezen rendelkezés az eredeti (4) bekezdés szövegét egy újonnan beiktatott (5) bekezdésbe transzponálta. A támadott rendelkezés tehát ma is változatlan tartalommal a jogszabály része. Így az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint (először: 773/B/1990. AB határozat, ABH 1993, 803, 804.) a határozat meghozatalakor hatályos szabályozás alapján folytatta le a vizsgálatot.

III.

Az indítvány megalapozatlan.

1. Az Alkotmánybíróság a magánvádas különjárás szabályait már számos alkalommal, sokféle szempontból vizsgálta. E döntések jelen ügyben releváns tartalmát a 334/D/2003. AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) a következőkben foglalta össze.

A büntetőhatalom „a demokratikus jogállamban ’az állam – alkotmányosan korlátozott – közhatalmi jogosítványa. (...) Ebben a büntetőjogi rendszerben a bűncselekmények a társadalom jogi rendjének sérelmeként szerepelnek s a büntetés jogát az állam gyakorolja. A bűncselekmények ténylegesen okozhatnak magánsérelmet, azonban (...) [a] bűncselekmény sértettjének az elkövető megbüntetésével kapcsolatos kívánsága csak korlátozott mértékben játszik szerepet. A magánvádas ügyeknél az egyébként alkotmányos alapjogokat sértő bűncselekmények miatt (...) az állam a büntető igény érvényesítését jelentős mértékben átengedi a sértettnek [...]’ [40/1993. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1993, 288–291.]

A 34/B/1996. AB határozatban az Alkotmánybíróság meghatározta a magánvádlói pozíció alkotmányos tartalmát, rámutatva a magánvadás és a közvadás intézményének különbözőségére. ’A magánvadásra üldözendő bűncselekmények miatti eljárás megindítását és lefolytatásának szorgalmazását a törvény a sértettre bízta. A sértett magánvádlói kezdeményezésére a bíróság az eljárást megindítja, a vádképviselő körében a sértett gyakorlatilag a közvádó vádképviselői jogaival azonos jogokat gyakorol. [...] (ABH 2001, 849, 853.). (...)

A magánvádló és a magánvádas eljárásban a terhelt helyzete, a magánvádas eljárás lefolytatása (...) számos tekintetben kíván az általánostól eltérő szabályozást.” Ezt a törvénynek a magánvádas eljárásra vonatkozó XVI. fejezete – a magánvádlóként fellépő sértettnek biztosított többletjogok és eljárási könnyítések biztosításával – messzemenően figyelembe veszi.

Az Abh. – visszautalva a 40/1993. (VI. 30.) AB határozatra (ABH 1993, 288, 289.) – ismételen hangsúlyozta továbbá, hogy a magánvádas eljárás létjogosultságát az a reális jogalkotói felismerés adja, miszerint a „a magánszférába történő büntetőjogi beavatkozás egyes esetekben nem a leghatékonyabb módja a sértett és a terhelt közötti konfliktus megoldásának”. A vádlottat azonban a magánvádas eljárásban is maradéktalanul megilleti a tisztességes eljáráshoz való jog. (ABH 2006, 1475, 1477–1478.)

2. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerinti „törvény előtti” egyenlőség „a személyek általános jogegyenlőségének a bírósági eljárásra vonatkoztatása” (18/B/1994. AB határozat, ABH 1998, 570, 572.). Valójában jogérvényesítési, „eljárásjogi garancia arra, hogy jogainak érvényesítése tekintetében a bíróság (törvény) előtt mindenki egyenlő eséllyel rendelkezik” (191/B/1996. AB határozat, ABH 1997, 629, 631.).

A hátrányos megkülönböztetést az Alkotmány 70/A. § (1) tiltja. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata e rendelkezését a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezi. Határozataiban kimondta, hogy, a tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki. Akkor, ha a megkülönböztetés nem ezeket érinti, a szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. E tekintetben az Alkotmánybíróság akkor állapít meg alkotmányellenességet, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között. [Összefoglalóan pl: 39/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 320, 342–343.; 45/2000 (XII. 8.) ABH 2000, 344, 347–348.; 41/2007 (VI. 20.) ABH 2007, 551, 552–558.]

Az Alkotmánybíróság a diszkrimináció tilalmára vonatkozó következetes gyakorlatát szem előtt tartva, az Abh-ban, illetve a 34/B/1996. AB határozatában megállapította az is, hogy a közvádó és a magánvádló nem alkotnak homogén csoportot, így közöttük alkotmányellenes különbségtételre nem kerülhet sor. Pusztán a vádfunkció azonosságából – éppen a közvadás és a magánvádas eljárás lényegére figyelemmel – nem következik az, hogy azonos módon lennének integrálhatók a büntetőeljárás rendszerébe.

„A vádló oldaláról megközelítve a kérdést a közvadás és magánvádas ügyek közötti különbség abban áll, hogy az ügyész a vádemelés, a vádképviselő során a közérdeket is képviseli és közvádó funkciójának gyakorlása során az ügyészi szakmai felelősség követelményeit is szem előtt tartva köteles eljárni. A magánvádlóként fellépő sértett az ügyész általános feladataiból következő kötelezettségeket természetesen nem teljesíti. Ennél fogva jogai és kötelezettségei az ügyésztől eltérnek, szerepük azonossága a vádfunkció teljesítéséből adódik. (...)

A közvádóként eljáró ügyész alkotmányos kötelezettsége az állam büntetőjogi igényének érvényesítése. A sértett számára – a törvényben megszabott esetekben – az eljárás kezdeményezése csupán jogosultság. Az eltérő szabályozásban csupán a kétféle vádpozícióban meglévő, szükségképpen különbözőségek tükröződnek. A közvádó alkotmányi kötelezettsége a szigorú tartalmi és formai szabályokhoz kötött vádemelés és vádképviselő, melynek során a szakmai felelősség szabályainak terhe mellett a közérdeket képviseli [részletesen: 42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 519.]. A magánvádló szabad belátásán múlik, hogy szorgalmazza-e az eljárás lefolytatását, a vádért sem alkotmányi, sem szakmai értelemben felelősséget nem visel. A csoportazonosság hiánya miatt a magánvádló hátrányos megkülönböztetése nem jöhet szóba.” (Abh, 2006, 1475, 1477, 1479.)

3. Az Európai Unió Bírósága a C-404/07 számú, Magyarországot érintő ügyben – a sértett jogállásáról szóló 2001/220/IB kerethatározatot értelmezve – a fentiekkel azonos szempontú megközelítést követett.

Ennek 41. pontja leszögezi, hogy a kerethatározat egyetlen rendelkezése sem zárja el a sértettet attól, hogy a büntetőeljárás alapeljárási típusához hasonló sértetti jogait akkor is megtartsa, ha valamely különjárásban a vádhatóság helyébe lép. A további pontok hangsúlyozzák, hogy a tagállamoknak a büntető igazságszolgáltatási rendszerük alakítása során a sértetteket hatékony jogokkal és eszközökkel kell felruházniuk. Többek között biztosítani kell, hogy az eljárásban mindenképpen meghallgathatók legyenek és bizonyítékot szolgáltatassanak. Ezen belül mindenképpen követelmény, hogy a sértett a büntetőeljárás során vallomást tehesen, méghozzá olyan szabályok szerint, hogy azt az eljárás során bizonyítékként figyelembe lehessen venni (47. pont).

4. Tény, hogy – többek között – a tisztességes eljárás követelményéből levezetett, a büntetőeljárásban érvényesülő vádelvből következően a magánvádas eljárásban is van a vádlónak bizonyítási kötelessége. Ahogyan azonban arra az Alkotmánybíróság már az említett határozatban részletesen utalt, az őt terhelő kötelezettségek teljesítését, az eredményes vádképviseletet azonban a törvény számos rendelkezésével igyekszik elősegíteni.

Ezek közé tartozik, hogy a jogalkotó számol az e kategóriába sorolt bűncselekmények sajátos elkövetési módjával, azok jellegével, tipikus elkövetési körülményeivel. A bizonyítási eszközökről szóló rendelkezések szem előtt tartják, hogy az ilyen bűncselekmények esetén sokszor a magánvádló személyes tudomása a „legerősebb”, az ügy valamennyi releváns körülményére kiterjedő bizonyíték, s ennek a bizonyítékok köréből való előzetes kirekesztésével a tényállás megállapíthatatlanná válik; a vád szükségképpen bukásra van ítélve.

Mínderre figyelemmel tette lehetővé – és nem kötelezővé – a jogalkotó a támadott rendelkezésében a magánvádló tanúkénti kihallgatását, amire akkor kell sort keríteni, ha a tényállás tisztázása érdekében szükséges. Ilyenkor azonban a tanúvallomás megtételére csak az eljárási szabályok betartásával, olyan módon kerülhet sor, hogy a vallomás hiteltérdemlősége ne kérdőjeleződjék meg, bizonyító ereje valóságos legyen. Ilyen esetekben tehát – a vádlói passzív jelenlétben megnyilvánuló – ügyfél-egyenlőséghez fűződő érdeket a bizonyítási eljárás eredményességéhez fűződő érdek meghaladja. Mindezen túlmenően pedig az eljárásjog megfelelő „kompenzációs” eszközöket is tartalmaz annak ellensúlyozására, hogy a magánvádló (tanúkénti minőségében) a vádlott vallomásának ismerete nélkül tesz nyilatkozatot. Túl azon, hogy a törvény a magánvádló részére biztosítja a jogi képviselő igénybevételének lehetőségét, a magánvádas eljárásokban is kötelessége a bíróságnak a terhelt és tanú vallomása közötti ellentmondások tisztázása, adott esetben a szembesítés elrendelése. Ennek során a magánvádló közvetlenül – már a bizonyítási eljárás menetében – értesül a vádlott állításairól. Tanúvallomásának befejezése után megilleti továbbá – magánvádlói minőségében a közvetlen kérdésfeltétel, az észrevételezés, illetve az iratok megismerésének joga.

A támadott két rendelkezés, az eljárási pozíció – kivétel – többszörözése éppen azt biztosítja tehát, hogy a büntető igény akkor is ténylegesen érvényesíthető legyen, ha a vádképviselet mögül hiányzik az a szakszerűség és az az apparátus, amely az ügyészi vádképviselet esetén szükségképpen rendelkezésre áll. A „különbségtétel” – túl azon, hogy nem homogén csoportba tartozókat érint – épenséggel a magánvádló számára jelent kedvezményt. A jogegyenlőség követelményét pedig a szabályozás – a 2. pont első bekezdésében foglaltakra figyelemmel – szűkűgy nem sérti, annak érvényesülését inkább elősegíti.

A kifejtett érvekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. május 10.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,   *Dr. Lévy Miklós s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

603/B/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 187. §-a és a művi meddővé tételről szóló 25/1998. (VI. 17.) NM rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 187. §-a és a művi meddővé tételről szóló 25/1998. (VI. 17.) NM rendelet alkotmányosságának utólagos vizsgálatára irányuló eljárást egyebekben megszünteti.

3. Az Alkotmánybíróság az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 187. §-ával és a művi meddővé

tételről szóló 25/1998. (VI. 17.) NM rendelettel összefüggő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 187. §-a és a művi meddővé tételről szóló 25/1998. (VI. 17.) NM rendelet (a továbbiakban: R.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Álláspontja szerint a művi meddővé tételre vonatkozó – kifogásolt – jogszabályok több alapvető jogot sértenek.

1. Az indítványozó megítélése szerint az illegális művi meddővé tételnek nincs szankciója, holott az ilyen beavatkozás lényegét tekintve maradandó fogyatékoságot okozó súlyos testi sértés. Az Alkotmány 2. és 8. §-ára (jogállamiság és az emberi jogok védelme) hivatkozva kifogásolta az indítványozó, hogy az Eütv. nem határozza meg az illegális sterilizáció jogi minősítését, kivéve a 173/H. § (1) bekezdés *a*) pontját, amely szankcionálja a tájékoztatás és beleegyezés nélküli beavatkozást.

2. Az Alkotmány 8. § (2) bekezdésén és az 54. § (1) bekezdésén alapuló önrendelkezési jogra hivatkozva sérelmezte az indítványozó, hogy a támadott szabályok, különösen az Eütv. 187. § (4) bekezdés *a*) és *b*) pontja, valamint a R. 5. és 6. §-a hiányosan szabályozza tájékoztatási követelményt. Az indítványozó kifejezetten az írásbeli tájékoztatást tartotta szükségesnek.

3. Az Alkotmány 2. és 8. §-ára (jogállamiság és az emberi jogok védelme) hivatkozva az indítványozó kifogásolta továbbá, hogy az Eütv. 187. § (1) bekezdése és a R. 4. §-a úgy teszi lehetővé a művi meddővé tételt egészségügyi indokból, hogy sem jogszabály, sem szakmai protokoll nem határozza meg, mi számít egészségügyi indoknak.

4. Szintén az Alkotmány 2. és 8. §-át említve kifogásolta az indítványozó, hogy az Eütv. 187. § (4) bekezdése, valamint a R. 5. §-a lehetővé teszi a művi meddővé tétel azonnali elvégzését, de nem határoz meg garanciális rendelkezéseket azzal kapcsolatban.

Az utólagos normakontrollra irányuló kérelem indoklásában az indítványozó azt is megfogalmazta, hogy a törvényhozó mulasztásos alkotmányértést követett el, mert az Alkotmánybíróság 43/2005. (XI. 14.) AB határozata (a továbbiakban: Abh.) után nem szabályozta újra a művi meddővé tételt, és emiatt akár 5 éves gyermekek esetében is sor kerülhet családtervezési célú meddővé tételre. Az indítványozó ezzel összefüggésben az Alkotmány 15., 16. és 70/D. §-ára hivatkozott.

II.

1. Az Alkotmánybíróság eljárásának ideje alatt az Országgyűlés az egyes, az egészségügyet érintő törvényeknek az egészségügyi reformmal kapcsolatos módosításáról szóló 2006. évi CXV. törvény (a továbbiakban: Eütmód.) 36. §-ával megváltoztatta és kiegészítette az Eütv. indítványban kifogásolt 187. §-át. A módosítások 2006. december 19-én léptek hatályba. Az Eütmód. 43. § (3) és (6) bekezdése alapján a módosított rendelkezéseket a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kellett. Ezt követően az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2008. évi XXVIII. törvény 28. § (7) bekezdés *d*) pontja módosította az Eütv. 187. § (8) bekezdését.

2. Az Alkotmánybíróság hatályát veszített jogszabály alkotmányellenességét – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (továbbiakban Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz kivételével – nem vizsgálja [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72–76.]. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *a*) pontja szerint az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszítette, és ezért az indítvány tárgyatlanává vált.

Mivel jelen ügyben az indítványozó többféle alkotmányossági kifogást fogalmazott meg az Eütv.-vel és az R.-rel összefüggésben, az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálta meg, hogy az indítvány elbírálása idején hatályos jogszabályi rendelkezések alapján tárgyatlanává váltak-e az indítvány egyes kifogásai.

III.

Az Alkotmány indítványban hivatkozott rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„15. § A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.”

„16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszerzésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.”

Az Eütv.-nek az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

„Művi meddővé tétel

187. § (1) A nemző-, illetőleg fogamzóképességet megakadályozó művi meddővé tétel az érintett nő vagy férfi írásbeli kérelme alapján

a) tizennyolcadik életévét betöltött cselekvőképes és korlátozottan cselekvőképes,

b) a (7) bekezdésben foglalt feltételek teljesülése esetén tizennyolcadik életévét be nem töltött korlátozottan cselekvőképes, valamint

c) a 187/B. § szerinti esetben a cselekvőképtelen személynél végezhető el.

(2) A művi meddővé tétel elvégzése iránti kérelem benyújtásakor az egészségügyi szolgáltató kijelölt orvosa a kérelmezőt szóban és írásban tájékoztatja a fogamzásgátlás – általa, illetve partnere által alkalmazható – egyéb lehetőségeiről, a beavatkozás jellegéről, lehetséges kockázatairól és következményeiről, a fogamzó-, illetve nemző-képesség helyreállításának esélyéről.

(3) A művi meddővé tétel elvégzése iránti kérelem benyújtásakor az egészségügyi szolgáltató tájékoztatja továbbá a kérelmezőt arról, hogy amennyiben a kérelmező a művi meddővé tételre irányuló beavatkozás igénybevételeire vonatkozó szándékát fenntartja – a (4) bekezdésben foglaltak kivételével –, a tájékoztatást követő hat hónap elteltével az egészségügyi szolgáltatónál történő ismételt megjelenése szükséges. Ha a kérelmező e tájékoztatást követő hat hónap elteltével az egészségügyi szolgáltatónál megjelenik és nyilatkozik arról, hogy a művi meddővé tétel elvégzése iránti kérelmét fenntartja, a beavatkozás elvégzésére az ettől az időponttól számított hat hónap elteltével kerülhet sor, kivéve, ha a kérelem fenntartásáról szóló nyilatkozat megtételét követően a beavatkozás soron kívüli elvégzését szülészeti vagy más műtéti esemény lehetővé teszi.

(4) A (3) bekezdésben foglalt rendelkezéseket a huszonhatodik életévet betöltött kérelmező tekintetében úgy kell alkalmazni, hogy a kérelmezőnek a tájékoztatását követő három hónap elteltével kell ismételt megjelennie az egészségügyi szolgáltatónál, és a megjelenését követő három hónap elteltével kerülhet sor a beavatkozás elvégzésére.

(5) Amennyiben a beavatkozás korlátozottan cselekvőképes, illetőleg cselekvőképtelen személy művi meddővé tételére irányul, a (2)–(4) bekezdés szerinti tájékoztatás a korlátozottan cselekvőképes, illetőleg cselekvőképtelen személy számára a cselekvőképességet korlátozó, illetve kizáró ok jellegének figyelembevételével, az érintett személy által értelmezhető módon történik.

(6) A művi meddővé tétel iránti kérelmet közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban kell előterjeszteni.

(7) Egészségügyi indokból kerül sor a beavatkozás elvégzésére akkor, ha szakorvos véleménye alapján

a) a terhesség a nő életét, testi épségét, egészségét közvetlenül veszélyeztetné, vagy a terhességből születendő gyermek orvosilag valószínűsíthetően súlyos fogyatékos-ságban szenvedne, és

b) más fogamzásgátlási módszer alkalmazása nem lehetséges vagy egészségügyi okból nem javasolható.

(8) A (7) bekezdés szerinti egészségügyi indokból végzett beavatkozás esetén a (3)–(4) bekezdés rendelkezései nem kell alkalmazni.

187/A. § (1) Korlátozottan cselekvőképes személy kérelmező művi meddővé tétel elvégzése iránti kérelmének érvényességéhez a gyámhatóság hozzájárulása és

a) törvényes képviselője vagy

b) a korlátozottan cselekvőképes személy által cselekvőképesként a 16. § (1) bekezdésének a) pontja alapján megnevezett személy hozzájárulása szükséges.

(2) A gyámhatóság a hozzájárulás megadása előtt vizsgálja, hogy a korlátozottan cselekvőképes személy kérelme akarásával egyező-e, így különösen azt, hogy a korlátozottan cselekvőképes személy és törvényes képviselője között fennáll-e érdekellentét, továbbá azt, hogy a korlátozottan cselekvőképes személy tisztában van-e a döntése következményeivel.

(3) Ha a korlátozottan cselekvőképes személy kérelme ellenére a törvényes képviselő vagy a gyámhatóság a beavatkozás elvégzéséhez nem járul hozzá, a kérelmező a Fővárosi Bíróságnál keresetet indíthat a jognyilatkozat vagy a jognyilatkozatok pótlása iránt.

(4) A bíróság a kérelemről nemperes eljárásban, a kérelmező és a törvényes képviselő, illetve a gyámhatóság meghallgatását követően, harminc napon belül határoz. A bíróság a jognyilatkozatot abban az esetben pótolja, ha a művi meddővé tétel elvégzése a kérelmező érdekét – figyelembe véve különösen a kérelmező egészségügyi, személyi és családi körülményeit – nem sérti.

(5) A bíróság határozata ellen annak közlésétől számított tizenöt napon belül terjeszthető elő fellebbezés. A határozat ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

(6) Ha a korlátozottan cselekvőképes személy művi meddővé tételére irányuló kérelem érvényességéhez szükséges jognyilatkozatot a bíróság pótolja, a 187. § (3) és (4) bekezdése szerinti várakozási idő a bíróság határozatának jogerőre emelkedésétől kezdődik.

(7) Amennyiben az (1) bekezdés szerinti kérelmet az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott személy nyújtja be, úgy annak érvényességéhez a korlátozottan cselekvőképes személy egyetértése szükséges.

(8) Amennyiben a korlátozottan cselekvőképes személy egészségügyi okból kéri a művi meddővé tétel elvégzését, az (1)–(6) bekezdésben foglalt rendelkezéseket nem kell alkalmazni, az (1) bekezdés a)–b) pontjában megjelölt sze-

mélyeket azonban a beavatkozás elvégzéséről, és annak indokairól a beavatkozás megkezdését megelőzően tájékoztatni kell. A tájékoztatás megtörténteig a beavatkozás nem végezhető el.

187/B. § (1) Cselekvőképtelen személy művi meddővé tételére irányuló beavatkozás kizárólag jogerős bírósági határozat alapján, a fogamzóképeség elérését követően végezhető el.

(2) A cselekvőképtelen személy művi meddővé tételének engedélyezése iránt az érintett személy törvényes képviselője – tizennyolcadik életévét be nem töltött cselekvőképtelen személy esetében a gyámhatósággal együttesen – indíthat keresetet a Fővárosi Bíróságnál.

(3) A bíróság a kérelemről nemperes eljárásban a cselekvőképtelen személy, a törvényes képviselő, valamint a gyámhatóság meghallgatását követően, harminc napon belül határoz.

(4) A bíróság a cselekvőképtelen személy művi meddővé tételére irányuló beavatkozás elvégzését akkor engedélyezi, ha más fogamzásgátlási módszer alkalmazása nem lehetséges vagy egészségügyi okból nem javasolható, és

a) a cselekvőképtelen személy gyermek felnevelésére nem képes, és a beavatkozás elvégzése a cselekvőképtelen személy akaratával megegyezik,

b) a terhességből születendő gyermek orvosilag valószínűsíthetően súlyos fogyatékoságban szenvedne, és a beavatkozás elvégzése a cselekvőképtelen személy akaratával nem ellenkezik, vagy

c) a bekövetkező terhesség a nő életét, testi épségét, egészségét közvetlenül veszélyeztetné.

(5) A bíróság határozata ellen annak közlésétől számított tizenöt napon belül terjeszthető elő fellebbezés. A határozat ellen felülvizsgálatnak nincs helye.”

Az R. indítvánnyal összefüggő rendelkezései:

„1. § (1) A nemző-, illetőleg fogamzásképeséget megakadályozó művi meddővé tételre irányuló műtét (a továbbiakban: művi meddővé tétel) során a legkisebb mértékű beavatkozással járó, de az adott esetben a terhesség meggátolására leginkább alkalmas műtėti megoldás alkalmazható.

(2) A művi meddővé tétel során az ivarmirigyeket eltávolítani vagy károsítani, továbbá a nemző-, illetve fogamzóképeség végleges elvesztését eredményező egyéb műtėti beavatkozást elvégezni csak indokolt esetben

a) a beteg egészségének megőrzése, lehetséges mértékű helyreállítása, ha ez nem lehetséges,

b) az egészségromlás mérséklése érdekében lehet.

2. § (1) A művi meddővé tétel iránti kérelmet a beavatkozás elvégzésére jogosult intézménynél kell benyújtani. Egészségügyi indok esetén a kérelemhez csatolni kell a művi meddővé tételt indokoló betegséget kezelő intézménynek a 4. § (1) bekezdés szerinti szakvéleményét is.

(2) A kérelem a műtét elvégzése előtt – szóban is – visszavonható, a visszavonás tényét az egészségügyi dokumentációban rögzíteni kell.

3. § (1) A családtervezési célból végzendő művi meddővé tételnek az Eütv. 187. § (2) bekezdésében meghatározott feltételét a kérelmező személyazonosításra szolgáló igazolványának adataiból, továbbá vér szerinti gyermekeinek születési anyakönyvi kivonataiból kell megállapítani.

(2) A műtét bármely egészségügyi szolgáltatónál elvégezhető, amely a szülészeti-nőgyógyászati, illetve urológiai ellátás nyújtására jogosult.

4. § (1) A művi meddővé tétel egészségügyi indokból – a (2) bekezdésben foglaltakra figyelemmel – a beteget egyébként ellátó bármely fekvőbeteg-szakellátást nyújtó egészségügyi szolgáltató szülészeti-nőgyógyászati, illetőleg urológiai osztályán elvégezhető, a betegség szerint szakmailag illetékes fekvőbeteg-gyógyintézeti, klinikai osztály javaslata alapján.

(2) A művi meddővé tétel genetikai indokból csak a – *melléklet* szerinti – Regionális Genetikai Központ szakmai véleménye alapján, az (1) bekezdés szerinti egészségügyi intézményekben végezhető el.

5. § A művi meddővé tétel iránti kérelem benyújtása és a műtét elvégzése között legalább 3 hónapnak kell eltelnie, kivéve, ha a műtét rövidebb időn belüli elvégzését,

a) szülészeti esemény vagy más műtėti esemény lehetővé teszi, illetőleg

b) az időközben bekövetkező terhesség a nő életét, testi épségét, egészségét közvetlenül veszélyeztetné, vagy ebből a terhességből nagy valószínűséggel egészséges gyermek nem születne.

6. § (1) A beavatkozás megkezdését megelőzően a beavatkozást végző egészségügyi szolgáltató kijelölt orvosa a kérelmezőt – házasságban, illetve élettársi kapcsolatban élő kérelmező esetén egyidejűleg a házastársat (élettársat) is – az Eütv. 13. §-ában meghatározottakon kívül tájékoztatja

a) a fogamzásgátlás egyéb lehetőségeiről, valamint

b) a beavatkozás jellegéről, lehetséges kockázatairól és következményeiről, illetve

c) a beavatkozás elvégzése esetén egy későbbi gyermekvállalás lehetőségeiről.

(2) Egészségügyi indokra tekintettel elvégezni kívánt művi meddővé tétel esetében a tájékoztatásnak az (1) bekezdésben foglaltakon túl ki kell terjednie a művi meddővé tétel hiányában vagy az 5. § szerinti várakozási idő alatt bekövetkező terhesség várható következményeire.”

IV.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először az indítványozónak az utólagos normakontrollra vonatkozó indítványában foglalt négy alkotmányossági kifogását vizsgálta meg.

1.1. Az indítványozó az Alkotmány 2. és 8. §-ára hivatkozva sérelmezte, hogy az Eütv. 187. §-a és az R. nem határozza meg az illegális sterilizáció jogi minőségét.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a művi meddővé tétel elvégzése kizárólag akkor jogszerű, ha mindenben megfelel az Eütv.-ben és az R.-ben meghatározott anyagi jogi és eljárási feltételeknek. A jogszabálysértő egészségügyi beavatkozás jogi minősítése és a szankció meghatározása értelemszerűen nem történhet meg ezekben a jogszabályokban, mert az az eljáró hatóságok és bíróságok feladata. A jogalkalmazó bíróságok és hatóságok büntetőjogi felelősség esetén a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény, polgári jogi felelősség esetén a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény, továbbá a fegyelmi felelősségről rendelkező jogszabályok és egyéb szakmai előírások alapján döntenek a jogszabálysértő beavatkozás jogi minősítéséről és a szankcióról.

Az Alkotmánybíróság szerint az indítványban felhozott indokot alapul véve a támadott szabályozás nem ellentétes az Alkotmánynak a jogállamiságot és az alapvető jogok védelmét előíró 2. § (1) bekezdésével és a 8. §-ával. Ezért az Alkotmánybíróság az indítvány e tekintetben elutasította.

1.2. Az indítványozó az Alkotmány 8. § (2) bekezdésén és az 54. § (1) bekezdésén alapuló önrendelkezési jogra hivatkozva kifogásolta, hogy a támadott rendelkezések hiányosan szabályozzák a tájékoztatási követelményt, és ezzel összefüggésben az írásbeli tájékoztatás előírását említette meg.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Eütv. 13–14. §-ában meghatározott tájékoztatáshoz való jog az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében elismert emberi méltósághoz való jogból származik. [Előszőr: 36/2000. (X. 27.) AB határozat, ABH 2000, 241.; 56/2000. (XII. 19.) AB határozat, ABH 2000, 527, 529–530.]. A döntésképes személyek önrendelkezési jogának része, hogy megfelelő tájékoztatás nyomán szabadon dönthetnek a saját egészségügyi ellátásukkal kapcsolatos kérdésekben. Az egészségügyi ellátás alanya akkor tud felelősen dönteni arról, hogy igénybe vesz-e egészségügyi ellátást, és ha igen, akkor milyet, ha tájékozott – egyebek mellett – saját egészségügyi állapotáról, a kezelés nélküli prognózisról, és a szóba jövő beavatkozások előnyeiről és hátrányairól (*informed consent*). [684/B/1997. AB határozat, ABH 2002, 813, 828.; 43/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 536, 560.; 39/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 2007, 464, 506–507.]

Az Eütmód. elfogadása óta az Eütv. – a tájékoztatásra vonatkozó általános rendelkezéseken túl – kifejezetten előírja a szóbeli és az írásbeli orvosi tájékoztatás követelményét „a fogamzásgátlás – általa, illetve partnere által alkalmazható – egyéb lehetőségeiről, a beavatkozás jellegéről, lehetséges kockázatairól és következményeiről, a fogamzó-, illetve nemzőképesség helyreállításának esélyéről” [187. § (2) bekezdés], továbbá az egészségügyi szolgáltatónál történő ismételt megjelenés szükségességéről hat hónap elteltével [187. § (3) bekezdés]. Ezzel összhangban az R. 6. § (1) és (2) bekezdése rendelkezik a tájékoztatás követelményéről.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy az Eütmód. elfogadásával az indítvány a tájékoztatáshoz való jog tekintetében okafogyottá vált. Az Ügyrend 31. § e) pontja értelmében az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány okafogyottá vált. Ezért az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

1.3. Az indítványozó az Alkotmány 2. és 8. §-ára hivatkozva kifogásolta, hogy az Eütv. 187. § (1) bekezdése és az R. 4. §-a úgy teszi lehetővé a művi meddővé tétel egészségügyi indokból, hogy sem jogszabály, sem szakmai protokoll nem határozza meg, mi számít egészségügyi indoknak.

Az Alkotmánybíróság a kérdés megítélésénél figyelembe vette, hogy a jogi szabályozás és azon belül az Eütv. fogalmi rendszerében az egészségügyi indokok taxatív felsorolása általában nem követelhető meg. Az Eütmód. elfogadását követően a művi meddővé tétel esetében az egészségügyi indokok közül egyet kifejezetten tartalmaz az Eütv: ha a terhesség a nő életét, testi épségét, egészségét közvetlenül veszélyeztetné, vagy a terhességből születendő gyermek orvosilag valószínűsíthetően súlyos fogyatékosságban szenvedne, és más fogamzásgátlási módszer alkalmazása nem lehetséges vagy egészségügyi okból nem javasolható [187. § (7) bekezdés]. A rendelkezés szerint az egészségügyi indok fennállásáról szakorvosi véleményt kell beszerezni. Az egészségügyi indokú művi meddővé tétel egyéb eseteire is kiterjedő hatállyal az R. úgy rendelkezik, hogy a kérelemhez csatolni kell a művi meddővé tételt indokoló betegséget kezelő intézmény szakvéleményét is [2. § (1) bekezdés]. A beavatkozás elvégzéséhez a betegség szerint szakmailag illetékes fekvőbeteg-gyógyintézet, klinikai osztály javaslata szükséges [4. § (1) bekezdés]. A R. továbbá kimondja, hogy a művi meddővé tétel genetikai indokból csak a R. mellékeletében felsorolt Regionális Genetikai Központ szakmai véleménye alapján végezhető el [4. § (2) bekezdés].

Tehát a hatályos jogszabályi rendelkezések megfelelő orvosszakmai állásfoglalás beszerzését követelik meg az egészségügyi indok fennállásáról. Ezen túlmenő előírások hiánya miatt nem állapítható meg a támadott rendelkezések alkotmányellenessége az Alkotmány 2. és 8. §-a alapján. Jogi normának nem minősülő szakmai előírások (protokollok) vizsgálatára pedig az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben elutasította.

1.4. Szintén az Alkotmány 2. és 8. §-át említve kifogásolta az indítványozó, hogy a támadott szabályozás nem határoz meg garanciális rendelkezéseket a művi meddővé tétel azonnali elvégzésével kapcsolatban.

Az indítvány benyújtásakor az Eütv. 187. § (4) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a „művi meddővé tétel elvégzése a kérelem benyújtását követő 3 hónap elteltével kerülhet sor, kivéve

a) ha a beavatkozás soron kívüli elvégzését szülészeti vagy más műtéti esemény lehetővé teszi, illetőleg

b) az időközben bekövetkező terhesség a nő életét, testi épségét, egészségét közvetlenül veszélyeztetné vagy a ter-

hességéből nagy valószínűséggel nem egészséges gyermek születne.”

Az Eütmód. elfogadása után a kötelező várakozási idő meghosszabbodott. A 187. § (3) bekezdése szerint a kérelemtől számított legalább tizenkét hónap elteltével kerülhet sor a beavatkozásra. A tájékoztatást követő hat hónap elteltével a kérelmezőnek ismét meg kell jelennie, és nyilatkoznia kell arról, hogy a művi meddővé tétel elvégzése iránti kérelmét fenntartja. A beavatkozás elvégzésére az ettől az időponttól számított hat hónap elteltével kerülhet sor. A 187. § (4) bekezdése értelmében a huszonhatodik életévet betöltött kérelmezőnek a tájékoztatását követő három hónap elteltével kell ismételtén megjelennie az egészségügyi szolgáltatónál, és a megjelenését követő három hónap elteltével kerülhet sor a beavatkozás elvégzésére.

A 187. § (3) bekezdése rendelkezik arról, hogy nem szükséges a kérelem fenntartásáról szóló nyilatkozat megtételét követő időszak kivárása, ha „a beavatkozás során kívüli elvégzését szülészeti vagy más műteti esemény lehetővé teszi”. Továbbá a 187. § (7) bekezdése szerint – szakorvos véleménye alapján – várakozási idő nélkül elvégezhető a beavatkozás, ha a terhesség a nő életét, testi épességét, egészségét közvetlenül veszélyeztetné, vagy a terhességéből születendő gyermek orvosilag valószínűsíthetően súlyos fogyatékoságban szenvedne, és más fogamzásgátlási módszer alkalmazása nem lehetséges vagy egészségügyi okból nem javasolható.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Eütv. kompetens orvosi szakvéleménnyel igazolt egészségügyi indikáció alapján ad lehetőséget a várakozási idő lecsökkentésére, illetve elhagyására. Ez a szabályozási konstrukció nem ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvével és a 8. §-nak az alapvető jogok elismeréséről és védelméről szóló általános előírásával. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt a várakozási idő szabályozásával összefüggésben előterjesztett részében elutasította.

2. Az indítványozó a beadvány indokolásában felvetette, hogy a törvényhozó mulasztásos alkotmányértést követett el, mert az Abh. után nem szabályozta újra a művi meddővé tételt, és emiatt akár 5 éves gyermekek esetében is sor kerülhet családtervezési célú meddővé tételre.

2.1. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság azt minősítette alkotmányellenesnek, hogy az Eütv. a vér szerinti gyermekek számától tette függővé a családtervezési célú művi meddővé tételt. A döntés indokolása szerint: „Az állam nem írhatja elő az emberek számára az ideálisnak tartott gyermekszámot, és nem juttathatja érvényre a legitim népesedés- és más társadalmpolitikai szempontokat az 54. § (1) bekezdésén alapuló önrendelkezési jog sérelmével. (...) [A]z önrendelkezési jognak az Eütv. 187. § (2) bekezdésében megnyilvánuló korlátozása nem alkalmas és ezért értelemszerűen nem is szükséges eszköz az egyébként legitim népesedéspolitikai célok megvalósítására. Emellett az alapjog-érvényesítés attól sem tehető függővé, hogy a

szülőknek vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekeik vannak-e.” (ABH 2005, 536, 549.)

Az Abh. az életkori határokkal kapcsolatban – egyebek mellett – a következőket tartalmazza: „Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a jogalkotó – az Alkotmány keretei között – az egészségügyi beavatkozásokra vonatkozó döntésképeség biztosítása és az ifjúság védelme érdekében jogosult olyan különleges rendelkezéseket megfogalmazni, amelyek nem igazodnak a Ptk.-beli cselekvőképesség rendszeréhez. Általánosságban elmondható, hogy egyes beavatkozásokról a gyermekek és a mentális sérültek is képesek autonóm döntést hozni, más esetekben a teljesen cselekvőképességű tekintett személyektől is megkövetelhető, hogy rendkívül körültekintően, a hosszú távú következményekre is figyelemmel mérlegeljék a beavatkozás melletti és elleni érveket, szempontokat. Az életkori határok meghúzásakor a törvényhozónak kell mérlegelnie azt is, hogy a társadalmi mobilitás és életvitel a korábbiakhoz képest jelentősen átalakult, illetve sokszínűbbé vált. Emellett tekintettel kell lenni arra is, hogy az orvostudomány és a klinikai infrastruktúra fejlődése miatt ma már kevesebb kockázattal jár a 35. év feletti szülés.” (ABH 2005, 551.)

Az Abh.-val az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján – a jogbiztonság érdekében – 2006. június 30-i hatállyal semmisítette meg az alkotmányellenes rendelkezést. Az indokolás szerint „a *pro futuro* megsemmisítés arra szolgál, hogy a törvényalkotó megfelelően mérlegelhesse a törvénymódosítás szükségességét és az Alkotmánynak megfelelő szabályozás feltételeit”. (ABH 2005, 552.)

2.2. Az Eütmód. által az Eütv.-be iktatott rendelkezések újraszabályozták a korlátozottan cselekvőképességű és a cselekvőképtelen személyek művi meddővé tételének feltételeit. Az indítványban felvetett, életkoron alapuló cselekvőképtelenség esetére a 187/B. § vonatkozik. Az (1) bekezdés kimondja, hogy cselekvőképtelen személy művi meddővé tételére irányuló beavatkozás „kizárólag jogerős bírósági határozat alapján, a fogamzóképeség elérését követően végezhető el.” A (2) bekezdés értelmében a beavatkozást a Fővárosi Bíróság engedélyezi a törvényes képviselő és a gyámhatóság együttes indítványa alapján. A (3) bekezdés előírja, hogy a döntéshozatal előtt a bíróságnak meg kell hallgatnia a cselekvőképtelen személyt is. A (4) bekezdés rögzíti az engedélyezés előfeltételei közé tartozó egészségügyi indikációkat:

„ha más fogamzásgátlási módszer alkalmazása nem lehetséges vagy egészségügyi okból nem javasolható, és

a) a cselekvőképtelen személy gyermek felnevelésére nem képes, és a beavatkozás elvégzése a cselekvőképtelen személy akaratával megegyezik,

b) a terhességéből születendő gyermek orvosilag valószínűsíthetően súlyos fogyatékoságban szenvedne, és a beavatkozás elvégzése a cselekvőképtelen személy akaratával nem ellenkezik, vagy

c) a bekövetkező terhesség a nő életét, testi épességét, egészségét közvetlenül veszélyeztetné.”

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság egyrészt úgy foglalt állást, hogy az utólagos normakontroll iránt előterjesztett indítvány nem tartalmaz mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló határozott kérelmet. Másrészt az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a hatályos szabályozás nem teszi lehetővé az indítványban felvetett feltételek szerinti művi meddővé tételt. Ezért az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló eljárást az Ügyrend 31. § e) pontja alapján – okafogyottság címén – megszüntette.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

773/D/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Zala Megyei Bíróság Pkf. 20.366/2007/2. számú végzése, ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban című 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 4. § c) pontja tekintetében elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény VI. fejezete vonatkozásában mulasztás megállapítására vonatkozó indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a Zala Megyei Bíróság Pkf. 20366/2007/2. számú végzése, ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt a költségmentesség engedélyezésének alapjául szolgáló körülmények igazolásáról szóló 2/1968.

(I. 24.) IM rendelet 1. § (4) bekezdése tekintetében visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a Nagykanizsai Városi Bíróság 2004.I.VH.1135/2005/25-II számú végzésének megsemmisítésére irányuló kérelmet visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz intézett indítványában az indítványozó az Alkotmánynak az alapjogok korlátozásának tilalmára vonatkozó 8. § (2) bekezdésére, a tisztességes eljárás követelményét biztosító 57. § (1) bekezdésére és a jogorvoslathoz való jogot garantáló 57. § (5) bekezdésére hivatkozással alkotmányjogi panaszt és alkotmányellenes mulasztás megállapítására irányuló kérelmet terjesztett elő. A Zala Megyei Bíróság Pkf. 20.366/2007/2. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panasz a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban című 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: költségmentességi R.) 4. § c) pontjának és a költségmentesség engedélyezésének alapjául szolgáló körülmények igazolásáról szóló 2/1968. (I. 24.) IM rendelet (a továbbiakban: engedélyezési R.) 1. § (4) bekezdésének megsemmisítésére, az ezekkel kapcsolatos alkalmazási tilalom kimondására irányul, a mulasztás megállapítását érintő indítványi elem a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) VI. fejezetét érinti.

Az indítványozó kérte még Nagykanizsai Városi Bíróság 2004.I.Vh.1135/2005/25-II számú végzésének megsemmisítését is.

Az indítványozó álláspontja szerint a két rendeletben foglalt, az általa támadott jogszabályok a konkrét ügyben elzárták az általa képviselt céget attól, hogy a végrehajtási eljárás során fontos kérdésekben ténylegesen bíróság döntsön, mivel a költségkedvezmények igénybevételét korlátozó rendelkezések folytán jogorvoslathoz való jogukat sem gyakorolhatták. Sérelmezte továbbá azt is, hogy az ilyen alapjogi korlátozást megengedő rendelkezések IM rendeletekben vannak. Kérelmét a Pp.-re is kiterjesztette arra hivatkozással, hogy a VI. fejezetnek a perköltségre vonatkozó szabályai hiányosak, s ez is közrejátszik abban, hogy alkotmányellenes rendeletek születettek.

II.

Az Alkotmánybíróság a következő rendelkezéseket vizsgálta.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„8. § (...).

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja

meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Pp. érintett szabálya

„86. § (...)

(2) A költségmentesség, az illetékmentesség és az illetékfeljegyzési jog hatálya – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a kérelem előterjesztésétől kezdve a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A költségmentesség vagy az illetékmentesség a végrehajtási eljárás során le nem rótt illetékek, valamint az állam által előlegezett költségek viselése alól a feleket nem mentesíti.”

3. A költségmentességi R. szabálya:

„4. § A Pp.-nek, valamint e rendeletnek a költségmentességre vonatkozó rendelkezéseit – a végrehajtási eljárásra vonatkozó eltéréssel [Pp. 86. § (2) bek.], valamint az alábbi kivételekkel – a polgári nemperes eljárásokban is alkalmazni kell. Nem alkalmazhatók ezek a rendelkezések (...)

c) arra a végrehajtási költségre, amely az adós által kért szakértő becsüs közreműködésével vagy az árverésnek az adós által kért közhírré tételével merült fel,”

4. Az engedélyezési R. szabálya:

„1. § (...)

(4) Jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet [Ptk. 685. § c) pont] illetékfeljegyzési jog engedélyezése iránti kérelméhez csatolni kell a bankszámlát vezető pénzintézet – 15 napnál nem régebbi – igazolását a bankszámla egyenlegéről. Ha a gazdálkodó szervezet több bankszámlával rendelkezik egy pénzintézetnél, vagy több pénzintézet vezet részére bankszámlát, mindegyik vonatkozásában köteles az igazolást csatolni. A gazdálkodó szervezet képviselője írásban nyilatkozik arról, hogy a gazdálkodó szervezet egyéb bankszámlával nem rendelkezik. A bíróság elrendelheti a gazdálkodó szervezet vagyoni állapotának (ingó, ingatlan vagyon, kintlévőségek, tartozások), továbbá 6 hónapra visszamenőleges bankszámla egyenlegének igazolását is.”

III.

Az alkotmányjogi panasz részben megalapozatlan, részben nem bírálható el.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a törvényi feltételeknek megfelelnek-e.

1.1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelem az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogi képviselője a jogerős végzést 2007. május 2-án vette kézhez, az alkotmányjogi panaszt pedig 2007. július 2-án adta postára. Mivel az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló hatvan napos határidő utolsó napja 2007. június 30-a, szombati napra esett, a postára adás pedig az ezt követő első munkanapon megtörtént, a panasz határidőben benyújtottnak tekintendő.

1.2. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az engedélyezési R. támadott szabályát, az alkotmányjogi panasz benyújtását követően, a jogi segítségnyújtással és áldozatsegítéssel összefüggő egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló 48/2009. (IX. 28.) IRM 1. § (2) bekezdése megváltoztatta. (Ez azonban a tartalmat nem érintette, jórészt csak a más jogszabályokban bekevert terminológiai módosításokat vezette át a jogalkotó.)

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés (először: 335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.). Az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés és 48. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz azonban – mivel az alkalmazási tilalom kimondására is lehetőség van – már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességének vizsgálatát is megalapozza.

1.3. Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz keretében kizárólag azokat a jogszabályokat vizsgálhatja, amelyeknek a jogerős határozatban történő alkalmazása során az indítványozó által állított jogsérelem bekövetkezett.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által támadott egyik jogszabályt – az engedélyezési

R.-t – a bíróság az eljárása során nem alkalmazta; fogalmilag nem is alkalmazhatta, mivel a költségmentességi R-ben kifogásolt szabály folytán adott tárgykörben az engedélyezési eljárás lefolytatására nem kerülhet sor. Így erre az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló határozat nem is hivatkozott. Következésképpen, mivel az engedélyezési R. vitatott szabálya az ügyben nem került alkalmazásra, az állított jogsérelem bekövetkezése azzal nem lehet összefüggésben.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 29. § e) pontja alapján visszautasította.

1.4. Az Alkotmánybíróság több ízben vizsgálta már egyes konkrét normakontroll kérelmek, az alkotmányjogi panasz és bírói kezdeményezés, valamint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló hatásköreinek összefüggéseit. Következésként gyakorlata szerint nincs hatásköre arra, hogy az alkotmányjogi panasz, illetve a bírói kezdeményezés elbírálására vonatkozó hatáskörében eljárva mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet is vizsgáljon. (Összefoglalóan pl.: 1105/D/2004. AB határozat (ABH 2005, 1316, 1326–1328.) Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint ugyanis az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele, hogy az Alkotmányban biztosított alapjogi sérelem alkotmányellenes jogszabály alkalmazása miatt következzen be. (pl. 1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.)

Erre figyelemmel a jelen ügyben az Alkotmánybíróság a Pp. VI. Fejezetét érintő mulasztás megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 29. § e) pontja alapján szintén visszautasította.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság a költségmentességi R. támadott rendelkezésének alkotmányellenességét vizsgálta.

2.1. A perköltség és a közteherviselés összefüggéseit az Alkotmánybíróság több ízben is vizsgálta. Ennek során rámutatott arra, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből nem következik olyan tilalom, amely megakadályozná, hogy az igazságszolgáltatás működtetési költségek ne lennének a felekre átháríthatók. A tisztességes eljárásból fakadó követelményekből nem vezethető le a perlekedéssel kapcsolatos költségek viseléséből eredő kockázatok teljes kiküszöbölése [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 302.].

A bírói út igénybevételére vonatkozó alkotmányi rendelkezésből csak az következik, hogy – a jogalkotót megillető széles mérlegelési jogkörben – amikor szükséges a

perrel kapcsolatos kiadásokra is megfelelő támogatási rendszert biztosítson, olyan mértékben, hogy a költségviselési szabályok folytán a bírói út igénybevétele ne lehetetlenüljön el. A kedvezményekre és mentességekre azonban senkinek nincs alanyi joga. [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.; 1074/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 452, 453–454.; 1518/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 570, 571.; 181/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 588, 589.; 574/B/1996. AB határozat, ABH 1996, 628, 629.; 539/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 734, 735.; 1106/B/1997. AB határozat, ABH 2003, 1018, 1023.]

2.2. Az Alkotmány 8. §-ával összefüggésben lefolytatott vizsgálata során az Alkotmánybíróság már a 46/1991. (IX. 10.) AB határozatban rámutatott arra, hogy „a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése – akár jogszerű kényszerítés árán is – a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. A végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyi jogokat kell elvont módon védeni, hanem az „ártatlanságában” a megelőző eljárás során megcáfolt jogsértővel szemben kell konkrét törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazni. Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet. (ABH 1991, 211, 212–213.)

2.3. Az indítványozó által támadott rendelkezés nem a bírósághoz fordulás jogának kizárásáról vagy korlátozásáról szól.

Az adós a végrehajtási eljárásban is jogosult a bírói út igénybevételére és a végrehajtási költségek vonatkozásában – akár teljes személyes – költségmentességre is. Itt csupán arról van szó, hogy a végrehajtási szakaszban a Pp. általános rendelkezéseit nem minden tekintetben kell alkalmazni, mert arra külön rendelkezések – a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény – szabályai az irányadók. Ennek 34. § (1) bekezdése szerint a végrehajtás kérésével kapcsolatos költségeket a jogosult előlegezi. A Vht. 34. § (2) bekezdése tartalmazza azt a szabályt, hogy a szakértő, becsüs igénybevételére vonatkozó költségek előlegezésére az köteles, akinek ez az érdekkörében felmerült. A támadott rendelkezés erre figyelemmel csupán annyit állapít meg, hogy a szakértő, becsüs, stb. igénybevételére vonatkozó költségekre a Pp. szabályai nem irányadók.

Erre tekintettel érdemi összefüggés nem volt megállapítható az Alkotmány felhívott rendelkezései és a költségviselési R. vitatott szabálya között. Így az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a vonatkozásban elutasította.

3. Az Alkotmánybíróság hatásköreit az Abtv. 1. §-a határozza meg. Ezek közé nem tartozik a bíróság által hozott határozatok megsemmisítése. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványnak ezt a részét az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

1352/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a vállalkozói „körbetartozások” mérséklése céljából történő törvénymódosításokról szóló 2007. évi LXXVIII. törvény 4. § (1) bekezdése „rendelkezéseit a hatálybalépése után benyújtott felszámolási kérelmekre,” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 27. § (2) bekezdés a) pontja, illetve (3) bekezdésének második és harmadik és mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 27. § (2) bekezdés a) pontjának hatályba léptetésével kapcsolatos, meghatározott tartalmú rendelkezés megalkotására szóló „jogalkotói felhívásra” irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett a vállalkozói „körbetartozások” mérséklése céljából történő törvénymódosításokról szóló 2007. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Vkm. tv.) 4. § (1) bekezdése „rendelkezéseit a hatálybalépése után benyújtott felszámolási kérelmekre,” szövegrésze, valamint a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 27. §-ának a Vkm. tv.-nyel módosított egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése tárgyában. Az indítványozók ugyanakkor külön kérték – egyikük visszamenőleges hatállyal – a Vkm. tv.-nek a Csődtv. 27. § (2), illetve (3) bekezdéseit módosító, a Vkm. tv. 1. § (8), illetve (9) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését is. Az alkotmányellenesség alapjául mindkét indítványozó, valamennyi támadott rendelkezés vonatkozásában az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezett jogbiztonság sérelmét jelölte meg.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és együttesen bírálta el.

2. Az indítványozók alapvetően azt sérelmezték, hogy elsősorban a Vkm. tv. 4. § (1) bekezdésének megjelölt szövegrésze, másodsorban pedig a Csődtv. 27. § (2) bekezdés (módosított) a) pontja és (3) bekezdés második mondata az e törvény hatályba lépése után megindult felszámolási eljárásokban az adós számára a korábbiaknál – visszamenőleges hatállyal – teremt terheesebb helyzetet. Míg ugyanis a fizetési kötelezettség teljesítésének elmaradását a módosítást megelőzően lényegében elegendő volt a felszámolási eljárás megindulásáig vitatni, az új szabály arra teremt kötelezettséget, hogy ezt az adós legkésőbb a hitelezői fizetési felszólításban megjelölt 15 napos határidő letelte előtt, írásban tegye meg. Így mindazok ellen megindulhat a felszámolási eljárás, akik a Vkm. tv. hatályba lépése előtt keletkezett kötelezettségeik teljesítését elmulasztották, ám a felszámolás megindulása előtt (de a fizetési felszólítást követően), határidőben nem vitatták. Ennek folytán az adós a felszámolási eljárás megindítását csak teljesítéssel kerülheti el.

Az első indítványozó azonban támadta még a Csődtv. 27. § (3) bekezdésének azon szabályát is, mely szerint az ilyen teljesítés nem minősül tartozáselismerésnek és nem zárja ki a teljesítés polgári peres eljárásban való visszakövetelését. Ezen kívül azt is kifejtette, hogy – a visszaható hatály tilalmán túl – valamennyi rendelkezés „önmagában véve is” is a jogbiztonság követelményébe ütközik, mert az adósnak „életszerűtlen, bizonyos esetekben teljesíthetetlen” feltételeket szab.

A második indítványozó ellenben azt javasolta, hogy az Alkotmánybíróság a „jogalkotót” hívja fel olyan tartalmú rendelkezés megalkotására, amely lehetővé teszi, hogy „a fizetéseképtelenség megállapításának előzetes cselekményei a teljesítésük idején hatályos jogszabályok szerint kerüljenek értékelésre a később meginduló fizetéseképtelenségi eljárásban.” Ugyancsak kérelmezte annak megállapítását, hogy a Vkm. tv. és a Csődtv. támadott rendelkezései a Fővárosi Bíróság előtt folyamatban lévő 10 Fpk. 01-2007-004258 számú ügyben nem alkalmazhatók.

3. „Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem a módosító rendelkezéseket hatályba léptető, hanem a módosított rendelkezéseket magába foglaló (inkorporáló) jogszabály rendelkezéseit vizsgálja. [174/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 870, 871.; 8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 683.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.]” (összefoglalóan: pl. 55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 530.) Ezért jelen esetben az alkotmányossági vizsgálatot a Csődtv. módosított rendelkezéseire, illetve a Vkm. tv. ma is önállóan hatályos 4. § (1) bekezdésére folytatta le.

II.

Az Alkotmánybíróság által vizsgált jogszabályok:

1. Az Alkotmány rendelkezése:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

2. A Csődtv. érintett rendelkezései:

„27. § (...)

(2) A bíróság az adós fizetéseképtelenségét akkor állapítja meg, ha

a) az adós szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 15 napon belül sem egyenlítette ki vagy nem vitatta, és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólítására sem teljesítette, vagy (...)

(3) Amennyiben a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott iratokat postán küldték, azt a tértivevényen feltüntetett átvételi időpontban, ajánlott küldemény esetében pedig – ellenkező bizonyításig – a feladástól számított ötödik munkanapon a belföldi címzetthez megérkezettnek kell tekinteni. A (2) bekezdés a) pontjában meghatározott esetben az adós vitatásának legkésőbb a hitelező fizetési felszólításának kézhezvételét megelőző napig írásban van helye. Amennyiben az adós vitatása elkésztett, a tartozás kiegyenlítése nem minősül tartozáselismerésnek, az a teljesítés polgári peres eljárásban történő visszakövetelését nem zárja ki.”

3. A Vkm. tv. rendelkezése:

„4. § (1) E törvény a kihirdetését követő nyolcadik napon lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépése után be-

nyújtott felszámolási kérelmekre, továbbá megkezdett közbeszerzésekre, közbeszerzési eljárások alapján megkötött szerződésekre, tervpályázati eljárásokra és az azokkal kapcsolatban kérelmezett, kezdeményezett vagy hivatalból indított jogorvoslati eljárásokra, illetőleg kérelmezett békéltetési eljárásokra kell alkalmazni.”

III.

Az indítványok megalapozatlanok.

1.1. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből folyó jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság gyakorlatában mindenekelőtt azt jelenti, hogy az állam – elsősorban a jogalkotó – kötelessége biztosítani, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság egyaránt megköveteli az egyes normák egyértelműségét és az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát [lásd először: 9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.]. Számos döntés kimondta, hogy a normavilágosság sérelme akkor vezet az alkotmányellenesség megállapításához, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot, illetve teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak, s így kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára [összegezve: 31/2007. (V. 30.) AB határozat, ABH 2007, 368, 378.].

Az Alkotmánybíróság gyakorlata ugyanakkor következetes abban, hogy „[a] jogbiztonság és a szerzett jog alkotmányos védelme nem értelmezhető akként, hogy a múltban keletkezett jogviszonyokat soha nem lehet alkotmányos szabályozásokkal megváltoztatni”. [515/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 976, 977.; 1011/B/1999. AB határozat, ABH 2001, 1365, 1370.; 495/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1382, 1390.] A jogi szabályozás változatlanságához az Alkotmány nem biztosít jogot [59/1995. (X. 6.) AB határozat, ABH 1995, 295, 298.]. Önmagában az sem sérti a jogbiztonságot, ha a jogszabály a jogalkalmazás során értelmezésre szorul és esetenként az értelmezés problémamegoldó, alkotó jellege kerül előtérbe. A társadalmi-gazdasági viszonyok változása például új jogszabály alkotását teheti szükségessé, s új jogszabálynál az értelmezési művelet a korábbi jogszabály-értelmezésekre kevésbé támaszkodhat [31/2003. (VI. 4.) AB határozat, ABH 2003, 352, 365.].

1.2. A jogállamiság, jogbiztonság, visszamenőleges hatály kérdéskörére vonatkozó összefüggéseket az Alkotmánybíróság legutóbb a 2/2009. (I. 23.) AB határozatában – a következőképpen – foglalta össze. »A jogalkotás jogállami rendjével összefüggésben az Alkotmánybíróság több követelményt fogalmazott meg. A normavilágosság, a kelendő felkészülési idő biztosításának követelménye mellett az

Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből vezette le a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát is. (...)

A 25/1992. (IV. 30.) AB határozatában megállapította: „[a] jogállamiság egyik fontos alkotóeleme a jogbiztonság, amely egyebek között megköveteli, hogy

– az állampolgárok jogait és kötelességeit a törvényben megszabott módon kihirdetett és bárki számára hozzáférhető jogszabályok szabályozzák,

– meglegyen a tényleges lehetőség arra, hogy a jogalanyok magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely jogszerű magatartást visszamenőleges érvennyel ne minősítsenek jogellenesnek.

A jogbiztonság e két alapvető követelménye közül bármelyiknek a figyelmen kívül hagyása összeegyeztethetetlen az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, s így alkotmányellenes”. [ABH 1992, 131, 132.]

Következetes az alkotmánybírói gyakorlat a tekintetben, hogy „valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybaléptése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell”. [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 324.]

Az Alkotmánybírói 349/B/2001. AB határozatában hivatkozott arra, hogy „a létrejött jogviszonyok alatt az anyagi jog alapján létrejött, anyagi jogi jogviszonyokat értette és e jogviszonyok védelme érdekében állapított meg alkotmányellenességet a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának sérelme miatt.” (ABH 2002, 1241, 1245.). Ezért a visszaható hatályú jogalkotás esetében azt kell vizsgálni, hogy „keletkeztek-e a törvény alapján a kihirdetését megelőző időre kötelezettségek, állapít-e meg a törvény jogi felelősséget olyan, a kihirdetését megelőzően tanúsított magatartásért, amely a törvény hatálybalépését megelőzően nem volt jogsértő, illetőleg a hatályba léptető rendelkezés eredményeként a Btv.” (a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Településrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény) „új, korlátozó rendelkezései már létrejött, lezárt anyagi jogi jogviszonyokban idéztek-e elő változást”. [ABH 2002, 1246.] A hivatkozott határozatban a testület megállapította, hogy a szabályozás csak abban az esetben visszaható hatályú – és alkotmányellenes –, amennyiben védelmet élvező anyagi jogi jogviszonyokban kíván kedvezőtlen változást előidézni. (ABK 2009, január 15, 17–18.)

A visszaható hatály tartalmi értelmezését összegezve a 110/2009. (XI. 18.) AB határozatában megállapította azt is, hogy: „valamely jogszabály akkor minősülhet a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek, ha (1) a jogalkotó kötelezettséget megállapító, vagy valamely magatartást jogellenessé nyilvánító jogszabályt visszamenőlegesen – kihirdetését megelőző időre – léptetett hatályba,

vagy (2) a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogszabály hatálybaléptése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell [7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 48.]. A Jat. 12. § (2) bekezdésének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével összefüggésben levezetett értelmezése csak a jogalanyok helyzetét terhesebbé tevő (*ad malam partem*) jogalkotásra vonatkozik. A kizárólag jogot megállapító, jogot kiterjesztő, kötelezettséget enyhítő, vagy más, a jogszabály valamennyi címzettje számára a korábbi jogi szabályozásnál egyértelműen előnyösebb szabályozást előíró jogszabály esetében – feltéve, hogy az így megalkotott jogszabályok egyébként nem alkotmányellenesek, illetve magasabb szintű jogszabályokkal nem ellentétesek – a visszaható hatályú jogalkotás nem alkotmányellenes. [152/2008. (XII. 10.) AB határozat, ABH 2008, 1487, 1490.]” (ABK, 2009, november 1984, 1990.)

2. A Csődtv.-nek az adós–hitelező kapcsolatára vonatkozó szabályai az elmúlt két évtizedben több ízben módosultak. Ezek a változások elsősorban azt célozták, hogy a – gyakorlati tapasztalatok nyomán szükségessé vált – hitelezővédelmi intézkedések megfelelően tölthessék be rendeltetésüket, illetve, hogy a bírósági adminisztráció fölösleges igénybevételének elkerülése érdekében a felek között a jogszabály megfelelő együttműködést alakítson ki.

2.1. A támadott rendelkezések körében egyik legjelentősebb módosítást (az adós oldaláról nézve: szigorítást) nem a Vkm.tv. hanem a 2006. július 1-jétől hatályos módosításokat tartalmazó, a csőd eljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény módosításáról szóló 2006. évi VI. törvény jelentette, amely újrászabályozta a fizetésképtelenségi okokat és a felek együttműködési kötelezettségét.

A Vkm. tv. 1. § (8)–(9) bekezdései ezen a helyzeten annyit változtattak, hogy a hitelező számára csak akkor tesz lehetővé a felszámolási eljárás kezdeményezését, ha a követelés szerződéses kötelezettségen alapul; és az elismert vagy lejárt tartozást, a teljesítési határidő lejártát követő 15 napot követően, ám az írásbeli fizetési felszólítás kézhezvételét megelőző napig az adós továbbra sem vitatja. Az adós azonban még ilyenkor is, a fizetési felszólítás kézhezvételét követően, egészen a felszámolási eljárás elrendeléséig bezárólag ténylegesen elkerülheti a felszámolási eljárás megindítását: – az elismert, nem vitatott, szerződésen alapuló, számlázott követelés, teljesítési határidőn és felszólításon túli – teljesítésével. Annak érdekében viszont, hogy az ún. követelésbehajtási célú felszámolási eljárások elkerülhetők legyenek a Vkm. tv. 1. § (9) bekezdése „adósvédelmi” intézkedésként beiktatta Csődtv. 27. § (3) bekezdésébe, hogy az egyébként nyilvánvalóan mulasztó (gondatlan, rosszhiszemű) adós részéről ilyen helyzetben történő teljesítés (ami a felszámolási eljárás elkerülését célozza), nem minősül tartozáselismerésnek és polgári peres eljárásban visszakövetelhető.

2.2. A Vkm. tv. ugyancsak támadott 4. § (1) bekezdésének egyik részletszabálya akként rendelkezik, hogy az új szabályt a módosítás hatályba lépését követően megindult ügyekben kell alkalmazni. Ez formailag semmiképpen nem minősül visszaható hatálynak, tartalmilag pedig több okból sem vált terheesebbé a mulasztó adós helyzete. Az új szabályozás folytán továbbra is kizárólag – csak nem vitatott vagy kimondottan elismert, s most már csak szerződésen alapuló – követelés nemteljesítése vezethet felszámolási eljárás megindításához és csak a – gazdasági életben szokásos mértékű – teljesítési határidő lejártát követően. Azaz az adós részéről nem ismeretlen, utólag keletkezett követelésről, nem a megszabott teljesítési határidő rövidüléséről, hanem szabályosan számlázott korábbi, tartozás kiegyenlítetlenségéről lehet szó. A visszakövetelés lehetőségére vonatkozó szabály beiktatása, továbbá a követelés-behajtási célú felszámolási eljárások veszélyével szemben hatékony garanciát jelent.

2.3. Mindemellett a felszámolási eljárásról szóló döntés továbbra is a bíróság feladata, melynek során önállóan vizsgálja mindazon feltételek fennállását, amelyek az elrendelésről szóló határozat meghozatalát megalapozzák.

Az Alkotmánybíróság már az 57/1991. (XI. 28.) AB határozatában rámutatott, hogy vizsgálata során „a jogszabályt értelmezett és alkalmazott tartalmával együttesen kell érteni” („élő jog”). (ABH 1991, 272, 277.)

A konkrét ügyekből megállapíthatóan a Vkm. tv. 4. § (1) bekezdésének az indítványozók által vitatott szabályát, illetve a fizetésektelenség feltételeit a bíróság a Csődtv. 27. § (2) bekezdés *a)* pontjának hatályba lépésétől tartalmilag külön vizsgálja. Ezért amennyiben az elismert (nem vitatott) követelés még a Csődtv. 27. § (2) bekezdés *a)* pontjának módosulása (2007. július 7.) előtt keletkezett és vált esedékessé – a jelen ügyben releváns probléma: a felszámolási eljárás elrendelhetősége szempontjából – az ezzel kapcsolatos előkészítő cselekményeket a bíróság az esedékesség idején az adósra irányadó követelmények fényében értékeli (BDT2008. 1808., BDT 2009. 2011., Szege-di Ítélet tábla Fpkf. I. 30031/2008.).

2.4. Az egyik indítványozó – az egyéb támadott rendelkezéssel azonos alapokon – kifogásolta a Csődtv. 27. § (3) bekezdésének második és harmadik mondatát is. E szabályok azonban csupán pontosítják a 27. § (2) bekezdés *a)* pontjában a felszámolási eljárás megindíthatóságának kellékeként megjelölt, a hitelező részéről az adónak küldendő felszólítás legkésőbbi időpontját, illetve a „kényszereljesítés” későbbi jogi (perbeli) megítélésére tartalmaznak jogalkotói állásfoglalást. Céljuk éppen a jogbiztonság szolgálata, a felek helyzetének pontosítása.

A 2.2–2.4. pontokban kifejtettekre tekintettel a Csődtv. támadott rendelkezései – sem a normavilágosság, sem a visszaható hatály szempontjából – nem sértik a jogbiztonság követelményét. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványokat ebben a tekintetben elutasította.

2.5. A Vkm. tv. 4. § (1) bekezdését – áttételesen – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 402. § (2)–(3) bekezdésével összefüggésében az Alkotmánybíróság a 35/2010 (III. 31.) AB határozatában már vizsgálta és a jogbiztonság szempontjából aggályosnak találta (ABK 2010. március 292.). Egyrészt azonban ott a rendelkezés egésze (s főként a most nem támadott részei) által okozott, másrészt kizárólag a Ptk. vonatkozásában releváns anomáliák képezték az eljárás tárgyát.

Az indítványozók jelen ügyben a Vkm. tv. 4. §-át önállóan, s kizárólag a hatályba lépést követően benyújtott felszámolási kérelmekre vonatkozó szövegrész tekintetében támadták. Ítélt dologról tehát nem lehet szó, így a vizsgálatot az Alkotmánybíróság önállóan, a Csődtv. kontextusában a vitatott szövegrész tekintetében folytatta le.

E tekintetben viszont az 1., illetve a 2.2–2.3. pontokban kifejtettek alapján azt kellett megállapítani, hogy az indítványozók által felhozott érvek alapján az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelme szintén nem állapítható meg. A jogalkotó ezzel a szabállyal csupán a már folyamatban lévő eljárások esetében – minden törvénymódosítás esetén általában – kétséges helyzetet kívánta tisztázni. A normaszöveg nyomán továbbá a címzettek számára nem keletkezik visszamenőleges kötelezettség, a köztük lévő anyagi jogi jogviszony tartalma nem módosul; annak lényege: az elismert, nem vitatott szerződésen alapuló teljesítetlen követelés marad.

Ezért az indítványokat az Alkotmánybíróság ebben a tekintetben is elutasította.

Az alkalmazási tilalom kimondása pedig utólagos absztrakt normakontroll esetén szóba sem kerülhet.

2.6. Az Alkotmánybíróság hatásköreit az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. §-a határozza meg. Ezek között a nem szerepel a jogalkotó felhívása meghatározott normaszöveget tartalmazó jogszabály megalkotására (módosítására). Ezért az Alkotmánybíróság az erre irányuló indítványt az Ügyrend 29. § *b)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k. *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

58/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány és alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 16. § (1) bekezdés *i*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 16. § (1) bekezdés *i*) pontjának – az Alkotmány 7. § (1) bekezdésére, 70/A. § (3) bekezdésére és 70/G. § (1) bekezdésére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 16. § (1) bekezdés *i*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványban, illetve alkotmányjogi panaszban a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 16. § (1) bekezdés *i*) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték. A Tbj. e támadott rendelkezése értelmében egészségügyi szolgáltatásra az jogosult, aki a közoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó alapfokú, középfokú nevelési-oktatási vagy a felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőoktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató nagykorú magyar állampolgár, valamint az a külföldi állampolgár, aki nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban áll. Az indítványozók e rendelkezéssel kapcsolatban azt kifogásolták, hogy a magyar állampolgár külföldön, nappali rendszerű oktatás keretében létesített tanulói, hallgatói jogviszonya nem

keletkeztet egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot.

1. Az Alkotmánybírósághoz korábban érkezett indítvány szerint a Tbj. támadott rendelkezése ellentétes az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésével. A külföldön tanulmányokat folytató magyar állampolgárok ugyanis – ellentétben a hazai oktatási intézmények tanulóival, hallgatóival – a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján nem jogosultak egészségügyi szolgáltatásra, mely hátrányos megkülönböztetést eredményez.

Az indítványozó szerint sérti továbbá az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdését és „70/G. § (1) bekezdésében írt tanszabadság érvényesülését”, hogy a Tbj. támadott rendelkezése a külföldön, nappali rendszerű oktatásban létesített felsőoktatási hallgatói jogviszonyt nem ismeri el az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság jogalapjaként. Ezt az állítását azonban az indítványozó nem indokolta.

Az indítványozó hivatkozott továbbá arra, hogy a Magyar Köztársaság Európai Unióhoz történő csatlakozásával a jogalkotónak figyelembe kellett volna vennie az Európai Közösséget létrehozó szerződés 3. cikk *c*) pontjának az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke tagállamok közötti szabad mozgását biztosító rendelkezését. Az indítványozó szerint a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja akadályozza a személyek tagállamok közötti szabad mozgását, hiszen korlátozza a hallgatói mobilitást azáltal, hogy a külföldön tanuló magyar állampolgárok nem jogosultak egészségügyi szolgáltatásra. Ezért a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja – az indítványozó szerint – a közösségi jogba ütközés okán sérti az Alkotmány 7. § (1) bekezdését. Az indítványozó a közösségi jogba ütközéssel kapcsolatos érvelését utóbb az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) ítéletére hivatkozással kiegészítette, s kérte, hogy az Alkotmánybíróság – az Alkotmány 70/A. § (1) és (3) bekezdésébe ütközés elbírálásánál – vegye figyelembe a Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó esetjogát.

2. Az Alkotmánybírósághoz később benyújtott alkotmányjogi panasz is a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult. Az alkotmányjogi panaszt a Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság MfvK.IV.10.007/2008/5. számú ítéletével szemben terjesztették elő. A panaszos előadta, hogy külföldön folytatott tanulmányai alapján az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságát mind az elsőfokú, mind a másodfokú közigazgatási hatóság a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontjára hivatkozással utasította el. Ezt követően a panaszos bírósághoz fordult a társadalombiztosítási szerv határozatának felülvizsgálata és jogosultságának megállapítása végett. A Szombathelyi Munkaügyi Bíróság azonban 6.M.464/2007/7. számú ítéletével a keresetét elutasította. A 2007. október 8. napján kelt jogerős ítélet szerint a külföldi felsőoktatási intézménnyel létrejött hallgatói jogviszony nem minősül a magyar társadalombiztosítási jogviszony

alapjául szolgáló jogviszonynak, mivel ez utóbbi csak a Magyarországon államilag elismert hallgatói jogviszony alapján jöhet létre. Ezt követően a panaszos a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati eljárást kezdeményezett. A Legfelsőbb Bíróság 2009. március 11. napján kelt MfvK.IV.10.007/2008/5. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A panaszos kérelmében előadta, hogy az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Tv.) 222. § (3) bekezdése 2008. január 1-jei hatállyal, vagyis a jogerős ítélet meghozatalát követően új rendelkezést iktatott be a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i* pontja helyébe. Arra hivatkozott, hogy ezt az új rendelkezést a jogerős ítéletet hozó bíróság nem alkalmazhatta, e rendelkezés alkalmazásából származó jogséremlé ezért a felülvizsgálati eljárásban következett be.

Alkotmányjogi panaszát az Alkotmány 70/A. § (1) és (3) bekezdésének, 70/F. § (1) bekezdésének és 70/G. § (1) bekezdésének sérelmére alapította. Azt állította, hogy a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i* pontja a „belföldi, illetve uniós felsőoktatási intézmény megkülönböztetésén alapul”, s e megkülönböztetésnek „nincs kellő súlyú alkotmányos indoka, önkényes”. Az indítványozó szerint a külföldön tanuló magyar állampolgárok viszonyában ez sérti a jogegyenlőség megvalósulását, és esélyegyenlőtlenséget hoz létre. Az indítványozó szerint továbbá „[a]kadhalyozza a Magyar Köztársaság alkotmányának 70/G. § (1) bekezdésében írt tanszabadság érvényesülését, amikor az Európai Unió másik tagállamában folytatott nappali tagozatos felsőoktatási jogviszonyt nem ismeri el egészségügyi szolgáltatást eredményező oknak”.

3. Az Alkotmánybíróság a folyamatban levő két ügyet – azok tárgyi összefüggésére tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

Az Alkotmánybíróság beszerezte az egészségügyi miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(...)

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/G. § (1) A Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát.”

2. A Tbj. 16. § (1) bekezdés *i* pontjának a Tv. hatálybalépését megelőzően hatályos szövege:

„16. § (1) Egészségügyi szolgáltatásra jogosult – az e törvény szerint biztosított, illetőleg a 13. § szerint egészségügyi szolgáltatásra jogosult személyeken túl – az, aki

(...)

i) közép fokú nevelési-oktatási vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató magyar állampolgár, valamint az a külföldi állampolgár, aki nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban áll,

(...).”

3. A Tbj.-nek az indítványok elbírálásakor hatályos rendelkezése:

„16. § (1) Egészségügyi szolgáltatásra jogosult – az e törvény szerint biztosított, illetőleg a 13. § szerint egészségügyi szolgáltatásra jogosult személyeken túl – az, aki

(...)

i) a közoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó alacsony fokú, közép fokú nevelési-oktatási vagy a felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőoktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató nagykorú magyar állampolgár, valamint az a külföldi állampolgár, aki nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban áll,

(...).”

III.

Az indítvány és az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először a jelen ügyben előterjesztett alkotmányjogi panaszt vizsgálta. Megállapítható, hogy az alkotmányjogi panasz felülvizsgálati eljárásban hozott bírósági határozat ellen irányult.

Az Alkotmánybíróság a 23/1991. (V. 18.) AB határozatban úgy foglalt állást, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdése „pontos és egyértelmű” választ ad az alkotmányjogi panaszra megállapított határidő számításával kapcsolatosan. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint csak az egyéb jogorvoslati lehetőségek kimerítése után van lehetőség alkotmányjogi panasz benyújtására. A hivatkozott § (2) bekezdése pedig kimondja, hogy „az

alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézhezvételétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. A két rendelkezés egybevetéséből nyilvánvaló, hogy az (1) bekezdésben említett »egyéb jogorvoslati lehetőségek« alatt kizárólag a rendes jogorvoslatokat kell érteni.” (ABH 1991, 361, 362.)

Az Alkotmánybíróság egy későbbi határozata ugyanakkor azt is megállapította, hogy „az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 48. §-a alkalmazásánál, ha a panaszolt alapjogsérelem nem a rendes, hanem a rendkívüli jogorvoslati eljárásban következett be, alkotmányos követelmény, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának határidejét a rendkívüli jogorvoslati eljárásban hozott, vagy – ha új eljárásra és új határozat hozatalára kerül sor – az elrendelt új eljárás során született jogerős határozat kézbesítésétől kell számítani.” [41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306.]

Mindazonáltal az Alkotmánybíróság a felülvizsgálati eljárás során hozott határozatokkal szemben benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálását csak akkor tette lehetővé, ha a felülvizsgálati bíróság a jogerős határozatot hozó bíróság álláspontjától eltérő érdemi álláspontot foglalt el. Kifejtette, hogy amennyiben „a felülvizsgálati bíróság határozata az ügyet ilyen módon zárja le jogerősen, az alkotmányjogi panasz benyújtására megszabott törvényi határidő a felülvizsgálat tárgyában hozott határozat kézbesítésétől veszi kezdetét, mert hisz az alkotmányjogi panasz benyújtására jogosult a felülvizsgálat tárgyában hozott határozat folytán kerül csak abba a helyzetbe, hogy az ügyében alkalmazott jogszabály alkotmányellenességét és az emiatt bekövetkezett alkotmányos alapjogsértést állítsa és panaszolja. Ezért minden ilyen esetben az alkotmányjogi panasz benyújtására megszabott, az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerinti törvényi határidő a felülvizsgálat tárgyában hozott határozat kézbesítésétől számított hatvan nap.” [41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306, 310.]

Az Alkotmánybíróság a jelen alkotmányjogi panasszal kapcsolatban megállapította, hogy olyan felülvizsgálati ítéletet sérelmez, amely a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló jogerős bírósági ítéletet hatályában fenntartotta. Mivel tehát a felülvizsgálati bíróság a jogerős határozatot hozó bíróság álláspontjától eltérő érdemi álláspontot nem foglalt el, ezért az alkotmányjogi panasz benyújtására megállapított határidő számítása szempontjából a rendkívüli jogorvoslatot figyelmen kívül kellett hagyni. Az alkotmányjogi panasz tehát csak az ügyet jogerősen lezáró határozat kézhezvételét követő 60 napon belül lett volna előterjeszhető, a felülvizsgálati eljárás ebből a szempontból nem jöhet figyelembe. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – elkésztettsége miatt – az Ügyrend 29. § e) pontja alapján visszautasította.

2. Az utólagos normakontrollra irányuló indítvány benyújtását követően az egyes adó- és járuléktörvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXI. törvény 227. § b) pontja 2009. január 1-jei hatállyal módosította a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontját. A módosítás azonban lénye-

gét tekintve érintetlenül hagyta az indítványozó által támasztott rendelkezést.

Az indítvány benyújtása óta megváltozott jogszabályokra vonatkozó állandóan követett alkotmánybírói gyakorlat szerint az alkotmányossági vizsgálatot az Alkotmánybíróság a régi helyébe lépő új szabályozás tekintetében akkor folytatja le, ha az tartalmilag a korábbival alkotmányjogi szempontból azonos és ezáltal azonos a vizsgálandó alkotmányossági probléma [137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 163/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 544, 545.; 1314/B/1997. AB végzés, ABH 2000, 1049.; 1425/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 844, 845.; 14/1999. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1999, 396, 399.]. Ezért az Alkotmánybíróság – eddigi gyakorlatát követve – a Tbj. módosított rendelkezése tekintetében folytatta le az eljárást.

3. Az indítványozó elsősorban azért kérte a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja megsemmisítését, mert az – álláspontja szerint – az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság szempontjából hátrányosan megkülönbözteti a külföldön tanuló magyar állampolgárokat, s ezért ellentétes az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésével.

A Tbj. 16. § (1) bekezdése a biztosítottakon kívül az egészségügyi szolgáltatásra jogosultak körét határozza meg. E rendelkezés elsősorban azokat jogosítja fel az egészségügyi szolgáltatásra, „akiknek az állam szociális és más, az állami gondoskodás körébe tartozó okból ezt az ellátást garantálja (szociális segélyben részesülők, oktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytatók, sorkatonai szolgálatot teljesítők, hajléktalanok stb.)” (137/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 831, 833.). Konkrétan a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja a közoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó alapfokú, középfokú nevelési-oktatási vagy a felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőoktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató nagykorú magyar állampolgároknak, valamint azoknak a külföldi állampolgároknak biztosítja az egészségügyi szolgáltatást, akik nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban állnak. Az indítványozó az utóbbi rendelkezéssel összefüggésben a külföldi felsőoktatási intézményben tanuló magyar állampolgárok hátrányos megkülönböztetésére hivatkozva kezdeményezte a diszkrimináció tilalmának sérelmét megállapítani.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70/A. §-ának értelmezése kapcsán több határozatában megállapította, hogy az Alkotmány e rendelkezése nem mindenfajta különbségtételt tilt, ez ugyanis ellentétes lenne a jog rendelkezésével. Sem a jogegyenlőség általános követelményéből, sem a diszkrimináció tilalmából nem következik az, hogy a jogalkotó célszerűségi, gazdaságossági, jogtechnikai, az eltérő jogi helyzetekre figyelemmel levő szempontok szerint ne tehetne különbséget a jogok és kötelezettségek megállapítása során a jogalanyok között. Az alkotmányi tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekinte-

tében tett megkülönböztetésekre terjed ki; nem alapvető jog tekintetében történő különbségtétel alkotmányellenessége csak akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti, azaz, ha a különbségtétel önkényes, kellő súlyú indoka nincs. [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280–282.; 521/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 555, 556.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 202–204.; 1/1995. (II. 8.) AB határozat, ABH 1995, 47.] A különbségtételt az Alkotmánybíróság a jogalkotó által választott szabályozási koncepció szerint vizsgálja. A megkülönböztetés az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint [ld.: 21/1990. (X. 4.) AB határozat; ABH 1990, 73, 77–78.; 49/1991. (IX. 27.) AB határozat; ABH 1991, 213, 214.] akkor tilos, ha az adott szabályozási koncepción belül eltérő szabályozás vonatkozik valamely csoportra, kivéve, ha az eltérésnek alkotmányos indoka van.

A jelen esetben tehát az alkotmánybírói vizsgálat tárgya az előbbieken ismertetett gyakorlatra figyelemmel az, hogy van-e ésszerű (alkotmányos) indoka az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság szempontjából a belföldi és a külföldi oktatási intézményben tanulmányokat folytató magyar állampolgárok közötti megkülönböztetésnek. A jogszabályból kivehető szabályozási koncepció lényege alapvetően az, hogy ne maradjanak egészségügyi ellátás nélkül azok a belföldiek minősülő magyar állampolgárok, akik a magyar jog szerint tanulói jogviszonnyal rendelkeznek, a magyar törvények hatálya alá tartozó nevelési-oktatási, illetve felsőoktatási intézményben nappali tagozaton tanulmányokat folytatnak. A külföldi felsőoktatási intézményekben tanulmányokat folytató magyar állampolgárokra az adott szabályozás nem terjed ki. A törvényhozó ugyanis nem köteles arra, hogy a Magyar Köztársaság területén kívül létrehozott jogviszonyt a magyar társadalombiztosítási rendszerben egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot megalapozó jogviszonyként ismerje el. A Magyar Köztársaság területén kívül létesített jogviszonyokhoz a magyar társadalombiztosítási rendszerben azért nem kapcsolódnak biztosítási jogosultságok és kötelezettségek, mert a más állam területén fennálló jogviszonyok általánosságban az adott állam társadalombiztosítási rendszerének hatálya alatt állnak. A Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja tehát azért nem kapcsol a külföldi hallgatói jogviszonyhoz a magyar társadalombiztosítási rendszerben egészségügyi ellátásra való jogot, mert a külföldi hallgatói jogviszony az adott külföldi ország társadalombiztosítási rendszerének, s nem a magyar társadalombiztosítási rendszernek a hatálya alá tartozik. A külföldön hallgatói jogviszonnyal rendelkező, külföldön lakó magyar állampolgárok a külföldi állam szabályai szerint megállapodást köthetnek vagy az adott ország szabályozásától függően a külföldi állam társadalombiztosítási rendszerének részévé válhatnak, annak érdekében, hogy jogosultságot szerezzenek. Hazalátogatásuk esetén pedig az itthoni tartózkodásuk ideje alatt szükségessé váló egészségügyi ellátást rendszerint a külföldi biztosításuk alapján és terhére vehetik igénybe, kivéve, ha a magyar társadalombiztosítási

rendszerben biztosítási jogviszonnyal rendelkeznek. Amennyiben a külföldön tanuló nagykorú magyar állampolgárnak külföldön nincs biztosítása, s belföldön sincs biztosítást megalapozó jogviszonya, de külföldi tanulmányai ellenére belföldi személynek minősül (Magyarországon bejelentett lakóhellyel rendelkezik), akkor vonatkozik rá a Tbj. 39. § (2) bekezdése. Ennek értelmében egészségügyi szolgáltatási járulékot köteles fizetni. Az egészségügyi szolgáltatási járulékfizetés alapján pedig a Tbj. 39. § (1) bekezdés *r*) pontja teszi egészségügyi szolgáltatásra jogosulttá. Minderre figyelemmel a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja a külföldi oktatási intézményben tanulmányokat folytató magyar állampolgárok vonatkozásában a társadalombiztosítási jogviszonyok halmozódásának kizárását hivatott szolgáltni.

Nem tekintette ezért az Alkotmánybíróság a belföldi és a külföldi oktatási intézményekben tanulmányokat folytató magyar állampolgárok között – az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság szempontjából tett – megkülönböztetést indokolatlannak, ésszerűtlennek. Ennek következtében nem állapítható meg a diszkrimináció alkotmányos tilalmának sérelme. Ezért az Alkotmánybíróság a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontjának – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

4. Az indítványozó azon az alapon is kérte a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja megsemmisítését, hogy az – Magyarország uniós kötelezettségeinek megsértése miatt – elmentés az Alkotmány 7. § (1) bekezdésével.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „[a]z Európai Közösségek alapító és módosító szerződésai az Alkotmánybíróság hatáskörének szempontjából nem nemzetközi szerződések, (...) e szerződések, mint elsődleges jogforrások és az [ügy kapcsán vizsgált] irányelv, mint másodlagos jogforrás közösségi jogként a belső jog részei, mivel a Magyar Köztársaság 2004. május 1-jétől az Európai Unió tagja. Az Alkotmánybíróság hatáskörének szempontjából a közösségi jog nem minősül az Alkotmány 7. § (1) bekezdésében meghatározott nemzetközi jognak” [72/2006. (XII. 15.) AB határozat, ABH 2006, 819, 861.]. Erre az elvi álláspontra helyezkedett az 1053/E/2005. AB határozat is (ABH 2006, 1824, 1828.).

Az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-a határozza meg. Ennek alapján az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre annak vizsgálatára, hogy valamely jogszabály sérti-e a közösségi jogot [87/2008. (VI. 18.) AB határozat, ABH 2008, 707, 738.]. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e vonatkozásban az Ügyrend 29. § *b*) pontja alapján – hatásköre hiányában – visszautasította.

5. Az indítványozó a Tbj. 16. § (1) bekezdés *i*) pontja alkotmányellenességének vizsgálatát az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésének és 70/G. § (1) bekezdésének sérelmére

hivatkozással is kérte, de indítványában nem jelölte meg az alkotmányellenesség indokát.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, melyben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmány sértést fennállónak véli. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése értelmében az indítványban meg kell jelölni a kérelem alapjául szolgáló okot. Nem elegendő tehát az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni: az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti (654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.).

Az indítványozó kérelme indokai megjelölésének hiányában nem felel meg az Abtv. 22. § (2) bekezdésében rögzített feltételeknek, érdemben nem bírálható el, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – visszautasította.

Budapest, 2010. május 4.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró   *Dr. Bragyova András s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró   *Dr. Kiss László s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., alkotmánybíró   *Dr. Trócsányi László s. k.,* előadó alkotmánybíró

1020/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvény 9. § (1) és (2) bekezdései, továbbá 14. § (2) és (4)–(13) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz fordult az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ásztv.) egyes rendelkezéseinek alkotmányosságát vizsgálata kezdeményezve.

1. Az Ásztv. 9. § (1) és (2) bekezdései az Állami Számvevőszék elnökének és alelnökeinek az országgyűlési képviselőkkel azonos mentelmi jogot biztosítanak. Az indítványozó szerint alkotmány sértő e törvényi szabály, mert az országgyűlési képviselők mentelmi jogát az Alkotmány szabályozza, illetve úgy véli, hogy a törvény előtti egyenlőséget sérti, ha az országgyűlési képviselőkön kívül más személyek is megkapják ezt a jogot.

2. Az Ásztv. 14. § (2) bekezdése az Állami Számvevőszék elnökének és alelnökeinek díjazását a miniszteri díjazáshoz viszonyítva határozza meg. Az indítványozó álláspontja, hogy az egyenlő munkáért egyenlő bér elvével ellentétes az Ásztv. jelzett rendelkezési szerinti – a miniszteri díjazáshoz képest meghatározott – illetménypótlékra vonatkozó szabály.

3. Az Ásztv. 14. § (4)–(13) bekezdései a számvevők besorolásáról, pótszabadságáról, alapilletményéről, vezetői illetménypótlékáról, külön juttatásairól, és illetményeltérítéseiről szólnak. Az indítványozó szerint az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét sérti, hogy az Állami Számvevőszéknél dolgozóakra vonatkozó szabályok eltérnek a köztisztviselőkre irányadó rendelkezésektől.

II.

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezései szerint:
„20. § (3) Az országgyűlési képviselőt – az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben szabályozottak szerint – mentelmi jog illeti meg.

(...)

57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az elene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

70/B. § (2) Az egyenlő munkáért mindenkinek, bármilyen megkülönböztetés nélkül, egyenlő bért van joga.”

2. Az Ásztv. vonatkozó szabályai szerint:

„9. § (1) Az Állami Számvevőszék elnökét és alelnökeit az országgyűlési képviselőkkel azonos mentelmi jog illeti meg.

(2) A mentelmi joggal kapcsolatos eljárásokra az országgyűlési képviselők mentelmi jogával kapcsolatos eljárás-

rási szabályokat kell alkalmazni. A mentelmi jog felfüggesztése tárgyában az Országgyűlés a képviselők kétharmadának a szavazatával dönt, a mentelmi jog megsértése esetén szükséges intézkedést az Országgyűlés elnöke teszi meg.

(...)

14. § (1) Az Állami Számvevőszék szervezeti felépítését és éves költségvetését az Országgyűlés hagyja jóvá.

(2) a) Az Állami Számvevőszék elnökét a miniszterével azonos díjazás illeti meg. Vezetői illetménypótléka az alapilletmény 100%-a. Egyebekben az Állami Számvevőszék elnöke a minisztert megillető juttatásokra jogosult.

b) Az Állami Számvevőszék alelnökeit a minisztereknek a köztisztviselők jogállásáról szóló törvényben foglaltak szerint megállapított havi alapilletményének 85%-ával azonos díjazás illeti meg. Vezetői illetménypótlékuk az alapilletményük 85%-a. Egyebekben az alelnökök az Állami Számvevőszék elnökét megillető juttatásokra jogosultak.

(3) Számvevő az Állami Számvevőszék feladat- és hatáskörében eljáró ügydöntő, illetőleg ellenőrzési és azt közvetlenül segítő érdemi feladatokat ellátó felsőfokú végzettségű személy lehet.

(4) A számvevőt

– számvevő gyakornok,

– számvevő, vagy

– számvevő tanácsos kategóriába kell sorolni.

(5) Az elnök a számvevőt elkülönült szervezeti egység vezetőjévé határozatlan időre számvevő főtanácsosnak, számvevő igazgatóhelyettesnek, számvevő igazgatónak, főtitkárnak vagy számvevő főigazgatónak kinevezheti. A főtitkár, a számvevő főigazgató az államtitkárt, a számvevő igazgató a szakállamtitkárt megillető juttatásokra jogosult.

(6) A számvevőt 11, a számvevő tanácsost 12 munkanap pótszabadság illeti meg. A vezetőt megillető pótszabadság mértéke számvevő főtanácsosnál és számvevő igazgatóhelyettesnél 13, számvevő főigazgatónál, számvevő igazgatónál 14 munkanap.

(7) A számvevő alapilletménye a külön törvényben megállapított illetményalap szerint:

a) a számvevő gyakornok esetében az illetményalap 3,9-szerese,

b) a számvevő esetében az illetményalap 7-szerese,

c) a számvevő tanácsos esetében az illetményalap 7,5-szerese,

d) a számvevő főtanácsos esetében az illetményalap 8-szorosa,

e) a számvevő igazgatóhelyettes esetében az illetményalap 8,5-szerese,

f) a főtitkár, a számvevő főigazgató és a számvevő igazgató esetében az illetményalap 9-szerese.

(8) A vezetői illetménypótlék mértéke:

a) a főtitkár, a számvevő főigazgató és a számvevő igazgató esetén az alapilletmény 50%-a,

b) számvevő igazgató-helyettes esetén az alapilletmény 40%-a,

c) számvevő főtanácsos esetén az alapilletmény 30%-a.

(9)–(10)

(11) Az Állami Számvevőszéknél dolgozók minden naptári évben külön juttatásként kéthavi illetményre jogosultak. Ezt az összeget a tárgyfélét követő hónap végéig kell kifizetni, akkor is, ha a kifizetés időpontjában a dolgozó számvevőszéki munkaviszonya már megszűnt. Amennyiben a dolgozó számvevőszéki munkaviszonya év közben szűnik meg, a külön juttatás az ÁSZ-szal munkaviszonyban töltött teljes naptári hónapok után, időarányosan jár, ha a jogviszony naptári féléven belül legalább öt hónapig fennáll.

(12) Az Állami Számvevőszék elnöke át nem ruházható hatáskörében – a megállapított személyi juttatások előirányzatán belül, munkája értékelésétől függően, a számvevő e §-ban megállapított alapilletményét a (13) bekezdésben foglaltak kivételével – legfeljebb 40%-kal megemelheti, vagy legfeljebb 20%-kal csökkentett mértékben állapíthatja meg.

(13) Az Állami Számvevőszék elnöke a főtitkár, a számvevő főigazgató, a számvevő igazgató és a számvevő igazgatóhelyettes és a számvevő főtanácsos alapilletményét – vezetői munkájuk értékelésétől függően – át nem ruházható hatáskörében legfeljebb 40%-kal megemelheti.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először az Állami Számvevőszék elnökét és alelnökeit megillető mentelmi joggal összefüggő indítványt vizsgálta meg.

Az Alkotmány 20. § (3) bekezdése szól az országgyűlési képviselőket megillető mentelmi jogról. Az Alkotmány e tekintetben nem tartalmaz részletszabályokat, a mentelmi jog „az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben szabályozottak szerint” illeti meg a képviselőket. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint e szabályból – de az Alkotmány más rendelkezéseiből – sem vonható le olyan következtetés, hogy a mentelmi jog szabályozása kizárólagos alkotmányozási tárgykör, azaz az Alkotmányból nem vonható le az a következtetés, hogy az országgyűlési képviselőknél kívül más személyek mentelmi joggal nem rendelkezhetnek. A jogrendszerben az Ásztv.-en kívül számos más törvény tartalmaz mentelmi jogot biztosító rendelkezést. A Magyar Köztársaság Ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény 23. § (1) bekezdése szerint a legfőbb ügyész és az ügyészeket, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 14. § értelmében az alkotmánybírákat, az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 11. § (1) bekezdése szerint az országgyűlési biztost, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 5. § (1) bekezdése alapján a hivatásos bírót stb. az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. A mentelmi jogra vonatkozó szabályozást legutóbb az egyes törvények mentelmi jogra vonatkozó rendelkezéseinek módosításáról szóló

2006. évi LXXXVII. törvény közelítette egymáshoz, módosítva egyben az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvénynek a mentelmi jogról rendelkező 4–5. §-ait.

Az Alkotmánybíróság a 865/B/2003. AB határozata az ügyészeket (a fenti törvény alapján) megillető mentelmi jog alkotmányosságát vizsgálta. A határozat – többek között – megállapította:

„A kontinentális jogrendszerekben ismert mentelmi jog kettős természetű: egyrészt anyagi jellegű szabályként kizárja a felelősségre vonást azért a tevékenységért, amelyet a jogosult hivatalának gyakorlása kapcsán fejt ki (felelőségmentesség, immunitás), másrészt eljárási jellegű szabályként hozzájárulástól teszi függővé a felelősségre vonást célzó eljárás megindítását (sérthetlenség, inviolabilitás). [34/2004. (IX. 28.) AB határozat, ABK 2004. augusztus-szeptember 659, 661, 662.]” (ABH 2004, 1791, 1793.).

E döntés rámutatott továbbá, hogy „A hatályos szabályozás szerint a mentelmi jog intézménye tehát elsődlegesen az alkotmányos szervek, azok tagjai, tisztségviselői védelmét szolgálja, a más hatalmi ágakkal szemben is, s működésük függetlenségét, befolyásmentességét és zavartalanságát hivatott biztosítani.” (ABH 2004, 1791, 1795.)

A bírák mentelmi jogát vizsgáló 723/B/2006. AB határozat pedig kiemelte, hogy „A mentelmi jog terjedelme – éppen azért, mert a jogintézmény feladathoz, funkcióhoz kötődő garancia – eltérő lehet. A jogtudomány is megkülönböztet abszolút és relatív mentelmi jogot, illetve ún. (adott feladathoz kötődő) részvételi garanciát. Más csoportosítás szerint a mentelmi jog anyagi és eljárási jogi biztosíték, amelyhez a különböző jogágak annak rendeltetését figyelembe vevő, eltérő biztosítékokat kapcsolnak. Az utóbbi időben a jogalkotásban a mentelmi jog területén szűkítő és egységesítő tendencia érvényesül.” (ABK 2009, október 1200.)

A mentelmi jog fent bemutatott alkotmányjogi sajátosságai alapján megállapítható, hogy a mentelmi jog – a jogosult személyek immunitásán és inviolabilitásán túl – az adott szerv (Országgyűlés, Alkotmánybíróság, Állami Számvevőszék stb.) alkotmányos státuszának a védelmét is szolgálja. Így a jogintézmény törvényi meghatározása – az indítványozó állításával ellentétben nem sérti az Alkotmányt, hanem épp ellenkezőleg – az Alkotmány rendelkezéseinek – ezen belül a hatalommegosztás elvének – érvényesülését elősegítő garancia. Az, hogy a törvényhozás az országgyűlési képviselőkön kívül is mentelmi jogot biztosít más hatalmi ág képviselőinek működésük függetlenségének, zavartalanságának biztosítására, nem sérti az Alkotmánynak sem az országgyűlési képviselők mentelmi jogára vonatkozó 20. § (3) bekezdését, sem a törvény előtti egyenlőség elvét kimondó 57. § (1) bekezdését. Az Ásztv. 9. § (1)–(2) bekezdéseiben az Állami Számvevőszék elnökének és alelnökeinek (mint az alkotmányos szerv vezetőinek) biztosított mentelmi jog alkotmányellenessége ezért nem állapítható meg.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ásztv. 9. § (1)–(2) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2. Az indítványozó az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének a sérelmét állította az Ásztv. 14. § (2) bekezdése vonatkozásában, mert e rendelkezés az Állami Számvevőszék elnökének és alelnökeinek díjazását a miniszteri díjazáshoz és juttatáshoz képest határozza meg. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az, hogy az elnök és az alelnök díjazása a miniszteri díjazáshoz képest kerül kiszámításra technikai jellegű norma, hátrányos – Alkotmány által tiltott – megkülönböztetést semmilyen vonatkozásban nem tartalmaz. Bizonyos közjogi tisztséget betöltők díjazásának a miniszterelnöki illetve miniszteri díjazáshoz, illetményhez viszonyított meghatározása a jobb áttekinthetőséget – az állami vezetők juttatásainak összehangolását – biztosító jogalkotási technika, amely nem veti fel sem az Alkotmány 70/A. §-ának, sem a 70/B. § (2) bekezdésének a sérelmét. (A díjazásra lásd például: a köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a Legfelsőbb Bíróság elnöke tiszteletdíjáról és juttatásairól szóló 2000. évi XXXIX. törvényt, illetve az Ásztv.-en kívül lásd az Alkotmánybírósról szóló 1989. évi XXXII. törvény 13-át.)

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ásztv. 14. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

3. Az indítványozó az Ásztv. 14. § (4)–(13) bekezdéseivel összefüggésben is az egyenlő munkáért egyenlő bérhez való jog sérelmét állítja, mert a számvevők besorolásáról, pótszabadságáról, alapilletményéről, vezetői illetménypótlékáról, külön juttatásairól, és illetményeltérítéseiről szóló szabályok eltérnek a köztisztviselőkre irányadó rendelkezésektől.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70/B. § (2) bekezdését több döntésében értelmezte. Az értelmezés kiindulópontjának tekinthető 137/B/1991. AB határozat szerint „[a]z Alkotmány 70/B. §-a ... helyes értelme szerint az általános diszkrimináció-tilalmat megfogalmazó 70/A. §-nak a munka világára vonatkoztatott konkretizálása” (ABH 1992, 456, 459.). Jelen ügyben a munka világára vonatkozó diszkrimináció az eljárás tárgya, nevezetesen: az Állami Számvevőszék tisztségviselőinek, számvevőinek a köztisztviselőkhöz képest eltérő díjazása, besorolása, juttatásai.

Az Alkotmánybíróság a 198/B/1998. AB határozatában a munka világgal kapcsolatos eltérő törvényi (köztisztviselőkre, közalkalmazottakra és a Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozókra vonatkozó) szabályok egymáshoz való viszonyát elemezve rámutatott, hogy „[a] munkával kapcsolatos viszonyok vázolt különbözősége, továbbá az egyes jogviszonyokban ellátott munkatevékenységek egymástól nyilvánvalóan eltérő jellege is indokolja a jogi szabályozás differenciálását. A három törvény a munkavállalók három valóságos csoportjára vonatkozóan szab meg

– a bérre, az illetményre, az illetménykiegészítésre és pótlékokra, a jubileumi jutalom, a 13. havi fizetés feltételeire is kiterjedő – eltéréseket, s ezek nem tekinthetők diszkriminációnak. Alkotmányellenes megkülönböztetés ugyanis az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint [pl. a 4/1993. (II. 12.) AB határozatában] csak összehasonlítható jogosultak vagy kötelezettek között vethető fel. (ABH 1993, 65.) A köztisztviselők, a közalkalmazottak, s a Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállalók pedig olyan egymástól elkülönült csoportokba sorolhatók, amelyekre az eltérő munkajogi szabályozás alkotmányosan indokolt.” (ABH 1999, 668, 669.)

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint tehát alkotmányellenes megkülönböztetés csak akkor állapítható meg, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó jogalanyok között anélkül tesz különbséget, hogy ennek alkotmányos indoka volna (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.). Így a diszkrimináció vizsgálatánál alapkérdés, hogy azonos csoportba tartoznak-e azok, akik között a hátrányos megkülönböztetés felmerül. A fentebb bemutatott alkotmánybíróági határozatok világosan kijelölték, hogy a munka világával összefüggő kérdések szabályozásakor figyelembe lehet – sőt figyelembe is kell – venni a munkavégzés sajátosságait; így pl. nem tartoznak azonos csoportba a köztisztviselők és közalkalmazottak. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint jelen esetben az azonos csoportba tartozó személyi kört az Állami Számvevőszéknek az Ásztv. (4)–(13) bekezdéseiben meghatározott tisztségviselői és számvevői képezik, ezért az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése és 70/B. § (2) bekezdése szempontjából alkotmányellenes megkülönböztetés nem állapítható meg.

Mivel az indítványozó által kifogásoltak nem azonos csoportba tartozó személyek közötti különbségtételre vonatkoznak, ezért az Alkotmánybíróság a Ásztv. (4)–(13) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt is elutasította.

Budapest, 2010. május 31.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

1239/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogegységi határozat alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság 1/2005. Büntető jogegységi határozata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz érkezett indítványában az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság 1/2005. Büntető Jogegységi határozata (a továbbiakban: BJE) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Az indítvány alapjául az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, az 54. § (1)–(2) bekezdését, az 55. § (1) bekezdését és az 58. § (1) bekezdését jelölte meg.

Részletes indokolásában – saját ügyéből kiindulva, de utólagos normakontroll keretében – előadta, hogy a BJE, az Alkotmánybíróság 11/1992. (III. 5.) AB határozatának fényében sérti a jogbiztonság követelményét, az emberi méltósághoz, a személyes szabadsághoz, a szabad mozgáshoz, a munkához és az egészséghez való jogot. A megalázó, embertelen bánásmód tilalmába is ütközik továbbá, hogy a büntetés végrehajthatóságának elévülését a belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs kibocsátását követően kiadott, a nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs félbeszakítja.

II.

Az indítvány elbírálásakor az Alkotmánybíróság a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.

(2) Senkit nem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni, és különösen tilos emberen a hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni.”

„55. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.”

„58. § (1) Mindenkit, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén – törvényben meghatározott esetek kivételével – megillet a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, beleértve a lakóhely vagy az ország elhagyásához való jogot is.”

2. 1/2005. BJE határozat (rendelkező része)

„a) A belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs kibocsátása után kiadott nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs [2001. évi XVIII. törvény 9. § b) pont] az elévülést félbeszakítja.

Félbeszakítja az elévülést a belföldi körözést elrendelő elfogatóparancsot követően az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: EU bü. tv.) alapján kiadott európai elfogatóparancs is.

Amennyiben az előbbi [Sztk. tv. 9. § b) pontja] szerint kiadott nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs az Európai Unió olyan tagállamában vezetett eredményre, amelyben átadásnak lehet helye, úgy az ezt követően utóbb kiállított és megküldött európai elfogatóparancs az elévülést nem szakítja félbe (EU bü. tv. 26. §).

Ha a büntetőügyben eljáró hatóság belföldi körözést elfogatóparanccsal nem kezdeményezett, hanem elfogatóparanccsal nemzetközi körözést rendelt el, vagy európai elfogatóparancsot bocsátott ki, újabb tény ismeretében szükségessé váló belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs az elévülést szintén félbeszakítja.

A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nbj.) alapján folytatott kiadási eljárásban az Nbj. 32. §-a alapján kiadott elfogatóparancsok a bíróság, illetve a büntetés-végrehajtási bíró részéről történő kiadása az elévülést félbeszakítja.

b) Az igazságügyminiszter előterjesztett kiadási kérelme alapján a külföldi hatóságok által foganatosított eljárási cselekmények az elévülés szempontjából egy tekintet alá esnek a magyar hatóságok által foganatosított eljárási cselekményekkel.

c) Az igazságügyminiszter külföldi államnál előterjesztett kiadási kérelme az elévülést – az előterjesztés időpontjában – félbeszakítja.”

III.

Az indítvány megalapozatlan.

1. A bűncselekmények büntethetőségének elévülésére vonatkozó büntetőjogi szabályokat az Alkotmánybíróság több határozatában – az indítványozó által felhozott alkotmányi rendelkezések tükrében is – vizsgálta. E döntéseknek a jelen – a büntetés végrehajthatóságának elévülésével

kapcsolatos – ügyben is releváns lényege az alábbiakban foglalható össze.

A 11/1992. (III. 5.) AB határozat megállapította, hogy a jogállamiságra vonatkozó alkotmányi rendelkezésből levezetett jogbiztonság követelménye az elévülési szabályok tekintetében is irányadó. „A büntetőjog elévülési szabályai a törvényes büntetőjogi felelősségre vonást biztosítják, azáltal, hogy időbeli korlátok közé szorítják az állami büntetőhatalom gyakorlását. A büntetőhatalom gyakorlására rendelt hatóságok mulasztása vagy a kézrekerítés eredménytelensége – mint kockázat – az államot terheli. Ha az elévülés bekövetkezett, a büntethetőség kizárása alanyi jogként illeti meg az elkövetőt. (...)”

Az elévülés ténykérdés, de jogi tények határozzák meg. Egyedül a bíróság állapíthatja meg jogerősen, azaz az ügyre és mindenkire irányadóan, hogy egy adott bűncselekmény büntethetősége elévült-e. Ennek megállapítása során az elévülési időre, és folyásának számítására az elkövetéskor hatályos törvény irányadó, kivéve, ha az elbíráláskor annál az elkövetőre nézve kedvezőbb szabály van hatályban.” (ABH 1992, 77, 85, 88.)

Az Alkotmánybíróság a 41/1993. (VI. 30.) AB határozatban tisztázta azt is, hogy a törvényhozó viszonylag nagy szabadsággal rendelkezik az elévülés feltételeinek meghatározásakor, de az ezekre vonatkozó rendelkezések utólagosan – a terhelt terhére – nem változtathatók meg. Az elévülés természetes tény (az idő folyása), amelyet a jogszabálynak kell „jogi hatással járó tényre változtatni. Ezt fejezik ki az elévülés kezdetére, félbeszakadására, nyugvására vonatkozó rendelkezések, amelyek eredményeként az elévülés jogi időtartama hosszabb lehet” annak természetes tartamánál (ABH 1993, 292, 294–295.).

A 23/D/2007. AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „az elévülést a nyomozó hatóság, az ügyész és a bíróság olyan – az ügy előbbre vitelét célzó, érdemi – büntetőeljárási cselekményei szakítják meg, amelyek meghatározott személy – az anyagi jog értelemben vett elkövető – ellen irányulnak és azonos ténybeli alapú bűncselekménnyel kapcsolatosak.” (ABH 2008, 2620, 2625.)

A 62/2006. (XI. 23.) AB határozatában az Alkotmánybíróság – éppen az elévülési határozatok tükrében – összegezte a bűnüldözés sikertelenségének kockázatát az államra telepítő alkotmányos teherelosztás és az állam bűnüldözési kötelezettségéből fakadó feladatok viszonyát. „Az Alkotmánybíróság több határozatában következetesen képviselte azt az álláspontot, hogy a büntető igény érvényesítésének kockázata az államot terheli. A jogállamban a bűnüldözésnek szigorú anyagi jogi és eljárási jogi korlátok között kell folynia, a bűnüldözés sikertelenségének kockázatát pedig az állam viseli. Ez a kockázatosztás az ártatlanság vélelmének alkotmányos garanciája [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1990, 59, 70.]. A büntető igény elévülési szabályai visszamenőleges módosítására irányuló törvényhozói törekvések kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította: nem hárítható az elkövetőre annak terhe, hogy

az állam mulasztása miatt a büntetőeljárás ideális célja, az igazságos és rendeltetését betöltő büntetés kiszabása nem teljesülhet. Ennek az alkotmányos teherelosztásnak a szempontjából közömbös, hogy az állam rosszul vagy egyáltalán nem érvényesítette a büntető igényét, és közömbös az is, hogy milyen okból [11/1992. (III. 5.) AB határozat ABH 1992, 77, 92.]. Ezekből az alkotmányos tételekből azonban nem következik, hogy az alkotmányos büntetőjog garanciarendszere teljesen kizárja az olyan eljárási megoldásokat, amelyek csökkentik a büntetőigény érvényesítése kudarcának állami kockázatát [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 254–255.]” (ABH 2006, 697, 706.)

2. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) külön szabályozza a büntethetőség és a jogerősen kiszabott büntetés végrehajthatóságának elévülését. Ez utóbbi körben a 66. § *b*) pontja a büntetés végrehajtását kizáró okok között sorolja fel a büntetés elvülését, melynek részletszabályait a 67-69. §-ok tartalmazzák. A jogerősen kiszabott szabadságvesztés esetén a végrehajthatóság kizárása igazodik a bíróság ítéletében megállapított szabadságvesztés tartamához. A 68. § (4) bekezdése rögzíti, hogy az elvülést félbeszakítja (az elvülés újra kezdődik) az elítélt ellen a büntetés végrehajtása céljából tett intézkedés.

A töretlen bírói gyakorlat szerint – hasonlóan a büntethetőség elvüléséhez – a büntetés végrehajthatóságának elvülése félbeszakítására sem alkalmas „bármilyen” (például ügyviteli jellegű) intézkedés. Kizárólag a hatóság olyan természetű intézkedéseinek tulajdonítható ilyen hatály, amelyek a kiszabott büntetés végrehajtásának fogantatását érdemben célozzák. (Összefoglalóan: BH 2000. 188.; továbbá a támadott BJE.)

Az érdemi intézkedések azonban sokfélék lehetnek, attól függően is, hogy milyen büntetésben megállapított büntetés végrehajtásáról van szó.

Az arányosság követelményére figyelemmel az enyhébb eszköznek (például kutatás a büntetőjogi jellegű adatbázisokban, lakcímfelügyelő kibocsátása) meg kell előznie a súlyosabb következményekkel járókat (elfogatóparancs kibocsátása). Ugyanakkor az elfogatóparancsnak is több típusa van, amelyek hatóköre nem azonos. Hagyományos típusa a „belföldi” körözést elrendelő elfogatóparancs, amely csak az elkövetőnek az országon belüli felkutatására jogosít, valamint a nemzetközi körözést elrendelő, illetve a kiadatásra irányuló elfogatóparancs, amelyeknek a hatóköre kiterjed mindazon államokra, amelyek a nemzetközi jogsegély (ugyancsak eltérő típusai) keretében a Magyar Állam partnerei. A kettő közé „ékelődött” az európai elfogatóparancs, amelynek hatálya alapvetően az Európai Unióra terjed ki. A megkülönböztetésnek közvetlen törvényi alapjai vannak, s – s amint az a támadott BJE-ből is kiténik – egymáshoz való viszonyukat szintűgy törvény rendezi.

A különböző jogszabályokon alapuló és eltérő területi hatállyal érvényesülő elfogatóparancsok „sorrendiségére” a törvények nem tartalmaznak kötelező rendelkezéseket. Ilyen előírásra már csak azért sincs mód, mert a választást mindig a konkrét – az elítélt által teremtett – helyzet határozza meg. A büntetés végrehajtás foganatosításáért felelős hatóságoknak aszerint kell eljárniuk, hogy a rendelkezésre álló információik szerint a terhelt hol tartózkodik: Magyarországon, külföldön de ismeretlen államban, külföldön, de olyan államban, amellyel kiadatási egyezmény van érvényben (a jogegységi szóhasználat szerint NBJ 32. §-a alapján kiadott elfogatóparancs) külföldön, de az Európai Unió területén.

3.1. Az Alkotmánybíróság a jogegységi határozat alkotmánybírói vizsgálatának alapjait lefektető 42/2005. (XI. 14.) AB határozatában megállapította, hogy: „Az Alkotmány 47. § (2) bekezdése értelmében a jogegységi határozat a bíróságokra kötelező. Az Alkotmány által biztosított kötelező erő azt is jelenti, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság a vizsgált jogi szabály hatályosuló, egységesen érvényesülő tartalmát (az „élő jogot”) kívánja feltárni, nem hagyhatja figyelmen kívül az adott jogszabályi rendelkezés (rendelkezések) jogalkalmazói gyakorlat számára egységes értelmezését, a jogegységi határozat tartalmát. Az adott jogszabály (jogszabályi rendelkezés) élő tartalma: a jogegységi határozat. Így az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése alapján folytatott – valamely jogszabály-alkotmányossági vizsgálatára irányuló – eljárás során, ha a jogszabályi rendelkezéshez jogegységi határozat tapad, szükségképpen a vizsgálat tárgyává válik a jogegységi határozat [még akkor is, ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesség jogkövetkezményeit a vizsgált jogszabályra nézve vonja le]. A normakontroll ugyanis elvégezhetetlen a jogszabály tartalmi elemzése nélkül. E vizsgálat során az Alkotmánybíróságnak esetenként kell eldönteni, hogy az alkotmányellenesség a vizsgált jogi szabályozásból fakad (s a jogegységi határozat csupán e szerint „értelmezett”), vagy alapvetően nem a jogszabályból, hanem a jogegységi határozat tartalmából. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányellenességet is e szerint kell megállapítania. (...) Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Alkotmány 47. § (2) bekezdésében nevesített jogegységi határozat – a Legfelsőbb Bíróság önálló jogszabály-értelmezése folytán (amelyre a joggyakorlat egységesítése érdekében alkotmányos felhatalmazása van) – adott esetben az alapul fekvő jogszabály tartalmát bővítheti, szűkítheti, vagy éppen az értelmezéssel joghézagot tölthet ki. Ezért a jogegységi határozat jogszabálytani besorolása nélkül is – az esetről-esetre történő alkotmányossági vizsgálat eredményeként – dönthető el, hogy a jogegységi határozat önálló jogszabályi tartalommal eloldódott-e az értelmezett jogszabálytól, vagy sem.” (ABH 2005, 504, 513–514.)

3.2. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott BJE meghozatalakor a Legfelsőbb Bíróság a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 29. § (1) bekezdés *a*) pontjának második fordulatában meghatározott okból – az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítása érdekében – járt el. Erre az adott okot, hogy a rendszerben új elemként megjelenő európai elfogatóparancsnak és a nemzetközi körözést biztosító elfogatóparancsoknak az elévülés félbeszakítása körében kifejtett hatását az egyes bíróságok eltérően ítélték meg. Ennek során értelmezte, hogy a büntetés tényleges végrehajtásának biztosítása érdekében a különböző jogszabályokban biztosított, eltérő típusú és hatókörű „elfogatóparancsok” – az elévülés félbeszakadása szempontjából – miként viszonyulnak egymáshoz. A körözés kibocsátását lehetővé tévő különböző jogszabályi rendelkezések egymásra vonatkoztatott vizsgálatával azt tisztázta, hogy mikor jelent a más jogszabályon alapuló, más területen érvényes elfogatóparancs kibocsátása olyan „ismételt” eljárási cselekményt, amely az elvülést nem szakítja félbe, illetve melyek azok az esetek, amikor az új körözés az elítélt kézrekerítése érdekében tehető, újabb – és csak az új körözéssel elérhető – eljárási cselekményeknek nyit teret.

A Legfelsőbb Bíróság jogértelmező tevékenysége, illetve annak eredménye a jogegységi határozat ennek folytán nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezetett jogbiztonsághoz való jog érvényesülését, sőt éppen azt szolgálja. Az Alkotmánynak az indítványozó által felhívott további rendelkezései és a támadott BJE között pedig az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nem állapítható meg alkotmányossági szempontból összefüggés. Így az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

1361/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 90. § (1) bekezdés *a*) pontjának az „ide nem értve a gépjárművet” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítvány a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 90. § (1) bekezdés *a*) pontjának az „ide nem értve a gépjárművet” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult, egyben kérte az indítványozó, hogy az Alkotmánybíróság e döntését „tekintse alkalmazandónak” a megjelölt végrehajtási eljárásokban. Álláspontja szerint sérül az Alkotmány 9. § (2) bekezdése azáltal, hogy a jogalkotó különbséget téve a foglalkozás gyakorlásához szükséges eszközök között, kiveszi a végrehajtás alól mentes ingóságok köréből a gépjárművet, holott nagyon sok tevékenység – mint például a személyszállítás, áruszállítás – gépjármű használata nélkül egyáltalán nem gyakorolható, vagy ellehetetlenül.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezése:
„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

2. A Vht. támadott szabálya:
„90. § (1) Mentések a végrehajtás alól a következő ingóságok:

a) az olyan eszköz, amely nélkül az adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlása lehetetlenné válik, így különösen a nélkülözhetetlen szerszám, műszer, technikai, katonai és egyéb felszerelési tárgy, egyenruha, önvédelmi fegyver, szállítóeszköz, ide nem értve a gépjárművet, (...)”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó az Alkotmány 9. § (2) bekezdésének sérelmét arra alapította, hogy a kifogásolt rendelkezés kiemelve a gépjárművet, különbséget tesz a mentes ingóságok között, ezáltal a vállalkozás jogát (a személy- és áruszállítást) akadályozza.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vállalkozás joga „a foglalkozás szabad megválasztásához való alkotmányos alapjog [Alkotmány 70/B. § (1) bekezdés] egyik aspektusa, annak egyik, a különös szintjén történő megfogalmazása. A vállalkozás joga azt jelenti, hogy bárkinek Alkotmány biztosította joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. (...) A vállalkozás joga (...) egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, más szóval a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. (...) A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást.” [54/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340, 341–342.]

A Vht. 84. § (1) bekezdése akkor teszi lehetővé az ingóságok lefoglalását, ha az adós a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettségét önként nem teljesítette. Az adós gépjárműve csak a 90. § i) pontjában meghatározott esetben (mozgáskorlátozott adós) élvez mentességet. A 103. § (5) bekezdése szerint a foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalásakor azonban csak a törzskönyvet kell lefoglalni, és az adós az értékesítésig – tehát amíg a tulajdonában áll – a gépjárművet használhatja. Így a foglalás az adós foglalkozáshoz, vállalkozáshoz való joga gyakorlását nem teszi lehetetlenné, ezért a támadott szabály nem sérti a vállalkozáshoz való alkotmányosan védett jog tartalmát.

A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

2. Az indítvány a kifogásolt rendelkezés alkalmazási tilalmának kimondására is irányult.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (4) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság rendelkezhet az alkotmányellenes jogszabály konkrét esetben történő alkalmazási tilalmáról, erre azonban csak az Abtv. 38. §-a szerinti bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz esetén kerülhet sor, mivel ezekben az eljárásokban a normakontroll konkrét ügyekhez kapcsolódik. (921/B/1998. AB határozat, ABH 2001, 1285, 1293.) Így az Abtv. 1. § b) pontjában biztosított, utólagos normakontroll hatáskörében az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége a jogszabályi rendelkezés konkrét ügyben való alkalmazási tilalma kimondására. Mivel az indítványozó nem nyújtott be alkotmányjogi panaszt, az Alkotmánybíróság az alkalmazási tilalom tárgyá-

ban előterjesztett kérelmét az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. május 10.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

70/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 247. § (3) és (4) bekezdése, valamint a 251. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 260. § (2) bekezdése és (9)–(11) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének a befektetési jegyek forgalmazását felügyesztő J-III-200/2008. számú határozata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt, valamint a kártalanítási kötelezettség megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 251. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, a kellő felkészülési idő hiányára alapított – indítvány, valamint a Magyar Fejlesztési Bank Részvénytársaságról szóló 2001. évi XX. törvény módosi-

tásáról szóló 2008. évi LXXIV. törvény elnevezése, továbbá a 3. § (1) és (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett, melyek – eltérő indokokból – a befektetési alapok befektetési jegyei folyamatos forgalmazásának 2008. novemberi felfüggesztését sérelmezték utólagos normakontroll keretében. Az indítványok a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítását és visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérték.

A folyamatban levő ügyeket – azok tárgyi összefüggése miatt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

1.1. Az első indítványozó a Tpt. 247. § (3) és (4) bekezdését, valamint a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének (a továbbiakban: Felügyelet) a befektetési jegyek folyamatos forgalmazását 10 forgalmazási napra felfüggesztő, 2008. november 7-én kelt, J-III-200/2008. számú határozatát támadta. Aggályosnak és az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközőnek vélte a Tpt.-nek a befektetők tulajdonát korlátozó azon szabályát, mely a visszaváltási kötelezettség felfüggesztését „lényegében a kezelési szabályzatba utalja” [247. § (3) bekezdés]. Másrészt a tulajdonhoz való jogot (Alkotmány 13. §) sértőnek tartotta, hogy noha a „pénzügyi válság leküzdésére” más, az alapjogot nem korlátozó eszköz is rendelkezésre állt („a valutaalap jelentős összeget bocsátott rendelkezésre a tőkepiac megsegítésére”), a jogalkotó mégsem az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt választotta. Vitatta, hogy a tulajdonjog korlátozása közérdekből történt, emellett a kamat- és/vagy tőkeveszteség, illetve a zárolás miatti újrabefektetés kizártsága folytán előállt kártalanítás elmaradását szintén a tulajdonhoz való joggal ellentétesnek tekintette. A Felügyelet határozatával kapcsolatban az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére hivatkozott. Végül kérelmében kártalanítási kötelezettség megállapítását is kérte az Alkotmánybíróságtól.

1.2. A második indítványozó a Magyar Fejlesztési Bank Részvénytársaságról szóló 2001. évi XX. törvény módosításáról szóló 2008. évi LXXIV. törvény (Módtv.) 2. § (1) bekezdését [Tpt. 251. § (1)–(5) bekezdések], a Módtv. 2. § (4)–(5) bekezdését [Tpt. 260. § (2) és (9)–(11) bekezdés], valamint a Módtv.-t hatályba léptető 3. § (1)–(2) bekezdését támadta.

Álláspontja szerint a jogszabály elfogadása (2008. november 17.), kihirdetése (november 21.) és hatályba lépése (november 24.) között olyan kirívóan rövid időszak volt, mely nem biztosított kellő felkészülési időt a jogalanyok számára, ami a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (3) bekezdésének sérelmén keresztül a jogbiztonság követelményébe [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] ütközik, valamint az Alkotmány 7. § (2) bekezdését, azaz a jogalkotás rendjét is sérti. Az indítványozó úgy vélte, hogy a Módtv. 3. § (2) bekezdése (az alapkezelő kérelmére a Felügyelet a Tpt. módosított rendelkezéseit a folyamatban lévő eljárás során is alkalmazhatja) visszaható hatályú jogalkotásnak minősül, ezért sérti a Jat. 12. § (2) bekezdését. Az alkotmányellenességet abban látta, hogy a nyílt végű ingatlanalapok befektetői jogosan bízhattak abban, hogy befektetési jegyeiket bármikor visszaválthatják, a jogszabály-változtatás azonban ezt lehetetlenné tette.

A jogbiztonság sérelmét látta megvalósulni az indítványozó abban is, hogy a jogalkotó a Magyar Fejlesztési Bankról szóló törvény módosítása során építette be a szabályokat a jogrendszerbe. Mivel e törvényt módosításoknak a Magyar Fejlesztési Bankhoz „távoli köze sincs”, ezért ez a jogtechnikai megoldás „aránytalanul megnehezíti a jogszabályhelyek feltalálását és ezzel az alkalmazását”. Utalt végül arra, hogy a Felügyelet határozata pontosan a Módtv. hatályba lépése napjáig biztosította a forgalmazás felfüggesztését, ráadásul a Módtv. kihirdetése és a hatályba lépése között eltelt 2 nap munkaszüneti nap volt, amikor „nem volt tőkepiaci forgalmazás”. A befektetési jegyek visszaváltási idejének 90 forgalmazási napra történő megemlése miatt „az ingatlanalapokban több, mint száz-ezer kisbefektető több száz milliárd forint összegű befektetése »ragadt benn«”, ami – figyelembe véve a jelentős hozam- és tőkeveszteséget – az indítványozó szerint a tulajdonhoz való jog sérelmét eredményezte. A Módtv. rendelkezései emellett aránytalanul korlátozzák a befektetők birtoklási- és használati jogát, érvel az indítványozó.

2. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem a módosító rendelkezéseket hatályba léptető, hanem a módosított rendelkezéseket magába foglaló (inkorporáló) jogszabály rendelkezéseit vizsgálja [174/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 870, 871.; 8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 683.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.]. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság nem a Módtv., hanem a Tpt. módosított rendelkezéseit vonta alkotmányossági vizsgálat alá.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7. § (2) A jogalkotás rendjét törvény szabályozza, amelynek elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

2. A Tpt.-nek az indítványokkal támadott rendelkezései:

„247. § (3) A nyilvános nyílt végű alapok befektetési jegyére vonatkozóan adott visszaváltási megbízások felvétele és az elszámolás értéknapja közti időköz – értékpapíralap tekintetében – a (4) bekezdésben foglalt kivétellel – legfeljebb három, ingatlanalap tekintetében legfeljebb kilencven forgalmazási nap lehet. Az értéknap meghatározására, a megbízások elszámolására, valamint az elszámolásnál figyelembe vett egy jegyre jutó nettó eszközérték megállapítására vonatkozó egyéb szabályokat, közte a kifizetés napját az alap kezelési szabályzata tartalmazza.

(4) A befektetési alapba befektető, a származtatott ügyletekbe fektető, továbbá a tőkegaranciát vagy tőkevédelmet kínáló nyilvános, nyílt végű alap és a zártkörű, nyílt végű alap esetében a befektetési jegyre vonatkozóan adott visszaváltási megbízások felvétele és az elszámolás értéknapja közti időköz legfeljebb harmincegy nap lehet. Ezen alapok tekintetében az alap kezelési szabályzata rendelkezhet akként, hogy egy meghatározott időszakon, de legfeljebb egy naptári hónapon belül felvett vételi vagy visszaváltási megbízások az időszak egy, előre meghatározott napjával – mint értéknap – kerüljenek elszámolásra. Eltérő meghatározás hiányában az elszámolás értéknapja az időszak utolsó forgalmazási napja.”

„251. § (1) A Felügyelet meghatározott időre, de legfeljebb tíz napra felfüggesztheti az adott sorozatot alkotó befektetési jegy folyamatos forgalmazását, ha az alapkezelő nem tesz eleget a tájékoztatási kötelezettségének.

(2) A befektetési alapkezelő kérelmére a Felügyelet meghatározott időre, de legfeljebb száznolcvan napra felfüggesztheti a befektetési alap által forgalomba hozott befektetési jegyek folyamatos visszaváltását, ha azt a befektetők érdekeinek védelme szükségessé teszi, így különösen, ha:

a) tíz egymást követő forgalmazási nap alatt a visszaváltott és visszaváltani kért befektetési jegyek összértéke eléri a befektetési alap – adott időszak első napján érvényes – nettó eszközértékének tíz százalékát, mely számítás során a visszaváltani kért, és még vissza nem váltott befektetési jegyet a visszaváltásra szóló megbízás felvétele napján érvényes nettó eszközértéken kell figyelembe venni,

b) húsz egymást követő forgalmazási nap alatt a forgalomban levő befektetési jegyek darabszáma tíz százalékkal csökkent, vagy

c) a befektetési jegyek visszaváltását biztosító likvid eszközök aránya a visszaváltások következtében a befektetési alap saját tőkéjének tizenöt százaléka alá csökkent.

A befektetési alapkezelő a befektetési jegy folyamatos visszaváltás felfüggesztésére vonatkozó kérelmet az a)–c) pontban meghatározott valamelyik feltétel bekövetkeztét követő öt forgalmazási napon belül kezdeményezheti.

(3) A Felügyelet a befektetők érdekében az (5) bekezdésben meghatározott határidőn belül bármikor, erre irányuló kérelem nélkül is dönthet a visszaváltás felfüggesztésének megszüntetéséről, meghatározva a visszaváltás kezdőnapját. Ha a felfüggesztés megszüntetését az alapkezelő az (5) bekezdésben meghatározott határidőn belül kéri, azt a Felügyelet elrendeli.

(4) A Felügyelet a (2) és (3) bekezdés alapján előterjesztett kérelem elbírálásáról legkésőbb két forgalmazási napon belül dönt.

(5) Ha a (2) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott felfüggesztési feltételek bármelyike alapján elhatározott felfüggesztés fennállásának időtartama eléri a száznolcvan napot, a Felügyelet határozatban elrendeli a befektetési alap megszüntetését.”

„260. § (2) Nyíltvégű nyilvános befektetési alap – az ingatlanalap kivételével – nem alakulhat zártvégű nyilvános befektetési alappá. (...)

(9) A nyíltvégű nyilvános ingatlanalap zártvégű nyilvános ingatlanalappá történő átalakulása esetén az alapkezelő a (6) bekezdésben meghatározott tájékoztató Felügyelethez történő benyújtásával egyidejűleg dokumentálható módon tájékoztatja a befektetési jegyek tulajdonosait a zártvégűvé átalakulás indokáról, tervezett időpontjáról és feltételeiről.

(10) A nyíltvégű nyilvános ingatlanalap az átalakulás napját megelőzően kezdeményezett befektetési jegyek visszaváltását követően alakulhat át zártvégű nyilvános ingatlanalappá.

(11) A Felügyelet a nyíltvégű nyilvános ingatlanalap zártvégű nyilvános ingatlanalappá történő átalakulásához kiadott engedélyt visszavonhatja, ha azt a befektetők érdekeinek védelme egyébként szükségessé teszi.”

3. A Módtv.-nak az indítványokkal támadott rendelkezése:

„3. § (1) E törvény a kihirdetését követő 3. napon lép hatályba.

(2) A befektetési alapkezelő kérelmére a Felügyelet a Tpt. e törvénnyel módosított rendelkezéseit a folyamatban lévő eljárás során is alkalmazhatja.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megvizsgálta a befektetési jegyek visszaváltásának jogszabályi háttérét és ezzel kapcsolatban az alábbiakat állapította meg.

Az alapokba fektetők befektetéseik ellenértékéért befektetési jegyekkel rendelkeznek. A nyílt végű befektetési alap által kibocsátott befektetési jegyek folyamatos forgalmazásáról – ezen belül azok visszaváltásáról – a Tpt. 247. §-a rendelkezik. (Nyílt végűnek minősül az az alap, ahol visszaváltható befektetési jegyek kerülnek folyamatos forgalmazásra, szemben a zárt végűvel, ahol a visszaváltás napja a futamidő lejárt.) A Tpt. 247. §-a 2006. január 1-je óta, tehát a gazdasági válságot jóval megelőzően már úgy rendelkezett, hogy a befektetési jegyre vonatkozóan a visszaváltási megbízások felvétele és az elszámolás értéknapja közt ingatlanalap tekintetében legfeljebb kilencven forgalmazási nap lehet. Ezen belül azonban a befektetési alapkezelők maguk határozták meg a visszaváltási kérelem és az elszámolás értéknapja közötti időtartamot a kezelési szabályzatban.

Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság két további tényezőre hívja fel a figyelmet. Egyrészt a „válságjogi jogalkotás” keretében megalkotott Módtv. a Tpt. 247. §-át nem érintette. Azaz a visszaváltás napjának a 90 fogalmazási napos időintervallumon belüli meghatározása egy, a jogszabályban korábban is benne rejlő, ám a szolgáltatók által a válságot megelőzően nem alkalmazott lehetőség volt. Azaz a 90 napos szabályt nem a Módtv. vezette be, ahogyan arra az indítványozók tévesen hivatkoznak.

Másrészt a Tpt. 251. §-a Módtv.-t megelőzően is biztosított lehetőséget a Felügyeletnek a felfüggesztésre. A Tpt. 251. §-a módosításával a jogalkotó a befektetési jegyek forgalmazásának Felügyelet általi hatósági eljárás keretében történő felfüggesztésének eseteit pusztán további részletszabályokkal (a visszaváltás felfüggesztésének lehetőségével) egészítette ki, annak rendelkezéseit bővítette. [A Felügyelet akkor függesztheti fel a visszaváltást, ha a befektetők érdekeinek védelme szükségessé teszi. A szükségesség esetkörét részletesen a Tpt. 251. § (2) bekezdésének a)–c) pontjai tartalmazzák.]

Ez azt jelenti, hogy a Felügyeletnek az indítványozók által sérelmezett 10 napos ideiglenes felfüggesztő határozata nem a Tpt. Módtv.-el megállapított 251. §-án, hanem a 251. § korábbi szövegén alapult. Továbbá a befektetők nem a 251. § módosítása miatt – ahogyan azt az indítványozó tévesen állítja – nem juthattak azonnal, hanem csak a visszaváltási nyilatkozat megtételét követően 90 forgalmazási nappal a pénzükhöz, hanem azért, mert a szolgáltatók – a Felügyelet határozatában foglaltak szerint – a Tpt. 247. §-a alapján, azzal összhangban módosították szabályzatukat és abban a visszaváltás napját.

Az Alkotmánybíróság e tényeket figyelembe véve vizsgálta meg az alábbiakban a támadott jogszabályi rendelkezéseket.

2. Az Alkotmánybíróság először az indítványok azon elemeit vizsgálta meg, melyek a jogbiztonság követelményének sérelmére, valamint a tulajdonhoz való jog sérelmére hivatkozással állítják a támadott rendelkezés (Tpt. 247. §) alkotmányellenességét.

2.1. Az első indítványozó szerint a befektetési jegyek visszaváltásának felfüggesztését a pénzügyi intézet kezelési szabályzatába utalni alkotmányellenes, mert az a jogbiztonságot sérti. Ezzel összefüggésben egyrészt a Tpt. 247. § (3) és (4) bekezdését, valamint a Felügyelet befektetési jegyek forgalmazást felfüggesztő J-III-200/2008. számú határozatát támadta.

2.1.1. Az Alkotmánybíróságnak azt kellett eldöntenie, hogy utólagos normakontroll indítványnak lehet-e tárgya a Felügyelet határozata, azaz ennek a vizsgálatára fennáll-e az Alkotmánybíróság hatásköre.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § b) pontja értelmében az Alkotmánybíróságnak utólagos normakontroll keretében jogszabály, valamint állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenessége utólagos vizsgálatára van hatásköre.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletről szóló 2007. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: PSZÁFtv.) 4. § c) pontja alapján, ha törvény eltérően nem rendelkezik, a Felügyelet látja el a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény hatálya alá tartozó szervezetek, személyek és tevékenységek felügyeletét. E feladatkörében a PSZÁFtv. 41. § (1) bekezdése értelmében a Felügyelet a 4. §-ban meghatározott szervezetek és személyek működésére és tevékenységére vonatkozó jogszabályi rendelkezések betartásának, továbbá a felügyeleti határozatok végrehajtásának ellenőrzése céljából ellenőrzést tart. Ennek keretében egyedi határozatot hoz, mely jogszabályértésre hivatkozással, keresettel a bíróság előtt megtámadható. Ilyen határozatnak tekinthető az indítványozó által támadott J-III-200/2008. számú határozat is, mely ennek megfelelően nem minősül sem jogszabálynak, sem pedig az állami irányítás egyéb jogi eszközének. Emiatt annak alkotmányossági vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre, így az indítvány ezen részét az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

2.1.2. Az indítványozó a jogbiztonság követelményébe ütközőnek vélte azt is, hogy a Tpt. 247. § (3) bekezdése a „befektetési jegy visszaváltásának felfüggesztését a pénzügyi intézet kezelési szabályzatába utalja”.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte a jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonság követelményét. A 26/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon (ABH 1992, 135, 142.). Az Alkotmánybíróság már több határozatában kimondta azt is, hogy a normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható hely-

zetet teremt a címzettek számára, illetőleg a normaszöveg túl általános megfogalmazása miatt teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak [Pl. 1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.; 10/2003. (IV. 3.) AB határozat, ABH 2003, 130, 135–136.; 1063/B/1996. AB határozat, ABH 2005, 722, 725–726.; 381/B/1998. AB határozat, ABH 2005, 766, 769.].

A Tpt. 247. § (3) bekezdése egyértelműen meghatározza, hogy a nyilvános nyílt végű alapok befektetési jegyeire vonatkozóan a visszaváltási megbízások felvétele és az elszámolás értéknapja közt ingatlanalap tekintetében *legfeljebb kilencven forgalmazási nap lehet*. (Ezt a szabályt azonban nem a válságjogi jogalkotás keretében elfogadott Tptmód., hanem a Tpt. korábbi módosításáról szóló 2005. évi CLXXXVI. törvény vezette be, már 2006. január 1-jével.) A törvény tehát keretjelleggel meghatározta azt a maximum időintervallumot, amely alatt az elszámolást teljesíteni kell. Emellett a jogszabály úgy rendelkezik, hogy az értéknap meghatározására, a megbízások elszámolására vonatkozó egyéb szabályokat, közte a kifizetés napját, az alap kezelési szabályzata tartalmazza. A Tpt. támadott 247. § (3) bekezdése tehát *nem* a befektetési jegyek „visszaváltásának a felfüggesztéséről” (ahogyan azt az indítványozó állítja), hanem arról szól, hogy a befektetési jegyek visszaváltási napját a kezelési szabályzat milyen időintervallumon belül határozhatja meg. A befektetési jegyek forgalmazásának, illetve visszaváltásának felfüggesztése és a visszaváltás napjának kezelési szabályzatban történő meghatározása egymástól teljesen elkülönülő, más-más jogintézmény, ez utóbbiról a Tpt. 251. §-a rendelkezik.

Önmagában az, hogy a jogszabály pusztán egy végső határnapot határoz meg a pénzintézet számára a teljesítésre (visszaváltásra), és ezen belül a szolgáltatóra bízva, hogy – üzletpolitikájára és a piaci viszonyokra tekintettel – a kezelési szabályzatában ennél rövidebb időtartamot határoz-e meg, nem ütközik a jogbiztonság követelményébe, különös tekintettel arra, hogy a kezelési szabályzat tartalmát – a befektetési jegyek megvásárlása előtt – a befektetők megismerhetik, magatartásukat előre ehhez igazíthatják. A kezelési szabályzat megismerhetőségéről ugyanis szintén a Tpt. rendelkezik: az értékpapír (mint a befektetési jegy) nyilvános forgalomba hozatala, illetve szabályozott piacra történő bevezetése esetén a kibocsátó kibocsátási tájékoztatót köteles közzétenni [Tpt. 21. § (1) bekezdése], melynek kötelező melléklete a kezelési szabályzat [Tpt. 17. számú melléklet 11. pont].

Az Alkotmánybíróság az 1621/E/1992. AB határozatában kifejtette, hogy a jogalkotóra tartozik annak eldöntése, hogy valamely élethelyzetet milyen részletességgel szabályoz. Ebből a szempontból alkotmányossági kérdést csak az vet fel, ha a szabályozás hiányossága alapvető jog vagy az Alkotmányban deklarált alkotmányos elv érvényesülését gátolja (ABH 1993, 765, 766.).

Jelen esetben ilyen szabályozási hiányosság nem állapítható meg. A jogalkotó kellő pontossággal határozta meg azokat a jogszabályi kereteket, amelyek között a szol-

gáltatók – a kezelési szabályzatuk keretében – további részletszabályokat alkothatnak. Az Alkotmánybíróság emellett megjegyzi, hogy a 90 napos időintervallum éppen a befektetők védelmét hivatott szolgálni.

Mindezek alapján – a jogállami jogbiztonság fent kifejtett tartalmát figyelembe véve – az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés [Tpt. 247. § (3) bekezdése] nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, így az indítványt elutasította.

2.1.3. Az indítványozó a Tpt. 247. § (4) bekezdését is a jogbiztonság követelményébe ütközőnek vélte. Kérelme ebben a vonatkozásban megegyezett a Tpt. 247. § (3) bekezdését támadó indokokkal. Az Alkotmánybíróság a (4) bekezdést megvizsgálva megállapította, hogy az a (3) bekezdés szerinti jogintézményhez hasonló szabályt alkalmaz a befektetési alapba befektető, a származtatott ügyletekbe fektető, továbbá a tőkegaranciát vagy tőkevédelmet kínáló nyilvános, nyílt végű alap és a zártkörű, nyílt végű alap esetében azzal a különbséggel, hogy a visszaváltási megbízások felvétele és az elszámolás értéknapja közti időköz legfeljebb harmincegy nap lehet. A jogszabály az értéknap meghatározását ezen alapok tekintetében is a kezelési szabályzatba utalja.

Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a 2.1.2. pontban foglaltakat – azok megismétlése nélkül – a Tpt. 247. § (4) bekezdése tekintetében is irányadónak tekinti, ezért az indítványt e rendelkezés vonatkozásában is elutasította.

2.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azon indítványi elemeket vizsgálta meg, melyek a támadott rendelkezést (Tpt. 247. §) a tulajdonhoz való jogba ütközőnek tekintették.

Az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való joggal, mint alapvető joggal összefüggésben a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) az alábbiakat állapította meg. „Az alkotmányi tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat. A szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonjog lényeges tartalmának ugyanis nincs polgári jogi megfelelője. A tulajdonjog részjogosítványai – amelyek még a polgári jog szerint sem mindig a tulajdonost, s egyes esetekben törvénynél fogva nem őt illetik – nem azonosíthatók a tulajdonhoz való jog alkotmányi védelmet élvező lényeges tartalmával” (ABH 1993, 373, 379.).

Az Alkotmánybíróságnak azt kellett eldöntenie, hogy a Tpt. 247. §-a (a visszaváltás és az elszámolás napja közötti maximum 90 napos intervallum) a tulajdonhoz való jog sérelmét eredményezte-e.

Jelen ügyben az Alkotmánybíróság nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a befektetők tulajdonjoga a befektetési jegyeken, mint a Tpt.-ben meghatározott módon és alak-szerűséggel, sorozatban kibocsátott, vagyoni és egyéb jogokat biztosító, átruházható értékpapírokon áll fenn.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az Alkotmány 13. § (1) bekezdése nemcsak a tulajdonjog, hanem az azzal összefüggő minden vagyoni jog biztosítására vonatkozik [17/1992. (III. 30.) AB határozat, ABH 1992,

104, 108.] Ezért az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy az indítványozónak a befektetési jegyekkel összefüggésben a tulajdonhoz való joga a támadott rendelkezés folytán sérült-e.

Ahogy az a jelen határozat 2.1.2. pontja megállapította, maga a jogszabály határozta meg azt az időtartamot (legfeljebb kilencven forgalmazási nap) mely ingatlanalap esetében a befektetési jegyek visszaváltási megbízásának felvétele és az elszámolás értéknapja közt eltelhet. Ezzel a ténnyel a befektetési jegyek tulajdonosainak már a befektetési jegyek megvásárlásakor számolniuk kellett. Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság azt is, hogy a jogszabály a szolgáltatóra bízta, hogy ezen időtartamon belül a kezelési szabályzatában a visszaváltásra milyen időpontot határoz meg.

Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az Alkotmány szerinti tulajdonvédelem köre nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével; azaz sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványával, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával (ABH 1993, 373, 380.).

A befektetési jegyek tulajdonosainak a befektetési jegyeken mind a visszaváltási szándéknyilatkozat megtétele előtt, mind pedig a visszaváltási megbízás felvétele és az elszámolás napja közötti időszakban fennállt a tulajdonjoga, azt a Tpt. 247. §-a nem vonta el. Az a tény, hogy pénzüpi okokból a kifizetés nem a visszaváltás bejelentésekor, hanem későbbi időpontban történt meg, alkotmányjogi értelemben nem eredményezi sem a tulajdonjog elvonását, sem annak korlátozását.

Az indítványozó azon érvelésével kapcsolatban, hogy a tulajdonosok a visszaváltás elhalasztása miatt kamat-és/vagy tőkeveszteséget szenvedtek el, az Alkotmánybíróság az alábbi megállapításokat teszi: a befektetési jegyek tulajdonosai a befektetési jegyek vásárlásakor azok jellemzőit megismerik, és a piaci kockázat ismeretében kötnék szerződést. Sem a piaci folyamatok kedvező, sem azok kedvezőtlen alakulása, azaz adott esetben veszteség keletkezése ellen nem nyújt biztosítékot és védelmet az alkotmányos tulajdonvédelem. Annak ugyanis teljesen más funkciója van, nevezetesen az Alkotmány 13. §-a a tulajdonhoz való jogot az állammal szemben védő. Márpedig ebben az esetben egy a szolgáltató és a befektető közötti szerződéses viszonyról van szó.

Jelen ügyben ez annyit jelent, hogy a befektetési jegyek hozamára – ami kötelmi követelést keletkeztet – a befektetési jegyek tulajdonosainak nincs alapvető joga. A tulajdonos kizárólag arra tarthat igényt, hogy a jogszabályban meghatározott időtartamon belül, a kezelési szabályzatban meghatározott teljesítési napon érvényes árfolyamon a befektetési jegyek visszaváltásra kerüljenek. Ebből következően a Tpt. 247. §-ának rendelkezései nem eredményezik a tulajdonhoz való jog sérelmét, ezért az indítványt ebben a tekintetben az Alkotmánybíróság elutasította.

3. A másik indítványozó a Módtv. rendelkezéseit vélte a jogállamiság követelményébe ütközőnek, valamint a tulajdonhoz való jogot sértőnek.

3.1. Arra hivatkozott, hogy „az azonnali visszaváltás lehetőségének a megszüntetése” a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik.

Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakat emeli ki, fenntartva a jelen határozat indokolásának 2.1.2. pontjában foglaltakat. A Módtv. nem érintette a befektetési jegyek visszaváltási napjának kezelési szabályzatban történő meghatározását, hiszen a Módtv. elsősorban a befektetési jegyek forgalmazása és visszaváltása hatósági felfüggesztésének szabályait pontosította. E tekintetben tehát a befektetési jegyek azonnali visszaváltásának szabályairól a Módtv. nem rendelkezett, azért a visszaható hatályú jogalkotás sérelmére való indítványozói hivatkozás – tényleges releváns jogalkotás hiányában – nem értelmezhető. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Tpt. 251. §-a alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasította.

Az Alkotmánybíróság ebben a körben ismételt megjegyzi: A Tpt. 247. § (3) bekezdése már 2006. január 1-je óta tartalmazza, hogy a nyilvános nyílt végű alapok befektetési jegyére vonatkozóan a visszaváltási megbízások felvétele és az elszámolás értéknapja közt ingatlanalap tekintetében legfeljebb kilencven forgalmazási nap lehet. Ezen belül pedig az értéknap meghatározását a jogszabály a kezelési szabályzatba utalja.

Ezen szabályok alapján nyilvánvaló, hogy a jogszabály a 2008-ban bekövetkezett válságidőszakot megelőzően is azt tartalmazta, hogy a befektetési szolgáltató visszaváltási értéknapként – a legfeljebb 90 napos visszaváltási időszakon belül – bármelyik napot meghatározhatta. A szolgáltatók gyakorlata – az indítványozó állítása szerint – 2008. előtt az volt, hogy a visszaváltási megbízásokat azonnal teljesítették, a Módtv.-t követően pedig a visszaváltást a 90. napon teljesítik. Önmagában ez a tény a Tpt. támadott rendelkezésével nem ellentétes, hiszen mindkét időpont a jogszabály által meghatározott időintervallumon belülre esik. Az, hogy a Felügyelet 2008. novemberében a befektetési jegyek forgalmazását 10 napra átmenetileg felfüggesztette és felhívta a szolgáltatókat, hogy ezen időszak alatt a kezelési szabályzatukat – a jogszabály keretei között – módosítsák, nem visszaható hatályú jogalkotás, hanem a Tpt-n alapuló, előrettekintő befektetői érdekvédelem.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a visszaható hatályú jogalkotás tilalma megsértésének megállapítására irányuló indítványokat elutasította.

3.2. Az egyik indítványozó arra hivatkozott, hogy a jogalkotó a Módtv. (azaz valójában a Tpt. 251. §-ának) alkalmazásához nem biztosított elegendő felkészülési időt, különös tekintettel arra, hogy a kihirdetés és a hatályba lépés között mindössze 3 nap telt el, ami az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és a Jat. sérelmén keresztül az Alkotmány 7. § (2) bekezdését is sérti.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogbiztonság követelményéből következően a jogszabály hatályba lépésére vonatkozó időpont meghatározásakor a jogalkotó köteles kellő időt biztosítani: *a)* a jogalanyok számára a jogszabály szövegének megismerésére; *b)* a jogalkalmazók részére a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez; *c)* a jogszabállyal érintett szerveknek és személyeknek annak felmérésére és eldöntésére, hogy az új rendelkezések miként alkalmazkodjanak [vö: 28/1992. (IV. 30.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), ABH 1992, 155, 157.]. Rámutatott arra is, hogy a felkészüléshez szükséges kellő idő nem határozható meg általánosságban, a konkrét esetekben ennek mérlegelése a jogalkotó felelőssége. Az Alkotmánybíróság ezt a kérdést csak absztrakt értelemben, a jogszabály jellegére tekintettel vizsgálhatja, és alkotmányellenességet csupán akkor állapít meg, ha ez az időtartam a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztetően kirívóan rövid vagy elmarad. Önmagában a kihirdetés és a hatályba lépés egybeesése sem feltétlenül sérti a kellő felkészülési követelményét, más esetekben viszont ez éveket is igénybe vehet [7/1992. (I. 30. AB határozat, ABH 1992, 45, 47.; 267/B/2000. AB határozat, ABH 2002, 1126, 1135.; 797/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1437, 1443.].

A kellő felkészülési idő hiányának vizsgálata jelen ügyben – a teljességbe menetel miatt – már nem időszerű, vagyis az indítvány okafofogyottá vált, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást ebben a vonatkozásban megszüntette.

Megjegyzi azonban, hogy az Abh1.-ben már az alábbi megállapításokat tette: „Bár nem jelentős számban, de előfordulhatnak olyan esetek, amikor az alkotmányos cél elérésére irányuló állami akarat – akár a szabályozott társadalmi viszonyok jellege, akár a történelmi körülmények vagy más ok folytán – kizárólag a jogszabálynak a kihirdetése napján történő hatályba léptetésével juttatható érvényre, mert pl. a szabályozás tartalmának előzetesen ismertté válása olyan társadalmi mozgásokat indítana meg, amelyek megghiúsíthatnák a jogszabállyal elérni kívánt célt. Ha az ilyen jogszabályok – épp a hatálybaléptetés időpontjának sérelmezése miatt – akár alkotmányjogi panasz, akár a jogszabály alkotmányosságának utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján az Alkotmánybíróság elé kerülnek, a testület esetileg vizsgálja annak a fontos és másként érvényre nem juttatható társadalmi érdeknek a fennállását, amely a jogalkotót az azonnali hatálybaléptetésre készítette. De még az említett ok fennállása sem mentesíti a jogalkotót az alól, hogy az állam rendelkezésére álló eszközök alkalmazásával gondoskodik a jogszabály törvényes kihirdetéséről az ország egész területén olyan időpontban, amikor a kihirdetés a jogszabály által elérni kívánt célt már nem veszélyezteti, de a jogszabállyal összhangban nem álló magatartás még nem von maga után hátrányos jogkövetkezményeket” (Abh1., ABH 1992, 155, 159.).

A támadott jogszabályi rendelkezések keletkezésének indokával összefüggésben megállapítható, hogy a pénzügyi válság rendkívül negatívan érintette a hazai befektetési alapokat, ezen belül különösen az ingatlanalapokat. A Tpt. módosított 251. § (2) bekezdése éppen az ilyen ese-

tek káros következményeinek elkerülése vagy minimalizálása érdekében biztosítja a Felügyelet számára a befektetési alap által forgalomba hozott befektetési jegyek folyamatos visszaváltásának felfüggesztését, ha a befektetők érdekeinek védelme szükségessé teszi. Ilyen helyzet különösen, ha tíz egymást követő forgalmazási nap alatt a visszaváltott és visszaváltani kért befektetési jegyek összértéke eléri a befektetési alap nettó eszközértékének tíz százalékát, ha húsz egymást követő forgalmazási nap alatt a forgalomban levő befektetési jegyek darabszáma tíz százalékkal csökkent, vagy, ha a befektetési jegyek visszaváltását biztosító likvid eszközök aránya a visszaváltások következtében a befektetési alap saját tőkéjének tizenöt százaléka alá csökkent.

Ez a jogszabályi változás azonban a befektetőket közvetlenül nem érintette, nekik erre való felkészülési idő biztosítása szükségtelen volt, hiszen az a Felügyelet számára határoz meg a korábbtól eltérő, újfajta jogosultságokat. Ebben a kontextusban a jogalkotó fenti lépése éppen a jogbiztonság és a befektetői biztonság megerősítését szolgálta.

3.3. Az Alkotmánybíróság a jogbiztonság vélelmezett sérelmével összefüggésben végül azt vizsgálta meg, hogy alkotmányellenes volt-e, hogy a jogalkotó a Tpt. módosítását a Magyar Fejlesztési Bankról szóló törvény módosításáról szóló törvénybe építette be. Emellett a Módtv.-t hatályba léptető 3. § (1) és (2) bekezdését is megvizsgálta.

A jogszabály elnevezésével és hatályba léptető rendelkezésével összefüggésben az alábbiakat állapította meg: A Módtv. 3. § (3) bekezdése a Módtv.-t 2009. március 31. napján hatályon kívül helyezte. Ez a jogtechnikai megoldás önmagában ugyan nem alkotmányos sértő, ha azonban az alkotmányos kontroll elkerülését célozná, az Alkotmánybíróság azt vizsgálat tárgyává tehetné.

Az Alkotmánybíróság – főszabályként – hatályos jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja. Hatályát veszített jogszabályi rendelkezés csak akkor képezheti alkotmánybírói eljárás tárgyát, ha az eljárás az Abtv. 38. §-ában szabályozott bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján folyik. Tekintettel arra, hogy az indítványok nem tartoznak e körbe, az Alkotmánybíróság a Módtv. 3. § (1) és (2) bekezdése, valamint a jogszabály megtévesztő elnevezése miatt a jogszabály egésze alkotmányellenességének megállapítása iránt folytatott az eljárást az Ügyrend 31. § *a)* pontja alapján megszüntette.

3.4. Végül az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy a Tpt. 251. §-a (befektetési jegyek folyamatos visszaváltásának Felügyelet általi hatósági felfüggesztése), a 260. § (2) bekezdése (nyíltvégű nyilvános befektetési ingatlan-alap átalakulása zártvégű nyilvános befektetési alappá), valamint a 260. § (9)–(11) bekezdései (átalakulási technikai szabályai) sértik-e a tulajdonhoz való jogot.

Az indítványozó ugyan e szabályokat jelöli meg mint alkotmányos sértő rendelkezéseket, azonban az indokolás tartalmát figyelembe véve a Tpt. 247. §-a (3) és (4) bekezdé-

sét támadta, ugyanis a befektetési jegyek azonnali visszaváltása helyett a kilencven napos időköz „bevezetését” tartotta alkotmányosértőnek. Maga az indítvány nem is tartalmaz indokolást arra vonatkozóan, hogy az indítványozó alkotmányellenesnek tartja a befektetési jegyek folyamatos visszaváltásának Felügyelet általi hatósági eljárás keretében történő felfüggesztését, illetve az ingatlanalapok nyíltvégűből zártvégűvé történő átalakulásának lehetőségét.

Az Alkotmánybíróság az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmányosértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a kérelem alapjául szolgáló ok hiányában az indítvány – a tartalmi követelményeknek meg nem felelő volta miatt – érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság visszautasítja [18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161, 171.].

Az Alkotmánybíróság jelen eljárásában megállapította, hogy az indítványozónak a kérelme indoklás hiányában érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – visszautasította.

4. Emellett az egyik indítványozó kártalanítási kötelezettség megállapítását is kérte az Alkotmánybíróságtól.

Az Abtv. 1. § b) pontja értelmében az Alkotmánybíróságnak utólagos normakontroll keretében jogszabály, valamint állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenessége utólagos vizsgálatára van hatásköre. Sem az Abtv., sem más jogszabály nem utalja az Alkotmánybíróság hatáskörébe a kártalanítási kötelezettség megállapítását, ezért az Alkotmánybíróság ezen indítványt az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. május 17.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Paczolay Péter
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró   *Dr. Bragyova András* s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró   *Dr. Kiss László* s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró   *Dr. Lenkovich Barnabás* s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró   *Dr. Trócsányi László* s. k., alkotmánybíró

498/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány, valamint alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 109. §-a alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény 66/G–66/H. §-aival, valamint az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 108–109. §-aival összefüggésben benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa indítványt nyújtott be az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 109. §-a alkotmányosságai felülvizsgálatára, melyben indítványozza a rendelkezés alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. A vizsgált rendelkezés értelmében a személyi jövedelemadó alapjának megállapítása becslés módszerével is történhet, feltéve, ha az adózó vagyongyarapodásával, vagy az életvitelére fordított kiadásokkal nincs arányban az adómentes, a bevallott és a bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének együttes összege. Az adóhatóságnak azt kell megbecsülnie, hogy a vagyongyarapodáshoz és az életvitel fedezetéül a magánszemélynek milyen összegű jövedelemre volt szüksége. A becsléssel megállapított adóalaptól való eltérést az adózó hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja. Az országgyűlési biztos álláspontja szerint az Art. 109. §-ában foglalt rendelkezések az Alkotmánybíróság korábbi döntései alapján a becslés alkalmazásának alkotmányosságához szükséges többletgaranciák hiánya miatt nem felelnek meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság és az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében nevesített tisztességes eljárás követelményének, és nem biztosítják az Alkotmány 57. § (5) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog érvényesülését sem.

1.1. Az Art. 109. §-a értelmében, ha az adóhatóság megállapítása szerint a magánszemély adózó vagyongyarapodásával vagy az életvitelére fordított kiadásokkal nincs arányban az adómentes, a bevallott és a bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének együt-

tes összege, az adóhatóság az adó alapját is becsléssel állapítja meg.

Az indítványozó előadta, hogy az Alkotmánybíróság korábbi döntései értelmében a becslési eljárás és a vélelem az adóeljárásban csak kivételesen, többletgaranciák beépítése esetén alkalmazható eszköz.

Az indítványozó álláspontja szerint viszont az Art. 109. §-a pusztán egy formális ellenbizonyítási lehetőséget enged az adózónak a becsléssel szemben, ezen felüli, valódi többletgaranciákat a jogalkotó nem hozott létre. Az ellenbizonyítás is korlátozott azonban, mivel az Art. 109. § (3) bekezdésének második mondata meghatározza azokat az eszközöket, amelyeket az adóhatóság az elévülési időt megelőző időszak tekintetében a törvény alapján elfogadhat. Az indítványozó rámutatott, hogy a magánszemély adózó csak 5 évig – az elévülési idő végéig – köteles megőrizni bevallásait alátámasztó iratait. Ennek megfelelően, amikor vagyongyarapodása forrásaként az elévülési időn túli időszakban szerzett jövedelmére hivatkozik, az adózó nem tudja a már nem meglévő iratokkal igazolni állításait. Az Art. szabályozása tehát az adóhatósági vélelem alkalmazása során tett megállapításokkal szembeni ellenbizonyítást csak formailag teszi lehetővé, érdemét tekintve azonban az érintett adózók ténylegesen nincsenek abban a helyzetben, hogy a valós helyzetet – különösen az elévülési időt meghaladó időszakon túl – érdemben bizonyítsák.

Az indítványozó szerint továbbá az adóhatóság azzal, hogy az Art. 109. § (3) bekezdésének megfelelően „közlebről meg nem határozott, »hitelt érdemlő« bizonyítékokat vár el az érintett adózótól”, a készpénzfizetést például, mint teljesítési – vagyonszerzési – módot, hitelt érdemlő bizonyíték hiányában nem fogadja el. E téren tehát szintén felmerül a többletgaranciák hiánya, illetve az ellenbizonyítás lehetőségének korlátozása.

Az indítványozó kifejtette, hogy véleménye szerint a vagyongyarapodás vizsgálata során az adóhatóságnak át kell tekintenie az adózó kiadásait is. Azonban a hatályos szabályozás nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy az adóhatóság magánszemély adózók esetében milyen kiadásokat és milyen módon vizsgálhat. Mivel a magánszemély adózóknak nincsen az adózás tekintetében kiadásaikkal összefüggésben bizonylat-megőrzési kötelezettségük – és ezért nincsenek kiadásaikról adataik –, az adóhatóság gyakran tételes összeg hiányában a KSH létminimum adataira támaszkodik. A KSH azonban egyértelművé tette, hogy ezen adatai az adóhatóság által elérni kívánt célra alkalmatlanok.

Mindezeket együtt vizsgálva az indítványozó véleménye szerint az Art. 109. §-a alapján az adóhatóság olyan adókötelezettségek teljesítésének ellenőrzésére (és adóhiány megállapítása esetén annak szankcionálására) kap felhatalmazást, amelyek az ellenőrzés alá vont magánszemély adózót egyáltalán nem terhelik (pl. a kiadásokkal kapcsolatos dokumentumok megőrzése, vagy a készpénzzel történő fizetések esetén a fizetés tényének bizonylatolása), vagy az ellenőrzés idején már nem terhelik (pl. az elévült adóévek bevételeire vonatkozó dokumentumok megőrzése). Az ellenőrzés alapján tett megállapításokkal

szembeni ellenbizonyítása során az ellenőrzés alá vont személy csak meghatározott fajta, illetve erejű bizonyítékokkal élhet. Ezen ellenőrzési felhatalmazás, – és általa az adóhiány megállapításának lehetősége –, a bizonyítási teher megfordulásával és a szűkített körű bizonyítással együttesen azt eredményezi, hogy az érintett magánszemélyek kénytelenek, de ugyanakkor – erre irányuló, teljesítendő adókötelezettség hiányában – gyakran képtelenek a valós helyzet bizonyítására. E problémák azt eredményezik, hogy nagy eséllyel ténylegesen meg nem szerzett (esetenként nem is létező) – csak vélelmezett – jövedelem is adóztatás alá kerülhet, amely nem egyeztethető össze az indítványozó által hivatkozott alkotmányossági követelményekkel, illetve a jogbiztonsággal. Az indítványozó szerint az ilyen helyzetet eredményező szabályozás az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében nevesített jogállamiság, – és ennek részét képező jogbiztonság követelményébe –, valamint a tisztességes eljáráshoz való jogot magában foglaló 57. § (1) bekezdésébe ütközik.

1.2. Az indítványozó előadta, hogy az adóhatóság egy részletes kérdőív kitöltését kéri az adózóktól, mely a vagyongyarapodás és a jövedelmek arányának vizsgálatát hivatott elősegíteni. A kérdőív az adózó vagyona, kiadásaira, adóköteles és adómentes bevételeinek részleteire kérdez rá. Ezzel kapcsolatban az indítványozó hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság a 21/1993. (IV. 2.) AB határozatában megsemmisítette az akkor hatályos adózás rendjéről szóló törvény azon rendelkezését, amelynek alapján az adóhatóság általános vagyonyilatkozat-tételre kérhet az adózót. Az indítványozó szerint a kérdőív alkalmazását a jelen esetben semmilyen jogszabály sem teszi lehetővé. Az indítványozó kifogásolta azt, hogy az adóhatóság a kérdőív használatára való jogszabályi felhatalmazást az Art. 109. §-ából vezeti le. Ha valóban levezethető az Art. 109. §-ából egy ilyen felhatalmazás, akkor az Art. 109. §-a a 21/1993. (IV. 2.) AB határozatban foglaltakkal ellentétes, és az ott rögzített érvek szerint alkotmányellenes. Ha viszont az Art. 109. §-a nem ad ilyen felhatalmazást, akkor a rendelkezés nem egyértelmű. Mindezek alapján az Art. 109. §-a az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezethető normavilágosság követelményébe ütközik.

1.3. Az indítványozó rámutat továbbá arra, hogy az Art. 109. §-a alapján az adóhatóság nem köteles a becslés alkalmazásának érdemi indokait a becslés megkezdése előtt írásban közölni az adózóval. Ennek hiányában az adózó nem vitathatja a becslés alkalmazhatóságát, a becslés jogosultságát megalapozó indokok ellen nem tud érdemi ellenbizonyítással élni, valamint mindezek miatt a jogorvoslathoz való jogának gyakorlásától is el van zárva. Az indítványozó szerint emiatt az Art. 109. §-a az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe ütközik, valamint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvéből eredő jogbiztonság követelményét is sérti.

1.4. Bár az indítványozó a többletgaranciák hiányát sérelmezte, indítványa mégsem az Alkotmánybíróságról

szóló 1989. évi XXXII. törvény (továbbiakban: Abtv.) 1. § e) pontja értelmében vett mulasztásban megnyilvánuló alkotmány sértés megállapítására irányuló indítvány, mivel az indítványozó szerint a hiány következtében a szabályozás jelenlegi formájában alkotmányellenes, és ezért kifejezetten a támadott szabályozás megsemmisítését kéri.

2. Egy másik indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (továbbiakban: régi Art.) 66/G–66/H. §-ait, valamint az Art. 108–109. §-ait támadta.

Panaszában kifejtette, hogy a támadott rendelkezések az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárásról való jogot több szempontból is sértik.

Álláspontja szerint a kérdéses szakaszok – bár tartalmaznak az adózó oldalán a becsléssel megállapított adóalap elleni bizonyítás lehetőségét –, valójában az Art. (és a régi Art.) ezen intézménye a szükséges többletgaranciák hiánya miatt nem tűr ellenbizonyítást. Az indítványozó szerint a törvény előtti egyenlőség sérül a támadott jogszabályi rendelkezések által, mivel az adóhatósággal szemben az ellenbizonyítás gyakorlatilag kizárt. Az indítványozó szerint az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt jog részét képező fegyveregyenlőség elve is sérül. Az adóhatóságnak ugyanis „nem kell eljárásjogi értelemben bizonyítani”, az adózó azonban az öt éven túli megőrzési kötelezettséggel nem terhelt iratait is prezentálva köteles bizonyítani, azzal, hogy ezen iratait sem az adóhatóság, sem a bíróság nem fogadja el bizonyítékként. E körben jelezte az indítványozó azt is, hogy azonos eljárási pozícióba kellene hozni a két vitában álló felet: az adóhatóság valószínűsítési jogával szemben az adózónak meg kellene adni az „ellenvalósínúsítás” jogát, azonban erre a támadott szabály alapján nincsen valós lehetőség.

Az indítványozó szerint sérti a jogállamiság részét képező jogbiztonság elvét az, hogy a becslési eljárás – mint bizonyítási módszer –, annak ellenére alkalmazható, hogy „erre a Magyar Köztársaság állampolgárai nincsenek sem felkészítve, illetőleg a garanciális jogszabályi környezet” sem alakult ki. Ennek kapcsán az indítványozó előadta, abban az esetben, ha a magánszemély azt kívánja bizonyítani, hogy az elévülési időn túli időszakban szerzett jövedelemből fedezte az adóhatóság által fedezet nélkülinek tartott kiadásait, olyan iratokat kellene prezentálnia, amelyek megőrzésére nincsen jogszabályi kötelezettsége. Az adózónak minden kiadásáról kapott bizonylatot el kellene tennie, és azt 5 évig, illetve ennél hosszabb ideig is meg kellene őriznie, annak ellenére, hogy erre irányuló kötelezettségéről jogszabály nem rendelkezik. Az indítványozó saját példájára is hivatkozik, mivel több ilyen jellegű iratát nem őrizte meg, és emiatt az ellenőrzés során saját álláspontját nem tudta igazolni.

3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 125. § (1) bekezdése 2009. november 1-jei ha-

tállyal módosította az Art. 109. § (4) bekezdés b) pontját, a „bankszámla (pénzforgalmi számla)” kifejezést „fizetési számlá”-ra cserélte. A módosító törvény indokolása szerint erre pusztán azért került sor, hogy az Art. szövege az új kifejezést alkalmazza. Mivel e módosítás az indítványban felvetett problémákat nem érintette, az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.) – az elbíráláskor hatályos szabályok tekintetében folytatta le a vizsgálatot.

4. Az Alkotmánybíróság az indítványokat tartalmi azonosságukra tekintettel az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 3.) Tü. határozat (továbbiakban: Ügyrend; ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány érintett szakaszai:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. Az Art.-nak az indítvány elbírálásakor hatályos támadott rendelkezései:

„109. § (1) Ha az adóhatóság megállapítása szerint az adózó vagyongyarapodásával vagy az életvitelére fordított kiadásokkal nincs arányban az adómentes, a bevallott és a bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének együttes összege, az adóhatóság az adó alapját is becsléssel állapítja meg. Ez esetben – figyelemmel az ismert és adóztatott jövedelmekre is – az adóhatóságnak azt kell megbecsülnie, hogy a vagyongyarapodás és az életvitel fedezetétül a magánszemélynek milyen összegű jövedelemre volt szüksége.

(2) Az adóhatóság az (1) bekezdés szerint feltárt adóalapot annak az évnek az összevonás alá eső jövedelméhez számítja hozzá, amelyre nézve a jövedelemeltitkolást megállapítja. Ha a vagyongyarapodás forrásaként az adózó többévi eltitkolt jövedelme szolgált, az adóhatóság a vizsgálattal érintett évek között a jövedelmet egyenlő

arányban megosztja, és az adót az egyes években hatályos jövedelemadó törvényekben meghatározott – összevonás alá eső jövedelmekre vonatkozó – adómértékkel állapítja meg.

(3) A becsléssel megállapított adóalaptól való eltérést az adózó hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja. Ha az adózó nyilatkozata szerint a vagyongyarapodás forrását az adó megállapításához való jog elévülési idejét megelőzően szerezte meg, a vagyongyarapodás forrásának, a szerzés tényének és időpontjának igazolásaként közhiteles nyilvántartás jogerős bírósági vagy hatósági határozat, illetve az adómegállapításhoz való jog elévülési idejét megelőzően kiállított egyéb közokirat, valamint az adózó ezen időszakban az adóhatósághoz benyújtott, jogerős hatósági, bírósági határozattal nem érintett bevallásának adatai, fizetésiszámla-kivonat, értékpapírszámla-kivonat adatai szolgálhatnak; az adóhatóság az adó megállapításához való jog elévülési idejét megelőző időszakra vizsgálatot csak ezen adatokra kiterjedően végezhet. Egyebekben az eljárásra e fejezet szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(4) Az e § (3) bekezdésének alkalmazásában

a) közhiteles nyilvántartás az ingatlan-nyilvántartás, a földhasználati nyilvántartás, a zálogjogi nyilvántartás, a gépjármű-nyilvántartás, az úszólétesítmény-nyilvántartás, a légi jármű-nyilvántartás, a cégnyilvántartás, a magyar jog szerint egyéb közhiteles nyilvántartás, továbbá a nyilvántartás helye szerinti állam joga szerint közhitelesnek minősülő nyilvántartás;

b) szerzésnek minősül a vagyongyarapodás forrása felett a rendelkezési jognak, és/vagy a használat jogának, és/vagy a hasznosítási jogának, és/vagy a birtoklás jogának megszerzése, illetve a fizetési számlán, értékpapírszámlán történő jóváírás.”

III.

Az indítvány megalapozatlan.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben rögzített feltételeknek. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A (2) bekezdés a panasz benyújtására a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napos jogvesztő határidőt szab.

Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az Abtv. 48. §-ának két hivatkozott bekezdésében foglaltakat együttesen kell értelmezni [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 361, 362.; 23/1995. (IV. 5.) AB határozat, ABH 1995, 115, 118.]. Ez azt jelenti, hogy az Abtv. 48. § (1) bekezdésében említett jogorvoslatokon is azokat a perorvoslati eszközöket kell érteni, amelyek a határozat jog-

erőre emelkedéséig terjeszthetők elő. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére tehát az ügyet jogerősen lezáró határozat kézhezvételét követő 60 napon belül van mód. (787/D/1997. AB végzés, ABH 2000, 1044, 1045.)

Az indítványozó részletesen kifejtette beadványában, hogy az alapüggyel kapcsolatosan felülvizsgálati kérelemmel, majd perújítási kérelemmel élt. A 60 napot a perújítási kérelmet tárgyalásra alkalmatlannak nyilvánító végzés elleni fellebbezést elbíráló Fővárosi Ítéltábla elsőfokú határozatot jóváhagyó végzésének jogerőre emelkedésétől számította. A fentiekben kifejtettek szerint azonban alkotmányjogi panaszát az alapügyben hozott jogerős határozat kézhezvételét követő 60 napon belül kellett volna előterjesztenie. Az aktából megállapíthatóan a jogerős ítélet 2004. április 19. napján kelt, az ellene benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság 2005. május 12. napján kelt ítéletével bírálta el. A felperes tehát jóval korábban kézhez kellett, hogy kapja a jogerős ítéletet (hiszen ellene felülvizsgálati kérelmet nyújtott be). Az alkotmányjogi panasz ezzel szemben 2009. szeptember 15. napján, azaz az Abtv. 48. § (2) bekezdésében foglalt 60 napos határidőt jócskán túllépve érkezett meg az Alkotmánybírósághoz. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz elkésztett, és mint ilyen, az Abtv. 48. §-ában foglalt feltételeknek nem felel meg. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a fentiek miatt az Ügyrend 29. § e) pontja alapján visszautasította.

2. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság korábban már vizsgálta az Art. 109. §-át, az Alkotmánybíróságnak foglalkoznia kellett azzal a kérdéssel, hogy a jelen indítvánnyal érintett kérdés hogyan viszonyul a korábbi határozatokban foglaltakhoz.

2.1. A 26/2004. (VII. 7.) AB határozatban (ABH 2004, 398., a továbbiakban: Abh1.) az Alkotmánybíróság kizárólag az Art. 109. § (1) bekezdését vizsgálta, és csak az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdésével és 70/I. §-ával összefüggésben. A *res iudicata* esete tehát csak e két alkotmányos szakasszal kapcsolatban merülhet fel. Ehhez képest az országgyűlési biztos a jelen ügy alapjául fekvő indítványát nem az Alkotmány 70/I. §-ára alapította. Ezért az ítélt dolog esete az Abh1. alapján nem állapítható meg. Az ítélt dolog megállapítását az is kizárja, hogy míg az Abh1. csak az Art. 109. § (1) bekezdésének alkotmányellenességét vizsgálta, addig az országgyűlési biztos indítványa a 109. § egészét, illetve külön annak (3) bekezdését támadta.

2.2. A 125/B/2005. AB határozat (ABH 2008, 2212., a továbbiakban: Abh2.) mind az Art. 109. § (1) bekezdését, mind annak jelen indítványban is vizsgálni kért (3) bekezdését vizsgálta. Az Abh2.-ben az Alkotmánybíróság az Art. 109. § (1) bekezdését az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében foglalt magántitkokhoz és a személyes adatok védelméhez való joggal összefüggésben vizsgálta. Az Abh2. e része nem szolgálhat *res iudicata* megállapításának alapjául, hiszen más alkotmányos rendelkezés tekintetében folytatta le az Alkotmánybíróság a vizsgálatot. Az Abh2. alap-

jául fekvő indítvány az Art. 109. § (3) bekezdését az Alkotmány 13. § (1) bekezdésével összefüggésben is támadta, az országgyűlési biztos indítványa azonban ezt az alkotmányos szakaszt nem érintette. Mindezek alapján *res iudicata* nem állapítható meg az Abh2. alapján sem.

3. Az Alkotmánybíróság röviden áttekintette a vagyonosodási vizsgálat intézményének jogszabályi történetét. A vagyongyarapodási vizsgálat – és ezzel kapcsolatban az adózó ellenbizonyítási lehetőségének szabályozása – első alkalommal a régi Art. 60. § (7) bekezdésében jelent meg. E szakasz értelmében az adóhatóság a valótlan vagy hiányos adóbevallást tévő, illetve az adóbevallást elmulasztó magánszemélyt felhívta, hogy az adóévben szerzett összes jövedelme (bevétele) felhasználásáról (kiadásáról, ráfordításáról, befektetéséről), továbbá annak forrásairól tegyen nyilatkozatot. Az adóhatóság megvizsgálta, hogy a nyilatkozatban megjelölt felhasználásra (kiadásra, ráfordításra, befektetésre) a magánszemélynek a bevallott jövedelme és egyéb forrása nyújthatott-e elegendő fedezetet. Amennyiben a felhasználáshoz a bevallott jövedelem és egyéb forrás nem adhatott elégséges fedezetet, vagy a magánszemély – az adóhatóság külön felhívására – a nyilatkozatban foglaltakat hitelt érdemlően nem igazolta, az adóhatóság a magánszemély adóalapját olyan összegben állapította meg, amely a tevékenység jellegére, az eset összes körülményeire tekintettel valószínűsíthető volt. Az Art. 60. § (7) bekezdése 2002. november 14-éig volt hatályban. Hatályon kívül helyezését megelőzően az 1996. évi LXXXVI. törvény 20. §-a 1997. január 1-jei hatállyal egy új rendelkezést (60/A. §) iktatott be a régi Art.-be, amely így már külön paragrafusban szabályozta a vagyongyarapodási vizsgálatot. A régi Art. 60/A. § (3) bekezdése rögzítette, hogy az adózó a vagyongyarapodási eljárásban az adóhatóság által becsléssel megállapított adóalaptól való eltérést hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja. Az 1996. évi LXXXVI. törvény 20. §-ához fűzött törvényelőterjesztői indokolás rögzítette, hogy a vagyongyarapodási eljárás külön szabályozására az eltitkolt jövedelmek arányos adóztatásának biztosítása érdekében került sor. Az indokolás hangsúlyozza, a törvény garanciális okokból lehetővé teszi, hogy az adózó a bevallott adóalaptól való eltérést hitelt érdemlően igazolhassa. A törvény nem szólt arról az esetről, amikor az adózó vagyongyarapodása forrásaként az elévülési időt megelőzően szerzett bevételt jelöl meg. Külön szabály hiányában az adóhatóság csak az adómegállapításhoz való jog elévülési idején [rég. Art. 95. § (1) bek.] belül folytathatott ellenőrzést, így az adózó elévülési időn túli hivatkozásainak valóság tartalmát nem vizsgálhatta. (Az adózók így feltehetően sikerrel hivatkozhattak korábban szerzett bevételekre, mint a vagyongyarapodás forrására, hiszen az azok az adóhatóság számára felülvizsgálhatatlanok voltak.)

A pénzügyeket szabályozó egyes jogszabályok módosításáról 2001. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Pütv.) 111. §-a iktatta be 2002. január 1-jei hatállyal a régi Art. 60/A. § (3) bekezdésének második mondatát, amely meg-

engedi az adóhatóságnak az elévülési időn túli bevételi forrásokra vonatkozó állítások vizsgálatát. A módosító törvény előterjesztői indokolása kifejtette, hogy a vagyonosodási eljárásban az adózók vagyoni forrásaként rendszerint öt éven túli időszakot jelölnek meg, amely kizárja a további adóhatósági ellenőrzést. Az indokolás rámutat, hogy a Pütv. 111. §-ával bevezetett módosítás megeremti annak lehetőségét, hogy az adóhatóság az adózó vagyongyarapodásra vonatkozó nyilatkozatának valóságtartalmát az adó-megállapításhoz való jog elévülési idejét megelőző időszakra vonatkozóan is megvizsgálhassa. Az Art. 60/A. § (3) bekezdésének szövege ekkor a következő volt: „A becsléssel megállapított adóalaptól való eltérést az adózó hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja, egyebekben pedig az eljárásra az e törvény VI. fejezetében foglalt rendelkezések az irányadók. Az adóhatóság az adózó által előadott tények, adatok valóságtartalmát az adómegállapításhoz való jog elévülési idejét megelőző időszakra vonatkozóan is vizsgálhatja, ha az adózó állítása szerint vagyongyarapodásának forrása ezen időszakban keletkezett.” Az adózó tehát hitelt érdemlő adatokkal igazolhatta, hogy a becsléssel megállapított adóalap nem helyes, ennek keretében elévülési időn túli bevételi forrásokat is megjelölhetett ezekre vonatkozóan hitelt érdemlő adatokat terjesztetett az adóhatóság elé. Az elévülési időn túli források igazolása kapcsán – a hitelt érdemlőségen túl – a régi Art. nem tartalmazott semmilyen megkötést.

Az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról 2002. évi XLII. törvény 221. §-a a régi Art.-ot kiegészítette és beiktatta a 66/H. §-t, amely 2003. január 1-jétől a régi Art. hatályon kívül helyezéseiig a vagyongyarapodási eljárás szabályait tartalmazta. A 66/H. § (3) bekezdésének szövege az előzőekben ismertetett, a Pütv. 111. §-ával módosított 60. § (3) bekezdésének szövegével azonos volt.

Az Art. 109. §-a tartalmazza a vagyongyarapodási eljárás szabályait. Az Art. 2004. január 1-jei hatálybalépésétől 2006. július 16. napjáig az Art. 109. § (3) bekezdése meg egyezett a régi Art. 66/H. § (3) bekezdésével.

Az Art. 109. § (3) bekezdését 2006. július 17-i hatállyal módosította az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2006. évi LXI. törvény (továbbiakban: Artm.) 120. §-a. (Ezt követően az Art. kérdéses szakaszának csak egy, a jelen eljárás szempontjából jelentőséggel nem bíró módosítására került sor.) Az Art. 109. § (3) bekezdésének az indítvány elbírálásakor hatályos, az Artm. 120. §-ával beiktatott második mondata meghatározza, hogy az elévülési időn túli szerzést az adózó milyen bizonyítási eszközökkel igazolhatja. Az Art. e rendelkezése szerint közhiteles nyilvántartás, jogerős bírósági vagy hatósági határozat, illetve az adó-megállapításhoz való jog elévülési idejét megelőzően kiállított egyéb közokirat, valamint az adózó ezen időszakban az adóhatósághoz benyújtott, jogerős hatósági, bírósági határozattal nem érintett bevallásának adatai, fizetésiszámla-kivonat, értékpapírszámla-kivonat adatai használhatóak fel az elévülési időt megelőző szerzés bizonyítékaként. Az Artm. indoko-

lása a módosítást az alábbiakkal támasztja alá: „A vagyonosodási vizsgálatok alá vont adózók gyakran hivatkoznak arra, hogy a vagyongyarapodás forrására olyan időszakban tettek szert, amely időszakra adóigazgatási eljárás nem folytatható: azaz a vagyongyarapodás forrását az adó megállapításához való jog elévülési idejét megelőzően szerezték. A már elévült és lezárt adójogi jogviszonyokkal kapcsolatos bizonyítás az elévülést követően rendkívül nehéz, hiszen például az adózással kapcsolatos iratok általában már nem állnak rendelkezésre, a szerződéses kapcsolatban állt személyek esetleg már nem fellelhetők vagy az idő múlásával az ügylet részleteiről már nem tudnak bizonyítékként értékelhető nyilatkozatot tenni. Az elévülési időt megelőző szerzésre hivatkozás azonban a vagyonosodási vizsgálat érdemi kérdése, ez dönti el, hogy az adóhatóság a szerzéssel kapcsolatban adóigazgatási eljárás, vagyonosodási vizsgálat folytatására és adó-megállapításra jogosult-e. A törvény a visszaélések visszaszorítása érdekében az elévülési időt követően az elévülési idő előtti szerzésre hivatkozás esetére a szerzés forrásának, tényének, időpontjának igazolására szolgáló bizonyítás lehetőségét korlátozza. Az okirati bizonyítás elsősorban az adóhatóság rendelkezésére álló adatokkal (adóbevallások, adóhatósági határozatok), közhiteles nyilvántartás adataival, jogerős bírósági/hatósági határozat adataival, az elévülési időt megelőzően kiállított egyéb közokirat adataival, illetve bankszámla, értékpapírszámla adataival történhet.”

Az Artm. 239. § (5) bekezdése szerint az Art. 109. § (3) bekezdésének második mondatát [és a kapcsolódó (4) bekezdést] csak azokban az ellenőrzési eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben az adózó nyilatkozatában megjelölt vagyongyarapodás forrásának megszerzésére 2006. szeptember 15. napját követően kerül sor. Az indítvány elbírálásakor tehát még nincs folyamatban olyan eljárás, amelyben az adózó által alkalmazható bizonyítékok körét az Art. 109. § (3) bekezdésének jelenleg hatályos második mondata alapján kellene meghatározni, tekintettel arra, hogy ilyen eljárás legkorábban 2012-ben indulhat. (Így a támadott jogszabályhelyhez értelemszerűen bírói joggyakorlat sem kapcsolódik.)

Az Artm. 239. § (5) bekezdésének hatálya alá nem tartozó ellenőrzési eljárásban az Art. 109. § (3) bekezdésének 2006. július 17-e előtt hatályos szövege alapján kell jelenleg eljárni. Ennek értelmében „[a] becsléssel megállapított adóalaptól való eltérést az adózó hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja, egyebekben pedig az eljárásra az e fejezetben foglalt rendelkezések az irányadók. Az adóhatóság az adózó által előadott tények, adatok valóságtartalmát az adó-megállapításhoz való jog elévülési idejét megelőző időszakra vonatkozóan is vizsgálhatja, ha az adózó állítása szerint vagyongyarapodásának forrása ezen időszakban keletkezett.”

4. Az Alkotmánybíróság elsőként azt az indítványi kérelmet vizsgálta, amelynek értelmében az Art. 109. §-a szerinti becslés alkalmazása során a 109. § (3) bekezdésé-

ben foglaltak az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és 57. § (1) bekezdésének sérelmét eredményezik.

Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az Art. 109. § (3) bekezdésének fent ismertetett szabályai az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében nevesített tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét okozzák-e.

Az Art. 109. § (1) bekezdése alapján az adóhatóság az adó alapját is becsléssel állapítja meg, ha az adózó vagyongyarapodásával vagy az életvitelére fordított kiadásokkal nincs arányban az adómentes, a bevallott és a bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének együttes összege. Ebben az esetben – figyelemmel az ismert és adóztatott jövedelmekre is – az adóhatóságnak azt kell megbecsülnie, hogy a vagyongyarapodáshoz és az életvitel fedezetéül a magánszemélynek milyen összegű jövedelemre volt szüksége. A 109. § (3) bekezdésének első mondata értelmében pedig a becsléssel megállapított adóalaptól való eltérést az adózó hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja. Az indítványozó álláspontja szerint a „hitelt érdemlő adat” kifejezés tartalma tisztázatlan. Ezzel kapcsolatban azt állította, hogy e szabályt alkalmazva a bíróságok bizonyos bizonyítási eszközöket nem fogadnak el, illetve egyes tények – például a vagyon készpénz formájában történő megszerzése – bizonyíthatatlanná válnak.

A 109. § (3) bekezdésének második mondata megengedi, hogy az adózó az adóhatóság által vizsgálható, – mert elévülési időn belüli – vagyonszerzéseken túl az elévülési időn kívül, tehát korábban szerzett vagyongyarapodásra is hivatkozhasson, ha bizonyítja, hogy az elévülési időn túl szerzett vagyon rendelkezésére állt az adóhatóság által vizsgált időszakban. Amennyiben tehát az az életvitelére fordított kiadásai vagy vagyongyarapodása forrása volt, akkor ezzel – részben vagy egészben – meg tudja cáfolni az Art. 109. § (1) bekezdésében említett aránytalanság fennállását.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásával megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos védelemben részesül. (315/E/2003. AB határozat, ABH 2003, 1590, 1592.)

A tisztességes eljáráshoz való jog – különös tekintettel arra, hogy a bírósághoz fordulás jogából származtatják – alapvetően a bíróság előtti eljárásban kell, hogy érvényesüljön. Az Alkotmánybíróság több határozatában mutatott arra rá, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdése mindenkinek azt biztosítja, hogy jogait független és pártatlan bíróság előtt érvényesítse. Ebből következően „az államnak az a kötelessége, hogy a jogok és kötelezettségek elbírálására bírói utat biztosítson [pl. 9/1992. (I. 3.) AB határozat, ABH 1992, 59, 67.; 59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353, 355.; 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29, 35.; 46/2007. (VI. 27.) AB határozat, ABH 2007, 574, 580.]” [19/2009. (II. 25.) AB határozat, ABK 2009. február, 134, 136.] Ezek a döntések rögzítik azonban azt is, hogy „az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a közigazgatási

eljárásokban szintén irányadó olyan követelmény, amely a közigazgatási határozatok érdemi felülvizsgálatát biztosítja. Az Alkotmány 50. § (2) bekezdése külön kiemeli a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának lehetőségét, következésképpen a felülvizsgálati eljárás során érvényesülő bírósági eljárás tekintetében csak ugyanazon alkotmányossági garanciák lehetnek irányadók, mint más eljárások esetén. Önmagában a bírói út jogszabályi deklarálása ebben az esetben sem elegendő. A lényeg abban áll, hogy a bíróság ténylegesen mit vizsgálhat felül. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének csak az az eljárás felel meg, amelynek során a bíróság a perbe vitt jogokat és köteleességeket, a közigazgatási határozat során irányadó mérlegelési szempontokat érdemben elbírálhatja [32/1990. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1990, 145, 146.; 39/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 263, 272.]” [19/2009. (II. 25.) AB határozat, ABK 2009. február, 134, 137.]

Az indítványozó által támadott szabály az adóhatóság előtt folyó közigazgatási eljárásra vonatkozik. A vagyonosodási eljárásban hozott adóhatósági határozat ellen lehetőség van a közigazgatás rendszerén belül a fellebbezésre, majd ezt követően a határozat bírósági felülvizsgálata kérhető. A bíróság ilyen esetben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény „Közigazgatási Perek” XX. fejezetének garanciális szabályai alapján jár el. Eljárása során a bíróság érdemben vizsgálja felül az adóhatóság határozatát. Amennyiben úgy találja, hogy az adóhatóság nem hitelt érdemlő adatokat fogadott el, illetőleg hitelt érdemlő adatokat nem fogadott el az adózó állításainak igazolásául, az adóhatósági döntést hatályon kívül helyezi, vagy megváltoztatja. Ugyanígy jár el majd akkor, ha az Art. 109. § (3) bekezdés második mondatában rögzített listában felsorolt bizonyítási eszközök körén az adóhatóság túlterjeszkedik, illetve az ott felsorolt valamely okiratot annak jogszabályszerűsége ellenére nem fogadja el [Art. 143. § (1) bek.]. A bírósághoz fordulás, valamint a bíróság által foganatosított érdemi elbírálás lehetőségét tehát a jelenlegi jogszabályi környezet biztosítja.

Az, hogy a közigazgatási eljárás során a jogalkotó milyen bizonyítási rendet látott jónak bevezetni, nem alkotmányossági kérdés, amennyiben az Alkotmányban biztosított jogok – kiemelten az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt jog – érvényesülése biztosított. A magyar jogrendszerben nem példanélküli a bizonyítási eszközök körének korlátozása, így különösen a cégeljárásban csak okirati bizonyításnak van helye [a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 32. § (2) bek.] az ingatlan-nyilvántartás és a kapcsolódó eljárás alapelve az okirati elv (ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 8. § és 28–29. §).

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által vázolt összefüggésben az Art. 109. § (3) bekezdése nem sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt jogot, így az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a vonatkozásban elutasította. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a fentiekben megállapí-

totta, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének sérelme nem áll fenn, az Alkotmánybíróság elutasította azt az indítványi elemet is, amely az Art. 109. § (3) bekezdésének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközését az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének sérelmével összefüggésben, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére vonatkozó önálló indokolás nélkül állította.

5. Az indítványozó álláspontja szerint – a 21/1993. (IV. 2.) AB határozatra (ABH 1993, 172., továbbiakban: Abh3.) figyelemmel – sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, hogy az adóhatóság az Art. 109. §-a által szabályozott vagyongyarapodásra irányuló vizsgálat keretein belül az adózót egy részletes, vagyonával kapcsolatos kérdőív kitöltésére hívhatja fel. Az indítványozó szerint az Art. 109. §-a – az Abh3. alapján – nem hatalmazhatja fel az adóhatóságot arra, hogy általános vagyonyilatkozat-tételt követeljen. Amennyiben mégis levezethető az adóhatóság vagyonyilatkozat-tétel kérésére való joga az Art. 109. §-ából, úgy az az országgyűlési biztos szerint az Abh3.-ban hivatkozott alkotmányi rendelkezésekbe ütközik.

Az Alkotmánybíróság elsőként az indítványozó kérelmének azt a részét vizsgálta, amely szerint az adóhatóság által a vagyonosodási eljárás elején az adózónak kiküldött részletes kérdőív az Abh3. alapjául fekvő általános vagyonyilatkozattal azonos. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az adóhatóság által kitölteni kért kérdőívben történő nyilatkozat nem minősül az Abh3.-ban vizsgált általános vagyonyilatkozatnak. Az Art. 5. § (1) bekezdése értelmében, ha adót, adófizetési kötelezettséget, költségvetési támogatást megállapító törvény másként nem rendelkezik, adóügyekben – bizonyos, az Art. által nevesített kivételekkel – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni. A Ket. 51. § (1) bekezdése szerint az ügyfélnek – az adózónak – joga van ahhoz, hogy az eljárás során nyilatkozatot tegyen, vagy a nyilatkozatételt megtagadja. E jogáról a hatóság – a hivatalból indult eljárás megindulásáról szóló értesítésben – az ügyfelet tájékoztatja [(Ket. 29. § (5) bek. b) pont]. A Ket. 50. § (4) bekezdése az ügyfél nyilatkozatát a bizonyítási eszközök között nevesíti. A nyilatkozattétel megtagadása (azaz ezen bizonyítási eszköz használata) az ügyfélnek szabadságában áll. Ennek azonban – tekintettel az ügyfél-nyilatkozat bizonyíték mivoltára – lehetnek az ügyfélre nézve hátrányos következményei, hiszen a bizonyítás egyik formájától fosztja meg saját magát.

Az indítványozó által kifogásolt kérdőív az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Ket. 51. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozat, amelynek benyújtásáról az ügyfél szabad mérlegelése körében dönthet. Az adóhatóság az ügyfelet nem kötelezi a kérdőív kitöltésére, a formanyomtatvány kiküldésével pusztán a Ket. 29. § (5) bekezdés b) pontjában foglalt kötelezettségének tesz eleget: jelzi az ügyfélnek, hogy nyilatkozattételi joga van, amelynek keretében a kérdőívben szereplő kérdésekre adhat választ. A vagyongyarapodási eljárás

során az ügyfél a kérdőív tartalmán túl is bármilyen témakörben nyilatkozhat, illetve az ott feltett kérdésekre a választ megtagadhatja. Mindezzel azonban az ügyfél viseli annak kockázatát, hogy nyilatkozata – annak hiányában – az eljárásban bizonyítékként nem lesz értékelhető.

Az Art. 109. §-ából a fentiek szerint tehát nem következik az, hogy az adóhatóság általános vagyony nyilatkozat tételére kötelezhetné az adózókat. Az adóhatóság a vagyongyarapodási vizsgálat keretében pusztán tájékoztatási kötelezettségét gyakorolja, és egyben lehetőséget ad az adózónak arra, hogy nyilatkozattételi jogosultságát már előre az adóhatóságot érdeklő kérdésekre koncentráltan gyakorolhassa. A kérdőív egy konkrét nyilatkozat tételére enged lehetőséget, ellentétben az Abh3.-ben vizsgált általánosan kötelező vagyony nyilatkozattal. Mindezek miatt az Alkotmánybíróság azt az indítványi elemet, mely szerint az Art. 109. §-ának egésze az adóhatóság által alkalmazott kérdőívre vonatkozó tisztázatlan szabályozási helyzet miatt az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközik, elutasította.

6. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt az indítványi elemet vizsgálta meg, amely szerint az, hogy a becslés megkezdése előtt az adóhatóság nem közli külön, írásban az adózóval a becslés alkalmazásának indokait, a jogorvoslathoz való jog sérelmét okozza, mivel az adózó nem tud jogorvoslattal élni a becslés alkalmazása, a becslés alkalmazását alátámasztó indokolással szemben.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog *immanens* tartalma az érdemi határozatok vonatkozásában a más szervhez, vagy a határozatot hozó szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. Nem érdemi, nem ügydöntő határozatok esetében azonban az ilyen tartalmú jogorvoslat hiánya nem feltétlenül alkotmányellenes. [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.]

Az Art. 109. §-a a becslés alkalmazásának egy speciális – a vagyongyarapodás vizsgálatára irányuló, azaz egy adóellenőrzési eljárás keretein belüli – esetét írja le. A 109. § (3) bekezdés utolsó mondata értelmében az ott szabályozottakon túl egyebekben az eljárásra az Art. „Az adóigazgatási eljárás” című VII. fejezetének rendelkezéseit kell alkalmazni. A becslést alkalmazó ellenőrzés és az azt követő hatósági eljárás során az adóhatóság tehát az Art. vonatkozó szabályainak megfelelően jár el. A becslés módszerének alkalmazását rögzítő általános szabályokat, amelyeket a becslés eme különleges esetében is figyelembe kell tartani, az Art. 108. §-a tartalmazza. Az Art. 108. § (2) bekezdése értelmében az adóhatóságnak kell bizonyítania azt, hogy a becslés alkalmazásának feltételei fennállnak. Az adóhatóság az ellenőrzés során tett megállapításait jegyzőkönyvben rögzíti [Art. 104. § (1) bek.]. Ugyanebben a jegyzőkönyvben részletesen ismerteti a becslés alkalmazásának indokoltságát, illetve a vagyongyarapodásra irányuló vizsgálat esetén az Art. 109. § (1) bekezdésben nevesített aránytalanság fennállását. Az adózó a jegyzőkönyvre észrevételt tehet [Art. 100. § (3) bek.]. Észrevételei alapján az adóhatóság az ellenőrzést folytathatja, és erről kiegészítő

jegyzőkönyvet készít [Art. 104. § (4) bek.]. Az ellenőrzés befejezése után hivatalból meginduló adóhatósági eljárásra kerül sor, amelynek célja az ellenőrzés megállapításairól szóló határozat meghozatala [Art. 120. § (4) bekezdés c) pont]. Az Art. 121. §-a rögzíti, hogy az adóhatóság, ha a hatósági eljárást ellenőrzés előzte meg, az ellenőrzés során feltárt tényállást veszi alapul, illetőleg, ha az a tényállás tisztázásához szükséges, az ellenőrzés során alkalmazható bizonyítást folytat le. A vagyonosodási vizsgálatot követő adóhatósági eljárást az ügy érdemében hozott, azaz az adó alapjának megállapításáról szóló határozat zárja le. Az adóhatósági határozat, mint minden hatósági határozat, a Ket. 72. § (1) bekezdés *ea*) pontjának megfelelően tartalmazza a megállapított tényállást és az elfogadott bizonyítékokat, amelyek alapjául az ellenőrzést lezáró jegyzőkönyv szolgál.

A hatóság határozata ellen az adózó az Art. 136. § (1) bekezdése értelmében fellebbezhet, majd a másodfokú határozat bírósági felülvizsgálatát kérheti. A fellebbezésben az adózó kifogásolhatja a becslés alkalmazása kapcsán eloterjesztett, az ellenőrzés megállapításait tartalmazó jegyzőkönyvön alapuló adóhatósági bizonyítékokat, a becslés alkalmazásának indokait. (A bírósági esetjog szerint az adózók rendszeresen támadják is fellebbezésükben/bírósági felülvizsgálat iránti kérelmükben a becslés alkalmazhatóságára vonatkozó érveket, amely támadásokat a jogorvoslatot befogadó szervek el is bírálják.)

Mindezek alapján megállapítható, hogy az adóhatóság azon érveit, amellyel a becslés alkalmazását indokolta, az adózónak lehetősége van megtámadni egy, az ellenőrzést végző (és az annak alapján hozott határozatot megalkotó) szervtől elkülönülő, magasabb szintű fórum előtt. Így az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében nevesített alapjog sérelme nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt e részében is elutasította.

Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a fentiekben megállapította, hogy az Alkotmány 57. § (5) bekezdésének sérelme nem áll fenn, az Alkotmánybíróság elutasította azt az indítványi elemet is, amely az Art. 109. §-a egészének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközését az Alkotmány 57. § (5) bekezdésének sérelmén keresztül állította.

Budapest, 2010. május 4.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró   *Dr. Bragyova András* s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró   *Dr. Kiss László* s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró   *Dr. Lenkovich Barnabás* s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., alkotmánybíró   *Dr. Trócsányi László* s. k., előadó alkotmánybíró

647/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 55. §-ának és 56. §-ának az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és 57. § (4) bekezdése alapján fennálló alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 55. §-ának és 56. §-ának az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése alapján fennálló alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 55. §-a és 56. §-a alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére terjesztett elő indítványt az Alkotmánybírósághoz. Azt sérelmezte, hogy az Áfa tv. kifogásolt szabályozása értelmében az adóalany olyan kiszámlázott összeg után is adófizetési kötelezettsége keletkezik, amely összeget bevételként – rajta kívül álló okból – nem tud realizálni.

Az indítványozó szerint a támadott szabályozás ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével (a „jogállamiság szellemével”), mivel az állam a termékértékesítésről, illetve a szolgáltatásnyújtásról az adóalany által kiállított számlára „ellenszolgáltatásként” a vevő (szolgáltatást igénybe vevő) által ténylegesen megfizetett összeg után formálhat jogot az azt terhelő általános forgalmi adó (a továbbiakban: áfa) megfizetésére. Nézete szerint ezzel szemben az állam „egy fiktív, a valóságban nem mindig létező összeg ÁFA-tartalmát követeli az adóalanyoktól minden erkölcsi alap nélkül.”

Az indítványozó szerint a támadott törvényi rendelkezések az Alkotmány 54. § (4) bekezdésében [helyesen: 57. § (4) bekezdésében] foglaltakkal is ellentétben állnak, mert „hatásaikat tekintve” olyan, a „mindenkori számlaérték Áfa-tartalmával megegyező” fizetési kötelezettséget írnak elő, amely egy „kvázi pénzbírsággal”, „pénzbüntetéssel” egyenértékű.

Az indítványozó – érdemi indokolás kifejtése nélkül – arra is hivatkozott, hogy a kifogásolt szabályozás „szociális létbizonytalanságot” eredményez, ami ellentétes az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésével.

Az indítvány „különös aktualitásaként” az indítványozó az áfa mértékének a felemelésére hivatkozott.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. (4) Senkit nem lehet bűnösnek nyilvánítani és büntetéssel sújtani olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – a határozatok kölcsönös elismerése elvének érvényesülése céljából az Európai Unió jogi aktusai által meghatározott körben, az alapvető jogok lényeges tartalmát nem korlátozva – a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozásában közreműködő más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.”

2. Az Áfa tv. indítvánnyal támadott rendelkezései:

„55. § (1) Az adófizetési kötelezettséget annak a ténynek a bekövetkezése keletkezteti, amellyel az adóztatandó ügylet tényállásszerűen megvalósul (a továbbiakban: teljesítés).

(2) Az (1) bekezdéshez fűződő joghatás beáll abban az esetben is, ha teljesítés hiánya ellenére számlakibocsátás történik. A joghatás a számlán a termék értékesítőjeként, szolgáltatás nyújtójaként szereplő személyre, szervezetre áll be, kivéve, ha kétséget kizáróan bizonyítja, hogy

a) a számlakibocsátás ellenére teljesítés nem történt, vagy

b) teljesítés történt ugyan, de azt más teljesítette, és ezzel egyidejűleg a kibocsátott számla érvénytelenítéséről is haladéktalanul gondoskodik, illetőleg – nevében, de más által kiállított számla esetében – az a) vagy b) pontban meghatározottak fennállásáról haladéktalanul értesíti a számlán a termék beszerzőjeként, szolgáltatás igénybevevőjeként szereplő személyt, szervezetet.

56. § A fizetendő adót – ha e törvény másként nem rendelkezik – a teljesítéskor kell megállapítani.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt alkotmányi rendelkezést már számos korábbi határozatában értelmezte. A jogállamiság alkotmányi fogalmi körébe tartozó egyes tartalmi elemeket az Alkotmánybíróság joggyakorlata alakította ki. Az indítványozó

nem jelölte meg konkrétan, hogy a kifogásolt törvényi szabályozást az említett tartalmi elemek közül mely tartalmi elemmel/elemekkel tartja ellentétesnek. Általánosságban hivatkozott az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság („jogállamiság szelleme”) sérelmére, mivel nézete szerint az Áfa tv. támadott szabályozása egy „fiktív” összeg (a számlakibocsátó adalany által ténylegesen meg nem szerzett ellenérték) áfa tartalmának a megfizetésére kötelezi az említett adóalanyt, „minden erkölcsi alap nélkül”.

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy az Áfa tv. indítvánnyal támadott rendelkezései – az indítványban kifejtett indokok alapján – nem hozhatók alkotmányjogilag értékelhető és az indítvány tartalmi elbírálását lehetővé tevő kapcsolatba az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének a jogállamiságra vonatkozó alkotmányi rendelkezésével.

Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint az alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi. [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 201.; 720/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 1005, 1007.; 380/D/1999. AB határozat, ABH 2004, 1306, 1313–1314.]

Az Alkotmánybíróság ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét állító indítványt elutasította.

Az Alkotmány 57. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezést az Alkotmánybíróság már szintén számos korábbi határozatában értelmezte.

A 9/2007. (III. 7.) AB határozat indokolásában rámutatott arra, hogy a *nullum crimen, nulla poena sine lege* elve az Alkotmány legfontosabb büntetőjogi alapelve. Az Alkotmánybíróság említett határozatában kimondta ugyanakkor azt is, hogy e büntetőjogi alapelvek értelmezése és érvényesülése a büntetőjog körében lehetséges, mert fogalmának tárgyi határait a bűncselekménnyé nyilvánítás és a büntetéssel fenyegetés jelenti. (ABH 2007, 177, 195.)

Az Áfa tv. indítványozó által támadott szabályozása (közelebbről az, hogy az adóalany által kiállított számlára történő teljesítés hiányában is fennáll az adófizetési kötelezettség) ezen a fogalmi körön kívül esik. Az Áfa tv. hatálya alá tartozó adóalany általi számlakibocsátás, és a számlában foglalt ellenérték vevő (szolgáltatást igénybe vevő) által történő megfizetésének az elmaradása esetén a számlakibocsátó adóalanyt terhelő adófizetési kötelezettség az említett büntetőjogi alapelv fogalmának tárgyi határain kívül esik, sem a bűncselekménnyé nyilvánítással, sem a büntetéssel való fenyegetéssel nem áll kapcsolatban. A kifejtettekre tekintettel az Áfa tv. kifogásolt rendelkezései és az Alkotmány 57. § (4) bekezdése között – az indítványozó által kifejtett indokok alapján – nincs alkotmányjogilag értékelhető összefüggés, ami – az Alkotmánybíróság hivatkozott gyakorlatára figyelemmel – az Alkotmány 57. § (4) bekezdésének a sérelmét állító indítvány elutasítására vezetett.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Áfa tv. 55. § (2) bekezdésének második mondata kivételt teremt az indítványozó általi kifogásolt szabályozás alól, annyiban, hogy ha a számlán a termék értékesítőjeként, szolgáltatás

nyújtójaként szereplő személy (szervezet) kétséget kizáróan bizonyítja, hogy a számlakibocsátás ellenére teljesítés nem történt, vagy teljesítés történt ugyan, de azt más teljesítette és ezzel egyidejűleg a kibocsátott számla érvénytelenítéséről is haladéktalanul gondoskodik, illetőleg – nevében, de más által kiállított számla esetében – az Áfa tv. 55. § (2) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározottak fennállásáról haladéktalanul értesíti a számlán a termék beszerzőjeként, szolgáltatás igénybevevőjeként szereplő személyt (szervezetet), akkor nem köteles a számlában szereplő áfa összegét megfizetni.

Az indítványozó azzal is érvelt, hogy a támadott törvényi rendelkezések hatályban maradása „szociális és létbizonytalanságot” teremt, amit ellentétesnek ítél az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésével. Ezt meghaladóan az indítványozó nem indokolta, hogy az Áfa tv. kifogásolt szabályozását konkrétan miért és mennyiben tartja ellentétesnek az Alkotmány felhívott rendelkezésével.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése által támasztott tartalmi követelmények szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozónak meg kell jelölnie, hogy a támadott konkrét jogszabály az Alkotmánynak mely konkrét rendelkezését sérti. (440/B/1993. AB végzés, ABH 1993, 910.; 346/D/1998. AB határozat, ABH 2003, 1054, 1058.; 6/D/2000. AB végzés, ABH 2005, 1583, 1584.)

Nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti (472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.).

Az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésének a sérelmét állító indítvány – az állított alkotmányellenesség indokainak hiányában – tartalmi elbírálásra nem volt alkalmas, ezért azt az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. május 3.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

813/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában – *dr. Balogh Elemér, dr. Paczolay Péter és dr. Trócsányi László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény 138/A. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény szerinti közüzemi nagykereskedelmi engedélyesnél felmerült bevételi hiány megtérítésének részletes szabályairól szóló 27/2009. (VI. 25.) KHEM rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság az annak megállapítására irányuló indítványt, miszerint alkotmányellenes, hogy a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény szerinti közüzemi nagykereskedelmi engedélyesnél felmerült bevételi hiány megtérítésének részletes szabályairól szóló 27/2009. (VI. 25.) KHEM rendelet ellentétes az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvénnyel, visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz öt indítvány érkezett a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény (a továbbiakban: *Get.*) 138/A. §-a, valamint a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény szerinti közüzemi nagykereskedelmi engedélyesnél felmerült bevételi hiány megtérítésének részletes szabályairól szóló 27/2009. (VI. 25.) KHEM rendelet (a továbbiakban: *Vhr.*) egésze, de különösen a 4. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és keletkezésére visszaható hatállyal történő megsemmisítése iránt.

A folyamatban levő ügyeket – azok tárgyi összefüggése miatt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: *Ügyrend, ABK 2009. január, 3.*) 28. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

2. A *Get.* támadott rendelkezését a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény hatálybalépésével és a belső piaci szolgálta-

tásokról szóló 2006/123/EK irányelv átültetésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi LVI. törvény (a továbbiakban: *Getmód.*) 398. § (19) bekezdése 2009. július 1-jével léptette hatályba.

E szabály értelmében a közüzemi nagykereskedői engedéllyel rendelkező engedélyesnek 2009. június 30-ig a földgázár-szabályozásban elismert (az árszabályozásban figyelembevételre kerülő) és a tényleges importköltségeinek negatív különbözetéből adódó bevételi hiányát az alábbi jogalanyok kötelesek a rendszerirányítónak megfizetni: *a)* a felhasználó részére földgázt értékesítő egyetemes szolgáltató, földgázkereskedő vagy földgáztermelő (akik ezt továbbhárítják a felhasználók felé), illetve *b)* külföldről földgázt vásárló felhasználó. A rendszerirányító által létrehozott, elkülönített számlán kezelt, kötelező befizetésekből származó pénzeszközök a közüzemi nagykereskedőket illetik meg.

Az *Vhr.* meghatározza a közüzemi nagykereskedelmi engedélyesnél felmerült bevételi hiány mértékét (66 milliárd Ft.), a fizetési kötelezettség hőmennyiség alapján meghatározott mértékét, a befizetés részletes szabályait, valamint a fizetési kötelezettség alól mentesülő felhasználók körét.

A *Vhr.-t* az 52/2009. (X. 6.) KHEM rendelet (a továbbiakban: *Vhrmód.*) 2009. október 7-ei hatállyal módosította. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság felhívta az indítványozókat, hogy nyilatkozzanak, indítványukat a jogszabályi változások ellenére fenntartják-e. Az indítványozók nézete szerint a *Vhr.* módosításai ellenére az alkotmányossági probléma továbbra is fennáll, ezért az alkotmányossági vizsgálatot a *Vhr.* módosított szövege tekintetében kértek elvégezni. Utólagos normakontroll indítványokról lévén szó az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – az alkotmányossági vizsgálatot a *Vhr.* hatályos szövege tekintetében folytatta le.

3. Az első indítvány benyújtói – három jogi személy – a *Get.* 138/A. §-át, valamint a *Vhr.* egészét, de különösen annak a fizetési kötelezettség alól mentesülő felhasználók körét meghatározó 4. § (3) bekezdését vélték alkotmányellenesnek.

A *Get.* 138/A. § (1) bekezdésének értelmezéséből következik, hogy azok a felhasználók, akik (amelyek) 2005. július 1-jétől bármikor közüzemi szolgáltatás keretében vételeztek földgázt, a hiány megfizetéséből részt kell, hogy vállaljanak. Az indítványozók szerint azonban a *Vhr.* nem veszi figyelembe, hogy a felhalmozódott hiányt az egyes felhasználók milyen mértékben keletkeztették, valamint azt sem, hogy a felhasználók akár több fogyasztási hellyel is rendelkeznek, melyek közül egyesek a 2005. július 1. utáni időpontban vásároltak földgázt, mások azonban nem. Az indítványozók szerint figyelmen kívül hagyja a szabályozás azt is, hogy azok a feljogosított fogyasztók, amelyek 2008. II. és 2009. I. félévében (amikor a 66 milliárd forintos hiány túlnyomó része keletkezett) nem a közüzemi szolgáltatás keretében vételeztek földgázt, azok az árfolyamváltozás kedvezőtlen hatásait már a földgázkereskedőkkel kötött szerződéseik miatt viselték. Az indítvá-

nyozók azt is sérelmesnek tartják, hogy mivel a befizetési kötelezettség jelentős része a nyári időszakra esik, így a jogalkotó a „nagykereskedők kompenzációs terhének meghatározó részét” az ipari fogyasztókra hárítja, ugyanis a lakossági fogyasztók gázfogyasztása ebben az időszakban elhanyagolható. Az indítványozók szerint ezen indokok alapján a szabályozás diszkriminatív [Alkotmány 70/A. § (1) bekezdés], és mivel „már rövid távon hatással van az érintettek versenyképességére”, ezért a piacgazdaság és a vállalkozás jogának, valamint a gazdasági verseny szabadságának (Alkotmány 9. §) sérelmét is eredményezi. Utaltak arra is, hogy a „hatósági árképzés anomáliái hátrányos következményeinek utólagos, nem átlátható és igazságos módon történő, szelektív áthárítása kirívóan szélsőséges beavatkozás az állam részéről”, mely ellentétes a jogbiztonság, jogállamiság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelményeivel.

Kiegészítő indítványaikban – melyek tartalma egymással teljesen megegyezik – az indítványozók előadták, hogy a támadott jogszabályok a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát is sértik. Azon törvényi rendelkezés, miszerint azok a felhasználók, akik 2005. július 1-jétől bármikor közüzemi szolgáltatás keretében vételeztek földgázt, a felhalmozódott hiány megfizetéséből részt kell, hogy vállaljanak, az érintettek helyzetét egyértelműen terhebbé teszi, és átrendezik a törvény hatályba lépése előtti jogviszonyokat, mivel – érvelnek az indítványozók – a szolgáltatók és az igénybe vevők közötti szerződési feltételeket visszamenőlegesen, egyoldalúan módosítják. Utaltak arra, hogy a rendelkezések még a szakemberek számára sem átláthatók és nem egyértelmű indokok alapján hárítják át „két gazdasági társaság (E.ON Földgáz Trade Zrt., TIGÁZ Zrt.) állítólagos veszteségét (...) harmadik felekre”, úgy, hogy „a veszteséget megfizető személyeknek a két gazdasági társaság állítólagos veszteségének keletkezésére gyakorolt esetleges befolyása nem igazolható”. A támadott rendelkezésekkel összefüggésben az indítványozók előadták, hogy azok korlátozzák a gazdasági versenyt, ugyanis két gazdasági társasággal kötött megállapodás alapján harmadik személyeket kötelez az immár liberalizált gázipiacon többletkifizetés teljesítésére, kizárólag e társaságok javára. Emellett az indítványozók utaltak arra is, hogy a módosított Vhr. sem biztosítja a megfelelő arányosítást a kifizetési kötelezettség vonatkozásában azon fogyasztók között, akik csak hatósági árért vásároltak földgázt és amelyek földgáz-szükségletüket részben a szabad piacról elégitették ki. Előadták, hogy a rendelet hátrányosan különbözteti meg a jövőben nagyobb gázfelhasználási igénnyel rendelkező felhasználókat, akik adott esetben a támogatott földgázból kisebb mennyiséget vásároltak, azokkal szemben, akik terméküket a támogatott földgáz felhasználásával (azaz olcsóbban) állították elő. A Vhr. 4. § (3) bekezdésével összefüggésben előadták, hogy az e rendelkezés alapján mentesülő felhasználók és az itt fel nem sorolt, de összehasonlítható helyzetben levő felhasználók homogén csoportba tartoznak, közöttük a súlyos gazdasági következményekkel járó megkülönböztetés nem szükséges és nem is arányos.

4. Egy másik magánszemély indítványozó kizárólag a Vhr. egésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Mindenekelőtt azt kifogásolta, hogy a Vhr. a címében az annak kihirdetésekor már egy éve nem hatályos korábbi földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvényre (a továbbiakban: Get.régi) hivatkozik, mely véleménye szerint sérti a visszamenőleges jogalkotás tilalmát. Utalt arra is, hogy a Vhr. 2009. június 25-én került közzétételre, a hatályba lépés időpontja pedig 2009. július 1-je volt, ami mindössze 5 nap felkészülési időt jelentett. Szintén a visszaható hatályú jogalkotás tilalma megsértésére hivatkozott az indítványozó, amikor előadta, hogy a Get. 138/A. §-a 2009. július 1-jétől hatályos, illetve „az ezt követően indult és megismételt eljárásokban kell alkalmazni”, azonban az R. részletszabályaiból az következik, hogy az ezen időpontot megelőzően keletkezett bevételi hiányt is a felhasználóknak kell viselniük. Az első indítványozóval egybehangzóan arra hivatkozott, hogy a Vhr. hátrányos megkülönböztetést (Alkotmány 70/A. §) alkalmaz, ugyanis csak a 2005. július 1. és 2009. június 30. között a közüzemi gázszolgáltatásból kilépett fogyasztók esetében telepít többlet terheket az egyes gazdálkodó szervezetekre, emellett a Vhr. semmilyen arányosítást nem tartalmaz a fogyasztás időszakára nézve, ami az Alkotmány 9. § (2) bekezdésével és a 70/I. §-ával is ellentétes.

Az indítványozó szerint emellett a Vhr. az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Ártv.) 7. § (2) bekezdésével is ellentétes, mert nem tartalmazza azt a törvényi követelményt, hogy a hatósági ár az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével került volna megállapításra. Ezen túlmenően az indítványozó úgy vélte, hogy a Vhr. 4. § (5) bekezdése az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvénnyel (a továbbiakban: ÁFAtv.) is ellentétes, mert a Vhr. törvényi felhatalmazás nélkül rendelkezett arról, hogy a rendszerirányító által kiállított számla nem minősül az ÁFAtv. szerinti számlának és adólevonásra sem jogosít.

5. A harmadik indítványozó egyrészt a Get. támadott rendelkezése megalkotásának körülményeit, másrészt annak tartalmát is kifogásolta. Véleménye szerint az Alkotmány 7. § (2) bekezdésébe ütközik az, hogy a Get.-et a hatályba lépése napján módosította a Getmód. Sérelmezte az is, hogy a Get. 133. § (1) bekezdés 11. pontja – mely a Vhr. megalkotására vonatkozó felhatalmazást tartalmaz – a Magyar Közlönyben 2009. június 26. napján jelent meg, a Vhr. pedig már egy nappal korábban, 2009. június 25. napján kihirdetésre került. Hivatkozott arra is, hogy „diszkriminál a jogszabály”, amikor aszerint tesz különbséget a fogyasztók között, hogy mikor léptek ki a közüzemi szolgáltatás keretéből, valamint álláspontja szerint a versenyügyi feltételek utólagos megváltoztatása miatt a piac egyes szereplői indokolatlan versenyelőnyhöz jutnak, mely az Alkotmány 9. § (2) bekezdését sérti.

Ugyanezen indítványozó egy másik indítványában arra hivatkozott, hogy a Vhr. melléklete a Get.-ben kapott felhatalmazás kereteit túllépe „a törvényben megállapított

fizetési kötelezettség időbeli terjedelmét a törvényben megállapított határidőn túlra terjeszti ki”, sértve ezzel a jogalkotás alkotmányos rendjét.

6. Végül az ötödik indítványozó – gazdálkodó szervezet – arra hivatkozott, hogy a Get. 138/A. §-a és a Vhr. sérti a jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] elvét és a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát, mivel azokat a hatályba lépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell, úgy, hogy hátrányos jogkövetkezményeket állapítanak meg. Emellett úgy véli, hogy a szabályozás sérti a joggal való visszaélés tilalmát is, mivel „egy konkrét gazdálkodó szervezetet (és elhanyagolható mértékben egy másikat) ért kárt egyedi döntés helyett normatív szabályozással kíván orvosolni”. Az indítványozó szerint a Get. és a Vhr. diszkriminatív is, hiszen anélkül határozta meg a kötelezettségek körét, hogy figyelembe vette volna a fizetési kötelezettség címzettjeinek eltérő pozícióját, mely önkényes jogalkotásnak minősül. Előadta, hogy a szabályozás a joggal való visszaélés tilalmát, valamint a szerződési szabadság elvét sérti, „mivel egy fizetési kötelezettséget egy szerződés fennállására alapít (bár nem teszi a szerződés részévé) azzal, hogy a fizetési kötelezettség alanyainak körét a földgázszállítási szerződés létezése, valamint az annak alapján létesített tényleges szállítás alapján határozza meg”. Alkotmányosan aggályosnak tartja az indítványozó azt is, hogy az állam a kötelmi jogviszony jogszabály útján történő létesítését olyan megváltozott gazdasági-társadalmi körülményekkel kívánja igazolni, mely változások előidézése kizárólag az állam jogalkotásának tudható be. Erre tekintettel az indítványozó a támadott rendelkezések alkotmányellenességének megállapítását és visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérte.

Az Alkotmánybíróság beszerezte a közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokrati-
kus jogállam.”

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság,
amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és
egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vál-
lalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a terüle-
tén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve
az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés,
nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más
vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni,
születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nél-
kül.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és
jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jö-

vedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közter-
hekhez hozzájárulni.”

2. A Get.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„138/A. § (1) A Get. szerinti közüzemi nagykereskedői
engedéllyel rendelkező engedélyesnek engedélyköteles
tevékenysége végzése során 2009. június 30-ig a földgáz-
ár-szabályozásban elismert (az árszabályozásban figye-
lembevételre kerülő) és a tényleges importköltségeinek
negatív különbözetéből adódó bevételi hiányát a rendszer-
irányító által az e célból létrehozott elkülönített számlán
kezelt, kötelező befizetésből származó pénzeszközből kell
biztosítani.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott pénzeszközt
2010. december 31-ig

a) a felhasználó részére földgázt értékesítő

1. egyetemes szolgáltató,

2. földgázkereskedő,

3. a földgáztermelő vagy

b) külföldről földgázt vásárló felhasználó

a rendszerirányítónak havonta megfizeti, és azokat az
a) pont szerinti esetben továbbhárítja a felhasználó felé.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott cél érdekében a
rendszerirányító által beszedett pénzeszköz nem minősül a
rendszerirányító bevételének, a rendszerirányító azt más
célra nem fordíthatja és köteles azt egyéb pénzeszközeitől
elkülönítetten kezelni. A rendszerirányító köteles az elkü-
lönített számlán kezelt pénzeszközt és annak pénzkezelési
költségeivel csökkentett nettó hozamát kötelezettségként
kimutatni.

(4) A (2) bekezdés szerint megfizetett (fizetendő) pénz-
eszköz nem minősül az egyetemes szolgáltató, a földgáz-
kereskedő és a földgáztermelő bevételének, azt köteles
egyéb pénzeszközeitől elkülönítetten kezelni. Az egyete-
mes szolgáltató, a földgázkereskedő és a földgáztermelő
köteles az elkülönítetten kezelt pénzeszközt a rendszerirá-
nyítóval szembeni kötelezettségként kimutatni.

(5) A (2) bekezdés szerinti fizetés alapján

a) a (2) bekezdés a) pontjának megfelelően értékesített,
illetve

b) a (2) bekezdés b) pontjának megfelelően vásárolt
földgáz képezi.

(6) Az (5) bekezdés a) pontja alkalmazásában a földgáz
tranzit vagy export céljára vagy földgáztárolóba történő
szállítása, valamint a rendszerüzemeltetők saját felhaszná-
lását és a hálózati veszteségeket biztosító földgázmenyi-
ségek adásvétele nem tekintendő értékesítésnek.

(7) Az (1) bekezdésben meghatározott bevételi hiány ki-
egyenlítése esetén a rendszerirányító elkülönített számlá-
járól kifizetés nem teljesíthető.”

3. A Vhr.-nek az indítványokkal támadott, az elbírálás-
kor hatályos rendelkezései:

A földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény 133. §
(1) bekezdés 11. pontjában kapott felhatalmazás alapján, a
közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter feladat-
és hatásköréről szóló 133/2008. (V. 14.) Korm. rendelet

1. § (1) bekezdés *b*) pontjában meghatározott feladatkö-
römben eljárva a következőket rendelem el:

1. § A földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény (a továbbiakban: GET) 138/A. §-a szerinti kötelező befizetésből származó pénzeszközre (a továbbiakban: pénzeszköz) bevételi hiányának mértékéig a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény szerinti közüzemi nagykereskedelmi engedéllyel rendelkező engedélyes vagy jogutódja (a továbbiakban: nagykereskedő) jogosult.

2. § Az e rendeletben használt fogalmakat a GET, valamint az annak a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályok rendelkezései szerint kell értelmezni.

3. § (1) A GET 138/A. § (1) bekezdése szerinti bevételi hiány mértéke összesen 66 Mrd Ft (azaz hatvanhat milliárd forint).

(2) A pénzeszköz hőmennyiség alapján meghatározott mértékét a melléklet tartalmazza.

(3) A rendszerirányító a pénzeszköz kezelésére elkülönített számlát (a továbbiakban: elkülönített számla) vezet.

(4) A pénzeszköz (1) bekezdésben meghatározott összege és a mellékletben meghatározott mértéke az általános forgalmi adó összegét nem tartalmazza.

3/A. § (1) A GET 138/A. §-a szerinti pénzeszközt a melléklet szerint differenciáltan köteles megfizetni a felhasználó részére földgázt értékesítő egyetemes szolgáltató, földgázkereskedő, földgáztermelő vagy a külföldről földgázt közvetlenül vásárló felhasználó (a továbbiakban együtt: kötelezett) azon felhasználó után, aki (amely) a

a) 2008. október 1-je és 2009. június 30-a közötti időszakban vételezett a földgáz közüzemi szolgáltatás keretében, valamint

b) 2005. július 1-je és 2008. szeptember 30-a közötti időszakban a földgáz közüzemi szolgáltatás keretében vételezett, és legkésőbb 2008. szeptember 30-án a földgáz közüzemi szolgáltatásból feljogosított fogyasztóként kilépett, valamint 2008. október 1-je és 2009. június 30-a között kizárólag a hatósági árképzés hatálya alá nem tartozó földgáz-kereskedelem keretében vásárolt földgázt.

(2) Ha a felhasználó az (1) bekezdésben meghatározott időszakban több felhasználási helyen vételezett földgázt akként, hogy egyes felhasználási helyeken a közüzemi szolgáltatás, más felhasználási helyeken a hatósági árképzés hatálya alá nem tartozó földgáz-kereskedelem keretében vételezett, az (1) bekezdés szerinti differenciált fizetési kötelezettséget felhasználási helyenként kell megállapítani.

(3) Az (1) bekezdés *b*) pontja szerinti feltételeknek való megfelelésről és a (2) bekezdés szerinti vételezésről a felhasználó tájékoztatja a kötelezettet.

4. § (1) A kötelezett köteles együttműködni a rendszerirányítóval a tárgyhónapra vonatkozó hiteles mennyiségi adatok előállítására és átadására érdekében.

(2) A hőmennyiségi adatokat, valamint a (3)–(4) bekezdés figyelembe vételével a GET 138/A. § (5)–(6) bekezdésével összhangban megállapított, a felhasználó részére kiszámlázott értékesítési vagy vásárlási mennyiségi adatokat a rendszerirányító részére – kötelezettenként, a tárgy-

hónapban kibocsátott elszámoló számlák egyenlegét is figyelembe véve összesített módon – a tárgyhónapot követő hónap 25. napjáig kell átadni.

(3) Mentesül a pénzeszköz megfizetése alól azon felhasználó (vagy jogutódja), aki (amely)

a) az együttműködő földgázhálózathoz új felhasználási helyen keresztül első alkalommal csatlakozik, sem ő, sem jogelődje ezt megelőzően más felhasználási helyen keresztül az együttműködő földgázhálózathoz nem csatlakozott, és a földgázfelhasználást 2009. június 30-t követően kezdi meg, vagy

b) az együttműködő földgázhálózathoz új felhasználási helyen keresztül csatlakozik, amely felhasználási helyen a földgázfelhasználást 2009. június 30-t követően kezdi meg, valamint az ezen felhasználási helyen használt földgáz mennyisége az ezt megelőzően már használt felhasználási helyen a megelőző gázévben használt összes földgáz mennyiségén felül jelentkezik, vagy

c) a földgáz közüzemi szolgáltatásból feljogosított fogyasztóként legkésőbb 2005. július 1-gyel kilépett, és ettől a naptól kezdve 2009. június 30-áig kizárólag a hatósági árképzés hatálya alá nem tartozó földgáz-kereskedelem keretében vásárolt földgázt, vagy

d) 2009. július 1-jét megelőzően kezdte meg a földgázfelhasználást, és 2009. június 30-áig kizárólag a hatósági árképzés hatálya alá nem tartozó földgáz-kereskedelem keretében vásárolt földgázt.

(4) A (3) bekezdés szerint mentesülő felhasználó (vagy jogutódja) részére kiszámlázott földgáz-értékesítést a (2) bekezdés szerinti összesítés során nem kell figyelembe venni.

(5) A rendszerirányító havonta egy alkalommal számlát (számviteli bizonylatot) állít ki és nyújt be a kötelezett felé. A rendszerirányító által kiállított számla (számviteli bizonylat) nem minősül az általános forgalmi adóról szóló törvény szerinti számlának (számviteli bizonylatnak), valamint adólevonásra nem jogosít.

(6) A számlát (számviteli bizonylatot) a rendszerirányító a tárgyhavi hiteles mennyiségi adatok alapján legkésőbb a tárgyhónapot követő második hónap 1. munkanapjáig állítja ki.

(7) A számlában (számviteli bizonylatban) foglalt fizetési kötelezettséget – a (10) bekezdés szerinti eltéréssel – a kötelezettnek a tárgyhónapot követő második hónap utolsó napjáig – ha ez nem banki nap, akkor a tárgyhónapot követő második hónap utolsó napját követő banki napon – kell teljesíteni.

(8) A rendszerirányító a számlát (számviteli bizonylatot) úgy állítja ki, hogy a kötelezett a számlát (számviteli bizonylatot) a fizetési kötelezettségnek a számlában (számviteli bizonylatban) feltüntetett esedékessége időpontját legalább öt munkanappal megelőzően kézhez vehesse.

(9) A számlákra (számviteli bizonylatokra) vonatkozó kifogásokat a számla (számviteli bizonylat) kézhezvételétől számított 4 munkanapon belül lehet a rendszerirányítóval közölni. A számlára (számviteli bizonylatra) vonatko-

zó kifogás esetén a nem vitatott részek esedékessége nem változik.

(10) A melléklet szerinti 2009. július 1. és 2009. szeptember 30. közötti időszakban keletkező fizetési kötelezettség tekintetében – a GET 138/A. § szerinti pénzeszköz mértékéig – a nagykereskedő, a kötelezett és a 3/A. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti felhasználó halasztott részletfizetésben állapodhatnak meg – a rendszerirányító egyidejű tájékoztatása mellett – úgy, hogy a 2009. július 1. és 2009. szeptember 30. közötti időszakra eső pénzeszköz legkésőbb 2009. december 14-éig a kötelezett részére megfizetésre kerüljön. A megállapodás megkötéséről a rendszerirányítót a kötelezett tájékoztatja.

5. § (1) Az elkülönített számláról kifizetés kizárólag az elkülönített számlára befolyt pénzüsszeg erejéig teljesíthető.

(2) A rendszerirányító az elkülönített számlára történt befizetésből származó pénzüsszeg terhére a kötelezettek számára előírt fizetési határidő lejártát követő 5 munkanapon belül köteles a befolyt összeget a nagykereskedő részére kifizetni.

(3) A rendszerirányító az (1) bekezdés szerinti pénzüsszeg

a) 91%-át az E.ON Földgáz Trade Földgázkereskedő Zártkörűen Működő Részvénytársaság vagy jogutódja,

b) 9%-át a TIGÁZ Zártkörűen Működő Részvénytársaság vagy jogutódja részére forintra kerekítve fizeti ki.

6. § (1) A Magyar Energia Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) havonta ellenőrzi a GET 138/A. § (1) bekezdésében foglaltak szerinti, az elkülönített számlára történt befizetésből származó pénzüsszeg mértékének alakulását és a kifizetés teljesítését.

(2) Az (1) bekezdés szerinti ellenőrzés elvégzéséhez

a) a rendszerirányító az elkülönített számla kezelésére és az elkülönített számla pénzforgalmára,

b) a kötelezett a pénzeszköz megfizetésére vonatkozó kötelezettségét megalapozó földgáz-értékesítésére vagy -vásárlására, ennek keretén belül különösen a (3) bekezdés szerint mentesülő felhasználók részére történő értékesítésre

vonatkozóan a Hivatal részére adatszolgáltatást nyújt.

(3) A Hivatal a

a) 3/A. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti felhasználói csoportba tartozás jogalapját a fizetési könnyítés első alkalommal történő érvényesítését, illetve

b) 4. § (3) bekezdése szerint mentesülő felhasználók mentességének jogalapját a mentesség első alkalommal történő érvényesítését követő 90 napon belül egyszeri alkalommal ellenőrzi. Az ellenőrzéshez a fizetési könnyítésben részesülő felhasználó a felhasználói csoportba tartozására, illetve a mentesülő felhasználó a mentessége igazolására vonatkozóan a Hivatal részére adatszolgáltatást nyújt.

(4) A GET 138/A. § (1) bekezdése szerinti bevételi hiány fennálló mértékének a változását – a rendszerirányító adatszolgáltatása alapján – a Hivatal állapítja meg.

(5) Ha az elkülönített számlán a GET 138/A. § (1) bekezdésében meghatározott bevételi hiány kiegyenlítését követően az elkülönített számlára történt befizetések és az arról történt kifizetések egyenlege pozitív, akkor az elkülönített számlán nyilvántartott maradvány pénzüsszegt a rendszerirányítási díj mérséklésére kell fordítani, és a rendszerhasználati díj mértékének meghatározásakor figyelembe kell venni.

7. § Ez a rendelet 2009. július 1-jén lép hatályba, és 2012. december 31-én hatályát veszti.

Melléklet 27/2009. (VI. 25.) KHEM rendelethez

A pénzeszköz hőmennyiség alapján meghatározott mértéke

Időszak	Érintett	Ft/MJ
2009. július 1. és 2009. szeptember 30. között	3/A. § (1) a) és b)	0,515
2009. október 1. és 2009. október 31. között	3/A. § (1) b)	0,092
2009. október 1. és 2011. június 30. között	3/A. § (1) a)	0,092

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság a Get. 138/A. §-ának, illetve a Vhr. egészének alkotmányosságát először a jogbiztonság, azt követően pedig a visszaható hatályú jogalkotás tilalma szempontjából vizsgálta meg.

1.1. Az indítványozók szerint a jogbiztonság követelményét a támadott rendelkezések három okból sértik.

1.1.1. Először is úgy vélték, hogy a rendelkezések még a szakemberek számára sem átlátható és nem egyértelmű indokok alapján hártják át két gazdasági társaság állítólagos veszteségét harmadik felekre.

A 26/1992. (IV. 30.) AB határozat megállapította, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon (ABH 1992, 135, 142.).

A Vhr. 3. § (1) bekezdése megállapítja, hogy a GET 138/A. § (1) bekezdése szerinti bevételi hiány mértéke összesen 66 milliárd forint.

E szabály tényként állapítja meg a közüzemi nagykereskedelmi engedéllyel rendelkező engedélyesnél felmerült hiány nagyságát. Emellett a Vhr. 5. § (3) bekezdése meghatározza azt is, hogy a hiány kiegyenlítésére befolyt összeg 91%-át az E.ON Földgáz Trade Földgázkereskedő Zártkörűen Működő Részvénytársaság vagy jogutódja, 9%-át a TIGÁZ Zártkörűen Működő Részvénytársaság vagy jogutódja részére kell kifizetni.

Az adott szabályozás egy konkrét, gazdasági válsághelyzetből előálló gazdaságpolitikai problémára adott válasznak, finanszírozási megoldásnak minősül. Egyedi esetről lévén szó, az egész jogrendszerben nem található egyetlen olyan jogi előírás sem, mely erre az esetre alkalmazandó és alkalmazható volna. Nem is volna ésszerűen elvárható, sem pedig életszerű, hogy a jogalkotó egy, a jövőben esetlegesen felmerülő gazdaságpolitikai kérdést előre rendezzen. Emellett az Alkotmánybíróság nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a keletkezett hiány mértékének megállapítása, annak kiszámítása, valamint a befizetett összeg elosztásának módja nem alkotmányossági kérdés.

Ezt az álláspontot támasztja alá a 48/2001. (XI. 22.) AB határozat, mely a költségvetési törvény azon rendelkezéseit vizsgálta, amelyek – a települési önkormányzatokat a központi költségvetésből megillető bevételi források meghatározása során – előírják az önkormányzatok iparüzési adóerő-képességének figyelembevételét. Ebben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az állami költségvetés megállapítása az Országgyűlés hatásköre. Az Alkotmánybíróság a parlamentnek ezt a költségvetésért való felelősségét nem veheti át. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata annak tényszerű vizsgálata, hogy az önkormányzatok számára a törvényhozás által biztosított bevételi források megfelelően biztosítják-e a törvényben előírt kötelező feladatok ellátásának gazdasági feltételeit (ABH 2001, 330, 337.).

Erre tekintettel megállapítható, hogy maga a hiány mértékét megállapító rendelkezés formai szempontból értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordoz, ebből következően a jogbiztonság követelményét nem sérti. Tartalmi szempontból pedig a támadott rendelkezés tekintetében azért nem állapítható meg a jogbiztonság követelményének a sérelme, mert a keletkezett hiány nagyságának megállapítása nem alkotmányossági kérdés. Mindezek miatt az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

1.1.2. Másodsorban az egyik indítványozó arra hivatkozott, hogy az R. a címében (közüzemi nagykereskedelmi engedélyes) az annak kihirdetésekor a már egy éve nem hatályos Get.régi-re hivatkozik, mely a jogbiztonság követelményét sérti.

A közüzemi nagykereskedelem fogalmát a Get.régi 3. § 33. pontja határozta meg: olyan kereskedelem, amelyben a közüzemi nagykereskedő köteles a közüzemi szolgáltatói szerződés szerinti földgázellátásra. A Get.régi 33. § (1) bekezdése értelmében a közüzemi nagykereskedőt kizárólagos jog illeti meg és ellátási kötelezettség terheli a közüzemi szolgáltatóval szemben a közüzemi fogyasztók ellátásához szükséges gázmennyiség és teljesítmény mértékéig, amelyre a feleket szerződéskötési kötelezettség terheli.

A Get. hatályba lépését követően 2009. július 1-jével – azaz a szabad földgáz-piac bevezetésével – a közüzemi szolgáltatást felváltotta az egyetemes szolgáltatás. Ennek hatására a Get. a közüzemi nagykereskedő fogalmát sem használja, hanem földgázkereskedő terminológiát alkalmazza, amely a Get. 28. § (1) bekezdése értelmében működési engedély alapján földgáz-kereskedelmet végezhet.

Ugyanígy nem használja a Get. a közüzemi szolgáltató fogalmát sem, ezt váltotta fel az egyetemes szolgáltató elnevezés.

A támadott rendelkezés valóban a Get.régi-ben alkalmazott fogalmat használ, azonban ezt kizárólag az egyértelműsítés végett teszi, azaz a korábbi elnevezésre utalás a nagykereskedelmi engedélyes és jogutódja beazonosítására szolgál. Önmagában az, hogy egy jogszabály a korábban hatályban volt törvényben használt terminológiát is alkalmazza, nem sérti a jogbiztonság követelményét, sőt éppen ellenkezőleg: segítséget nyújt a jogalkalmazó szervek és a jogalanyok számára, hogy a korábban alkalmazott megnevezés az újonnan hatályba lépett jogszabályban mely fogalomnak felel meg egészben vagy bizonyos részben. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben is elutasította.

1.1.3. Harmadsorban a jogbiztonság követelményével összefüggésben az egyik indítványozó azt kifogásolta, hogy a jogszabályok kihirdetése és hatályba lépése között mindössze 5 nap felkészülési időt állt rendelkezésre.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében védeni rendelt jogállamiság egyik fontos alkotóeleme a jogbiztonság, amely megköveteli, hogy az állampolgárok jogait és kötelességeit a törvényben megszabott módon kihirdetett és bárki számára hozzáférhető jogszabályok rendezzék, továbbá meglegyen a tényleges lehetőség arra, hogy a jogalanyok magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani. A jogalkotónak kellő időt kell tehát biztosítania arra, hogy az érintettek a jogszabály szövegét megismerhessék, és eldöntsék, miként alkalmazkodnak a jogszabály rendelkezéseire. A jogszabály kihirdetése és hatálybalépése közötti „kellő idő” mértékét a jogszabálytervezet kidolgozójának, illetve a jogalkotónak esetileg kell vizsgálnia, az adott jogszabály jellegét, valamint a jogszabály végrehajtására való felkészülést befolyásoló egyéb tényezőket alapul véve. Alkotmányossági szempontból az bírálható el, hogy a jogalkotó biztosított-e az érintettek számára legalább minimális felkészülési időt, vagyis lehetőségük volt-e az érintetteknek a jogszabály előzetes megismerésére. Alkotmányellenesség csak a felkészülésre szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő hiánya esetén állapítható meg. [34/1991. (VI. 15.) AB határozat, ABH 1991, 170.; 7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45.; 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131.; 28/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 155.; 41/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 292.; 723/B/1998. AB határozat, ABH 1999, 795.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123.; 1022/B/2001. AB határozat, ABH 2002, 1568.; 1025/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1456.]

A 28/1992. (IV. 30.) AB határozat arra is rámutatott, hogy „nem lehet általános érvennyel meghatározni, hogy mennyi a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő, amit a jogszabály kihirdetése és hatálybalépése között feltétlenül biztosítani kell. Ezt minden egyes jogszabály megalkotásánál, a jogszabályba foglalt rendelkezések jellegének, mennyiségének, valamint a

jogszabály végrehajtására (vagy az önkéntes jogkövetésre) való felkészülést befolyásoló egyéb tényezők alapulvételével, esetileg kell vizsgálni” (ABH 1992, 155, 156–157.).

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben rámutat arra: a jogszabály hatályba lépése és a fizetési kötelezettség keletkezésének időpontja nem esik egybe, a fizetési kötelezettség pedig a hatályba lépést követően elfogyasztott gázmennyiséghez igazodik. A Vhr. 4. § (6) bekezdése értelmében a számlát a rendszerirányító legkésőbb a tárgyhónapot követő második hónap 1. munkanapjáig állítja ki. A (7) bekezdés szerint a számlában foglalt fizetési kötelezettséget – a (10) bekezdés szerinti eltéréssel – a kötelezettek a tárgyhónapot követő második hónap utolsó napjáig kell teljesíteni. A (10) bekezdés úgy szól, hogy a 2009. július 1. és 2009. szeptember 30. közötti időszakban keletkező fizetési kötelezettség tekintetében a nagykereskedő, a kötelezett és a felhasználó halasztott részletfizetésben állapodhatnak meg – a rendszerirányító egyidejű tájékoztatása mellett – úgy, hogy a 2009. július 1. és 2009. szeptember 30. közötti időszakra eső pénzeszköz legkésőbb 2009. december 14-éig a kötelezett részére megfizetésre kerüljön.

E rendelkezések alapján megállapítható, hogy nem azonnali fizetést rendelt el a jogszabály a kötelezettek részére, hanem a jövőre nézve, folyamatosan írt elő fizetési kötelezettséget oly módon, hogy mindig az aktuális tárgyhónapot követő második hónap utolsó napját határozta meg a teljesítés határidejének. Emellett a jogalkotó bizonyos esetekben a halasztott részletfizetés lehetőségét is megteremtette. Ezzel eleget tett a jogbiztonság fent kifejtett követelményének és kellő időt biztosított a jogalanyok számára a felkészülésre, illetve a fizetési kötelezettség teljesítésére. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

1.2. Az indítványozók szerint a jogalkotó a választott jogtechnikai megoldással a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát sértette meg. Úgy vélik, hogy a jogszabály a szolgáltatók és az igénybe vevők közötti szerződési feltételeket utólag, visszamenőlegesen, egyoldalúan módosította. Az egyik indítványozó emellett a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának sérelmét abban is megvalósulni látta, hogy a jogszabályt a hatályba lépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell, úgy, hogy az a jogalanyokra nézve hátrányos jogkövetkezményeket állapít meg.

A földgáz hatósági árát a földgáz árszabályozásának kereteiről szóló 105/2005. (XII. 19.) GKM rendelet alapján kellett meghatározni. Az Ártv. 8. § (1) bekezdése ugyanakkor meghatározta, hogy a legmagasabb árat úgy kell megállapítani, hogy az a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéséhez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.

Azonban a Vhr. által meghatározott időszakban illetve annak bizonyos részeiben – a gazdasági válság hatására bekövetkezett forint-árfolyam gyengülés miatt – a hatósági árként megállapított ellenérték a közüzemi nagykereskedelmi engedéllyel rendelkező engedélyes által vásárolt

földgáz árát nem fedezte, emiatt a nagykereskedőnek vesztesége keletkezett. Ennek a veszteségnek a kompenzálására írja elő a Vhr. az annak hatályba lépését követően a kötelezetteket terhelő fizetési kötelezettséget, mely a jövőbeli fogyasztásuk mértékéhez igazodik.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a jogbiztonsággal, s annak keretében a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás tilalmával. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (2) bekezdése szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. Az 57/1994. (XI. 17.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette: valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell (ABH 1994, 316, 324.).

A vizsgált jogszabályok visszamenőleges hatályba léptetéséről nincsen szó, hiszen mind a Get. 138/A. §-a, mind pedig a Vhr. – az előző pontban kifejtettek szerint – a jövőre nézve állapít meg fizetési kötelezettséget. Emellett a jogszabályt nem a hatályba lépése előtt létrejött jogviszonyokra kell alkalmazni, tudniillik e tekintetben már lezárt jogviszonyokról van szó. A 2005. és 2009. közötti időszakban elfogyasztott gáz hatósági árát a fogyasztók már megfizették, annak „utólagos”, visszamenőleges módosítására nincs lehetőség. A jogalkotó ezért azt a jogtechnikai megoldást választotta, hogy a veszteség keletkezéséhez hozzájáruló fogyasztóknak utólag, a jogszabály hatályba lépését követő időszakban elhasznált gáz után kell magasabb árat fizetniük. Erre tekintettel a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát a vizsgált rendelkezések nem sértették meg, ezért az ennek megállapítására irányuló indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

2. Az indítványozók egy része arra az álláspontra helyezkedett, hogy mind a Get. támadott rendelkezése, mind pedig a Vhr. sérti a jogalkotás rendjét [Alkotmány 7. § (2) bekezdés]. Kérelmüket egyrészt azzal indokolták, hogy a Get.-et a hatályba lépése napján módosította a Getmód. Sérelmezték másrészt az is, hogy a Get. 133. § (1) bekezdés 11. pontja – mely a Vhr. megalkotására vonatkozó felhatalmazást tartalmazza – a Magyar Közlönyben 2009. június 26. napján jelent meg, a Vhr. pedig már egy nappal korábban, 2009. június 25. napján kihirdetésre került. Emellett harmadsorban az egyik indítványozó szerint a Vhr. melléklete a Get.-ben kapott felhatalmazás kereteit túllépve, a törvényben megállapított fizetési kötelezettség időbeli terjedelmét a törvényben megállapított határidőn túlra terjeszti ki.

2.1. A Get. hatályba léptető rendelkezése szerint a jogszabály egyes részei különböző időpontokban léptek, illet-

ve lépnek hatályba. Erre a Jat 12. § (1) bekezdése kifejezett lehetőséget biztosít, amikor kimondja: a jogszabály egyes rendelkezéseinek hatálybalépésére különböző időpontokat is meg lehet állapítani.

Jelen ügyben a Get. egyes rendelkezései hatályba lépésének időpontja megegyezik a Get.mód. által beiktatott és az indítványozók által támadott szabály hatályba lépésének időpontjával (2009. július 1.). A Get.mód. érintett rendelkezése nem a Get.-nek az ugyanazon a napon hatályba lépő szabályait módosítja, hanem a már meglévő rendelkezéseket egy újjal egészíti ki. Önmagában az a tény, hogy a jogszabály fokozatosan lép hatályba és egyes rendelkezései, valamint a Get.-et kiegészítő Get.mód. támadott szabálya ugyanazon a napon lépnek hatályba, nem sértik a Jat. 12. §-át, illetve a jogalkotás rendjét, ezen keresztül az Alkotmány 7. § (2) bekezdését sem. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

2.2. Annak vizsgálata során, hogy a Vhr. egy nappal azelőtt került kihirdetésre, mint az a jogszabály, amely a Vhr. megalkotására vonatkozó felhatalmazást tartalmazza, az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.

A Jat. 12. § (4) bekezdése szerint a jogszabályt és végrehajtási jogszabályát egy időben kell hatályba léptetni. A végrehajtási jogszabály megalkotására adott felhatalmazást tehát a végrehajtási jogszabállyal együtt, egyidőben kell közzétenni.

A felhatalmazó rendelkezést a Getmód. 398. § (15) bekezdésének 11. pontja tartalmazza, melynek értelmében felhatalmazást kap a miniszter, hogy rendeletben állapítsa meg a Get. 138/A. § (1) bekezdésében meghatározott bevételi hiány mértékét, a bevételi hiány fedezetét biztosító pénzeszköz mértékét, megfizetésének, kezelésének és felhasználásának részletes szabályait, valamint a kifizetések rendjét. A Getmód. a Magyar Közlöny 2009. évi 88. számában 2009. június 26. napján jelent meg.

Ezzel szemben a Vhr. közzététele a felhatalmazó rendelkezés kihirdetését egy nappal megelőzte, mivel az a Magyar Közlöny 2009. évi 87. számában, 2009. június 25. napján már megjelent.

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapítja: a Vhr. a kihirdetése napján felhatalmazó rendelkezés hiányában jelent meg, mely a jogalkotás rendjének sérelmét eredményezi. A jogsértés ugyanakkor nem minden esetben jelent alkotmányellenes helyzetet.

Az Alkotmánybíróság a 479/E/1997. AB határozatában megállapította: az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. § (1) bekezdése alapján a jogalkotói feladat késedelmes teljesítése, sőt még annak elmulasztása sem tekinthető önmagában alkotmányellenesnek. A mulasztás alkotmányellenességét csak akkor lehet megállapítani, ha az önmagában is alkotmányellenes helyzetet idézett elő (1080/D/1997. AB határozat, ABH 1998, 1043, 1046.). Az Alkotmánybíróság mindezek alapján azt vizsgálta, hogy a felhatalmazó rendelkezés késedelmes megjelenése alkotmányellenes helyzetet eredményezett-e.

A Jat.-ot sértő jogellenes állapot egyrészt a jogszabály hatályba lépést megelőzően állt fenn, másrészt mindössze egyetlen napig tartott, ugyanis 2009. június 26. napján a felhatalmazó rendelkezés is közzétételre került. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a jogalkotó megsértette ugyan a Jat.-nak a felhatalmazó rendelkezésekre vonatkozó 12. §-át, azonban a jogsértés mindössze egyetlen napig állt fenn, mely alapvetően technikai jellegűnek tekinthető, és a jogalkotó a jogsértő állapotot még a rendelkezések hatályba lépése előtt megszüntette, ezért az az alkotmányellenesség szintjét nem érte el, így az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

2.3. Az Alkotmány 7. § (2) bekezdésének az indítványozó által állított sérelme tekintetében az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy a Vhr. melléklete a Get.-ben kapott felhatalmazás kereteit túllépte-e.

A felhatalmazó rendelkezés szerint a miniszter rendeletben határozza meg a hiány megfizetésének részletes szabályait. E felhatalmazó rendelkezés viszonylag tág mozgásteret szab a jogalkotónak a végrehajtási jogszabály megalkotása során. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a részletes szabályok fogalomkörbe beletartoznak, sőt annak szerves részét képezik a Vhr. mellékletében meghatározott, a fizetési kötelezettség mértékét meghatározó elemek is. Ezek hiányában ugyanis a jogszabály lényegi tartalma hiányozna, melynél fogva a jogszabály alkalmazhatatlan volna, vagy a jogalkalmazás kereteit túlzottan szélesen határozná meg, mely egy a jogalanyok számára fizetési kötelezettséget előíró jogszabály esetében – a jogbiztonság elvét szem előtt tartva – nem minősülne alkotmányosnak.

A Vhr. melléklete a pénzeszköz hőmennyiség alapján meghatározott mértékét úgy határozza meg, hogy táblázatba foglalja a fizetésre kötelezettek körét, a fizetés határidejét és annak mértékét.

A „részletes szabály” kifejezés jelen – fizetési kötelezettséget meghatározó – esetben nem pusztán technikai, adminisztratív szabályok összességét jelenti, hanem abba – mint általános rendelkezésbe – bele kell, hogy tartozzanak olyan érdemi kérdések is, mint a fizetésre kötelezett jogalanyok körének meghatározása, valamint a fizetési kötelezettség mértéke. Emiatt az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a felhatalmazó rendelkezést a Vhr. mellékletében foglalt táblázat nem lépte túl, az a felhatalmazó rendelkezés keretei között maradt, ezért az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

3. Az indítványozók a támadott rendelkezéseket több szempontból is diszkriminatívnak tartották. Álláspontjuk szerint a szabályok ugyanis csak a 2005. július 1. és 2009. június 30. között a közüzemi gázszolgáltatásból kilépett fogyasztók esetében telepítenek többlet terheket az egyes gazdálkodó szervezetekre, és emellett nem veszik figyelembe azt sem, hogy a felhalmozódott hiány megfizetése az egyes felhasználókat ugyanolyan mértékben kellene, hogy terhelje, mint amilyen mértékben a hiány keletkezé-

séhez – a világpiacon alacsonyabb hatósági ár fizetésével – közvetve hozzájárultak.

Az Alkotmánybíróság megállapítja: Mind a Get. 138/A. §-a, mind pedig az annak végrehajtására szolgáló Vhr. átmeneti időre (a jövőre nézve) rendel el fizetési kötelezettséget azon felhasználói körre (ipari felhasználók, lakossági fogyasztók), amely a bevételi hiány felhalmozásában érintett (volt). E szabályozást kellett az Alkotmánybíróságnak megvizsgálnia abból a szempontból, hogy hátrányos megkülönböztetés valósít-e meg.

A 2005. július 1-je és 2009. június 30-a között keletkezett hiányból fakadó fizetési kötelezettséget a jogalkotó azon jogalanyokra telepíti, akik (amelyek) ezen időszak alatt a közüzemi szolgáltatás keretében földgázt vételeztek és így a hiány kialakulásához közvetve hozzájárultak. Azon fogyasztók, akik 2005. július 1-je előtt a közüzemi szolgáltatásból kiléptek (és e rendszerbe nem léptek vissza), valamint akik (amelyek) 2009. július 1-jét követően léptek be az egyetemes szolgáltatás rendszerébe, hiányt nem keletkeztettek, így a hiány megfizetésében sem kell részt vállalniuk.

A Vhr. módosított, hatályos szövege a hiány megfizetésére kötelezett felhasználói csoportok tekintetében számos helyen differenciál. Egyrészt nem minden felhasználó, hanem kizárólag a Vhr. 3/A. §-ában felsorolt felhasználók után kell a pénzeszközt a nagykereskedői engedélyesek részére megfizetni, másrészt a Vhr. 4. § (3) bekezdése meghatározza a pénzeszköz megfizetése alól mentesülők körét is. Emellett harmadrészt a Vhr. melléklete három időszakra, az egyes, a Vhr. 3/A. §-ban meghatározott felhasználói csoportokra, valamint a fizetési kötelezettség mértékére tekintettel is különbséget tesz. Ez alapján megállítható, hogy a fizetésre kötelezettek nézve a jogszabály részleteiben is differenciált szabályozást alkalmaz.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában foglalkozott az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerinti hátrányos megkülönböztetés alkotmányossági kérdéseivel. A 9/1990. (IV. 25.) AB határozatában kifejtette, hogy „a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden, még a végső soron nagyobb társadalmi egyenlőséget célzó megkülönböztetés is tilos. A megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapjogán nem eshet csorba, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni” (ABH 1990, 46, 48.).

Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy „[a] diszkrimináció vizsgálatánál központi elem annak meghatározása, hogy kiket kell egy csoportba tartozóknak tekinteni. (...) A diszkrimináció alkotmányos tilalma csak a szabályozás szempontjából egy csoportba tartozókra vonatkozik. A diszkrimináció vizsgálatának ennek megfelelően csak az egy csoportba tartozók közötti különbségtétel vizsgálata a tárgya” (1009/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 479, 479–480.). A diszkrimináció vizsgálatánál te-

hát központi elem annak megállapítása, hogy a szabályozási koncepció szempontjából kiket kell egy csoportba tartozóknak tekinteni [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.].

Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint nem minősül megengedhetetlen megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás egymástól eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezéseket, alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható jogosultak és kötelezettek között vehető fel [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 79.; 881/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 474, 477.; 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 65.].

A támadott rendelkezésekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapítja: azonos szabályozási kört alkot a Get. szerinti fizetésre kötelezettnek minősülő valamennyi jogalany. Ezek egyfelől a Vhr. 3/A. § (1) bekezdésének a) pontja alá eső kötelezettek, azon felhasználók után, akik (amelyek) 2008. október 1-je és 2009. június 30-a közötti időszakban vételeztek földgázt a közüzemi szolgáltatás keretében. Másfelől azok a kötelezettek [Vhr. 3/A. § (1) bekezdés b) pontja], akiknek olyan felhasználók után keletkezett fizetési kötelezettségük, akik (amelyek) 2005. július 1-je és 2008. szeptember 30-a közötti időszakban a földgáz közüzemi szolgáltatás keretében vételeztek földgázt, és legkésőbb 2008. szeptember 30-án a földgáz közüzemi szolgáltatásból feljogosított fogyasztóként kiléptek, valamint akik 2008. október 1-je és 2009. június 30-a között kizárólag a hatósági árképzés hatálya alá nem tartozó földgáz-kereskedelem keretében vásároltak földgázt. Mivel a hiány nagy része kimutathatóan 2008. II. félévében és 2009. I. félévében keletkezett, ezért az ebbe az időszávba tartozó kötelezettek [Vhr. 3/A. § (1) bekezdés a) pont] arányosan lényegesen nagyobb részt kellett, hogy vállaljanak a hiány megfizetéséből.

A Vhr. melléklete alapján a 2009. július 1. és 2009. szeptember 30. közötti időszakra (3 hónap) vonatkozóan a homogén csoport mindkét részének egységesen – 0,515 Ft/MJ szorzóval kell az ezen időszak alatt elfogyasztott gáz árát megszorozni – kell magasabb összeget fizetni. A kisebb hiányt keletkeztető fogyasztóknak ezt követően 2009. október 1. és 2009. október 31. között (1 hónapig), a nagyobb hiányt előállítóknak pedig 2009. október 1. és 2011. június 30. között (21 hónapig) kell az elfogyasztott gázmennyiséget 0,092 FT/MJ-al megszorozva magasabb összeget fizetni a földgázért. A homogén csoport mindkét tagjának a kötelezettsége azonban a 2009. június 30-a után elfogyasztott gázmennyiséghez igazodik.

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jogszabály azonos csoportba tartozók között tesz különbséget azzal, hogy a csoport egyes tagjaira eltérő mértékű fizetési kötelezettséget ír elő. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az azonos helyzetben lévők között nem alapjogok tekintetében tett megkülönböztetés csak akkor tekinthető alkotmányellenesnek, ha nincs tárgyilagos megítélés szerinti ésszerű indoka, tehát önkényes [16/1991. (V. 20.) AB határozat, ABH 1991, 58, 62.;

61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 280–282.]

Tényként állapítható meg, hogy a jogalanyok közötti megkülönböztetés nem alapjog tekintetében történt. Ugyancsak tény, hogy a fizetési kötelezettsége a jogszabály szerint csak azoknak a jogalanyoknak keletkezett, akik a földgázfogyasztásukkal a hiány keletkezéséhez hozzájárultak, és jelenleg egyetemes szolgáltatás keretében fogyasztanak földgázt.

A Magyar Energia Hivatal és a Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium számításai alapján tény továbbá az is, hogy a 2005. július 1-je és 2009. június 30-a között felhalmozódott hiány nagy része 2008. II. félévében és 2009. I. félévében keletkezett. Ebből következően a jogalkotó ésszerű indokból nagyobb terhet ró azokra, akik ez alatt az egy éves időszak alatt vételeztek földgázt közüzemi szolgáltatás keretében, lényegesen a világgpiaci ár alatt, mint azokra, akik az ezt megelőző időszakban jutottak kevéssel a világgpiaci ár alatt földgázhoz. A megkülönböztetésnek tehát ésszerű indoka van, ezért nem önkényes.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványokat ebben a részben elutasította.

Az Alkotmánybíróság emellett utal arra, hogy – ahogyan azt az indítványozók állították – a szabályozás technikájából eredően adódhatnak olyan egyedi, speciális esetek, amikor a hiány keletkezésében részt vevők a hiány megfizetésében nem vállalnak szerepet (pl. energiaigényüket időközben más forrásból fedezik). Az ebbe a csoportba tartozó jogalanyok azonban nem képeznek homogén csoportot a hiány megfizetésére kötelezett és jelenleg is földgázt használó fogyasztókkal. Ennek oka, hogy ők jelenleg egyáltalán nem minősülnek földgázfogyasztóknak, köztük és a szolgáltató között egyáltalán nem áll fenn semmilyen szerződéses jogviszony, így fizetésre nem kötelezhetőek. Amennyiben pedig a korábban elfogyasztott gáz mennyiség után a jogszabály utólag állapítaná meg a fizetési kötelezettségüket, az a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközne, így alkotmányellenes volna.

4. Egyes indítványozók a gazdasági verseny szabadságának sérelmét állították arra hivatkozással, hogy egyrészt a támadott rendelkezések már rövidtávon hatással vannak az érintettek versenyképességére, másrészt, hogy a versenyfeltételek utólagos megváltoztatása miatt a piac egyes szereplői indokolatlan versenyelőnyhöz jutnak, végül pedig, hogy a jogszabályok a két gazdasági társasággal kötött megállapodás alapján harmadik személyeket köteleznek többletkifizetés teljesítésére, kizárólag e két társaság javára.

Az Alkotmány 9. § (2) bekezdése kimondja, hogy a Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.

Az Alkotmánybíróság a 21/1994. (IV. 16.) AB határozatában a gazdasági verseny szabadságának alkotmányi rendelkezését vizsgálva az alábbiakra mutatott rá: „[a] gazdasági verseny szabadsága szintén nem alapjog, hanem a piacgazdaság olyan feltétele, amelynek meglétét

és működését biztosítani az Alkotmány 9. § (2) bekezdése értelmében az államnak is feladata. A versenyszabadság állami elismerése és támogatása megköveteli a vállalkozáshoz való jog és a piacgazdasághoz szükséges többi (...) alapjog objektív, intézményvédelmi oldalának kiépítését. Elsősorban ezeknek az alapjogoknak az érvényesítése és védelme által valósul meg a szabad verseny, amelynek – a piacgazdasághoz hasonlóan – külön alkotmányossági mércéje nincs” (ABH 1994, 117, 120.).

Az Alkotmánybíróság az idézett határozati indokoláshoz kapcsolódva a jelen ügyben is hangsúlyozza – mint ahogyan azt a 360/B/2009. AB határozatban (a távhőszolgáltatás versenyképesebbé tételéről szóló törvény vizsgálata) tette: a gazdasági verseny szabadsága nem alkotmányos alapjog, így kizárólag e rendelkezés sérelmére – figyelemmel arra, hogy annak külön alkotmányos mércéje nincs – az indítványozók által kifogásolt szabályozás alkotmányellenessége az indítványban felhozott érvek alapján nem állapítható meg.

Mivel az indítványozók ezzel szoros összefüggésben más alapjog sérelmére nem hivatkoztak, azért az Alkotmánybíróság az indítványokat ebben a tekintetben is elutasította.

5. Az egyik indítványozó arra is hivatkozott, hogy a Vhr. az Ártv.-nyel és az ÁFAtv.-nyel egyaránt ellentétes.

5.1. Az Ártv.-nyel összefüggésben előadta, hogy a Vhr. nem tartalmazza azt, hogy a hatósági ár az államháztartáért felelős miniszter egyetértésével került volna megállapításra [Ártv. 7. § (2) bekezdés]. Álláspontja szerint emiatt a Vhr. az Alkotmány 37. § (3) bekezdésébe ütközik.

A 2006. január 1-je és 2009. december 31-e közötti időszakban a földgáz *hatósági árát* a földgáz árszabályozásának kereteiről szóló 105/2005. (XII. 19.) GKM rendelet alapján kellett meghatározni. A Vhr. pusztán a közüzemi nagykereskedelmi engedéllyel rendelkező engedélyesnél, illetve jogutódjánál felmerült *bevételi hiány* mértékét és megfizetésének módját tartalmazza, melléklete pedig a pénzeszköz hőmennyiség alapján meghatározott mértékét határozza meg.

Az Alkotmánybíróság megállapítja: a közüzemi nagykereskedelmi engedéllyel rendelkező engedélyesnél előálló bevételi hiány nem azonosítható a földgáz hatósági árával.

Mivel a Vhr. kizárólag a bevételi hiányról szól, és a földgáz hatósági árára vonatkozóan rendelkezést nem tartalmazott, ezért – az Ártv. 7. § (2) bekezdése alapján – a bevételi hiány mértékének megállapításához sem volt szükség az államháztartásért felelős miniszter egyetértésére.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány ezen részét is elutasította.

5.2. Az indítványozó szerint továbbá a Vhr. az ÁFAtv.-nyel is ellentétes, mert a Vhr. törvényi felhatalmazás nélkül rendelkezett arról, hogy a rendszerirányító által kiállított számla nem minősül az ÁFAtv. szerinti számlának és adólevonásra sem jogosít.

Az indítványozó nem jelölte meg, hogy álláspontja szerint a Vhr. az ÁFAtv. mely rendelkezésével ellentétes.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmányértést fennállónak véli.

Amennyiben az indítványozó egy jogszabálynak egy magasabb rendű jogszabállyal való ellentétét állítja, de nem jelöli meg, hogy annak mely rendelkezésével ellentétes, az indítvány nem felel meg az Alkotmánybíróság által támasztott követelményeknek, ezért az érdemben nem bírálható el.

Az Alkotmánybíróság jelen eljárásában megállapította, hogy az indítványozó Vhr.-nek az ÁFAtv.-nyel való ellentétét állító indítványa érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján visszautasította.

6. Alkotmányellenesnek tartotta az egyik indítványozó azt, hogy az állam a kötelmi jogviszony jogszabály útján történő létesítését olyan megváltozott gazdasági-társadalmi körülményekkel kívánja igazolni, mely változások előidézése kizárólag az állam jogalkotásának tudható be. Az Alkotmánybíróság a joggal való visszaélés tilalmának, valamint a szerződési szabadság elvének sérelmét állító indítványokat is megvizsgálta és ezzel összefüggésben az alábbiakat állapította meg.

6.1. A joggal való visszaélés tilalmának gyakorlatával összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutat rá:

Az Alkotmánybíróság a 31/1998. (VI. 25.) AB határozatában áttekintette, hogy a joggal való visszaélés milyen esetekben eredményezi a jogbiztonság sérelmét. E határozatában kifejtette, hogy „a demokratikus jogállamokban – így hazánkban is – a joggal való visszaélés tilalmának érvénye nem szorítkozik egyetlen jogágra, hanem e tilalom – az egyes jogágak sajátosságaitól függő formában – az egész jogrendszerben érvényre jut. A Magyar Köztársaságban az említett tilalomnak az egész jogrendszerre kiterjedő általános érvénye közvetlenül az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdéséből vezethető le. (...) Alkotmányellenes az olyan rendelkezés is, amely amiatt ütközik az említett tilomba, mert a jogalkotó valamely jogintézményt nem annak jogrendszeren belüli rendeltetése szerinti célra használt fel. (...) Kétségtelen, hogy a törvényhozónak még a jogintézmények céljának meghatározásában is összehasonlíthatatlanul szélesebb körű alkotmányos mozgásteret van, mint egy helyi önkormányzatnak.” (ABH 1998, 241, 244–246.)

A joggal való visszaélés tilalmának a sérelme az alábbi indokok alapján az indítványozó által hivatkozott okból fel sem merülhet.

A jogalkotó egy, a jogszabállyal érintett korábbi időszakban fennálló közüzemi szerződéses viszony és jelenleg is érvényes egyetemes szolgáltatói szerződéses viszony alapján, az immár a jogszabály hatályba lépését követően elfogyasztott földgáz mennyiségéhez mérten, azzal arányosan ír elő fizetési kötelezettséget azon jogalanyok számára, akik (amelyek) földgázigényüket 2005. és 2009. között részben vagy egészben közüzemi szolgáltatás keretében elégitették ki. Ez a joggal való visszaélés fent kifejtett tartalmával nem hozható összefüggésbe.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523–524.; 19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.], ezért az indítványt e tekintetben is elutasította.

6.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a szerződési szabadság indítványozó által állított sérelmét vizsgálta meg.

Az Alkotmánybíróság a 32/1991. (VI. 6.) AB határozatában megállapította, hogy „a szerződési szabadság a piacgazdasággal összefüggésben nyert az Alkotmánybíróság határozatában foglaltak szerint alkotmányos értéktartalmat. A szerződési szabadság tehát a piacgazdaság egyik lényeges eleme, amely azonban alkotmányos alapjognak nem tekinthető. Alkotmányos alapjogi státusza a szerződési szabadságnak önálló alkotmányos jogként való felfogásából sem következik. Következésképpen a szerződési szabadságra az alkotmányos alapjogi értékrendszerben helyet foglaló jogosultságokra vonatkozó sérthetlenségi, érinthetlenségi alkotmányos tétel sem irányadó. A szerződési szabadság – a fent kifejtettek szerint – alkotmányosan még lényegi tartalmát illetően is korlátozható, amennyiben a korlátozás végső eszközének fennállnak az alkotmányos indokai” (ABH 1991, 146, 159.).

Ugyanakkor – szól a 327/B/1992. AB határozat – a szerződési szabadságot, mint alkotmányos jogot az Alkotmánybíróság védelemben részesíti, azonban közvetlenül a szerződési szabadságra, mint alkotmányos jogra, az alapvető jogok megsértéséhez hasonló alkotmányos sérelem nem alapozható. Az alkotmányos sérelem megállapításához az kell, hogy a szerződési szabadsággal szoros kapcsolatban álló, a szerződési szabadságot megvalósító, magában foglaló alapvető jog vagy alkotmányos intézmény sérelme is megvalósuljon. A szerződési szabadságnak az említettnél enyhébb korlátozása közvetlen alkotmányos sérelemtől általában nem alapoz meg (ABH 1995, 604, 607.).

Az Alkotmánybíróság – korábbi gyakorlatára tekintettel – tehát azt tekintette át, hogy az indítványozó hivatkozott-e egyáltalán a szerződési szabadsággal szoros kapcsolatban álló, a szerződési szabadságot megvalósító alapvető jog sérelmére. Ezzel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó pusztán arra alapította az indítványát, hogy az állam befizetési kötelezettséget a megváltozott gazdasági-társadalmi körülményekkel kívánja igazolni. Az indítványozó e körben nem utalt sem alapjog, sem

alkotmányos intézmény sérelemére, a szerződési szabadság megsértésére önállóan hivatkozott.

Az Alkotmánybíróság a fent idézett határozatának tartalmára tekintettel – más alapjog-sérelem hiányában – a szerződési szabadság esetleges sérelmét nem is vizsgálhatta, ezért az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. május 3.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a többségi határozatban foglaltakkal. Álláspontom szerint az alábbi indokok alapján az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna állapítania a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény (a továbbiakban: Get.) 138/A. §-a, illetve a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény szerinti közüzemi nagykereskedelmi engedélyesnél felmerült bevételi hiány megtérítésének részletes szabályairól szóló 27/2009. (VI. 25.) KHEM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) alkotmányellenességét, a jogbiztonság és a szerződési szabadság sérelmét.

1. Az indítványozók a Get. 138/A. §-át és az ahhoz kapcsolódó végrehajtási rendeletet támadták. A kifogásolt szabályozás lényege, hogy a jogalkotó a földgázár-szabályozáshoz (a közüzemi, illetve egyetemes szolgáltatás hatósági árához, adott esetben a kialakított piaci árhoz) képest újabb befizetési kötelezettséget állapít meg, amit végeredményben ráterhel a földgáz felhasználóra. A pótlólagos befizetési kötelezettség a korábban a közüzemi nagykereskedőknél keletkezett állítólagos bevételi hiány kompenzálására hivatott.

A Get. 138/A. §-ának a hatályba lépéséig (2009. július 1.) a földgáz ára (a közüzemi nagykereskedő és a közüzemi szolgáltató közötti kereskedelemben értékesített földgáz ára, illetve a közüzemi fogyasztó részére értékesített földgáz ára) az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Ártv.) hatálya alá tartozott. A földgáz árának, mint hatósági árának a meghatáro-

zására – az Ártv. melléklete szerint – az energiapolitikáért felelős miniszter kapott felhatalmazást.

A földgáz hatósági árának meghatározásánál az energiapolitikáért felelős miniszter köteles volt az Ártv.-ben foglaltak szerint eljárni. Az Ártv. 11. § (1) bekezdése szerint a hatósági árat, valamint annak alkalmazási feltételeit jogszabályban kellett közzétenni. A jogszabályban rendelkezni kellett továbbá arról, hogy a hatósági ár mikor lép érvénybe; e rendelkezésnek visszamenőleges hatálya nem lehetett. Az Ártv. 8. § (1) bekezdése értelmében a legmagasabb árat (mint amilyen a földgáz ára volt) – a (2) bekezdésben szabályozott kivétellel – úgy kellett megállapítani, hogy a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéséhez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is. Az ármegállapítás további szabályait fogalmazta meg a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény (a továbbiakban: régi Get.) 48. §-a. Eszerint a hatósági árnak, díjnak tartalmaznia kellett az indokoltan befektetett eszközök és a hatékonyan működő engedélyesek költségeinek megtérülését, valamint a tartós működéshez szükséges nyereséget, továbbá a földgáz biztonsági készletezéséről szóló törvényben meghatározott tagi hozzájárulást. Az árak, díjak megállapításánál figyelembe kellett venni a gazdaságpolitikai, az energetikai, az ellátásbiztonsági, a környezetvédelmi és a nemzetközi gazdasági követelményeket, tényezőket. Az árszabályozásnak ösztönöznie kellett – az együttműködő földgázrendszer sajátosságait figyelembe véve – a biztonságos és legkisebb költségű gázellátásra, a termelő, tároló, szállító és elosztó kapacitások, valamint a beszerzési források hatékony igénybevitelére.

A jogszabályi forma azzal a következménnyel járt, hogy azt egyedi eljárás keretében, közigazgatási szerv vagy bíróság előtt nem lehetett megtámadni, annak általános jellegű, normatív hatása volt. Ezért a jogalkotó – adott esetben alkotmányjogi – felelőssége volt, hogy az Ártv.-ben és a régi Get.-ben meghatározott elvárásoknak eleget tegyen.

A fentiekhez képest az árszabályozó jogalkotó a földgáz hatósági árának a meghatározására szolgáló képlet egyik elemét, az importkorrekciós tényezőt nem a földgáz tényleges (világpiaci) árának megfelelően határozta meg, illetve 2008 októberétől ezt a tényezőt ki is hagyta a képletből. Ennek következtében a közüzemi nagykereskedőknél komoly bevételhiány keletkezett. Ezt a hiányt kívánta a törvényhozó a Get. kifogásolt rendelkezésével utólag kompenzálni, ami a Get.-et módosító 2009. évi LVI. törvény javaslatához benyújtott, a Get. támadott 138/A. §-át beiktató módosító indítvány indokolásából egyértelműen kiderül. A javaslat előterjesztői indokolása szerint a „módosító javaslat a közüzemi földgáz nagykereskedőnél az indokoltnál alacsonyabb mértékű hatósági ármegállapításból fakadóan keletkezett hiány eltüntetését célozza”. (Megjegyzem, hogy önmagában már jogállami-jogalkotási szempontból is kifogásolható a Get.-nek a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény hatálybalépésével és a belső piaci szolgálta-

tásokról szóló 2006/123/EK irányelv átültetésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi LVI. törvénnyel történő módosítása olyan módon, hogy egy volta-képpen salátatörvény 398. §-a egészíti ki a Get.-et azzal a 138/A. §-sal, amely közvetve egy 66 milliárd forintos téletről rendelkezik.)

2. A hatósági árnak általában ott van/lehet szerepe, ahol a piac nem képes az árak megfelelő kialakítására. Az Ártv. preambuluma ezt a következőképpen fogalmazza meg: „Az árak legfőbb szabályozója a piac és a gazdasági verseny. Az árakra vonatkozó közvetlen kormányzati beavatkozás csak ott indokolt, ahol a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló törvényben foglaltak nem elégségesek a káros versenykorlátozás és a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés megakadályozására.” A hatósági ár tehát egyfajta biztosítékot kellene, hogy jelentsen a visszaélés-szerű, egyoldalú ármegeállapítással szemben.

A Get. és a Vhr. támadott rendelkezései alapján egyáltalán nem zárható ki a visszaélésszerű, egyoldalú fizetési kötelezettség. A többségi határozat szerint a nagykereskedőknek veszteségük származott abból, hogy az általuk vásárolt földgáz árát a hatósági ár – a Vhr. által meghatározott időszakban, illetve annak bizonyos részeiben – nem fedezte. A Get. és a Vhr. támadott rendelkezései mindazonáltal valójában nem a veszteségek csökkentéséről, csupán a bevételkiesés kompenzálásáról szólnak. Egyáltalán nem biztos tehát az, hogy a nagykereskedők ténylegesen veszteséget szenvedtek el, s ha volt is veszteségük, akkor az mekkora lehetett (megfelelt-e a Vhr.-ben meghatározott 66 milliárd forintnak). Ennek kapcsán figyelemmel kell lennünk arra, hogy a hatósági ár természetét tekintve mindig tartalmaz – mégpedig minden érintett vonatkozásában – egy bizonyos kockázati elemet. Az állam részéről ugyanis az árszabályozással nem garantált, s nem is garantálható, hogy a hatósági ár révén a szolgáltató a működéséhez szükséges nyereségen túlmenő nyereséget ér el. Az árszabályozás mechanizmusa persze kialakítható úgy, hogy abba már eleve beiktatnak olyan szabályokat, amelyek biztosítják a feleknek az utólagos kompenzációt; de akkor a kompenzáció az árszabályozás stagnáns eleme kell, hogy legyen, vagyis minden szerződéses fél irányában érvényesülnie kell.

Amennyiben bizonyítható, hogy keletkezett olyan veszteség a nagykereskedőknél, amelyet feltétlenül ki kell egyenlíteni, megítélésem szerint még akkor sem engedhető meg a hatósági ár nem megfelelő megállapításából származó hiánynak a jogalkotó által választott módszerrel történő korrekciója. Míg a hatósági ár meghatározására – még akkor is, ha ebben a jogalkotó nagyfokú szabadsággal rendelkezik, s a konkrét tényezők, összegek csak kivételes esetben vizsgálhatók felül alkotmányossági szempontból – előre kiszámítható jogszabályi alapon kerül sor, addig a hatósági árnak az indítványozók által támadott utólagos korrekciója mindenféle kontrollt és korlátot nélkülöz. A vitatott szabályozással – mint ahogy azt a miniszteri levél is állítja – egy szokatlan alkufolyamat eredmé-

nyeként állapították meg a bevételkiesés összegét, melynek megalapozottsága semmilyen eljárásban nem tehető vitássá, azt a miniszter indokolási kötelezettséggel nem járó rendeletében állapította meg [lásd a Get. 133. § (1) bekezdésének 11. pontját]. Ez egy egyedi, konkrét esetre történő jogalkotást jelent, ami önmagában már ezen az alapon is kifogásolható. A jövőre nézve pedig kifejezetten aggályos, hogy a hatósági árak termékeket/szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásokat ez a jogalkotási technika arra ösztönzi – de legalábbis megnyitja a lehetőséget arra –, hogy bármilyen okból keletkező bevételhiányukat a hatósági ár „utólagos módosításával” próbálják elérni a jogalkotónál. (Mi több, az sem kizárt, hogy ezen túl a jogalkotó bármilyen, jogszabály által okozott bevételkiesést, hiányt, veszteséget előre nem kiszámítható módon és eszközökkel áthárítsa a jogalanyokra, mintegy őket téve felelőssé a bevételkiesésért.) A hatósági ár fogalma, keretei így elmosódnak, viszonylagossá válnak. Mindez a gázfogyasztókra nézve nagyfokú bizonytalanságot hordoz magában, még akkor is, ha a hatósági áron túl kivetett pénzeszközt a jövőbeni fogyasztásuk alapul vételével kell megfizetniük. Teljesen ki vannak ugyanis szolgáltatva annak, hogy a jövőbeni gázfogyasztásukért megállapított hatósági áron (vagy a piaci áron) felül rájuk terhelnek bármiféle, a korábbi időszakok gázfogyasztásai nyomán utólag (állítólagosan) előálló hiányt is. Problémát jelent továbbá, hogy így az árhatóságot semmi sem készíti a valós viszonyokat tükröző és a jogszabályokban előírt módon történő felelős ármegeállapításra.

Bizonytalan továbbá, hogy a Get. 138/A. §-a által bevezetett – közvetett állami támogatásnak is tekinthető – „pénzeszköz” valójában minek minősül. A támadott rendelkezés egy korábbi időszak gázfogyasztásából fakadó bevételhiány pótlását hajtja ugyanis végre (elkerülendő azonban a szabályozás nyílt visszaható hatályát) a jövőbeni fogyasztáshoz igazodóan. Bár a pénzeszközöket nem a tárgyidőszak fogyasztása alapján kell megfizetniük a kötelezettségeknek, azt a többségi határozat is elismeri, hogy a kötelezettség oka egy múltbeli időszak gázfogyasztásából ered, a fizetésre pedig azok kötelesek, akik a tárgyidőszakban is gázfogyasztók voltak. Bizonyos múltbeli tényekhez fűz tehát a jogalkotó a jelenbeli fogyasztáshoz igazodó kötelezettséget. E vonatkozásban különösen vitatható, hogy a kompenzációra a bevételkiesés felmerülését követően évekkel később került sor, s nem azonnal, a hatósági ár megfelelő módosításával.

A Get. 138/A. §-a által bevezetett „pénzeszköz” egyrészt kezelhető a felek szerződésébe történő, a hatósági vagy piaci áron felüli jogszabályi beavatkozásként, mely az előző bekezdésben megjelölt okok (bizonyos múltbeli tényekhez kötött kötelezettség) folytán álláspontom szerint burkolt visszaható hatályú jogalkotást valósít meg (a szabályozás visszaható hatályával részletesebben az alábbiakban a 3. pont foglalkozik). Másrészt bizonyos elemeiben közelebb áll a közterhekhez (közvetlen ellenszolgáltatás a Get. 138/A. §-a szerinti „importkorrekciós tényező” mögött nem áll, miután a jövőbeni gázfogyasztás

csak az arányosítás alapját határozza meg, továbbá vannak olyan személyek, akik – bár az érintett időszakban gázfogyasztók voltak – az importkorrekciós tényező „utólagos” megfizetésére már nem kötelesek, mivel a gázpiacot elhagyták). Arra tekintettel azonban, hogy a befolyt pénzüsszegek a jogszabályban meghatározott módon nem közvetlenül az állami költségvetésbe folynak be – ahonnan az államháztartás szabályai szerint lehetne kifizetéseket teljesíteni –, hanem közvetlenül a rendszerirányító (Földgázszállító Zrt.) által e célból létrehozott számlára, s azon keresztül a Vhr. 5. § (3) bekezdésében nevesített két gazdasági szereplő számára fizetik ki, valójában közterheknek sem minősülnek.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság már a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában kifejtette, majd következetesen megerősítette: „A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények.” (ABH 1992, 59, 65.)

Álláspontom szerint a hatósági ár miatt meghatározott időszakban keletkező bevételekiesés kompenzálására bevezetett sajátos fizetési kötelezettség („pénzeszköz”) jellegének bizonytalansága, mely a hatósági ár intézményét is kiszámíthatatlanná teszi, azt valós rendeltetésétől megfosztja, nem áll összhangban a jogbiztonság fenti követelményével.

3. Amennyiben a Get. és a Vhr. szerinti fizetési kötelezettséget nem köztehernek, hanem egyértelműen a szerződési viszonyokba való állami beavatkozásként értékeljük, akkor azzal kapcsolatban további alkotmányossági aggályok fogalmazódnak meg.

Az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvény 2. §-a a rendszerváltás első lépéseként iktatta be azt a szabályt az Alkotmányba, hogy Magyarország gazdasága – a korábbi tervszerűen irányított népgazdaság helyett immáron – piacgazdaság. Az Alkotmánynak a piacgazdaság melletti határozott kiállása magától értetődően rányomta bélyegét az Alkotmánybíróság gyakorlatára, mely működése kezdetétől fogva jelentőséget tulajdonított az Alkotmány 9. § (1) bekezdésében foglalt alapvető szintű szabálynak. Ezt igazolja, hogy az Alkotmánybíróság a piacgazdaság célkitűzéséből kiindulva alkotmányos jogként részesítette védelemben a szerződési szabadságot. Az Alkotmánybíróság már első hónapjaiban rögzítette a következőket:

„Az Alkotmány 9. § (1) bekezdése a magyar gazdaságot a tervezés előnyeit is felhasználó piacgazdaságnak minősíti. A piacgazdaság lényegi eleme a szerződési szabadság.

A szerződési szabadság – amelyet az Alkotmánybíróság önálló alkotmányos jognak tekint – érvényesül abban az általános szabályban, amelyet a Ptk. 200. § (1) bekezdése rögzít. Eszerint a szerződés tartalmát a felek szabadon alapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal térhetnek el.” [13/1990. (VI. 18.) AB határozat, ABH 1990, 54, 55–56.]

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a szerződési szabadság alkotmányos jog, melynek korlátozása nem történhet kellő indok nélkül. [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 149, 159.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 142.] Az Alkotmány a megkötött szerződések tartalmának módosítása esetén szigorú korlátokat állít a jogalkotó elé. Adott esetben a hosszú távú szerződések megkötése ugyanis arra a bizakodásra alapul, hogy a szerződés a meglévő jogszabályi keretben jogszerű, annak tartalmát az állam – a fennálló kereteken kívül – nem változtathatja meg egyik fél előnyére sem.

Az állam jogszabállyal a szerződések tartalmát – a *clausula rebus sic stantibus* tételét alkalmazva, – csak kivételesen változtathatja meg. „A már fennálló szerződések tartalmának jogszabály útján való megváltoztatása (...) általában csak akkor kivételes, ha a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti, a körülményváltozás nem volt ésszerűen előrelátható, ugyanakkor túlmegy a normális változás kockázatán és a beavatkozás társadalmi méretű igényt elégít ki.” [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 149, 154.]

A szerződéses viszonyok lényeges eleme az ár meghatározása. Az árat alapvetően az ügyletben részt vevő felek – az eladó és a vevő – megállapodása keretében kell kialakítani, mégpedig lehetőleg külső, közvetlen állami beavatkozás nélkül. Az árakba történő állami beavatkozás ugyanis korlátozza a szerződési szabadságot, valamint a verseny szabadságát. Ennek ellenére – a fenti 2. pontban kifejtettek szerint – bizonyos közvetlen állami árbeavatkozásra még a piacgazdaság körülményei között is szükség van, ha a piaci mechanizmusok szabad érvényesülése elmentés lenne a közérdekkel, különösen olyan termékek esetében, amelyek piacán a szerződő felek valamelyike gazdasági erőfölénnyel rendelkezik. Ezek a beavatkozások nyilvánvalóan csak akkor nem sértik a piacgazdaság működését, ha a fentiek értelmében kivételesek, indokoltak, szűk körre korlátozódnak és feltételei törvényben szabályozottak.

A jelen esetben a Get. 138/A. §-a, valamint az ahhoz kapcsolódó végrehajtási rendelet a földgáz hatósági árán felüli, új fizetési kötelezettséget állapít meg, amit végeredményben ráterhel a földgáz felhasználójára, vagyis a szerződő felek egyikére. A Vhr. által megadott időszakban a földgáz ára nem a felek megállapodásán nyugvó ár volt, hanem árszabályozás keretében kialakított hatósági ár. A jogszabály által megállapított hatósági ár a szerződéses jogviszonyban minden szereplő számára előre kiszámítható tényt képezett, amelyben a szerződéses felek a szerződés folyamán megbízhattak. A hatósági árszabályo-

zás révén a szerződő felek abban bízhattak, hogy a szerződéses szolgáltatás ellenértéke vitathatatlanul, s utólag megkérdőjelezhetetlen módon megtérítésre került. Ehhez képest a jogalkotó az utóbb megállapított befizetési kötelezettséget mintegy a hatósági árszabályozással párhuzamosan, azon felül állapította meg.

Amennyiben a földgázfogyasztás jelenlegi árán felüli fizetési kötelezettség pusztán a szolgáltatott földgáz árának teljes kiegyenlítésére lenne hivatott, akkor e többlet-fizetési kötelezettség megállapítása által a szerződéses jogviszonyokba való állami beavatkozás nyilvánvalóan indokolatlan, hiszen a földgáz árának kiegyenlítésére egyedül a hatósági ár (vagy adott esetben a kialakított piaci ár) szolgál. (Különösen azért indokolatlan az utólagos jogalkotói beavatkozás, mert éppen a jogalkotó döntött úgy, hogy 2008 októberétől egyáltalán nem veszi figyelembe az importkorrekciós tényezőt a földgáz hatósági árának megállapításakor, vagyis azzal nem kívánja terhelni a szerződéses kapcsolatot, holott az korábban a hatósági ár részét képezte.) Ilyenformán e többletfizetési kötelezettség a hatósági árat teszi viszonylagossá, s ezáltal a szerződéses feleknek a hatósági árba vetett bizalmát sérti. Megállapítható a szerződési szabadság alapján a szerződési feleket megillető bizalomvédelemben való indokolatlan, önkényes jogalkotói beavatkozás. Ez pedig a szerződési szabadsággal összefüggésben a jobbiztonság elvének sérelméhez vezet. Az Alkotmánybíróság ugyanis rámutatott arra: a bizalmi elem a szerződéses kapcsolatokban megköveteli, hogy annak egyoldalú megváltoztatása önkényesen ne történhessen meg. [66/1995. (XI. 24.) AB határozat, ABH 1995, 333, 343.]

Ezen túlmenően, ha a hatósági árszabályozáson felüli, azt meghaladó fizetési kötelezettség a korábban szolgáltatott földgáz árának kiegyenlítésére hivatott (hiszen ez a befizetési kötelezettség jogalkotó által is nyíltan elismert célja), akkor a többlet-befizetési kötelezettség nemcsak indokolatlan, nemcsak viszonylagossá teszi a hatósági árat, s ezáltal nemcsak a bizalomvédelem sérelmét jelenti, hanem visszamenőleges hatályú jogalkotást is jelent, mely az Alkotmánybíróság gyakorlatában szintén a jogállamiság sérelmét eredményezi. [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 324.]

Budapest, 2010. május 3.

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Balogh Elemér s.k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s.k.,
alkotmánybíró

Budapest, 2010. május 3.

1210/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 240. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt az Alkotmány 57. § (1) – (2) bekezdése, és a 70/A. §-a vonatkozásában elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 240. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, 7. § (1) bekezdése, 54. §-a, 56. §-a, 59. §-a, és a 77. § (2) bekezdése, valamint a nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata tekintetében visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 240. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezés sérti az Alkotmány 54. §-ában garantált emberi méltósághoz való jogot, az 56. §-ának a jogképességre vonatkozó rendelkezését, az 57. § (1) bekezdése szerinti bíróság előtti egyenlőség, a (2) bekezdés szerinti ártatlanság védelmének elvét, az 59. §-a által védett jóhírnévhez való jogot, a 70/A. §-ban foglalt diszkrimináció tilalmát, és az alkotmányos jogszabályok kötelező voltára utaló 77. § (2) bekezdését. „Elvi jelleggel” utalt még az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmére, valamint felhívta a nemzetközi jogba ütközésre figyelemmel a 7. § (1) bekezdését is.

Részletes indokolásában kifejtette, hogy a vitatott szabály különbséget tesz az eljáró hatóságok és az egyéb jogalanyok, mindenekelőtt az eljárás sértettjei között. Ez a jogegyenlőtlenség áttevődik a bíróság előtti eljárásra is, ahol sérülhet az ártatlanság védelmének elve. A különbségtétel folytán valójában minden állampolgár „eleve bűnös-ként” való kezelése következik be. Az emberi méltósághoz való jog sérelmét abban látta, hogy a feljelentés jogának az állampolgártól való elvonása a hamis tanúaszt elkövetővel szembeni hathatós fellépéstől fosztja meg a sértettet. Ez oda is vezethet, hogy az érintett jóhírneve sérül. Mindez szemben áll a Magyar Köztársaságra kötelező nemzetközi szerződésekkel is, így különösen az emberi jo-

gok és alapvető szabadságok védelméről szóló, a Rómában, 1950. november 4-én kelt és az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény) egyes rendelkezéseivel, illetve az alkotmányos jogszabályok kötelező voltára irányadó alkotmányi rendelkezéssel.

II.

Az Alkotmánybíróság által vizsgált jogszabályok:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„56. § A Magyar Köztársaságban minden ember jogképes.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(2) A Magyar Köztársaságban senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„77. §

(2) Az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire egyaránt kötelezőek.”

2. A Btk. rendelkezése:

„240. § Hamis tanúzás miatt mindaddig, amíg az az ügy, amelyben a hamis tanúzást elkövették (alapügy) nem fej-

ződik be, büntetőeljárás csak az alapügyben eljáró hatóság feljelentése alapján indítható. Az ilyen feljelentés esetét kivéve a hamis tanúzás elévülése az alapügy befejezésének napján kezdődik.”

III.

Az indítvány részben megalapozatlan, részben érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az indítványban támadott rendelkezést az Alkotmánybíróság a 664/B/1990. AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) már vizsgálta (ABH 1990, 240–242). Ezért az Alkotmánybíróság elsőként azt tekintette át, hogy a kérelem nem minősül-e *res iudicata*nak (ítélt dolog). Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti.

Az Alkotmánybíróságnak az 1620/B/1991. AB végzés óta követett gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor minősül *res iudicata*nak, ha az újabb indítványban ugyanazon jogszabályt, azonos alkotmányi rendelkezésre hivatkozva, azonos okból vagy összefüggésben támadják (ABH 1991, 972, 973.). Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) (a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja azt tartalmazza, hogy az eljárást meg kell szüntetni akkor, „ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértést megállapítani.”

Az Abh. az Alkotmány 57. § (1), illetve (5) bekezdéséből kiindulva végezte el a Btk. 240. §-ának vizsgálatát és az indítványt elutasította. Ez olyan összefüggésben történt, hogy ezek az alapjogok sérülhetnek-e azért, mert a polgári ügyekben a bíróságok „megakadályozzák” a hamis vallomást tévő felelősségre vonását, és így hamis vallomás alapján hoznak döntést. Noha van némi hasonlóság az Abh.-ban már elbírált kérdés és jelen indítvány között, az egyrészt csak az 57. § (1) bekezdését érinti, másrészt pedig a most vizsgált esetben az indítványozó más összefüggéseket is felhozott.

Ezért az Alkotmánybíróság az ügyet nem tekintette „ítélt dolognak” és a kérdést – ezen alkotmányi rendelkezés összefüggésében is – megvizsgálta.

2. Az indítvány elbírálásakor az Alkotmánybíróság áttekintette azokat a határozatait, amelyek az indítványozó által felhívott és érdemben indokolt alkotmányi rendelkezésekkel kapcsolatos gyakorlatát alakítják.

2.1. Az indítvány alapjaként megjelölt, az Alkotmány 70/A. §-a szerinti diszkrimináció tilalmát az Alkotmánybí-

róság számos határozatában sokféle szempontból értelmezte és a jogrendszer egészére vonatkoztatta [alaphatározat: 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 47, 48.]. A tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében fennálló megkülönböztetésre terjed ki, de az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor is megállapítható, ha az alapjog alatti tartományba eső jogok tekintetében az emberi méltósághoz való jog valamely aspektusát sérti [összefoglalóan: pl. 39/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 320, 342–343.].

Ugyanakkor a diszkrimináció tilalma nem jelent mennyiségi értelemben vett jogegyenlőséget. Egyrészt az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogalanyok közötti nem mindenféle megkülönböztetés alkotmányellenes, sőt a különbségtétel számos esetben szükségeszerű [részletesen: pl. 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 47, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.]; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281–282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203–204.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138–140.; 29/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 193, 198–199.; 37/2002. (IX. 4.) AB határozat, ABH 2002, 230, 243.; 44/2004. (XI. 23.) AB határozat, ABH 2004, 618, 656.]. Másrészt diszkrimináció csak akkor állapítható meg, ha a jogalkotó homogén csoportba tartozó jogalanyok között indokolatlanul, ésszerűtlenül tesz különbséget [részletesen pl.: 9/1990. (IV. 15.) AB határozat, ABH 1990, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280–282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 201, 203.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138.].

2.2. A bíróság előtti egyenlőség elve a személyek általános jogegyenlőségének a bírósági eljárásra vonatkoztatása [18/B/1994. AB határozat, ABH 1997, 629, 631.; 75/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 376, 382.]. Az ennek érvényesüléséhez szükséges részletgaranciákat – az Alkotmány más rendelkezéseinek szem előtt tartásával – az eljárásjogok tartalmazzák.

2.3. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogállami büntetőeljárásnak korlátozhatatlan minősége az eljárás tisztességes volta. Az ennek lényegéről kialakított elvi álláspontját a testület a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban összegezte és több határozatában megerősítette [pl. 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108., 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.].

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is relevánsnak tekintti továbbá azokat a tételeket, amelyeket a jogállamiság, ezen belül a jogbiztonság és az eljárási garanciák összefüggésére általánosságban a 9/1992. (I. 30.) AB határozatban (ABH 1992, 59, 65.), a büntető hatalomra speciálisan pedig a 11/1992. (III. 5.) AB határozatban (ABH 1992, 77, 84–85.) fogalmazott meg. E döntésekben megállapította, hogy az Alkotmány nem biztosít alanyi jogot az anyagi

igazság érvényesülésére. Ezek a jogállam céljai és feladatai. Az Alkotmány az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges – és az esetek többségében alkalmas – eljárásra ad jogot. Több alkalommal rámutatott a testület arra is, hogy mivel a bűncselekmények a jogrend sérelmét jelentik és a büntetés jogát az állam gyakorolja, a bűncselekmény sértettjének az elkövető megbüntetésével kapcsolatos kívánsága a büntető igény érvényesítésében csak kivételesen játszik szerepet [először: 40/1993. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1993, 288, 290.].

3.1. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a Btk. 240. §-ának vizsgálatakor a büntető anyagi jogi vonatkozások mellett a különböző eljárásjogi összefüggéseket is figyelembe kell venni. „A Btk. 238. § (1) bekezdése szerint hamis tanúzást követ el a tanú, aki a bíróság vagy más hatóság előtt az ügy lényeges körülményére valótlán vallomást tesz, vagy a valót elhallgatja. A büntető tényállásnak tehát lényegi eleme, hogy a valótlán vallomás vagy a valótlán elhallgatása az ügy lényeges körülményére vonatkozzon. Azt, hogy a kérdéses tény az ügy megítélése szempontjából lényeges-e vagy sem, mindig egyedileg, az adott ügy tárgyát, bizonyítási anyagát figyelembe véve lehet eldönteni, s ezt az adott eljárás folyamán a hatóság mérlegelésére kell bízni.” Kiemelte továbbá azt is, hogy – bár az eljárásjogi rendszerek különböző részletszabályok mentén épülnek fel – az eljárásjogok a szabad bizonyítás elvére épülnek. Ennek az elvnek lényeges vonása, miszerint a hatóságok a bizonyítékokat más bizonyítékokkal összevetve önállóan értékelik és ennek során kerülnek abba a helyzetbe, hogy a tanúvallomás hamisságának gyanújáról döntsenek. A különböző hatóságokat (bírókat) a másik ügyben eljáró hatóság által megállapított tényállás csak szűk körben köti. Az azonban az ügyfélnek a jogorvoslati jogosultság révén biztosított, hogy a bizonyítékok hitelt érdemlősége több fokon is megvizsgálásra kerüljön, a hatóság feljelentésének elmulasztása pedig egyébként is csupán időleges akadály. (ABH 1990, 2440, 241.). Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban foglalt megállapításokat jelen ügyben is irányadónak tekintette.

3.2. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezéseiből következően feljelentést bárki, bármilyen bűncselekmény miatt, a folyamatban lévő másik eljárás alatt is, ismeretlen tettes ellen is tehet. A feljelentésből természetesen nem következik, hogy a büntetőeljárást le is folytatják, a mindenkit megillető jogosultság lényege, hogy senki nincs elzárva a büntetőeljárás kezdeményezésétől. A Be. 171. § (2) bekezdéséből következően a hivatalos személyeknek – így az ügyben eljáró bírónak is – a tudomására jutott bűncselekmény elkövetése kapcsán feljelentési kötelezettsége van.

A bírót azonban a feljelentés megtételekor is kötelezi egyrészt a hivatásbeli szakmai megfontoltság, továbbá a Be. 171. § (2) bekezdéséből kifolyólag fokozott mértékben terheli a bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátásáról szóló előírás. Másrészt, ha ez a kötelezettsége az általa tár-

gyalt ügyel kapcsolatos, szem előtt kell tartania azt is, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében garantált független, pártatlan bírósághoz való jog érvényesüljön. Annak érdekében pedig, hogy a pártatlanság követelménye – az első ízben – a 67/1995. (XII. 7.) AB határozatban kifejtett tartalommal (ABH 1995, 346, 347.) biztosítható legyen, a bíró az ügydöntő határozat meghozatala előtt nem bocsátkozhat a bizonyítékok előzetes mérlegelésébe. Így általában nincs abban a helyzetben, hogy a tanúvallomás valótlan voltáról nyomban értékítéletet mondjon, és az sem engedhető meg, hogy a tanúvallomást egy másik eljárás eredményéhez képest mérlegelje. Ezt a helyzetet teszi elkerülhetővé a támadott rendelkezés.

3.3. Az Abh.-ban kifejtett, s a jelen határozat 3.2. pontjában kiegészített érvek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés – az indítványozó által felhozott érvek alapján – nincs alkotmányosan értékelhető összefüggésben az Alkotmány 57. § (1)–(2) bekezdésével, valamint a 70/A. §-ával. Ezért az indítványt ebben a vonatkozásban elutasította.

4. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az indítványok elbírálhatóságának vannak kötelező tartalmi és formai kellékei. Így az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése alapján az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia, az Abtv. 37. §-a szerint pedig „[a]z alkotmányellenesség utólagos megállapítását kezdeményező indítványban javasolni kell a jogszabály vagy az állami irányítás jogi eszközének teljes vagy részbeni megsemmisítését.”

Az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 21. § (2) bekezdése előírja, hogy „az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértének, valamint az Abtv.-nek és egyéb törvényeknek azokat a rendelkezéseit,

amelyekből az indítványozó jogosultsága és az Alkotmánybíróság hatásköre megállapítható.” Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni: az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miatt és mennyiben sérti (részletesen pl.: 440/1993. AB végzés, ABH 1993, 910–911.; 472/B/2000. AB határozat, ABH 2001, 1655.; 574/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1658.).

Az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, az 54. §-a, 56. §-a és a 77. § (2) bekezdése esetében nem jelölte meg érdemben, hogy a támadott rendelkezés ezekkel milyen indokok alapján ellentétes. Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján – visszautasította.

Ügyszintén visszautasította – az Ügyrend 29. § e) pontja alapján – az Alkotmány 7. § (1) bekezdésére alapozott – a támadott rendelkezés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára vonatkozó indítványi elemet is. Ilyen tartalmú indítványt ugyanis az Abtv. 21. § (3) bekezdése értelmében csak meghatározott személyek tehetnek, az indítványozó pedig nem tartozik ezek közé.

Budapest, 2010. május 3.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.;   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK VÉGZÉSEI

1158/B/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a hegyközségekről szóló 1994. évi CII. törvény 30 § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 49. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Pk. 9. sz. állásfoglalásának vizsgálatára irányuló indítványt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság egyebekben az indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az első beadványában az indítványozó három bírósági ítélet megsemmisítését kérte arra hivatkozással, hogy azok több alkotmányszakasszal ellentétesek, továbbá javasolta a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény kiegészítését. A hiánypótlásra való felhívásokra küldött újabb beadványok sem feleltek meg a formai követelményeknek. Az utolsó beadványában az indítványozó utólagos normakontrol keretében kérte visszaható hatállyal megsemmisíteni a Legfelsőbb Bíróság Pk. 9. sz. állásfoglalását. Ennek okaként azt jelölte meg, hogy az elsőfokú, a másodfokú és felülvizsgálati kérelemre a Legfelsőbb Bíróság is ezen állásfoglalás VIII. pontjára hivatkozással utasította el a keresetét, szerinte „alkotmányellenesen, mert az sérti az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdését, 13. § (1) bekezdését, 19. § (3) bekezdésének b)-c) pontját, 50. § (1) bekezdését, 54 § (1)–(2) bekezdését és 70/A. § (1)–(2) bekezdését”. A Pk. 9. sz. állásfoglalás támadott VIII. pontja szerint, ha az elővásárlásra jogosult annak megállapítása iránt indított pert, hogy a sérelmére megkötött adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan, tartozik egyúttal a vételi ajánlatot elfogadó nyilatkozatot is tenni.

Az indítványozó kérte továbbá a hegyközségekről szóló 1994. évi CII. törvény (a továbbiakban: Htv.) 30. § (2) bekezdésének az alkotmányossági vizsgálatát, azzal a kiegészítéssel, hogy „az Alkotmánybíróság mondja ki, hogy a törvényben biztosított elővásárlási jog érvényesítését más

vagyontárgyak megvásárlásához kötni nem lehet, mert az (...) sérti az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdését, 13. § (1) bekezdését, 54 § (1)–(2) bekezdését és 70/A. § (1)–(2) pontjait”. A támadott jogszabálynak az indítvány benyújtásakor hatályos szövege szerint a hegyközség tagját elővásárlási, valamint előhaszonbérleti jog illeti meg a szomszédos, a szőlő termőhelyi kataszterében nyilvántartott földrészletre. A 2007. december 26-ától hatályos jogszabály-kiegészítésnek megfelelően ezek a jogok akkor illetik meg a hegyközségi tagot, ha az érvényesítésüket megelőzően 24 havi folyamatos hegyközségi tagsággal rendelkezett.

Végül „szoros tartalmi összefüggés okán” az indítványozó kérte a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 49. § (6) bekezdésének megsemmisítését, mert szerinte az ütközik az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdésébe, és 13. § (1) bekezdésébe. A támadott jogszabály szövege: „(6) Ha a felszámoló a vagyontárgy értékesítése során az elővásárlási jog figyelembevételére vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, az elővásárlásra jogosult az (5) bekezdésben foglalt jogvesztő határidő alatt keresetével a bírósághoz [6. § (1) bek.] fordulhat”.

Az indítványozó a kérelmét saját ügyéhez kapcsolódóan terjesztette elő, amelyben a felszámolás alá került szövetkezet pályázat útján értékesített földjét kívánta a Htv. 30. § (2) bekezdésében biztosított elővásárlási jog útján megvásárolni. Az eljáró felszámoló az értékesítésre kiírt pályázat feltételei között előírta, hogy előnyben részesül az a pályázó, aki az értékesítésre kerülő valamennyi, 77 földterületre egy összegben és egy tételben tesz ajánlatot. Az indítványozó álláspontja szerint ez a kitétel okozta sérelmét, mivel őt csak a sajátjával szomszédos egy területre illette volna meg elővásárlási jog, amitől azonban azért esett el, mert a felszámoló jogtalan és törvényes alap nélküli előnyben részesítette azt a pályázót, aki mind a 77 földterületre egyszerre tesz ajánlatot.

Ehhez kapcsolódóan az indítványozó állásfoglalást is kért az Alkotmánybíróságtól arról, hogy a kereseti kérelmének megfelelően „a bíróságnak fennálltak-e a szerződésbe való beavatkozást jelentő jogszabályok alkotmányos indokai”, azaz a bíróság módosíthatna volna-e az indítványozó keresetének megfelelően az ingatlanra vonatkozó – indítványozó által megtámadott – adásvételi szerződést.

II.

Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben meghatározta az érdemi elbírálásra alkalmas indítványok minimá-

lis tartalmi és formai kellékeit. Eszerint az indítványnak meg kell felelnie az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdésében megfogalmazott követelményeknek: pontosan meg kell jelölni a támadott rendelkezést, az Alkotmány megfelelő rendelkezését, a kérelem alapjául szolgáló okot, vagyis azt, hogy az Alkotmány egyes rendelkezéseit a vitatott jogszabály miért és mennyiben sérti. Az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia a vitatott rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére [összefoglalóan: pl. 31/2007. (V. 30.) AB határozat, ABH 2007, 368, 381–382.].

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárására irányuló indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, és meg kell jelölnie a kérelem alapjául szolgáló okot [Abtv. 22. § (2) bekezdés]. A (2) bekezdés szerint pedig az (1) bekezdésnek megfelelően az indítványnak tartalmaznia kell a vizsgálendő jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabály sért, valamint az Abtv.-nek és egyéb törvényeknek azokat a rendelkezéseit, amelyekből az indítványozó jogosultsága és az Alkotmánybíróság hatásköre megállapítható.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni: az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti (részletesen pl.: 440/1993. AB végzés, ABH 1993, 910–911.; 472/B/2000. AB határozat, ABH 2001 1655.; 574/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1658.).

2. A fent ismertetetteket figyelembe véve az indítvány nem felel meg az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek, mivel az indítványozó nem indokolta, hogy a kifogásolt jogszabály miért és mennyiben sérti az általa felhívott alkotmányi rendelkezéseket, a kérelem a támadott jogszabályi rendelkezések és az Alkotmány hivatkozott rendelkezései közötti kapcsolatra vonatkozó alkotmányossági szempontú érvelést nem tartalmaz. Az alkotmányellenességet csupán saját bírósági ügyében hozott döntések és a Legfelsőbb Bíróság Pk. 9. sz. állásfoglalásának – állítása szerint – alkotmányellenes voltával kívánta alátámasztani.

Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja azokat az indítványokat, amelyek nem felelnek meg az Abtv. által támasztott követelményeknek, így az indítványt ebben a részében az Ügyrend 29. § d) pontja alapján visszautasította.

3. A beadványozó kérelmében a Legfelsőbb Bíróság Pk. 9. sz. állásfoglalásának megsemmisítését is kérte az Alkotmánybíróságtól. A beadványozó kérelmezte továbbá az

Alkotmánybíróság állásfoglalását konkrét bírósági ügyben.

Az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése és Abtv. 1. §-a határozza meg, azok azonban a fenti kérelmekben foglaltak egyikét (legfelsőbb bírósági kollégiumi állásfoglalás alkotmányossági vizsgálatát, bírósági határozatról állásfoglalást) sem tartalmazzák. Ezért az Alkotmánybíróság e kérelmeket hatáskör hiányában az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,   *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,   *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

495/D/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság 47.Pfv.27.635/2005/3. számú végzésével összefüggésben benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Fővárosi Bíróság 47.Pfv.27.635/2005/3. számú végzésével összefüggésben, az abban alkalmazott jogszabályhelyek alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése, valamint a konkrét ügyben történő alkalmazhatóságuk visszamenőleges kizárása iránt.

Az indítványra az adott okot, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróságon per folyt az ellen a társasházközösség ellen, amelynek az indítványozó is tagja. Az indítványozó a társasház pernyertességének előmozdítása érdekében beavatkozóként kívánt fellépni az eljárásban, kérelmét azonban a bíróság elutasította. Az ügyben 4.P.53.571/2004/7.

számon hozott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 56. §-ára hivatkozó végzés szerint beavatkozásra csak más személyek között folyamatban lévő perben van lehetőség, az indítványozó viszont a társasház tagjaként közvetett módon valójában már perben áll, ezért kizárt, hogy beavatkozóként is perbe lépjen. A Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság a döntést megalapozottnak tartotta, és azt – a Pp. 54. §-ára is hivatkozva – 47.Pfv.27.635/2005/3. számú végzésével helybenhagyta.

Az indítványozó kifejti, hogy a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Thtv.) 3. § (1) bekezdése értelmében a társasháznak célhoz, rendeltetéshez kötött jogképessége van, így a társasház ellen indított perben a tulajdonostársak sem közvetlenül, sem közvetve nem minősülnek alperesnek. Az ezzel ellentétes értelmezés sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 54. § (1) bekezdését, 57. § (1) és (5) bekezdését, illetve az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény által biztosított tisztességes eljárás követelményét [melyet az Alkotmány 7. § (1) bekezdése nyomán érvényesíteni kell]. Úgy véli, az általa sérelmesnek tartott döntést a bíróságok a Legfelsőbb Bíróság 4/1979. számú PKT állásfoglalására alapították, amely azonban a hatályos joggal ellentétes.

Az indítványozó arra kérte az Alkotmánybíróságot, hogy semmisítse meg a 4/1979. számú PKT állásfoglalást; indítványozta ezenkívül azt is, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, pontosan mely jogszabályi rendelkezések alkalmazásával került sor a beavatkozási kérelem elutasítására [véleménye szerint ezek: Thtv. 1. § (1) bekezdés, 3. § (1) bekezdés, Pp. 54. és 56. §], s „szükség esetén” ezen, „alkotmányellenes értelmezést lehetővé tevő” előírásokat is visszamenőleges hatállyal semmisítse meg.

2. Az Alkotmánybíróság elsőként az alkotmányjogi panasz elbírálhatóságát vizsgálta meg.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Áttekintve a kérelmet megállapítható, hogy az valójában nem jogszabály alkotmányellenességének megállapítására, hanem a jogalkalmazói gyakorlat alkotmányosságának a vizsgálatára irányul, az indítványozó ugyanis a bírósági jogértelmezést, a Fővárosi Bíróság végzésének indokolásában foglaltakat támadja.

A 35/1991. (VI. 20.) AB határozat megállapította, hogy az Abtv. 1. §-a, továbbá az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapító egyéb törvényi rendelkezések alapján az Alkotmánybíróságnak önálló jogszabályértelmezési eljárásra hatásköre nincs, kivéve az Alkotmány értelmezésére vonatkozó hatáskörét (ABH 1991, 175, 176.). Tekintettel ar-

ra, hogy az Alkotmánybíróságnak az Abtv. szerint a bírói, jogalkalmazási gyakorlat alkotmányosságának a vizsgálatára nincs hatásköre, az Alkotmánybíróság az egységes jogalkalmazás kialakítására nem hozhat jogértelmező döntést, mert ezzel a Legfelsőbb Bíróság hatáskörét vonná el. Az Alkotmánybíróság jogszabály-értelmezést csak a hatáskörébe tartozó kérdés vizsgálatával összefüggésben végezhet. [57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 272, 276.] Az Alkotmánybíróság – hatáskör hiányában – nem bírálhat el érdemben olyan indítványt, mely csak látszólag irányul valamely jogszabályhely alkotmányellenességének megállapítására, valójában azonban az érintett rendelkezés helyes és a bíróságokra irányadó értelmezésének megállapítására tartalmaz kérelmet (175/B/2006. AB végzés, ABK 2009. január, 92, 95.).

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) Ügyrend 29. § b) pontja alapján – hatáskör hiánya miatt – az alkotmányjogi panaszt érdemben nem bírálhatta el, ezért azt visszautasította.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

530/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 15–24. §-ai, illetve a törvény 3-4. számú mellékletének valamennyi, a megyei önkormányzatok finanszírozására vo-

natkozó rendelkezése alkotmányellenességének megállapítására és visszamenőleges hatályú megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

2. Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvénnyel összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) 15–24. §-ainak (I. rész Harmadik Fejezet A) pontja; A helyi önkormányzatok és a központi költségvetés kapcsolatrendszer), illetve a Kvtv. 3-4. számú mellékleteiben valamennyi, a megyei önkormányzatok finanszírozására vonatkozó rendelkezés visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.

Az indítványozó álláspontja szerint a Kvtv. támadott rendelkezései sértik az önkormányzatok tulajdonosi jogait, illetve az állami támogatáshoz való jutásuk lehetőségeit, mivel a jogalkotó a megyei önkormányzatokat illetően olyan szabályokat alkotott, amelyek forrásait csökkentik, miáltal lényegében a kötelező feladataik ellátása kerül veszélybe.

Hivatkozik az indítványozó arra, hogy a jogalkotó a megyei önkormányzatoktól olyan forrásokat vont el, amelyek korábban a rendelkezésére állottak, és példaként az illetékekből származó bevételek megvonását hozta fel. Nézete szerint ez az elvonás ellentétes az Alkotmány azon rendelkezésével, amely rögzíti az önkormányzatok saját bevételekhez való jogát.

Az indítvány a helyi önkormányzatok alapjogainak egyenlőségét kimondó alkotmányi tételre utalással alkotmányellenesnek tartja azt, hogy a Kvtv. egyértelműen a megyei önkormányzatok vagyongazdálkodási szabályait szigorította, ami álláspontja szerint hátrányos megkülönböztetést eredményez az önkormányzatok között.

A jogbiztonság sérelmét látja az indítványozó abban, hogy a jogalkotó nem biztosított kellő időt a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez, mivel a megyei önkormányzatok által biztosított közszolgáltatásokat, az éveken átnyúló beruházásaikat, fejlesztési terveiket tényleges bevételi források hiányában nem alapozhatták meg.

2. Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kéri az indítványozó a tekintetben, hogy a jogalkotó a Kvtv. megalkotása során nem tett eleget a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (a továbbiakban: Tft.) 12. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 16. § (4) bekezdésében foglalt kötelezettségének. A Tft. 12. § (3) bekezdése szerint a megyei területfejlesztési tanács működéséhez szükséges pénzügyi

fedezet biztosításával kapcsolatosan a 16. § (4) bekezdésében foglaltak az irányadók, a Tft. 16. § (4) bekezdésének utolsó mondata szerint pedig „[a] regionális fejlesztési tanácsban a Kormány részéről tagként résztvevők befizetését a költségvetési hozzájárulás a költségvetési törvényben meghatározott mértékben biztosítja.” Az indítványozó előadja, hogy bár a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló T/1145. számú törvényjavaslat XI. „Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium” fejezetében a „Megyei Területfejlesztési Tanácsok és munkaszervezeteik működési kiadásai” soron még 120 millió Ft előirányzatot (támogatás) szerepeltet költségvetési hozzájárulásként, a 2006. december 21-én elfogadott törvény azonban ezt a sort már nem tartalmazza, minek következtében a Kvtv. meg sem említi a megyei területfejlesztési tanácsok finanszírozását.

3. A Kvtv. támadott rendelkezései, illetve az állított jogalkotói mulasztás alkotmányellenességét illetően az indítvány az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének („A Magyar Köztársaság független demokratikus jogállam.”), 43. § (1) bekezdésének [„A helyi önkormányzatok alapjogai (44/A. §) egyenlők. Az önkormányzatok kötelezettségei eltérőek lehetnek.”], 44/A. § (1) bekezdés b) pontjának („A helyi képviselőtestület gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat, az önkormányzat bevételeivel önállóan gazdálkodik, saját felelősségére vállalkozhat.”), 44/A. § (1) bekezdés c) pontjának („Az önkormányzat törvényben meghatározott feladatainak ellátásához megfelelő saját bevételre jogosult, továbbá e feladatokkal arányban álló állami támogatásban részesül.”), 44/A. § (1) bekezdés d) pontjának („A helyi képviselőtestület törvénykeretei között megállapítja a helyi adók fajtáit és mértékét.”), 44/C. §-ának („A helyi önkormányzatokról szóló törvény elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Ugyanilyen szavazataránnyal elfogadott törvényben korlátozhatók az önkormányzatok alapjogai.”), valamint 70/A. (1) bekezdésének („A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”) sérelmére hivatkozik.

II.

1. Az indítványozó utólagos normakontrollra irányuló indítványa a Kvtv. egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására és visszamenőleges hatályú megsemmisítésére irányul. Az Alkotmánybíróság több alkalommal vizsgálta már a költségvetési tartalmú jogszabályok alkotmányosságát. Ennek során az indítványozók – miként a jelen esetben is – olyan jogszabályok alkotmányossági vizsgálatát kérték, amelyek az indítványok elbí-

rálásakor formailag hatályban voltak, hatályon kívül helyezésük nem történt meg. A költségvetési törvények hatályon kívül helyezésére általában kifejezetten nem kerül sor, rendelkezéseik alkalmazhatósága azonban az adott költségvetési év elteltével megszűnik.

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 13. §-a értelmében a jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi, vagy ha a jogszabályban meghatározott határidő lejárt. Az Alkotmánybíróság több határozatában a Jat.-nak ezt a rendelkezését a jogszabály alkalmazhatóságára vonatkozó szabályként értelmezi. Eszerint formális hatályon kívül helyezés nélkül is hatályát veszítettnek kell tekinteni azt a szabályt, amelynek alkalmazására vonatkozóan a jogszabályban előírt határidő letelt, valamint ha a kifejezetten hatályon kívül nem helyezett jogszabályi rendelkezések teljesedésbe mentek, s már nincs lehetőség arra, hogy a jogalanyok a jogszabályi rendelkezés alapján jogot szerezzenek (1239/B/1990. AB végzés, ABH 1991, 905, 906.; 298/B/1994. AB határozat, ABH 1994, 696, 700.; 880/B/1992. AB végzés, ABH 1996, 803, 804–806.; 670/B/1997. AB határozat, ABH 1999, 600, 603.; 385/B/2001. AB végzés, ABH 2001, 789–790.; 82/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 938, 947.; 739/H/2002. AB végzés, ABH 2003, 1984, 1985.).

Az Alkotmánybíróság a hatályos jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja. Hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatát az Alkotmánybíróság kizárólag akkor végzi el, ha annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés (335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.). A konkrét normakontroll két esetben, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdésében foglalt bírói kezdeményezés és 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján – mivel ilyenkor alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség – az Alkotmánybíróság a már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét is vizsgálja [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.].

Az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtás után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszítette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált. Tekintettel arra, hogy a Kvtv.-nek az indítványozó által támasztott rendelkezéseit – az Alkotmánybíróság fentebb ismertetett gyakorlata alapján – hatályon kívül helyezettnek kell tekinteni, az alkotmányellenességük megállapítására és visszamenőleges hatályú megsemmisítésükre irányuló indítvány tárgyában az Alkotmánybíróság az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend; ABK 2009. január, 3.) 31. § a) pontja alapján megszüntette.

2. Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kéri az indítványozó arra hivatkozva, hogy a Kvtv. – a Tft. előírásaitól eltérően – nem tartalmaz elő-

írányzatot a megyei területfejlesztési tanácsok finanszírozására vonatkozóan.

Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó hatáskörét az Abtv. 49. §-a szabályozza. Eszerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenes helyzetet idézett elő. Az Abtv. és az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának két együttes feltétele van: a jogalkotó jogszabályi felhatalmazáson alapuló, vagy feltétlen jogszabályi rendezést igénylő kérdésben jogalkotói kötelezettségének nem tesz eleget, és a jogalkotói kötelezettség elmulasztásának eredményeként alkotmányellenes helyzet keletkezik. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségét konkrét jogszabályi felhatalmazás hiányában is köteles teljesíteni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak következtében állt elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének a lehetőségétől. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.] Az Alkotmánybíróság akkor is mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg, alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak. [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.] Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1995. (III. 1.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.] A szabályozás hiányos tartalmából eredő alkotmányértést mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán kell, hogy alapuljon. [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.]

Az indítványozó a jogalkotó alkotmányellenes mulasztását a Kvtv. vonatkozásában kéri megállapítani. A jelen végzés 1. pontjában írottak szerint a Kvtv. rendelkezései teljesedésbe mentek, így azokat az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tartalmilag hatályon kívül helyezett joganyagként kell kezelni. Mindebből következően a Kvtv.-vel összefüggésben előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgytalanná vált, ezért annak tárgyában is az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § a) pontja alapján az eljárást megszüntette.

Megjegyzi mindazonáltal az Alkotmánybíróság: a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 1. számú mellékletének XV. fejezete

(Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium) a „Fejlesztési és építési előirányzatok” (25) között „Területfejlesztési és építési feladatok” (4) alcím alatt a „Területfejlesztési intézményrendszeri feladatok” (4) jogcímcsoport körében a „Megyei Területfejlesztési Tanácsok és munkaszervezetei működési kiadásai” megjelöléssel tartalmaz előirányzatot az indítványozó által említett célokra vonatkozóan. Mindezek alapján az indítványozó által alkotmányellenes mulasztásként hivatkozott helyzet a hatályos költségvetési törvény tekintetében már nem áll fenn.

Budapest, 2010. május 3.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

480/D/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány, továbbá alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság 16. Pk. 62.472/1990/36. sorszámú és a Fővárosi Ítéltábla 5. Pkf. 25.064/2008/2. sorszámú végzéseivel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény 15. § (1) bekezdése és (7) bekezdése, valamint a társadalmi szervezetek nyilvántartásának ügyviteli szabályairól szóló 6/1989. (VI. 8.) IM rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény 10. § (2) bekezdésével összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. A Fővárosi Bíróság 16. Pk. 62.472/1990/36. sorszámú és a Fővárosi Ítéltábla 5. Pkf. 25.064/2008/2. sorszámú végzéseivel szemben magánszemélyek alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, amellyel kapcsolatban az alábbiakat állapította meg az Alkotmánybíróság.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése alapján az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

A Fővárosi Ítéltábla Pkf. 25.064/2008/2. sorszámú végzése 2008. március 13.-ai keltezésű, míg az indítványozók a fenti végzés elleni alkotmányjogi panaszukat 2008. április 24-én adták postára. A benyújtott alkotmányjogi panasz a támadott jogszabályi rendelkezéseket nem jelöli meg, és jogi érvelést sem tartalmaz. A jogi indoklással ellátott, határozott kérelmet tartalmazó későbbi beadványt 2009. február 3-án, több mint kilenc hónap múlva terjesztették elő.

Az Alkotmánybíróság az Abtv. 48. § (2) bekezdésével összefüggésben ismételten megerősíti, hogy a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül benyújtott alkotmányjogi panasznak meg kell felelnie az Abtv. 22. § (2) bekezdésében meghatározott követelményeknek, azaz tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmányértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata az, hogy az e feltételeknek meg nem felelő indítvány tekintetében az indítványozót hiánypótlásra hívja fel, és ezt követően dönt a kérelem tárgyában.

A jelen eljárásban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitvaálló határidőben kizárólag tartalom nélküli, alkotmányjogi panasz nevezett, de annak tartalmilag meg nem felelő indítványt nyújtottak be, azzal, hogy indoklásukat később terjesztik elő.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság 16. Pk. 62.472/1990/36. sorszámú és a Fővárosi Ítéltábla 5. Pkf. 25.064/2008/2. sorszámú végzéseivel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 29. § e) pontja alapján – érdemi vizsgálat nélkül – visszautasította.

2. Az indítványozók későbbi indítványukban másodlagos normakontroll-kérelmet is előterjesztettek az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban: Egytv.) 15. § (1) bekezdése és (7) bekezdése, valamint a társadalmi szervezetek nyilvántartásának ügyviteli szabályairól szóló 6/1989. (VI. 8.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) alkotmányellenességének megállapítására.

A kérelem a normakontroll tekintetében érvelést nem tartalmaz, csupán utalásszerűen hivatkozik az alkotmányjogi panasszal összefüggésben kifejtett indokolásra. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ilyen egy mondatos, megrendelészerű kérelem nem tekinthető indítványnak, vagyis az Abtv. 1. § b) pontja szerinti hatáskör gyakorlása szempontjából határozott kérelemnek. Ebből fakadóan az Egytv. 15. § (1) bekezdése és (7) bekezdése, valamint az R. alkotmányellenességének megállapítására vonatkozó kérelem érdemben nem bírálható el, ezért az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § d) pontja alapján az indítványt visszautasította.

3. Az indítványozók az Egytv. 10. § (2) bekezdésével összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt is előterjesztettek későbbi indítványukban. Az indítványban kifejtették, hogy az Egytv. hivatkozott rendelkezése megkívánná néhány további szabály törvényi szintű rendezését. Álláspontjuk szerint ugyanis ezeket a jogi szabályokat a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § c) pontja, 3. § g) és 5. § c) pontja értelmében törvényben kell megalkotni és nem miniszteri rendeletben.

A Jat. egyes rendelkezéseinek állított sérelmével kapcsolatban az Alkotmánybíróság utal a 496/B/1990. AB határozatára, melyben kimondta, hogy a Jat. egyes rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyása önmagában nem vezet az elfogadott törvény vagy egyéb jogszabály alkotmányel-

lenessége megállapításához, hanem csak akkor, ha egyben az Alkotmány valamely szabályába ütközik. Az Alkotmány 7. § (2) bekezdésének értelmében ugyan a jogalkotás rendjét törvény szabályozza, amelynek elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Ez a rendelkezés azonban önmagában nem tette alkotmányos szabállyá a jogalkotásról szóló törvény normáit. [ABH 1991, 493, 496.]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány az Abtv. fentebb már hivatkozott 22. § (2) bekezdésében feltételeknek nem felel meg, ugyanis az indítványozók nem jelölték meg, hogy az általuk sérelmezett rendelkezéssel összefüggésben állított mulasztás az Alkotmány mely rendelkezését és milyen okból sérti.

Az Alkotmánybíróság ezért az Egytv. 10. § (2) bekezdésével összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. május 18.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

KÖZLÖNY

§

**A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó kiadásában
– a Kreátor Info Kft. szervezésében – megjelent a**

Helyi önkormányzati rendeletalkotás és jogalkalmazás az Alkotmánybíróság és az Európai Bíróság döntéseinek tükrében

című kiadvány

A két kötetből álló kiadvány célja, hogy az egyes részterületeket sorra véve bemutassa, hogy melyek azok a leggyakoribb hibák, amelyeket a helyi önkormányzatok a rendeleteik megalkotásánál elkövetnek, mégpedig a jelentősebb alkotmánybírósági határozatok tükrében. Mindezen túl egy önálló kötet tartalmazza az Európai Bíróság azon ítéleteit, amelyekben helyi vagy regionális önkormányzatok, illetve helyi vagy regionális hatóságok voltak érintettek, vagy ellenük folyt az eljárás. E kiadvány olyan fontos információk gyűjteménye, melyet a helyi önkormányzatok felhasználhatnak majd a helyi jogalkotás előkészítésénél.

A „*Helyi önkormányzati rendeletalkotás és jogalkalmazás az Alkotmánybíróság és az Európai Bíróság döntéseinek tükrében*” című könyvben tematikus sorrendben kerül rendszerezésre az egyes témakörök szempontjából fontos AB határozatok rövid, kivonatolt tartalma, amely minden jegyző és helyi döntéshozó számára – az önkormányzati rendeletalkotáshoz – szükséges és elengedhetetlen jogforrás.

E mellett az egyes önkormányzati rendeletalkotási tárgykörökre vonatkozóan az önkormányzati rendeletalkotáshoz felhatalmazást adó hatályos jogszabályok, az egyes rendeletek főbb tartalmi elemeinek és ezen elemekhez kapcsolódó AB döntések ismertetésére is sor kerül. Az AB határozatok lényegi kérdéseinek felvázolása mellett a megsemmisített rendeletek, szakaszok helyett helyes megoldásokra is utal a kiadvány a célból, hogy segítséget nyújtson a jegyző számára a helyi jogalkotási problémák megoldásához.

A kötet fő gerincét alkotják a következő önkormányzati témákban alkotott alkotmánybírósági döntések: a helyi jogalkotás általános kérdései és a jogi alapelvek érvényesülése az önkormányzati rendeletekben, a helyi adó, a hatósági ár, a szociális támogatások, gyermekvédelmi ellátások, lakás- és helyiséggazdálkodás, hulladékgazdálkodás, állattartás, közterület-használat, vásárok és piacok rendje, építésügy, önkormányzati vagyon, költségvetés, útépitési és közműépítési díj, az önkormányzat szervezete és működése.

Külön érdekessége a kiadványnak, hogy a szerzők olyan alkotmánybírósági határozatokat is bemutatnak, amelyek időközben a magyar jogszabályok módosítása, illetve a közösségi jognak való megfelelés okán nem alkalmazhatók, ezzel ugyanis elkerülhető, hogy adott esetben a jogalkotó olyan határozatra hivatkozzon a szabályozás során, amely okafogyottá vált.

Magyarország uniós csatlakozása óta kiemelt jelentősége van a közösségi előírások betartásának is mind a helyi önkormányzati rendeletek alkotása, mind pedig a helyi önkormányzatok törvényes működésének biztosítása során. Így a kiadvány az Európai Bíróság ítéleteinek rövid ismertetése mellett az adott helyzetben alkalmazandó közösségi jogszabály hivatkozását, a helyes értelmezést és a követendő magatartást is tartalmazza. Más tagállamok önkormányzatainak negatív tapasztalatai nagy segítségül szolgálhatnak a jegyzők számára a közösségi jogszabályok helyes alkalmazásához és a közösségi jogsértések elkerüléséhez.

A „Helyi önkormányzati rendeletalkotás és jogalkalmazás az Alkotmánybíróság és az Európai Bíróság döntéseinek tükrében” című kötet szerzői a magyar önkormányzati rendszer és az Európai Unió joganyagának kiváló ismerői:

Dr. Gyergyák Ferenc főtanácsadó (Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága)

Dr. Orova Márta főosztályvezető-helyettes (Önkormányzati Minisztérium, Közigazgatási Hivatali, Jegyzői és Hatósági Főosztály)

Sárközyné dr. Szabó Piroska, jegyző

Dr. Zöld-Nagy Viktória közigazgatási jogász (Önkormányzati Minisztérium, Közigazgatási Hivatali, Jegyzői és Hatósági Főosztály)

A **Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó** a „Helyi önkormányzati rendeletalkotás és jogalkalmazás az Alkotmánybíróság és az Európai Bíróság döntéseinek tükrében” című kiadványt ajánlja az ország valamennyi jegyzőjének, körjegyzőjének, főjegyzőjének, a polgármestereknek, megyei közgyűlési elnököknek, a képviselő-testületek tagjainak, valamint a helyi jogalkotás előkészítésében részt vevő hivatali munkatársaknak.

A 384 oldalterjedelmű kiadvány ára: **3948 Ft** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a „**Helyi önkormányzati rendeletalkotás és jogalkalmazás az Alkotmánybíróság és az Európai Bíróság döntéseinek tükrében**” című kiadványt (ára: **3948 Ft** + postaköltség), ... példányban, és kérem juttassák el az alábbi címre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házzám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutalom.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

Dr. Bócz Endre

KRIMINALISZTIKA A TÁRGYALÓTEREMBEN

című könyvét

A kriminalisztika ma már az egyetemek jogi karain kötelező tantárgy, de a tematika, amely szerint tanítják, egyetemenként változó. Mindenütt közös jellemző azonban, hogy a tananyag alapvetően a bűnügyi nyomozás kriminalisztikájához igazodik, mondhatni, a Rendőrtiszt Főiskola kriminalisztikai tananyagának rövidített és egyszerűsített kivonata. A hagyományos jogi pályákon – bíró, ügyész, ügyvéd – működő jogász számára azonban csaknem feleslegesnek mondható sok olyasmi, aminek a készségszerű ismerete egy nyomozó számára szinte létfontosságú, ugyanakkor létfontosságú sok olyan dolog, amit hasznos ugyan, de nem feltétlenül szükséges egy nyomozónak tudnia. Máshová esnek a hangsúlyok a nyomozásnál, és máshová a hagyományos jogász pályák gyakorlásának terepén, a bírósági eljárásban. Más szempontok vezérik a jogalkalmazót annak függvényében is, hogy milyen eljárási funkciót lát el.

Ez a könyv több évtizedes jogalkalmazói gyakorlat és a kriminalisztika oktatásában évek hosszú során kifejtett tevékenység tapasztalatait összegzi. Haszonnal forgathatják ügyvédjelöltek, bírósági és ügyészségi fogalmazók, de bizonyára találnak benne újszerű ismereteket már gyakorlottabb jogászok is. A bizonyítási kriminalisztikai indíttatású elmélete, a büntetőeljárás kényszerintézkedések feltételeinek kriminalisztikai szemléletű értelmezése, a perbeszéd szerkesztésével, érvelési rendszerével foglalkozó gyakorlatias fejtegetések még azok számára is adhatnak új ötleteket, akik már rendelkeznek némi gyakorlattal.

A kötet 164 oldal terjedelmű, ára **4305 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Dr. Bócz Endre

KRIMINALISZTIKA A TÁRGYALÓTEREMBEN

című, 164 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **4305 Ft** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

KÖNYVISMERTETŐ

Dr. Holló András és dr. Balogh Zsolt 1994-ben határozták el először, hogy az Alkotmány tételeihez rendelt közreadják az alkotmánybírói gyakorlat – főként elvi tételeket tartalmazó – vázlatát:

Az értelmezett Alkotmány

című könyvet. Az öt éves ítélkezési gyakorlat összefoglalásáról megjelent kötet pozitív szakmai visszhangja bátorította a szerkesztőket, hogy újabb öt év elteltével megjelentették a második kötetet. Ezt a munkát sokan forgatták mindazok, akiknek az alkotmányjogi ismeretek folyamatos frissítése megkerülhetetlen, de azok is, akik csupán érdeklődtek az Alkotmánybírói tevékenységéről, jogfejlesztő ítélkezéséről.

Ismét eltelt öt év. A szerkesztők úgy döntöttek, hogy – immár hagyományként – elkészítik a tizenöt éves gyakorlat összefoglalását. E harmadik kötet megfelelő kiindulópontot jelent annak megismerésében, hogy az Alkotmány egyes rendelkezései miként hatályosultak a gyakorlatban, az Alkotmány szabályaiból milyen elvi következtetések adódnak az államszervezet, a jogrendszer működését illetően. A tizenöt éves gyakorlat összefoglalása pedig ebben szilárd hátteret jelent.

Ajánljuk e könyvet a jogalkotás szakembereinek, a jogalkalmazóknak, elsősorban a bírácoknak, ügyészeknek, az önkormányzatoknál dolgozó jogászoknak, ügyvédeknek, valamint az egyetemi oktatóknak és hallgatóknak egyaránt. A jelölt szakmai kör mindennapi munkáját elősegítő könyv olyan „kivonat”, amely az alkotmánybírói gyakorlat ismertetésén keresztül – a szerkesztők reményei szerint – az alkotmányos jogállam működéséhez elengedhetetlen értékrenddel is megismertet.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük **Az értelmezett Alkotmány** című kiadványt (ára: **8832 Ft** áfával) ..... példányban, és kérjük juttassák el az alábbi címre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

A magyar jogtudomány klasszikusai sorozatában

Beöthy Zsigmond

ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című kötetét

Az Elemi magyar közjog – amely az első magyar nyelvű közjogi összegzés – 1846-ban látott napvilágot. Két részre tagolódik: Magyarország polgári alkotmányára és közigazgatására, s ezen belül a 104 paragrafusra tagozódó intézményrendszer. Azért is becses értékű e szintézis, mert a klasszikusan átmeneti, polgári átalakulás előtti monarchiát mutatja be a szerző, Beöthy Zsigmond (1819–1896), aki kezdetben közigazgatási pályán tevékenykedett, majd pályafutását 1883-ban, nyugállományba vonulásakor királyi táblai tanácselnökként fejezte be. Szakirodalmi munkásságáért számos kitüntetésben részesült. E közjogi kuriózumot a magyar jogtörténet, jogi kultúra iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk.

A kötet 142 oldal terjedelmű, ára **3150 forint** áfával.

Példányoként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Beöthy Zsigmond

ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című, 142 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **3150 Ft** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

Szerkesztésért felel: dr. Pálffy Ilona főtítkár

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu.

Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Magyar Posta Zrt. közreműködésével.

Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (1085 Budapest, Somogyi Béla utca 6., 1394 Budapest 62., Pf. 357, fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internet-címen.

Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.

Példányoként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411).

2010. évi éves előfizetési díj: 32 004 Ft áfával, féléves előfizetési díj: 16 002 Ft áfával. Egy példány ára: 3020 Ft áfával.

HU ISSN 1215-9530

10.1869 – Nyomta a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája.

Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.